عند ذکر الصالحین تنزل الرحمۃ

أعد ذکر نعمان لنا ان ذکرہ — ہو المسک ما کررتہ یتضوع

بفضل فضال قادر بیہمال از ذوالمعال کتاب مستطاب باسماے تاریخیہ

مذاکرۂ قطب العالمین ۱۳۰۹ھ

و مدارج سنیہ ذاکریہ - و اذکار بہیہ قادریہ

۱۳۰۹ھ ۱۳۰۹ھ

در ذکر پاک مجدد شریعت مجتہد طریقت موجد طریقۂ انیقۂ ذاکریہ حضرت مولانا و سیدنا قطب العالمین سید شاہ ابو الحسن محمد ذاکر علی القادری الحسنی الحسینی البغدادی ثم البردوانی علیہ الرضوان الربانی در احسن ساعات و اشرف اوقات حسب اجازت حضرت سجادہ نشین خاندان قادریہ رزاقیہ ذاکریہ مہریہ حضرت سید شاہ علی عبد القادر شمس القادری المدعو بہ مرشد علی القادری الحنفی البغدادی اصلاً و المیدنی فوری مولداً المتخلص عاصی و جمال پیر و مرشد جناب مؤلف

رسالہ ہذا مد ظلہ علی رؤس المریدین الی یوم الدین

در مطبع احمدی واقع ... باہتمام حاجی محمد یعقوب طبع شد

بسم الله الرحمن الرحیم

بسم المهیمن ابتدی الاملاء — وبحمده شکراً علی النعماء
ثم الصلوٰة مع السلام علی الذی — قد خص بالمعراج و الاسراء
و الال و الاصحاب اعلام الهدیٰ — و الغوث الاعظم سید النجباء

الحمد لله الذی فضل نبینا علی جمیع الانبیاء و المرسلین و اخرج
من امته اولیائه الکاملین الذین هم اعلام الهدایة و علماء الدین
و واجب التکریم و التوقیر بالحتم و الیقین - کما افاده سید المرسلین
حبیب ربنا الجلیل - حیث قال علماء امتی کانبیاء بنی اسرائیل
و کرمهم الله تعالیٰ بانواع الکرامات و خرق العادات مما حققوه علماء
العقائد و وضعه باقسام البراهین و البینات و کشف لهم حقیقة
وحدة الوجود کشفاً مبیناً - و شرفهم بلقائه فراؤا ربهم بعین قلبهم
و بصیرتهم یقیناً - و اخص خواصهم الذین زبدة المشائخ و عمدة الاولیاء
صارت اجسامهم من القدم الی الراس نور النظر کلها - و الطف من بصا

رأوا ربهم بعين رؤسهم و بصائرهم عيانا۔ ثم فضّل بعضهم على بعض
بمزيد الاختصاص و رفع الدرجات۔ ففضل مالك الرقاب سيدنا
الغوث الاعظم على جميع الاولياء كما فضل على جميع الانبياء جدّه
سيد المرسلين خاتم النبوة والرسالات ۔ اللّٰهم صلّ وسلم
على حبيبك وصفيك ورسولك الكريم ۔ وعلى آله واصحابه
واهل بيته و ذريته من فضلك العميم۔ سيّما على المؤيد بالتحقيق
المستخرج من اصل عريق۔ سيدنا ابی بكر الصديق۔ وعلى المؤيد بالصواب
الملهم بفصل الخطاب۔ سيدنا عمر بن الخطاب۔ وعلى عاشر العشرة
من شعب الايمان۔ المستحيی منه ملائكة الرحمٰن سيدنا عثمان بن عفان
وعلى البطل البهلول و زوج البتول۔ وابن عم الرسول۔ سيف الله المسلول
قالع الباب۔ وهازم الاحزاب۔ اعلم الدين وعالمه قاضی الشرع وحاكمه
الذی اليه ينتهی سلاسل الاولياء كلها۔ واليه ينتسب طرق المشائخ جلها۔
فاتح باب الولاية۔ ابی الائمة اولی الهداية۔ مظهر العجائب والغرائب
سيدنا و مولانا علی بن ابی طالب۔ مولی المسلمين كلهم بلا ريب واشتباه
لما قال النبی من كنت مولاه فعلی مولاه۔ اللّٰهم وال من والاه۔ وعاد من عاداه

رباعیات وحدت آیات پیشوائے اصحاب طریقت مقتدائے ارباب حقیقت
خرقہ پوش کشف و شہود جرعہ نوش وحدۃ الوجود صوفی نامی عارف گرامی سیدنا و مولانا
حضرت ملا نور الدین عبد الرحمان جامی قدس سرہ السامی

یارب دل پاک و جان آگاہم دہ	آہ شب و گریۂ سحرگاہم دہ
در راہ خود اول ز خودم بیخود کن	آنگہ بیخود ز خود بخود راہم دہ
یارب ز دو کون بے نیازم گردان	وز افسر فقر سرفرازم گردان

در راه طلب محرم رازم گردان · زان ره که بسوی تست بازم گردان

یارب مددی کز دوئی خود برهم · وز بد ببرم و از بدی خود برهم
در هستی خود مرا ز خود بیخود کن · تا از خودی و بیخودی خود برهم

آنرا که فنا شیوه و فقر آئین ست · نه کشف و یقین نه معرفت نه دین ست
رفت او ز میان همین خدا ماند خدا · اَلْفَقْرُ اِذَا تَمَّ هُوَ اللّٰه این ست

گر در دل تو گل گزرد گل باشی · ور بلبل بیقرار بلبل باشی
تو جزوی و حق کل اگر روزی چند · اندیشهٔ کل پیشه کنی کل باشی

بس بیرنگست یار دلخواه ای دل · قانع نشوی برنگ ناگاه ای دل
اصل همه رنگها ازان بیرنگست · مَنْ اَحْسَنُ صِبْغَةً مِنَ اللّٰه ای دل

چون خور ز فروغ خود جهان آراید · بر پاک و پلید اگر بتابد شاید
نے نور وی از هیچ پلید آلاید · نے پاکی او ز هیچ پاک افزاید

ای غیر ترا بسوی تو سیری نه · خالی ز تو هیچ مسجد و دیرے نه
دیدم همه طالبان و مطلوب ترا · آن جمله توئی در میان غیرے نه

همسایه و همنشین همره همه اوست · در دلق گدا و اطلس شه همه اوست
در انجمن فرق و نهانخانهٔ جمع · بالله همه اوست ثم بالله همه اوست

حمد و نعت بزبان پارسی

یارب بکمالات شهِ جیلانی · کاندر کرم و لطف ندارد ثانی
کن باطن ما پاک به یک جلوهٔ وے · آلوده مکن با غرض نفسانی

بنام آنکه نامش عین ذات ست · وجود او منزه از جهات ست
همه وجه و همه سمع و همه عین · همه تن [illegible] و حیات ست

ستائش و نیایش مر خالق برحق و قادرِ مطلق ابدی و ازلی وحدہ لاشریک لہ را سزاست
کہ عوالم کثیرہ بلکہ لاتعد ولاتحصی را از نہانخانۂ بطون بر ساحتِ بروز جلوہ گر نمود
و سپاس بے قیاس مر خدای احدِ صمد لم یلد و لم یولد را سزد نوالہ کہ انبیای عظام
و اولیای کرام را علیہم السلام از ہمہ عالم برگزیدہ مطاع و پیشوا متبوع و مقتدای عالم
گردانید و ناصیۂ احوال ایشان بسمت اَلَا اِنَّ اَوْلِیَاءَ اللّٰہِ لَا خَوْفٌ عَلَیْہِمْ
وَلَا ھُمْ یَحْزَنُوْنَ ۔ وَلَا یَزَالُ عَبْدِیْ یَتَقَرَّبُ اِلَیَّ بِالنَّوَافِلِ حَتّٰی اُحِبَّہٗ
فَاِذَا اَحْبَبْتُ کُنْتُ سَمْعَہُ الَّذِیْ یَسْمَعُ بِہٖ وَبَصَرَہُ الَّذِیْ یُبْصِرُ بِہٖ
وَیَدَہُ الَّتِیْ یَبْطِشُ بِھَا وَرِجْلَہُ الَّتِیْ یَمْشِیْ بِھَا و صِرَاطَ الَّذِیْنَ اَنْعَمَ اللّٰہُ
عَلَیْھِمْ مِنَ النَّبِیِّیْنَ وَالصِّدِّیْقِیْنَ وَالشُّھَدَآءِ وَالصّٰلِحِیْنَ و یَآ اَیُّھَا الَّذِیْنَ
اٰمَنُوا اتَّقُوا اللّٰہَ وَکُوْنُوْا مَعَ الصّٰدِقِیْنَ مزین ساختہ بہر ہدایت عالمیان برگماشت و حسب
سنت جاریۂ خود مراتب و منازل حسب استعداد اہلش مرحمت نمود و شرف و تبہ
یکی بر قدر و منزلت دیگرے بیفزود و لیس حضرت نبی کریم حبیب الرحمن و الرحیم امام الانبیا
احمدِ بلا میم شہسوار عرصۂ اسری رسولنا و شفیعنا احمد مجتبی محمد مصطفے را صلی اللہ
علیہ و علی آلہ و اصحابہ و ذریاتہ و ازواجہ و انصارہ و مہاجرہ و اتباعہ و اتباع
اتباعہ بر ہمہ انبیا و رسل اشرف و افضل ساخت نعم ما قیل ؎

حبیبِ خدا اشرفِ انبیا	کہ عرشِ مجید ش بود متکا
امامِ رسل پیشوای سبیل	امینِ خدا مہبطِ جبرئیل

و نورِ چشم مصطفوی قرۃ العین مرتضوی سید السادات رفیع الدرجات
غوث الکائنات فرد الموجودات سلطان المحبوبین والمطلوبین امام العاشقین
والمعشوقین مجتہد للمذہب و فی المذہب مقتدای شریعت و پیشوائے حقیقت
مولانا و سیدنا و مرشدنا و شیخنا شیخ الملائکۃ والجن والانس سید ابو محمد محی الدین

شیخ عبدالقادر الجیلانی البغدادی الحسنی الحسینی قائل قول پاک ۵

وَکُلُّ وَلِیٍّ لَهٗ قَدَمٌ وَاِنِّیْ	عَلٰی قَدَمِ النَّبِیِّ بَدْرِ الْکَمَالِ
وَوَلَّانِیْ عَلَی الْاَقْطَابِ جَمْعًا	فَحُکْمِیْ نَافِذٌ فِیْ کُلِّ حَالِ
فَمَنْ فِیْ اَوْلِیَاءِ اللّٰهِ مِثْلِیْ	وَمَنْ فِی الْعِلْمِ وَالتَّصْرِیْفِ حَالِ
اَنَا الْحَسَنِیُّ وَالْمَخْدَعُ مَقَامِیْ	وَاَقْدَامِیْ عَلٰی عُنُقِ الرِّجَالِ
وَعَبْدُ الْقَادِرِ الْمَشْهُوْرُ اِسْمِیْ	وَجَدِّیْ صَاحِبُ عَیْنِ الْکَمَالِ

علی جدہ و علیہ الصلوٰۃ والسلام را کہ ہم صورت و سیرت بمصطفےٰ و مرتضیٰ الوجہ جمیع اولیائے عالم اعظم و اعلیٰ ارفع و اولیٰ ساخت و مالک رقاب جمیع اولیا و اصفیا و اتقیا گردانید۔ دجہان جہان شکر احسان حضرت منان کہ از یمن برکات حبیب خود صلی اللہ علیہ و علیٰ آلہ و اصحابہ وسلم و از برکت محبوب خود حضرت غوث اعظم علی جدہ و علیہ صلی اللہ وسلم دقائق حقائق وحدت الوجود را بر حضرات اولیاء اللہ تعالےٰ حل و آسان نمود و جابجا در قرآن مجید و فرقان حمید اشارت با بشارت باین مسئلہ حقیقت نمود کما قال جل شانہ وَلِلّٰهِ الْمَشْرِقُ وَالْمَغْرِبُ فَاَیْنَمَا تُوَلُّوْا فَثَمَّ وَجْهُ اللّٰهِ وَنَحْنُ اَقْرَبُ اِلَیْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِیْدِ۔ وَهُوَ مَعَکُمْ اَیْنَمَا کُنْتُمْ۔ وَنَحْنُ اَقْرَبُ اِلَیْهِ مِنْکُمْ وَلٰکِنْ لَّا تُبْصِرُوْنَ۔ اِنَّ الَّذِیْنَ یُبَایِعُوْنَکَ اِنَّمَا یُبَایِعُوْنَ اللّٰهَ یَدُ اللّٰهِ فَوْقَ اَیْدِیْهِمْ۔ وَهُوَ الْاَوَّلُ وَالْاٰخِرُ وَالظَّاهِرُ وَالْبَاطِنُ وَهُوَ بِکُلِّ شَیْءٍ عَلِیْمٌ۔ وَسَنُرِیْهِمْ اٰیَاتِنَا فِی الْاٰفَاقِ وَفِیْ اَنْفُسِهِمْ حَتّٰی یَتَبَیَّنَ لَهُمْ اَنَّهُ الْحَقُّ۔ وَفِیْ اَنْفُسِکُمْ اَفَلَا تُبْصِرُوْنَ وَاِذَا سَاَلَکَ عِبَادِیْ عَنِّیْ فَاِنِّیْ قَرِیْبٌ اُجِیْبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ اِذَا دَعَانِ وَمَا رَمَیْتَ اِذْ رَمَیْتَ وَلٰکِنَّ اللّٰهَ رَمٰی وَکَانَ اللّٰهُ بِکُلِّ شَیْءٍ مُّحِیْطًا ودر حدیث شریف کہ وحی غیر متلو ست در مقامات کثیرہ بعبارات شائستہ تصریح این نمود

کما قال صلی اللہ علیہ وسلم ان اللہ یقول مرضت فلم تعدنی الحدیث والذی
نفس محمد بیدہ لو انکم دلیتم بحبل الی الارض لہبط علی اللہ تعالی
ثم قرء علیہ السلام ہو الاول والآخر والظاہر والباطن وہو بکل
شیء علیم. واصدق کلمۃ قالتہ العرب کلمۃ لبید الا کل شیء ما
خلا اللہ باطل وان احدکم اذا قام الی الصلوۃ فانما یناجی ربہ
فان ربہ بینہ وبین القبلۃ ومن عرف نفسہ فقد عرف ربہ ومن رانی
فقد رای الحق وغیر ذلک من الاحادیث الصحیحۃ + وحقیت وحدت الوجود را
برویدہ علم الیقین وعین الیقین وحق الیقین این طائفہ محققہ بنہجی جلوہ گر نمودہ واصلیت این مسلک
بسلم الثبوت الطوری بتحقیق گردانیدہ واز علوم ادبنی ربی وخلقت الانسان
وصفتی وخلقت الانسان من نوری آنقدر علوم ظاہری وباطنی بہرہ ایشان ساخت کہ بساختہ
سبحانی ما اعظم شانی ولا الہ الا انا ولیس فی جبتی سوی اللہ وانا الحق
وہل فی الدارین غیری زوندہ وعلی رؤس الاشہاد باعلام تمام فرمودند مثنوی

برون زد خیمہ ز اقلیم تقدس	تجلی کرد بر آفاق وانفس
ز ہر آئینہ بنمود روئے	بہر جا خاست از وی گفتگوئے
ز ذات جہان آئینہ ہا ساخت	ز روی خود بہر یک عکس انداخت
جمال اوست ہر جا جلوہ کردہ	ز معشوقان عالم بستہ پردہ
توئی آئینہ او آئینہ آرا	توئی پوشیدہ او آشکارا
چو نیکو بنگری آئینہ ہم اوست	نہ تنہا گنج بل گنجینہ ہم اوست
من و تو درمیان کاری نداریم	بجز بیہودہ پنداری نداریم

واحوال مفصلہ این مسئلہ در کتب معتبرہ این طائفہ محققہ با صول شایستہ
مرقوم ست من شاء فلیرجع الیہا وبطفیل شہ لولاک صلی اللہ علیہ وسلم

وحضرت محبوب پاک سیدنا الغوث الاعظم اولیای خود را کہ عرائس حجلہ عظمت ورفعت اند ہمین دار دنیا از دولت دیدار خود مالا مال واز لقای جانفزای خود مبتہج الحال گردانید ذٰلِكَ فَضْلُ اللّٰهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَّشَآءُ وَاللّٰهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيْمِ قَالَ اللّٰهُ تَعَالٰی جَلَّ شَانُہٗ اَلَآ اِنَّهُمْ فِيْ مِرْيَةٍ مِّنْ لِّقَآءِ رَبِّهِمْ اَلَآ اِنَّهٗ بِكُلِّ شَيْءٍ مُّحِيْطٌ ۝ **امام زاہدی** در تفسیر خود آوردہ کہ بعضی جہال میگویند کہ دیدار خدا در دار دنیا میسر نمیشود در آخرت البتہ جائز ست ودر بہشت واجب این سراسر خطاست ومحض بیجا زیرا کہ صفات باریتعالیٰ عز اسمہ وجل شانہ قابل التحویل نیست آنچہ در صفات الٰہیہ جائز نیست ہرگز جائز نخواہد شد وآنچہ جائز ست گاہی ناجائز نخواہد بود اگر در صفات باریتعالیٰ امکان تغیر گردد حدوث لازم آید واللہ تعالیٰ منزہ عنہ ولکن در دنیا وعدہ دیدار نفرمودہ وعادت خود بران جاری نداشتہ واگر خواہد کہ در دنیا ہم دیدار خود نصیب کسی کند مالک ومختار ست لا اشکال فیہ ودر بہشت وعدہ کردہ است ولکن واجب نباشد اگر کسے وارد کند کہ دیدار خدا اگر در دنیا جائز بودی پس حضرت موسیٰ علیٰ نبینا وعلیہ الصلوٰۃ والسلام را چرا میسر نشدی حالانکہ حضرت موسیٰ علیہ السلام بسیار اصرار وخیلی استبداد نمود جز خطاب لن ترانی نشنید اقول بسیار چیزہا است کہ جائز ست اما چون ارادہ الٰہی باظہارش نمی شود بوجود نمی آید حضرت موسیٰ درخواست دیدار نمود خداوند تعالیٰ فرمود تو نخواہی دید درین نفی وقوع ست نہ نفی جواز انتہی کلامہ ملخصاً ومترجماً پس اگر دون ہمتان شپرہ چشم رویتش را کہ اظہر من الشمس ست انکار نمودند مصداق مَنْ كَانَ فِيْ هٰذِهٖٓ اَعْمٰى فَهُوَ فِي الْاٰخِرَةِ اَعْمٰى شدند واگر علمای ظاہر نظر بر آیہ شریفہ لن ترانی ولا تدرکہ الابصار لقای جانفزایش را در دار دنیا جائز نداشتند پس در حقیقت مسئلہ نبردند چہ اگر غیر ممکن ومحال بودی پیغمبر اولوالعزم ہمچو موسیٰ علیہ السلام درخواستش بجناب باری جلشانہ نمودی ودر جوابش

بجای لاتدرک لاتنظر شنیدی حضرت مولای کائنات باب علم النبوی سیدنا
علی الولی میفرمایند کہ اعبد ربًا لم اَرَہٗ عارفی گفتہ رباعی

تا عشق بدید چشم سر بینم هر دم — از پای طلب می نہ نشینم هر دم
گویند خدا بچشم سر نتوان دید — آن ایشانند و من چنینم هر دم

حضرت مخدوم المشائخ شیخ مصلح الدین سعدی شیرازی میفرماید

سعدی حجاب نیست تو آئینہ صاف دار — زنگار خوردہ کی بنماید جمال دوست

در کتب محققان این سخن آمدہ آخر سالک بجائی رسد کہ دنیا آخرت گردد و آخرت دنیا
اول با آخر انجامد و آخر با اول و علی ہذا کدام محقق باشد کہ رویت اللہ تعالی شانہ را
در دنیا منکر شود چون ازل با ابد و ابد با ازل قرار گیرد یک کلمہ شود بلکہ یک حرف بلکہ
یک نقطہ انتہی۔ و ہم عارفی کامل در شرح کلام امام ہمام ہادی برحق سیدنا جعفر صادق
رضی اللہ عنہ میفرماید

گفت صادق کاندرین دار فنا — مرد مومن را نباشد هیچ جا
راحت و آرام اگر باشد یقین — هست از دیدن جان آفرین
گشت پس ثابت کہ اندر هر دو دار — هست خاصان را لقای کردگار
این چہ حرمان هست این چہ وہم است و گمان — کہ نمی باشد لقای مستعان
اندک اندیشہ همی باید نمود — کہ محبان خدا [illegible]
صحبت و یکجائی بروز و شب شمار — کردہ اند و ذکر نام کردگار
مسکن اندر بادیہ فرمودہ اند — چہرہ در عزلت نہ کس بنمودہ اند
جملہ در حب حبیب بی نظیر — از جہان گشتند و ایشان گوشہ گیر
ماندہ اند آن نیک مردان خدا — بی طعام و آب اکثر روزہا
نفس را کشتند با صد اشتیاق — سعی کردند از مجاہدہای شاق

در گریبانِ تفکر در شدند ۔ بر شہودِ حق مراقب گشتہ اند
اینہمہ بہرِ چہ بود ای حق پرست ۔ گر برای رفتن اندر جنت ست
یا خلاصی از عذابِ ست سقر ۔ لا نسلم کز برائے این قدر
آن ہمہ محنت کشند و رنجہا ۔ زانکہ گر شائقے در آئین ہدا
با یقینِ کامل و ایمانِ تام ۔ در عبادت گرم باشد صبح و شام
سازد از خود بہرِ تحصیلِ شرف ۔ جملہ اخلاقِ ذمیمہ برطرف
با وجودِ آن ز نعمائی حلال ۔ او مباشر باشد از غم بے ملال
نیز از وجہِ حلالش نہ حرام ۔ با شکم سیری خورد از ہر طعام
غیر اوقاتِ عبادت با فراغ ۔ نیم روز و شب بخوابد خوش دماغ
مستحق باشد کہ در خلدِ نعیم ۔ باشد یابد خلاصی از جحیم
پس کسانی کان ہمہ رنج و تعب ۔ بردہ اند البتہ بہرِ قربِ رب
بود از نورِ شہودِ مستعان ۔ نقدِ ایشان راست دامنگیرِ جان
ہر کہ شد زین نقد نومیدی پسند ۔ ماند اندر دامِ غفلت پای بند
پس وی از بہرِ عذابِ بس الیم ۔ باشد آمادہ ز خوف و بیم

ودرود نامحدود و شکرانۂ منت و احسان بے نہایت و بے پایان تحفۂ بارگاہ والا جاہ سرورِ عالم صلی اللہ علیہ وسلم قائل کلام معجز نظام لِی مَعَ اللّٰہِ وَقْتٌ لَا یَسَعُنِی فِیہِ مَلَکٌ مُقَرَّبٌ وَلَا نَبِیٌّ مُرْسَلٌ وَقَالَ مَا خَلَقَ اللّٰہُ نُورِی وَرُوحِی وَعَقْلِی وَاَنَا مِنْ نُورِ اللّٰہِ وَالْمُؤْمِنُونَ مِنْ نُورِی وَاَنَا مِنَ اللّٰہِ وَالْمُؤْمِنُونَ مِنِّی وَاَبِیتُ عِنْدَ رَبِّی وَھُوَ یُطْعِمُنِی وَیَسْقِینِی ومخاطب لَوْلَاکَ لَمَا ظَھَرَتِ الرُّبُوبِیَّۃُ وَلَوْلَاکَ لَمَا خَلَقْتُ الْکَوْنَیْنِ باد کہ ستائیان خود را از رب العالمین ارحم الراحمین غفار ذنوب ستار عیوب درخواستہ رایت آمرزش

و غفران عطا فرموده هر یکی را بنامی از صالح و زاهد و عابد و شهید و صدیق و ولی و صفی
نامزد نموده و در ثنای ایشان عُلَمَاءُ اُمَّتِیْ کَاَنْبِیَاءِ بَنِیْ اِسْرَائِیْلَ (والمراد
من العلماء علماء علم الظاهر والباطن معاً وهم العرفاء رحمهم الله
تعالی) ایضاً اِنَّ لِلّٰهِ عِبَادًا یَغْبِطُهُمُ الْاَنْبِیَاءُ وَالشُّهَدَاءُ قِیْلَ مَنْ هُمْ
یَا رَسُوْلَ اللّٰهِ صِفْهُمْ لَنَا نُحِبُّهُمْ قَالَ قَوْمٌ تَحَابُّوْا بِرُوْحِ اللّٰهِ مِنْ غَیْرِ
اَمْوَالٍ وَلَا اَنْسَابٍ وُجُوْهُهُمْ نُوْرٌ عَلٰی مَنَابِرَ مِنْ نُوْرٍ لَا یَخَافُوْنَ
اِذَا خَافَ النَّاسُ وَلَا یَحْزَنُوْنَ اِذَا حَزِنَ النَّاسُ ثُمَّ تَلَا اَلَا اِنَّ
اَوْلِیَاءَ اللّٰهِ لَا خَوْفٌ عَلَیْهِمْ وَلَا هُمْ یَحْزَنُوْنَ **ایضاً** اِنَّهُمْ جُلَسَاءُ اللّٰهِ
لَا یَشْقٰی جَلِیْسُهُمْ و **ایضاً** تَخَلَّقُوْا بِاَخْلَاقِ اللّٰهِ وَاتَّصِفُوْا بِاَوْصَافِ اللّٰهِ
و **ایضاً** وَاِذَا تَمَّ الْفَقْرُ فَهُوَ اللّٰهُ وَکَانَ عَیْشُهُ کَعَیْشِ اللّٰهِ ارشاد ساخت
و ابواب عرفان بر روی ایشان از کلید عنایت ایزد سبحان باز کرد اللّٰهم صلِّ
عَلٰی سَیِّدِنَا وَمَوْلَانَا وَنَبِیِّنَا وَشَفِیْعِنَا مَعْدِنِ الْجُوْدِ وَالْکَرَمِ وَعَلٰی اٰلِهٖ
وَاَصْحَابِهٖ وَاَتْبَاعِهٖ وَبَارِکْ وَسَلِّمْ وَعَلٰی سَیِّدِنَا الْغَوْثِ الْاَعْظَمِ اِلٰی یَوْمِ
یَقُوْمُ النَّاسُ بَیْنَ یَدَیِ اللّٰهِ الْحَکَمِ

اما بعد بنده درگاه سنان و سگ آستان محبوب سبحان العبد **محمد**
ضیاء الرحمان شاهقلی پوری غفر له الباری بخدمت جمیع محبان خاندان
قادریه رزاقیه ذاکریه ملتمس است که حسب فرمان واجب الاذعان پیر و مرشد خودم
پاره از ذکر پاک نور چشم حضرت لولاک لخت جگر زهرا شمع شبستان مرتضی قرة العین
حسنین جانشین غوث الثقلین سید سالکان جنید مجذوبان افضل محبوبان اکمل مطلوبان
مجتهد و مجدد شریعت انام و مقتدای طریقت حضرت غوث ثانی قطب ربانی سیدی
مولانا و استاذنا و سیدنا شاه ابوالحسن **محمد ذاکر علی** القادری الحنفی البغدادی

اصلاً والمنجلاکوتی ای منگلکوتی وطناً ومدفناً رضی الله تعالی عنه با وجود قلت سواد
بلکه فقدان سواد و خوف من حنف فقد استهدف از کتب مستطاب
رسالهٔ ذاکریه که کتابیست معتبر و مستند مؤلفش مرید خاص و خلیفهٔ با اخلاص
آنحضرت بوده و در روایات چشم دید خود را درج آن رسالهٔ متبرکه نموده و نهایت احتیاط
بکار برده حتی که واقعات چشم دید خود را هم که تا وقت تالیف ذهولی در آن راه یافته
یا چیزی مشتبه گردیده بود ترک نمود تا بروایت راویان غیر مستند و حالیان غیر معتبر
چه میرسد استنباط کرده رسالهٔ مختصر ترتیب دادم و برعایت اسم پاک آنحضرت [illegible]

۱۳۰۹

مذاکرهٔ قطب العالمین

۱۳۰۹ ۱۳۰۹

و مدارج سنیهٔ ذاکریه و اذکار سنیهٔ قادریه کردم که این هر سه اسم تاریخی هستند و بجای
فصل و باب ترتیب ذکر و مذکور و غیره نهادم و برعایت حرف اول هر دو اسم
اولین که میم ست و عددش چهل و نیز برعایت سنین عمر شریف حضرت پیر و مرشدم
که بفضل ایزدی حالا آغاز چهلم ست و هم جهت دیگر فضائل چهل مثل این که نبوت بعد چهل سالگی
میشود و اطلاق شیخوخیت بعد چهل سالگی میگردد و حضرات صوفیهٔ کرام را حصول نعمت
بچله کشی میسر میشود کما جاء فی الخبر من اخلص اربعین صباحاً ظهرت
ینابیع الحکمة من قلبه علی لسانه و خمرت طینة آدم اربعین صباحاً
و در همین قبیل است جنین در رحم مادر از حالی بحالی میگردد چهل روز نطفه و چهل روز علقه و
چهل روز مضغه میباشد تا روح دمیده میگردد و غیر ذلک چهل ذکر آوردم و بجای مقدمه
و خاتمه و مذاکره نهادم و آنچه درین رساله از کرامات و خوارق آنحضرت مندرج گردیده
یکی از هزار و مشتی از خروارست ورنه بسبب اعصار اندکی از بسیار در حیز تحریر می آید

اثبات کرامات و خوارق عادات حضرات اہل اللہ مثل ایجاد معدوم
و اعدام موجود و اظہار مستور و ستر امر ظاہر و استجابت دعا و قطع مسافت طویل
در مدت اندک و زمان قلیل و اطلاع بر امور غائبہ از حس و اخبار از آن و حاضر شدن
با مکنۂ مختلفہ در زمان واحد و احیاء موتی و اماتت احیا و فہم کلام حیوانات و تسبیح نباتات
و جمادات و احضار طعام و شراب در وقت حاجت بلا واسطۂ اسباب ظاہرہ و ہکذا
مِنْ فُنُونِ الْاَعْمَالِ النَّاقِضَةِ لِلْعَادَةِ كَالْمَشْيِ عَلَى الْمَاءِ وَالسِّيَاحَةِ فِي الْهَوَاءِ
کہ در کتب مستندۂ معتبرۂ این قوم مسطور و مذکور ست و در اینجا اختصار منظور قلم انداز
شدہ و نیز فائدۂ تذکرۂ محبوبان خدا و مطلوبان الٰہ مصداق تَنْزِلُ الرَّحْمَةُ
عِنْدَ ذِكْرِ الصَّالِحِينَ الخ و الحصی در کتب قوم مرقوم ست بخوف طوالت
در پے ایرادش نشدم ہمین شمار قلیل جمع البیان اصل از مؤلفان و سیر کنندگان
این رسالہ ہمینکہ ہر جا سہوے یا غلطی ازین کج مج زبان بینند در اصلاحش
بکوشند و معائب را بپوشند ثاقلین مراد از سید سندی بغدادی حضرت مولانا
و اماما و سیدنا سید شاہ ابو محمد عبد اللہ القادری الرزاقی البغدادی اند
و از غوث ثانی و حضور عالی حضرت مولانا و سیدنا سید شاہ ابو الحسن محمد فخر علی
القادری الرزاقی البغدادی و از قطب ربانی مولانا و اماما پیر سیم و شیخ شیخم
حضرت مولانا و سیدنا سید شاہ ابو احمد طفیل علی القادری الرزاقی الذاکری ہستند
و احادیثیکہ اتفاق نقلش درین رسالہ گردیدہ اسنادش اینجا بنابرینکہ در ضمن حمد و نعت
مذکور گردیدہ ترک گفتم و رنہ قسمی ہمین در عبارت و انتشار ضمائر و غیرہ رو میداد
وَمَا تَوْفِيقِي إِلَّا بِاللّٰهِ وَاللّٰهُ خَيْرُ الْمُوَفِّقِينَ مکشوف باد کہ لفظ رزاقی
اکثر درین کتاب سمت گذارش یافتہ است آن منسوب بحضرت غوث الآفاق
قطب الخلاق و قطب الابدال و الاوتاد و الارشاد و شیخ الآفاق و البلاد

قطبیت نژاد و غوث مادرزاد خلف و خلیفہ و سجادہ نشین خسرو بغداد مظہر کرامات
غوثیہ عالیہ مصدر خوارق ظاہرہ محبوبیہ متعالیہ کریم ابن الکریم ابن الکریم سیدنا و مولانا
استاذنا و شیخنا سید تاج الدین ابوبکر شیخ محمد عبد الرزاق بن غوث الثقلین ملاذ الخافقین
شیخ الاسلام والمسلمین محی الملۃ والدین حامی السنۃ ماحی البدعۃ الطراز المذہب
والباز الاشہب مالک الرقاب قطب الاقطاب محبوب رب الارباب سیدنا ابی محمد
شیخ عبد القادر الجیلانی علی جدہ و علیہ الصلوۃ الربانی ست لا جرم برخی از احوال شریفہ
آنجناب ہم بطور اختصار یکی از ہزار و اندکے از بسیار و مشتی از خروار در حیز تحریر می آید در ہذا این
عجالہ مختصرہ گنجایش حالات مفصلہ آن بحر عرفان کجا دارد و ہو ہذا وی رضی اللہ عنہ
سراج عراق و جمال ائمہ و فخر حفاظ قرآن و احادیث شریفہ و شرف اسلام و غوث انام
ابن غوث الانام و قدوۂ اولیا و اتقیا و اصفیا بودہ تحصیل فقہ و سماعت حدیث شریف
و تعلم علوم و فنون ظاہری و باطنی از والد ماجد و مرشد ارشد خود کردہ و در ابتدا از اساتذۂ دیگر ہم
مستفید و مستفیض شدہ و بسیارے از احادیث شریفہ بخط مبارک خود نوشتہ و روایت کردہ
و فتوی دادہ ❊ جماعت کثیر از صحبت بابرکت آنجناب برآمدند مثل اسحق بن غانم العلثی
و علی بن علی خطیب زرباد و غیرہما ❊ حافظ ابن النجار در تاریخ خود گفتہ کہ در اوان صغر سنی
والد ماجد آنجناب احادیث شریفہ را بروی خواند و سماعتش گنانید و از ابوالحسن محمد بن الصائغ
و قاضی ابی الفضل محمد الارموی و ابی القاسم سعید بن البنا و حافظ ابی الفضل محمد بن الناصر
و ابی بکر محمد بن الزاغونی و ابی المظفر محمد الہاشمی و ابی المعالی احمد بن علی بن السمین
و ابی الفتح محمد بن البطر نیز سماعت حدیث شریف نمودہ و خود طلب حدیث کردہ
و بر اصحاب ابی الخطاب بن البطر و ابی عبد اللہ بن طلحہ و غیرہم بسیار خواندہ حتی کہ
از مشائخ ما و امثال ایشان سماعت کردہ و از خط خود برای خود و برای دیگران احادیث
بسیار نوشتہ من بروے بسیار خواندہ ام حافظ و متقن حدیث شریف و ثقہ بود

وبسیار راستگو احادیث شریفہ را نیکو میشناخت فقیہ بود بر مذہب امام احمد بن حنبل
و خیلی پرہیزگار و متدین شب و روز مشغول بعبادت بودی و در خانۂ خود بعزلت نشستی
برنیامدی مگر برای جمعہ و روایت احادیث را دوست میداشت و طالبان علم را احترام میکرد
و در فیض رسانی سخاوت می نمود و با وجود قلت مال و دولت صاحب مروت و فتوت بود
و بغایت خوش خلق و متواضع ریاضت بسیار میکشید و بر فقر خود صبر میکرد خیلی ہوشیار بود
و بزرگ بر طریقۂ سلف سلوک میکرد و در اربعینات متعددہ نشستہ و چلہ ہای متکاثرہ کشیدہ
بخلوتہای متوافرہ گزیدہ صاحب ذوق و شوق و عشق و محبت بودہ و در زمانۂ شیخی خود فرد افراد
و وحید فرید بودہ ہزاران مشتاق و طالب را بیک توجہ بمقام اعلی و قطبیت تامہ رسانیدہ
حضرت حافظ ذہبی نقاد حدیث در تاریخ الاسلام خود گفتہ کہ حضرت غوث الآفاق سیدنا
تاج الدین عبد الرزاق الجیلی ثم البغدادی الحنبلی المحدث حافظ حدیث شریف
و زاہد و ثقہ بود از افادۂ والد خودش بسیار شنیدہ باز بنفس خود در طلب حدیث و اجرایش
کوشش تمام و محنت تام بکار بردہ (الی قولہ) ویرا جلبی گویند منسوب است بسوی جلیہ
کہ محلہ است از محلات بغداد واقع جانب شرقی انتہی کلامہ * مؤلف الروض گفتہ
کہ ابو شامہ در تاریخ خود گفتہ کہ عابد و زاہد بود و قانع بر قلیل * شیخ یحیی التادفی مصنف
قلائد الجواہر میگوید کہ الدبیثی و ابن النجار و ایضا و النجیب و عبد اللطیف و التقی البلدانی
و غیرہم طائفہ ایست کہ حدیث را از ان حضرت روایت میکنند و شمس الدین عبد الرحمن الکمال
عبد الرحیم و احمد بن شیبا و خدیجہ بنت الشہاب بن راجح و اسمعیل العسقلانی و الفخر علی
المقادسی را ہم اجازت از ہمین حضرات ست * حافظ حدیث ابن رجب در طبقات
خود گفتہ کہ معلومات آنحضرت در فقہ بسیار بود و لکن معلومات حدیث آنرا پوشیدہ
مشہور بحدیث شدند ابن نقطہ گفتہ حافظ حدیث بود و ثقہ و ماسون الدبیثی و غیرہ
محاسن آنجناب را بیان کردہ و ثنا گفتہ انتہی * مذکور ست کہ از شرم خدا تعالی تا سی سال

سر خود را سوی آسمان بر نداشت همیشه گردن خمیده مراقب می بود و ولادت شریف
در عشیة الاثنین الثامن عشر من ذی القعدة سنة ثمان و عشرین و خمسمائة واقع گردیده
و در لیلة السبت سادس شوال سنة ثلاث و ستمائة واصل بحق شدند و در باب الحرب
بغداد او را رسیدند و ابن النجار گفته شبیکه واقعهٔ هایلهٔ رحلت سیدنا غوث آفاق بوقوع
آمده بادشاه برای نماز جنازه در محلات بغداد منادی کردند خلق کثیر جمع آمدند جنازهٔ شریف
را در خارج بلد بعیدگاه بردند چون مردم نماز جنازه بگذاردند تابوت مبارکش را بر سرهای
خود گرفته در جامع رصافه آوردند بار دیگر مردم درینجا نماز کردند باز در تربة الخلفا بردند
آنجا هم مردم نماز کردند باز در کنار دجله پیش الحضرتین بردند آنجا هم
نماز کردند بعد ازان عبور دجله کرده بجانب غربی بردند آنجا هم نماز کرده باز در مقبره
امام احمد بردند آنجا هم نماز کردند و همان جا مدفون شد یک روز عام تعطیل بود سبحان الله بعد
انتقال هم پیروی سنت جد خود حضرت سرور عالم صلی الله علیه وسلم از دست نرفت
چه نماز جنازهٔ حضرت سید الابرار هم چند بار گذارده اند نقاوهٔ دودمان قادریه زبدهٔ
خاندان رزاقیه حضرت پیر و مرشدم سیفی باشند که فقیر را با من جد بتوالی و تواتر رسیده که چون
حضرت غوث آفاق را در بدایام والد ماجد آنجناب در اربعین نشاندند خادم معین بود
هر شب وقت افطار نان جوین میرسانید و لکن سیدیکه آن شبیهٔ اول بهمان طور گذشته است
و هیچ چیزی ازان نکاسته بوی کباب از حجرهٔ شریفه می آید در دلش خطور کرد که شاهزاده خود
از بازار نان و کباب می آرد و بکار میبرد و این نان جوین را که بی هیچ ناخوردنی است ناخورده
میگذارد چون این امر را مکرر دید در دل خود ترسید که اگر اظهارش بدرگاه غوثیت پناه نکنم مبادا
با غوث زاده ره دادم ناچار روزی حاضر حضرت گردید و دستهای خود را بر سینه گذاشته عرض کرد
بحضور داشت سیدی و مولائی امریست واجب العرض اگر عرض نکنم مرا آینده که گنهگار باشم
واقعه این ست که بنده حسب فرمان حضوری در حجرهٔ سیدنا عبد الرزاق هر شب وقت

افطار زنان جوین سیر ساند ولکن همیشه نانها ناخورده می یابد و بوی کباب از حجره می شنیدند
خبازان نان و کباب از بازار می آرند و بکار می برند حضرت غوثیت پناه فرمودند من خود
سیروم و تحقیق این امر سکنم چنانچه خود بدولت تشریف فرمای آن حجره شدند و بوی
سابق را شنیده ارشاد فرمودند این بوی کباب نیست بوی دل سوختهٔ افضل العشاق
عبدالرزاق است دلش در آتش عشق الهی کباب شده و خود سوخته از شربت ستره
و منکر گردیده بمقام صمدیت رسیده و از تقییدات امکان وارسته بمرتبهٔ اطلاق و قدم رسیده
رغبت خور و نوشش باقی نماند بعد مردم اکثر بوی کباب از سینه با سکینهٔ آنجناب می شنیدند
و گریبان پیراهن مبارک را از حرقت عشق الهی سوخته میدیدند و مماثل این روایت یعنی
از حرقت عشق الهی آتش در رخت آنجناب گرفتن در کتب مستندهٔ عربیه و فارسیه بسیار
مندرج است چنانچه باری حضرت غوث پاک این سید لولاک بر بالای کرسی میفرمود
کلام من بر مردان غیب است که حاضر میشوند از پس پردهٔ کوه قاف قدمهای ایشان در هواست
و دلهای ایشان در حضرت قدس نزدیک است که بسوزد کلاه ها و طاقیه های ایشان
از شدت شوق و لهیب اشتیاق که با پروردگار خود دارند راوی گوید که در مجلسیکه
این سخن میفرمود ولد او سیدنا سید عبدالرزاق رضی الله عنه در پایهٔ اخیر در زیر قدم
او نشسته بود و سر بالا کرده ساعتی نگران بود پس از شدت شوق و غایت ذوق
بیهوش افتاد و جامه و دستار او سوختن گرفت و آنحضرت قطع کلام فرموده از کرسی فرود آمد
و اطفاء آن نار کرده و فرمود که ای عبدالرزاق تو نیز از ایشانی بعد از مجلس کیفیت آن حال را
از شهزادهٔ نامدار غوث آفاق استفسار کردند فرمود چون نظر بالا کردم دیدم که در هوا
مردان غیب ایستاده اند و مدهوش و تمام افق از ایشان پرست و در لباس ایشان
آتش گرفته و بعضی از ایشان در صیحه و بعضی در تواجد و بعضی بجای خود و بعضی بر زمین
می افتند بر ارباب معارف و حقائق و اصحاب تعشق و تواجد واضح باد که درین هنگام

مقام شہزادۂ انام محض ہدایت بود کہ آن وقت برتبۂ رجال الغیب بودند خدا داند
کہ در نہایت حال با آن سرعت سیر مقامات کہ خاصۂ آنحضرت ست بکجا رسیدہ اند
و ہم از ینجا مراتب شہزادۂ انام باید فہمید کہ حضرت غوث پاک شغل وعظ شریف را
ترک گفتہ خود از دست پاک مبارک خود اطعامی نار فرمود و نمود چنانکہ حضرت
رسالت پناہ صلی اللہ علیہ وسلم را در حالت نماز ہم خیال شہزادگان کونین
حضرات سبطین علیہما السلام منظور بود حضرت غوثیت پناہ را ہم رعایت
غوث زادہ در عین وقت وعظ غیر مقصود بود حضرات اولیای عظام و مشائخ کرام
این خاندان قادریۂ رزاقیہ از مشاہدہ و مکاشفۂ خود ہا دریافتہ اند کہ نعمت خاندان قادریہ عالیہ
بتوسط ہمین شہزادۂ انام تقسیم میشود و فیض رزاقی باولیای سلسلۂ قادریۂ رزاقیہ
حسب رزق ایشان میرسد چنانچہ برادر طریقت جناب صوفی حاجی محمد عبدالکریم صاحب
حقیقت رفع اللہ ذکرہ در زادیہ میفرمایند کہ چون این فقیر سراپا تقصیر را شرف انسلاک
در زمرۂ غلامان خاندان قادریۂ رزاقیہ ذاکریہ حاصل شد و حسب ارشاد حضرت
پیر و مرشد در شغل و اشغال پرداختم شبی کہ در وصفش زبان بیان لال ست و در توصیفش
عہدہ برائی ازہ معنی متعذر و محال در میان نوم و یقظہ دیدم جوانی زیبا رو عنبر مو
مشکین مو فرشتہ خو کہ آثار تقدس چون مصباح منور از زجاج رخسارش نور افشان بود
و اشعۂ انوار کمالش چون شعاع آفتاب درخشان از درم در آمد. مثنوی

درآمد ناگہان اندر جوانی — چہ میگویم جوانی بلکہ جانی
ہمایون پیکری از عالم نور — ز باغ خلد کردہ غارت حور
کشیدہ قامتی چون تازہ شمشاد — بآزادی غلامش سرو آزاد
بزیر انداختہ زلفی چو زنجیر — خرد را بستہ دست و پای تدبیر
فروزان لمعۂ نور از جبینش — مہ و خورشید را رو بر زمینش

مقوّس ابروش محراب پاکان / معنبر سایبان بر خواب ناکان
مکحّل نرگسش از سحر پرداز / ز مژگان بر جگرها ناوک انداز
دو لعلش از تبسم دُر شکر ریز / دهانش در تکلم شکّر آمیز
بریق دُرّش از لعل درفشان / چو از گلگون شفق برق درخشان
نجنبده از ثریا نور ریخت / نمک از پستهٔ پر شور ریخت
بگلزار رخش از مشک داغے / گرفته آشیان زاغے بباغے
رخش ماهی ز برج اوج فردوس / ز ابرو کرده آن مه خانه در قوس

ورودی سمن بو کنون در ابر بگوای بندۀ گنده نهاده و زبان فیض بیان خود را در دهانم انداخت

نهاده بلطفم دهان بر دهان / فرو ریختم از دهان در دهان
عجب شربت صافی دلپذیر / بشیرینی و رنگ چون شهد و شیر

بنده که بخت را بکام خود دیدم و در مکیدن زبانش آغاز نهادم و شربت لعاب دهن را از آن سرچشمهٔ حیات نوشیدن آن سرچشمهٔ جمال و کمال چون این تشنه کام را لالمال کرد عزیمت مراجعت پیش گرفت بے ساخته برخاستم و سر خود در ابر قدمش بهار گرش انداختم و بهزار منت والحاح عرض داشتم چنین که

بآن صانع که از نور آفریدت / ز سر آلایشی دور آفریدت
ترا بر خیل خوبان سروری داد / بلطف از آب حیوان برتری داد
قدت را گلبن بستان جان ساخت / لبت را مایهٔ قوت روان ساخت
ز روی دلفروزت شمع افروخت / که چون پروانه مرغ جان من سوخت
ز مشکین گیسوان وادت کمندے / که بر من زان بهر سو هست بندے
بگو با این جمال دلستانی / که در اصل از کدامی خاندانی
درخشان گوهری کانت کدام است / گرامی شاهی ایوانت کدام است

بگفتا از نژاد مرتضی ایم | ز اولاد محمد مصطفی ایم
جناب غوث اعظم والدم هست | دلیل راه و پیر و مرشدم هست
کسی کو نسبتش با آنجناب ست | با عداد مریدش در حساب ست
همه نعمت ز دستِ من بیابد | اگر بشناسد و گر نا شناسد
نشانم را اگر هستی تو مشتاق | ز بغدادم و نامم عبد رزاق

یعنی من تاج الدین عبد الرزاقم کار من همانست که تو دیدی خوان نعمت قادریه
سپرد من ست هر که از منتسبان این خاندان نعمتی می یابد از دست من می یابد
ولکن بر کسی ظاهر میشوم و بر کسی ظاهر نمی شوم توجیه حقیقت که لقب او ست اینکه
حق سره اکثر ذکر حق سره میگفت بنابران از خدمت بندگی مرشد ارشد خود ملقب
بحق سره شده و احوال مفصله این بزرگ به کتاب دیگر شامل ذکر خلفای خداوندم
پیر و مرشد مذکور ست + و نیز عاشق صادق طالب واثق و یازدهم گذار حضرت
غوث اعظم شفیقی جناب قاضی مطلوب عالم صاحب قاضی پوری ڈومراوی
زاد الله ذوقه العرفانی میفرمایند که فقیر وقت مراجعت از الٰه آباد چون در اسٹیشن چنار گڈھ
فرود آمدم شنیدم که درین نزدیکی مزار گهربار بزرگی ست که بدو سه واسطه نسبت
ولدیتش بحضرت غوثیت میرسد این کمترین بندگان که از غلامان این خاندان ست
داعیه زیارت و عتبه بوسی بر آنم داشت که همانوقت حاضر درگاه والا جاه گردیدم
ولکن نمیدانستم که این حضرت رزاقی اند یا وهابی یا جباری بهرکیف بعد زیارت مزار پاک
در خانقاه شریف در آمدم و باشتیاق ملاقات صاحب سجاده آنجا جائے نرفتم
نه در شهر و نه در کاروان سرای همانجا در مهمانسرای سرکار قادری فروکش شدم
از خادمان شنیدم که این بزرگ صاحب مزار پاک ابن الابن حضرت جمال عراق
غوث الآفاق سیدنا تاج الدین عبد الرزاق اند بدل گفتم این صورت غریب ست

حضرات رزاقیه که هرگز از در خود کسی را محروم نمیگردانند و در فیض رسانی شهرهٔ آفاق اند
امروز چه شد که این بندهٔ سرافگنده که از غلامان خاندان رزاقی ست حاضر آستانهٔ
فیض کاشانه شده هیچ کیفیت ذوق و شوق ندید بے نیل مرام درین مقام باز پس آمد
حقیقت حال را عالم الغیب نیکو میداند بس درین خیال بودم و مردم همراهی در پختن نان
و گوشت که با معمول مرا خواب درگرفت و بختم بیدار شد در واقعه عجیب کیفیت ذوق
و اشتیاق و حالت وجد و استغراق متکیف بکیفیت احوال حضرات اهل مدد و استمداد
که بریاضت سالها سال نیز میسر نشود و با این تمنای عمر دراز و مراقبه و مشاهده و ورد
و وظایف دایمی گاهی اینچنین حالتے ندیده بودم یعنی حالت خوش پیدا آمد و وجد و رقص
آغاز نهادم و نعرهٔ یا سیدی عبد الرزّاق زدن مردم گرد و پیش صاف ذکر الله هو
از قلبم می شنیدند غرض که حالتی بود شایسته و بایستهٔ حضرات صوفیان، مردان همراهی
این بخت بیدار را حمل بر بدخوابی و کابوس کرده مرا بیدار ساختند و از آن نعمت غیر مترقبه
دور انداختند بنده ناله و فریاد آغاز کردم و با آن خوابیده قسمتان گفتم که ای ظالمان جفاجو
و ای ستمگران بخود این تعدی را بچه قصور بر من روا داشتید و مرا از آن حالت شریفه
جدا ساختید پس نعره میزدم و بیچاره سر کوفته بر خود می پیچیدم آخر چون تسکینی حاصل شد
یقین دانستم که از اولاد امجاد مظهر اسم رزّاق قطب الخلاق غوث آفاق سیدنا تاج الدین
عبد الرزاق اند طهارت تازه کردم و با تحفهٔ شیرینی حاضر بارگاه شدم و این مرتبه
نعمتے که نصیب زایر شد از احوال آن مپرس الله الله در توصیفش زبان بیان لال است
و بیان را در وصفش مجال تنگ چون نباشد فیض رسانی حضرات رزاقیه مشهور نزدیکے و دور است
و خوان نعمت قادریه در دست جد امجد ایشان حضرت غوث آفاق بودن معلوم
هر صاحب شعور انتهی مخفی مباد که علاوه این شرافت و کرامت و سیادت و انابت
و ولایت ذاتی و صفاتی و موروثی و کسبی یک شرف خاص و فضیلت با اختصاص

آن بود کہ شہزادۂ انام ولد پاکزاد و نیک نہاد بلکہ اشرف الاولاد حضرت خسرو بغداد بودند
وصاحب سجادہ و خلیفہ و نائب برحق و وارث مطلق والد ماجد و مرشد ارشد اند و حضرت
شہزادۂ انام مثل حضرت امام ہمام شہید کربلا کثیر الاولاد والاحفاد اند کسانیکہ در عجم خصوصاً
در ہندوستان و بنگالہ و اڑیسہ انتساب ولدیت یا خلافت بحضرت غوث پاک
درست میکنند اکثر رزاقی اند اللھم ارزق حظا من آلائہ الکاملۃ
وحصۃ من فیوضہ الشاملۃ و اثبت قلوبنا فی ولائہ و امتنا علی
ھوائہ واحشرنا فی زمرۃ العشاق تحت لوائہ آمین بحرمۃ طٰہٰ و یٰسٓ

وخطابات والقاب آن قطب الاقطاب فرزند دلبند حضرت سیدنا الملک الرزاق
محبوب رب الارباب آنچہ کہ در بیاض خاندان قادریہ رزاقیہ ذاکریہ مہریہ مندرج بودہ
درینجا بجنسہ تحریر میگردد کہ مطالعہ کنندگان ازان مستفید و مستفیض باشند و این جامع
اوراق باعث آنچنان امر خیر شود و نیز چند قطعات تاریخیہ ولادت باسعادت و وصال
آن غوث ذی الجلال درین مذاکرہ مذکور شود کہ ہر کہ ازان بہرہ مند و خوشوقت شود
مؤلف غمگین را ہم بدعاے خیر یاد و شاد نماید و لا حول و لا قوۃ الا باللہ العلی العظیم
یا قطب المدار والارشاد + یا غوث الابدال والاوتاد + یا فرد الاقطاب والافراد +
یا امام البلاد و ہمام الآفاق + یا سیدنا تاج الدین عبد الرزاق + یا تاج الاولیاء والاصفیاء +
یا سراج الابرار والاتقیاء + یا مظہر اتم غوث اعظم + یا عین ذات حضرت قطب عالم +
یا دلیل السبل + یا شیخ الکل + یا واسطۃ السالکین السلوک + یا صاحب الملک والملوک +
یا محلی الکلام القدیم + یا شفاء السقام والسقیم + یا مصباح الآفاق + یا جمال العراق +
یا دلیل سبیل الی اللہ + یا ہادی طریق الی سبیل اللہ + یا عارج معارج اسرار ولایت +
یا ناہج مناہج آثار ہدایت + یا قاضی القضاۃ + یا مفتح المغلقات + یا حلال المشکلات +
یا دافع المہمات + اغثنی وامددنی وادرکنی فی قضاء حاجتی آمین یا رب العالمین

قطعات تاریخیہ

بفضلِ خالقِ عالم شدہ شہزادہ ام پیدا
خوشا سالِ ولادت گفت عاصی بادِ دل شادان

چو آمد بہ دنیا بصد حسن و زیب
چنین گفت سالِ ولادت جمال

گشت پیدا نورِ چشمِ حضرتِ محبوبِ پاک
سالِ میلادش مبارکباد خوش گفتہ جمال

زہی مولودِ مسعود و خہی میلادِ محمود
مبارکباد آقا زادہ والا ہمم با جود
۱۳۸۲ھ

جمالِ عراق و وجیہ عجیب
جمالِ عراق آمدہ وہ حبیب
۱۳۸۲ھ

تا ابد مولودِ مسعود ای خدا زندہ بود
جاودان وہ قطب با در زاد پائندہ بود
۱۳۸۲ھ

سالِ وصالِ آن واصلِ ربّ لایزال

عبد رزاق شہِ دنیا و دین
دل ندارد بہر سالش اے جمال

آن حبیب و غوث و محبوبِ خدا
گفت عاصی مصرعِ سالِ وصال

طوطی روحِ اقدسِ آن خلد آشیان
عاصی شنید سالِ وصالش زہما فکر

شد ز دارِ فنا بخلد برین
گفت سالِ وصالِ او عاصی

با ہزاران التہابِ عشقِ حق
گفت معشوقِ ازل خود سالِ نقل

چو با حیّ و قیوم شد متصل

کرد رحلت چون سوئے ملکِ قدم
آہ سلطانِ ولایت پاک کن رقم

آہ چون شد واصلِ ذاتِ صمد
خاص اقطاب وا و تاد و احد

با طائرانِ قدس چو گردید آشنا
شہبازِ پاکبازِ بپرید ہائے ہائے

عبد رزاقِ قطبِ عالم ہائے
عبد رزاقِ قطبِ کامل وائے

کرد چون آن سوختہ دل انتقال
قدوۂ عشاق بودہ ہائے جمال

پس ارتحالِ آن شہِ اولیا

دم فکر سالش ندا زد سروش	بگو ای جمال اکمل اتقیا
گذشت رضوان مریدی چون در خلد	رفت آن پیر و مرشد دوران
ز ندا وقت فکر سال دلم	عاصیا مرشد جهان سیدان
شاه تاج الدین سلطان ولایت سوی خلد	گرد چون نقل مکان از عالم فانی بود آه
گو ہر سال وصالش آمد ای عاصی بہ بست	ہای تاج اولیا و والی دین بود آه
ز دنیا سوی قاضی روز حشر	چو نقل آن شیخ مریدان بود
شنیدم ز عاصی سنین وفات	شفیع محبان حبیب ربود
چو وی بست رخت از سپنجی سرای	بگو ششم ندا ہاتفی بر زده
که سال وصالش بگو عاصیا	ولی احد واصل حق شده

مذاکرهٔ اولی

در تعریف ولی و در ذکر شمهٔ از مدارج و مراتب و دیگر احوال فیض اشتمال حضرت اولیاء الله که اسنای بارگاه الٰہی اند و محبوبان و مطلوبان ایزد متعال و عاشقان جان نثار و محبان وفا شعار حضرت ذی الجلال و صوفیان صافی دلان اہل ذوق و شوق و وجد و عشق و حال و قال رحمہم الله الفضال که مناسب این مقام بود از کتب متعدده ہر زبان منتخب کرده درج این مذاکره کردم و در مذاکرهٔ ثانیه برخی از آداب و سرورت و عقیدت مریدان و مستفیدان و مسترشدان و معتقدان بیان خواہد شد انشاء الله تعالیٰ

حضرت خواجهٔ غیب اللسان حافظ شیرازی علیه الرحمة سے فرماتے

روضهٔ خلد برین خلوت درویشانست	مایهٔ محتشمی خدمت درویشانست
گنج عزلت که طلسمات عجایب دارد	فتح آن در نظر همت درویشانست
قصر فردوس که رضوانش بدربانی رفت	منظری از چمن نزهت درویشانست

آنچه زر میشود از پرتو آن قلب سیاه — کیمیائیست که در صحبت درویشان است
وانکه پیشش بنهد تاج تکبر خورشید — کبریائیست که در حشمت درویشان است
دولتی را که نباشد غم از آسیب زوال — بی تکلف بشنو دولت درویشان است
خسروان قبلهٔ حاجات جهانند ولی — ازازل تا بابد فرصت درویشان است
روی مقصود که شاهان جهان میطلبند — مظهرش آئینهٔ طلعت درویشان است
ای توانگر مفروش اینهمه نخوت که ترا — سروری در کنف همت درویشان است
گنج قارون که فرو میرود از قهر هنوز — خوانده باشی تو که از غیرت درویشان است
بندهٔ آصف عهدم که در سلطنتش — صورت خواجگی و سیرت درویشان است

حافظ اینجا بادب باش که سلطان و ملک
همه در بندگی حضرت درویشان ست

ابیات سالک گرامی عارف نامی ملا عبدالرحمن جامی قدس سره السامی

حبذا قومی که دید حق بود دیدارشان — محو باشد در شهود سر غیب اسرارشان
جمله در کهف فنا از هستی خود خفته اند — لیک بیدارند خواب آلودگان بیدارشان
گرچه ناپیدند خورشید جمال خود بگل — مشرق و مغرب گرفته پرتو انوارشان
از خدا خواهند ستر ذات خود نه ذات او — این بود صناعت بساعت استغفارشان
ریخته باران عرفان از سحاب مکرمت — شسته نقش حرف غیر از صفحهٔ پندارشان
هر یکی را با خود از سودای مولی بازارها — ز آتش شوق محبت گرمی بازارشان
یکدم از طوف در و دیوارشان منشین که هست — صد کشایش اندرو صد بستگی از دیوارشان

کارشان جز نفی ذات و وصف و فعل خویش نیست
ای خدا چه بود که جامی را کنی در کارشان

قال الشیخ ابو علی الجرجانی قدس الله سره النورانی ۔ الولی هو الفانی

فی حاله والباقی فی مشاهدة الحق لم یکن له عن نفسه خبر ولا مع
غیر الله قرار یعنی ولی آنست که فانی باشد از حال خود و باقی باشد در مشاهده
حق و نتواند که از نفس خود خبر دهد یا بی مشاهده حق برقرار ماند۔ شاه ولی الله رحمه الله
در در ثمین گفته روزے درمیان نوم و یقظه حضرت نبی کریم صلی الله علیه وسلم را
دیدم عرض کردم یا رسول الله من اکرم الناس عند الله قال النبی صلی الله
علیه وسلم من استهلک انه فی ذاته و صفاته فی صفاته یعنی یا رسول الله
بزرگترین مردم نزد خدا تعالی کیست فرمودند نبی صلی الله علیه وسلم که
ذات خود را در ذات خدا فنا کند و صفات خود را در صفات خدا و خلاصه تقریر
صاحب کشف المحجوب این ست که ولی آن ست که خداوند تعالی او را از دوستی
و ولایت خود مشرف و مخصوص ساخت و او والی ملک و مظهر افعال الهی شد
و از انواع کرامت مخصوص و ممتاز و از آفات طبع منزه و متابعت نفس مبرا همت
ایشان جز بحق مصروف نه و ایشان با کسی مانوس نه بودند ذات پاک این حضرات
در زمانه سابق بوده و هنوز بوده است و تا قیامت خواهد بود زیرا که خداوند تعالی
این امت محمد را بر جمیع امم سابقه بفضل مشرف ساخته است و عهده حفاظت
این شریعت غرا بخود گرفته و چون دلائل خبری و برهان عقلی تا الیوم در علماء
ظواهر موجود است باید که براهین عینی هم در خاصان خدا موجود باشد و درین امر
مارا خلاف با دو گروه است و بس یکی معتزله دیگری حشویه معتزله درمیان اهل ایمان
تخصیص شخصی را روا نمیدارند میگویند که مومن همه برابراند حالانکه نفی تخصیص ولی
نفی تخصیص نبی ست و آن کفر ست و عوام حشویه قایل تخصیص اند ولکن میگویند
که وجود آن حضرات در زمانه سابق بود حالا موجود نیست و ما را انکار ماضی و مستقبل
یکی ست انکار یک طرف و اقرار طرف دیگر ترجیح بلا مرجح ست پس خداوند تعالی

برہان نبوی ص راہنوز باقی داشتہ است و اولیا را سبب اظہارش گردانیدہ باران
از آسمان بہ برکت اقدام ہمین حضرات می آید و نبات از زمین بہ ہمین صفای احوال
ہمین حضرات میروید در میان ایشان چہار ہزار مکتوم اند کہ نہ ایشانرا از حال باکمال
خود خبر است معلوم و نہ از احوال ہمچشمان خود اثر است مفہوم احادیث صحیحہ بر ہمین وارد
و کلام حضرات اولیاء اللہ شاہد و بفضلہ تعالی خود بر این فقیران احوال منکشف اند ولکن
اہل حل و عقد یعنی سرہنگان درگاہ حق سہ صد اند کہ بنام اخیار مشہور اند و چہل دیگر اند کہ ابدال
باشند و ہفت دیگر کہ ابرار باشند و چار دیگر کہ اوتاد باشند و سہ دیگر کہ نقیب باشند و یکی دیگر
کہ قطب است و غوثش ہم گویند ہمہ ایشان باہم تعارف دارند و در کارہا محتاج اجازت
یکدیگر اند اخبار ناطق برین امر است و اتفاق اہل حقیقت است بر صحت این و در نفحات الانس
آوردہ کہ صاحب فتوحات در فصل بست و سوم باب یکصد و نود و ہشت میگوید کہ رجال
ہفتگانہ را ابدال گویند و خداوند تعالی زمین را ہفت حصہ کردہ بر ہر حصہ یکی را از ان رجال
ہفتگانہ متعین میسازد یعنی ہر ہفت اقلیم را در حفاظت ایشان میگذارد انتہی کلامہ

و منہم حجۃ الاسلام قدوۃ الانام زبدۂ صوفیہ کرام عمدۂ اولیاء عظام امام ہمام حضرت ابو حامد محمد بن محمد الغزالی الشافعی رحمہ اللہ تعالی

در اکثر مصنفات خود ذکر خیر این طائفہ شریفہ علیہ نمودہ چنانچہ در کتاب منقذ من الضلال
نمودہ کہ بعبارت عربیست میفرماید چون از علوم مذکورہ فارغ شدم توجہ بطریق صوفیہ کرام
نمودم و چونکہ تحصیل علم ایشان نسبت بعمل ایشان ایسر و آسان دیدم اولا بمطالعہ
کتب تصوف پرداختم و از آنچہ حصولش بتعلم و تسامع ممکن است ہیچ نگذاشتم
ولکن دانستم کہ اصل خواص ایشان بتعلم میسر نمیشود و اخص مطالب ایشان بقیل و قال

حاصل نگردد بلکه ذوق وحالت باید تا بدان راه یابد واز تبدیل صفات وتخلف
عادات معتقده هایش پرکشاید آیا نه بینی کسی را که تعریف سکر وسکران را نیکو میداند ولکن
از سکر ومستی بهره ندارد ودیگری را که مست وسرشار است ولکن از تعریف سکر ومستی
هیچ نداند همچنین است علم تصوف وحال صوفیان اصطلاحات صوفیه دانستن چیزی
دیگر است وصوفی شدن امر آخر پس من بر شغل اشغال سلوک پرداختم وبفضله ومنه تعالی
یافتم آنچه یافتم وبیقین دانستم که روندگان راه خدا وسالکان مسالک هدی حضرات صوفیه اند
وبس نفوس زکیه ایشان از اخلاق ذمیمه واوصاف خبیثه منزه ومبرا وقلوب قدسیه
ایشان از غیر خدا وذکر خدا مخلی ومحلی صحبت داران این حضرات برحمت خدا قریب اند
وهمنشینان ایشان را حسن عاقبت بالضرورت نصیب فهم القوم لا یشقی
جلیسهم وسیرت ایشان احسن سیرت وخلق ایشان ازکی الاخلاق وطریقه
ایشان اصوب طرق بلکه اگر عقل جمیع عقلا وحکمت کل حکما وعلم سایر علمای ظواهر
جمع کنند وبخواهند که چیزی را از اخلاق وسیر ایشان تبدیل کنند یا چیزی بهتر از آن
هرگز راه بدان نیابند چون نبود که جمیع حرکات وسکنات ایشان مقتبس از انوار مشکوة
نبوت است وجز نور نبوت بر روی زمین کدام نور است که از آن روشنی گرفته آید وچه گوید
کسی در طریقه که طهارتش پاک کردن دل است از غیر الله وآغازش بجای تحریمه نماز
استغراق است در ذکر الله وآخرش فنا فی الله واین آخر هم اضافیست ورنه آغازش
از فنا فی الله است وآنچه پیش از آن است برای سالک همچو دهلیز است وحضرات صوفیه کرام
از بدو طریقت آغاز مشاهده ومکاشفه میشود حتی که در بیداری ملائک وارواح انبیا را
می بینند وآواز ایشان را بگوش خود میشنوند واقتباس فوائد بیشمار میکنند واز مشاهده
صعود واشغال ترقی حال بدرجه گردد که نطق را طاقت بیانش نماند فی الجمله کسیکه بهره
ازین ذوق نیافت حقیقت نبوت را هیچ نشناخت انتهی ملخصا ومترجما ؛ ودر ملفوظات

چشتیه ترجمهٔ انیس الارواح آمده که حضرت رب عزت جلت قدرته و بلغت حکمته
از کمال حکمت بالغهٔ خویش تدریج و مراتب بے شمار در ہر چیز و ہر کار نهاده است بنابران
در سلوک طریقت و حصول عرفان حقیقت ہم مراتب و مدارج ارتقاء از اسفل الی الاعلیٰ
لاتعد و لاتحصیٰ ست تعدادش جز علام الغیوب کسی نداند ٭ اصحاب سلوک آن مدارج
و مراتب را مقام نامند و دارای آن را صاحب آن مقام مثلاً سالکی را عند التشخیص میگویند که این سالک
در فلان مقام ست و اراده ہمین کنند که او را بالفعل از مراتب سلوک مرتبهٔ فلان حاصل ست
و اقسام این مقامات بسیار بیان کرده اند و ہر مقامی را حسب اصطلاح خود نامی نهاده چنانچه
بعضی را مقام محبت و بعضی را مقام تعشق و بعضی را مقام محبوبیت و بعضی را مقام وحدت
و بعضی را مقام فنا و بعضی را مقام بقا و بعضی را مقام ریاضت و بعضی را مقام تقرب و بعضی را
مقام شہود و بعضی را مقام نشاط و بعضی را مقام تدبر و غیره و غیره میگویند و لکن آنچه بتحقیق
آمده اصول این مقامات پنج اند یکم مقام استغراق دوم مقام نشاط سوم مقام ریاضت
چہارم مقام سبقت پنجم مقام تدبر و ترتیب این مقامات خمسه ہمانطور ست چنانکه
گذشت یعنی سالک را اول مقام استغراق حاصل میشود بعدش مقام نشاط بعدش مقام
ریاضت و ہکذا الی مقام التدبر تعقباً و ترتیباً ٭ پس مقام اول استغراق ست و سالک را ازین مقام
باید که ہمہ دم در طلب مشاہدهٔ جمال مستغرق ماند و دل خود را از ماسوی الله بردارد و این مقام را
شعبه ہائے بسیار ست سالکان طریقت ہر قدر که دریافته اند در مذاکره ہائے خود مفصلاً
تحریر فرموده ٭ مقام دوم مقام نشاط ست که سالک را درین مقام مشاہدهٔ جمال نصیب
میشود و نشاط قلبی و سکون استغراقی حاصل میگردد و این مقام ہم چون مقام سابق
شعبه ہائے بسیار دارد و در ملفوظات بزرگان مفصلاً مذکور ست من شاء التفصیل
فله الرجوع الیها ٭ مقام سوم مقام ریاضت و سیاحت ست و آن مقامیست
که چون سالک دران مقام می آید در دریا ہائے تجلیات جمال سیاحت و شنا با صد مشقت

و عنا می کند و لکن کیفیت نشاط و حالت انبساط همچنان باقی میماند این مقام را
هم مثل هر دو مقام سابق شعبه هاے بسیارست و در کتب این فن مفصلاً مذکور ه مقام
چهارم مقام سبقت ست چون سالک درین مقام میرسد دیگران را هم در یاے تجلیات
جمال با خود شنا کردن می بیند و میخواهد که از ریاضت و مجاهده سبقت بر اکثران برد
اینمقام هم مثل مقامات سابقه شعبه های بسیار دارد و در ملفوظات بزرگان مفصلاً
مذکور ه مقام پنجم مقام تدبر ست و آن مقامی ست که سالک در یاے تجلیات
جمال را شنا کرده یکبار دیگر میرسد و فایز بارگاه محبوب حقیقی میشود و مشرف بخلعت
خلت و اختصاص میگردد و از دربار دربار محبوب حقیقی خدمتی خاص فرمه آن محب
با اخلاص میشود تا سر انجام آن از راه محبت بنماید انصرام این خدمت با عظمت را
ارباب ظواهر تدبر و تدبیر میگویند اینمقام هم مثل مقامات سابقه شعبه های بسیار دارد
اتفاق جمهور برانست که تدبر مقام انبیا علیهم السلام ست که همه ایشان صلوة الله
و سلامه علیهم پیغمبران امر و صاحبان رشد و هدایت بودند و افضلتر و اکملتر این مقام
مقام حضرت خاتم الرسالت علیه افضل الصلوة و التحیة بوده و از اولیا است آنحضرت که علماے حقیقی و عرفاے حقیقی
و صاحب رشد و هدایت همچو انبیاے سابقین اند حضرت غوث الثقلین ملاذ الخافقین سید الکونین
حبیب المشائخین اشرف آل الحسنین حامی السنة ماحی البدعة خلیفه رسول الله مالک
رقاب الامم سیدنا الغوث الاعظم شیخ ابو محمد محی الدین سید عبد القادر
الجیلانی علی جده و علیه الصلوة الربانی را از اکملترین اصحاب تدبر شمار کرده اند
و اکثر اولیاے کرام عالم بعلم یقین حضرت خواجه معین الدین حسن سنجری رضی الله عنه
را هم در سالکان هند از اصحاب تدبر نوشته اند و خلاصه اینکه خلاصه موجودات
حضرات اصحاب تدبر اند فائده این مقامات و مدارج حضرات اولیا را که بالا
گذشت صوفیه مفسر کلام الله از قرآن مجید استخراج کرده است و از آیه کریمه وَالنَّازِعَاتِ غَرْقًا وَ

النّٰشِطٰتِ نَشْطًا وَّالسّٰبِحٰتِ سَبْحًا فَالسّٰبِقٰتِ سَبْقًا فَالْمُدَبِّرٰتِ
اَمْرًا استدلال کرده و تفسیرش بدین صورت فرموده که خدای عزوجل درین آیهٔ کریمه
قسم بارواح شریفهٔ حضرات انبیا و سالکین یاد میکند و میفرماید که قسم بآن ارواح سالکین
که در مشاهدهٔ جمال مستغرق شده فرو میروند و قسم بآن ارواح سالکین که از مشاهدهٔ جمال
نشاط جلی وجه الکمال می یابند و قسم بآن ارواح سالکین که در دریای جمال بآشناوری
سیر میکنند و قسم بآن ارواح سالکین که دران حالت شنا باهم سبقت میجویند و قسم
بآن ارواح سالکین که تدبیر امور از حکم میکنند انتهی کلامهم ملخصا و مترجما + اگرچه
مفسرین ارباب ظواهر تفسیر این آیهٔ کریمه را بطور دیگر کرده اند و قسم را نسبت
بفرشتگان نموده میگویند وَالنّٰزِعٰتِ غَرْقًا یعنی قسم بآن فرشتگان
که کشندگان روح اند از جسد و غیره و غیره ولکن تفسیر ارباب سلوک
خیلی راست و بسیار درست است زیرا که در احادیث کثیره اشارت باین
مقامات سالکین یافته میشود و تفصیلش خالی از تطویل نیست فی الجمله اصول اینها
شدن این مقامات خمسه شکی و شبهی نیست و مقاماتیکه در مقالات صوفیه
مذکوراند همه شعبهٔ این اصول خمسه اند انتهی + و در ریاض العارفین آمده
که مشیت ازلی و حکمت لم یزلی حق سبحانه و تعالی وجود ذوات عالی صفات اولیای کرام
علیهم السلام را باعث ثبات و استقرار عالم فرموده و از ظهور کرامت و نشو ارشاد ایشان
در میان مردمان سبب اعتبار عالم نموده جمیع برکات در دنیا از یمن نفوس
این حضرات ظاهر است و صاحب عقیدت ازین معنی کما ینبغی واقف و ماهر است
خلوص عقیدت با این فرقهٔ ناجیه البته وسیلهٔ نجات است و مودت و محبت
با این طائفهٔ علیه بیشک ذریعهٔ حصول درجات روز قیامت چون آفتاب بلندی
یک نیزه خواهد بود و از شدت تمازت هر فرد بشر مضطرب الحال مریدان با ارادت

و مسترشدان صاحب عقیدت بطفیل حضرات پیران طریقت سایہ نشین
خواہند بود و در ظل ظلیل ہمین شجرۂ طیبہ پناہ گزین شَجَرَةٌ طَيِّبَةٌ اَصْلُهَا ثَابِتٌ
وَّ فَرْعُهَا فِي السَّمَاءِ کہ در قرآن مجید آمدہ بیشک اشارہ باین شجرۂ طیبۂ طریقت ست
کہ ثمرش عرفان اہلبیت و حضرات اہل اللہ مثل نفس واحدہ ہستند باید کہ ہر یکی
یقین کامل دارد و ہمہ این حضرات را مقربان بارگاہ الٰہی داند و عقیدت راسخہ
و ارادت واثقہ از ایشان پیدا کند علی الخصوص از رئیس الاولیا امام الاصفیا سلطان الاتقیا
قطب الاقطاب مالک الرقاب افضل المحبوبین اکمل المعشوقین فرد الافراد غوث الاغواث و اوتاد
سیدنا و اماسنا خلیفۂ رسول اللہ سید ابو محمد محی الدین عبد القادر الجیلانی کمال عقیدت
دارد و مرکز دوائر اقطاب و اوتاد و مرجع اغواث و افراد داند و ہر جا کہ اہل کمالی بینید
قطرۂ از ان دریائے غوثیت بداند چنانکہ در اخبار الاخیار آمدہ آنچہ من فقیر حقیر
از اکرام و انعام حضرت بشیر و نذیر صلی اللہ علیہ وسلم بشارت یافتہ ام اشارت
نتوانستم کرد امیدوارم کہ ظہور آثار و انوار متکفل ابراز و متضمن اظہار آن گردد انشاء اللہ تعالیٰ
اگرچہ بنظر بکثرت نقصان ذاتی و قلت استعداد نظرے ناامیدے گونۂ در حصول
مطلب و وصول مقصد راہ یابد و لکن دست امید بلند ست و پایۂ یقین ہمچنند
کہ چون در سفینۂ نوح نشستہ ام بساحل نجات رسیدنی ست و جمال مقصود
دیدنی ہر کہ درین کشتی نشست اگر طغیان کند یقین داند کہ از طوفان آتش دوزخ
در امانست اعتقاد من بصاحب قدمیست کہ مالک رقاب اولیاست
رہروے نتوان یافت کہ در خدمت او قدم از سر نسازد و زیر پائے او سر ننہادہ
و این خود سبب سرفرازی ایشان است کسیکہ قدم بر قدم مصطفیٰ بود بلکہ دسیدم
بقدم او رود سعادت آن سر است کہ پائمال او گردد و ہرچہ جمیع پیران از دولت
مصطفیٰ و مرتضیٰ اندوختند ہمہ بآن خلف صدق رسید بنگر کہ این چہ غنا بود

اگرچه وارثان بسیار اند و لے آنچه بوی رسید به هیچکس نرسید وراثت مال بجهت نصیب برابر قسمت کنند ولیکن در وراثت حال یکی را با دیگری برابری نرسد بلکه برادری نبود اگر دیگران قطب اند او قطب الاقطاب است و اگر ایشان سلاطین اند او سلطان السلاطین و محی الدین که دین اسلام را زنده گردانید و ملت کفر را بمیرانید که الشیخ من یحیی و یمیت زهی مرتبه که ایجاد دین از حی و قیوم ست و احیا از وے غوث الثقلین اش گویند که جن و انس همه بوے پناه جویند من بیکس نیز پناه باو جسته ام و بر درگاه او فتاده هر اینه عنایت او کس نیست بغیر لطف او فریادرسی نه

غوث اعظم دلیل راه یقین ... به یقین رهبر اکابر دین
شیخ دارین هادی ثقلین ... زبدهٔ آل سید کونین
بادشاه ممالک قربت ... ره نورد مسالک قربت
اوست در جمله اولیا ممتاز ... چون پیمبر در انبیا ممتاز
اولیا بنده باش از دل و جان ... قدم او بگردن ایشان
وصف تعریف او ز من نکو است ... خود کرامات او معترف اوست
من که پروردهٔ نوال اویم ... عاجز از مدحت کمال اویم
همه دم غرق بحر احسانم ... ای فدای درش دل و جانم
در دو عالم باوست امیدم ... هست با وی امید جاویدم

امیدوارم که از راه بیرون افتم او رهبری کند و اگر از پا در آیم او دستگیری نماید بحکم بشارتهائے که او بمحبان خود داده است سعادتهای دنیا و آخرت آماده است فرموده است که قاضی الحاجات مرا سجلی نوشته داد که دران نامهاے مریدان من تا قیامت ثبت افتاده همه را بمن بخشید و قلم عفو بر جرائم همه کشید اگر نام من در نامهٔ مریدان او مکتوب شد پس چرا غم خورم که کار بر حسب مدعا و مطلوب شد من نامراد

مرید اویم قبول و رد بدست اوست خواهان اویم خواستن او مفوض بعهدت
ارادت حقیقی از من مجازی کجا آید و صلوة دایمی با این بی نمازی نشاید انتسابی
بوی کرده ایم و پناهی بدرگاه او برده ولیکن چنان دانم که چون این سعادت از ازل
نصیب منست تا ابد قریب من خواهد بود دران زمان که از خود خبر نداشتم نامش
بر لوح دل می نگاشتم

ما بعشق تو نه امروز گرفتار شدیم
که گرفتاری ما با تو ز روز ازل ست

جاذبهٔ محبت او بخود میکشد و مرادران بمقدار ره و کرشمهٔ عنایت او بخود بیخواند در آن شعر

هنوز از دم هستی اثر نبود مرا
که جذب عشق تو از خویش میربود مرا

لطف باطنی او بود که ظاهر و باطن مرا محفوظ و محظوظ داشت و اول و آخر معصوم
و محفوظ من عاجز چه حد دارم که خوبیهایش را بشمارم او مصطفی جمالی ست که بر لبش
نمکدان خوان انا املح و زبانش تبیان قرآن انا افصح ست مرتضی کمالی
که دلش باب مدینهٔ علم و فتوح و بر ضمیرش ابواب اسرار لو کشف مفتوح
حسن سیرتی وارث مرتبهٔ انک لعلی خلق عظیم و نایب منصب بالمؤمنین
رؤف رحیم حسین سیرتی که صندوق و یطهرکم تطهیرا آمده و مصداق
المودة فی القربی شده زین العابدین و امام الصادقین

رباعی

احمد خوی که عالمی بندهٔ اوست
عیسی نفسی که جان و دل زندهٔ اوست
یوسف روئی که ماه شرمندهٔ اوست
موسئی که لقاء دوست خواهندهٔ اوست

رباعی

ای دیده بیا لقاء منظور ببین
در وادی محبت ایمن بگذر تو
آن جبهه و آن جمال و آن نور ببین
هم موسئی و هم درخت و هم طور ببین

حمیده صفاتی که جانشین جاندو وارث مقام محمود ست چه جائی که ثناگستری
که محامد و صافش بر شمارد و بی اختیار در اثنای ثنا ندای لا احصی از وی بر آید

هو قطب الوقت وسلطان الوجود امام الصدیقین

وحجة العارفین رفیع المعرفة وقلب الحقیقة خلیفة الله فی ارضه ووارث
کتابه ونائب رسوله الوجود البحت والنور الصرف سلطان الطریق
والمتصرف فی الوجود علی التحقیق علی جده وعلیه الصلوة والسلام الی یوم القیامة

انتهی از محققان روایت و واقفان آثار خاتم الرسالت علیه افضل الصلوة واکمل التحیة مرویست
که در اثنای عمر شریف نبوی که شصت و سه سال بود شصت و سه هزار معجزه از آنحضرت
شمار کرده اند این همانقدر ست که مردم شمار کردند ورنه احصاء اعداد کل معجزات آن باعث
تخلیق مخلوقات از مردم بلکه جمیع عالم ممکن و مقدور نیست همچنان از آنحضرت غوثیت
علی جده و علیه الصلوة والتحیة جهت کمال متابعت سنت در تحت و شمار هر معجزه
یک یک کرامت واقع گردیده و طرفه اینکه هر کرامت با معجزهٔ بغایت مناسبت واقع
شده سبحان الله مجدد در انبیای امم سابقه نبی نبود که اعداد معجزاتش تا صد رسیده باشد
و در اولیای این امت مرحومه حضرت قادر مطلق کسان آفرید که صدها کرامت
از ایشان صادر گردید ولکن این خصوصیت و کثرت کرامت بدیگری از اولیای
این امت مرحومه نگردیده چه غایت کرامات حضرات اولیاء الله صدمی باشد
یا دو صد یا صد پنج صد نه اینکه باین کثرت رسد و بمناسبت هر معجزهٔ نبوی
کرامتی واقع گردد علاوه برین جمیع کرامات عالیهٔ غوثیه از روایات احادیث سنداً
و مسلسلاً مرویست و باتفاق جمهور بحد تواتر رسیده و هم درین مقام حضرت
پیر و مرشد در بیان فضائل و کمالات صوری و معنوی شمع شبستان مرتضوی
در دریای نبوی سلطان الصدیقین والشهداء والصالحین

رئیس المحبوبین و المشوقین و المطلوبین مظہر صفات خیر المرسلین سیدنا
غوث اعظم محبوب رب العالمین نکتۂ لطیفہ ارشاد می فرمایند کہ حکیم علی الاطلاق
حضرت خلاق از عہد آدم تا زمان سرور عالم رسولی را کہ در قومی فرستاد بنای کارش
بر صورتی نہاد کہ در ہنر و فضلی کہ نازش آن قوم بدان ست قدرتی دارد کہ فضیلت
و مزیت ایشان در مقابلۂ آن قدرت نبویہ مثل بازیچہ اطفال بے شعور بلکہ کھبار
منشور گردد تا ہوای تمرد و سرکشی از دماغ ایشان بدر رود و چراغ ہدایت در دل
ایشان نور دہد مثلاً سیدنا موسیٰ را علیہ السلام کہ در زمان ساحران مبعوث کرد
عصای دادش کہ وقت حاجت ہو ثعبان عظیم گشت و سحر فرعونیان را
برہم شکست و سیدنا عیسیٰ را علیہ السلام چونکہ در قومی مبعوث نمود کہ آثار فضائل
طبابت و شخاص با حذاقت ایشان تا عہد سلاطین عباسیہ بخوبی موجود بود بمعجزۂ
احیای اموات و ابرای اکمہ و ابرص مرحمت نمود و ظہور کرامت نشور حضرت جامع
اعجاز انبیا مجمع کمالات مقتدا افضل الرسل اکمل ہادات السبل نبینا و شفیعنا
صلی اللہ علیہ وسلم چونکہ در عین گرم بازاری فصاحت و ہنگامہ آرائی بلاغت
گردید کہ مردم عرب برای نمایش اشعار مجمع با ترتیب میدادند و شعر شاعر یکہ
افصح و ابلغ بر می آمد بطور انعام شاعر شعر را بر کعبہ می آویختند با وجود اینکہ
صوری کہ فقط برای اتمام حجت بود آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم را قدرتی
بر فصاحت و بلاغت داد کہ علی رؤس الاشہاد صدای انا افصح العرب
و العجم در داد و کتابی چنان معجز دادش کہ ندای فأتوا بسورة من مثله
در قبایل و شعوب عرب در دادند و طاقت کسی نشد کہ سورتی بمقدار سورۂ کوثر
بلکہ کلامہ مثل کلامش بہم آرد و ہمچنین در است آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم ہر ولی را
بر قلب و قدم نبیے آفریدہ برای ہدایت طائفہ فرستاد و فضیلت فرقی مرحمت نمود

که برای اعجاز جماعهٔ منکرین بکار خورد تا اینکه حضرت سلطان الاولیاء برهان الاصفیاء
نور چشم مصطفےٰ اسمه کاسمه ورسمه کرسمه وذاته کذاته وصفاته کصفاته حضرت
غوث الاعظم را که بر قلب وقدم جد خود حضرت نبی کریم بود کما قال ؎

وکل ولی له قدم وانی ... علی قدم النبی بدر الکمال

بمناسبت جدش صلی الله علیه وسلم برای هدایت عالمیان در زمانی آفرید که مثل زمان بعثت جد شریف
صلی الله علیه وسلم وقت گرم بازاری فصاحت وبلاغت بود وخلفای بغداد قصر علم ادب را بانواع
فصاحت وبلاغت وصنائع وبدائع آراسته بودند وکتب حکمت فلسفه هیئت وهندسه را
بصرف زر کثیر بهم آورده ترجمه اش بعربی کرده وتعلیم علم وحکمت در هر کوچه وبرزن بغداد افراشته واز تندی
باد مخالف فلسفیت بنای ایمان علمای آن زمان متزلزل گردیده لهذا باوجود
داغ عجمیت که فقط برای اتمام حجت مثل داغ امیت جدش صلی الله علیه وسلم
بود قدرتے بر فصاحت وبلاغت وعلم حکمت داد که همه فصحا وعلماے عراق
بلکه کل آفاق گردن در اطاعت او نهادند وجز تسلیم اصول وقواعد اسلام
چاره ندیدند وهواے فلسفیت را از دماغ خود با در کشیدند صاحب اخبار الاخیار
میگوید که بغداد قدوم میمنت لزوم ارزانی داشت وقصد اشیاخ واعلام ائمه
وعلمای سنت والجماعة واعیان دین نموده اول قرآن عظیم را با روایت ودرایت
سر وعلن بنعت الایقان وصفت الاتقان تجوید فرمود واز اعلام محدثین واعاظم
مسندین استماع حدیث نموده تحصیل علوم وتکمیل دین فرمود ودر جمیع علوم اصولاً
وفروعاً ومذهباً وخلافاً از جمیع اعلام بغداد بلکه کافه علمای بلاد در گذشت حتی
فاق الکل فی الکل وصار مرجع الجمیع انتهی وچونکه مناسبت تام با جدش
حضرت خیر الانام داشت عجب تاثیرے در کلامش بود مطالب خفیه اهل مراجعت
ومدافعت هواجس وخواطر در دلهاے مردم می نشاندی وآنچه گفتی از خود نگفتی

ملهم و مامور از جانب حق شدی چنانچه در شرح فتوح الغیب شریف آمده
و سخن او زبان وی صلی الله علیه وسلم و کلام و مقام وی عین کلام و مقام
حضرت خیر الانام است و نائب و وارث و ما ینطق عن الهوی را مصداق علیهم

رباعی ای رفته قدم بر قدم شاه رسل * در پیروی او شده هادی سبل *
قد فزت من الفضل بما فات الناس * من ذلک فقتهم و جاوزت الکل *

و در حقیقت چون ولایت ظل نبوت است هرچه در شخص نبی پیداست در سایه
نیز هویدا خواهد بود خصوصا ولایت کبری آنحضرت غوثیه که ظل ظلیل شخص
نبوت حضرت سید العالمین و نور بی زوال از آفتاب کمال اوست صلی الله
علیه وسلم و هر جا که وی رضی الله عنه و علی جده و علیه الصلوة والسلام
کلام کرده بزبان نبوت کرده که منصب و مقام آن افضل صدیقان است
کلام الملوک ملوک الکلام ببین که چون وی رضی الله عنه این کلمات را
بآن عظمت و سطوت و تصرفیکه در باطن داشت بر حاضران مجلس خود
که بطاین ملکی ملکوت در انجا حاضر میشدند القا می کرده باشند چه انجذاب
و نورانیت که در دلها پیدا میشده باشد و چه جانها که در بدن می آمده باشند
و بسا کسیکه او را از مجالس شریف وی مرده بر می داشتند بلکه بحیات
حقیقی زنده می انگاشتند سبحان الله سبحان الله ابیات

ای لفظ خوش تو موج دریای کمال — عالم ز جواهر سخنت مالامال
یک لفظ تو هزار معنی در بر — اوتیت جوامع الکلم است مثال
گه زنده کنی هزار جان در نفسی — گه جان ببری از کرشمهٔ ناز بسی
یحیی و یمیت ما توئی در عالم — در هر دو جهان جز تو نداریم کسی

و بدانکه آنحضرت از دیار عجم است و هم در عنفوان شباب ببدرقی

صدق طلب ببغداد رفته و علوم ظاهر و باطن تحصیل نموده و در تعبیر و تقریر
بذی اللسانین و ذی البیانین ملقب گشته بر تمامۂ اہل آن دیار فائق آمده و حسن
و ملاحت مکتسب و صورت صید دلهای شیران مملکت عرب کرده و تمامۂ اہل
آن دیار را بسلطان ولایت خود تسخیر نموده قدم بر گردن جمیع اولیاء الله نهاده
و این مضمون را صاحب قدر عالی و ساعد مرتبه متعالی شاه ابو المعالی که از والهان
و شیدایان راه و مقبول و محرم گاه بیگاه آن درگاه است در لباس مجاز بر جلوه نمایان
مجلس را از خود جلوه داده و گفته است ابیات

آن ترک عجم چون رخ همت طلب کرد — بر پشت سمند آمده و صید عرب کرد
چون کاکل ترکانه بر انداخت ز مستی — غارت گری کوفه و بغداد و حلب کرد
خوبان که ز خوبی چو گل و لاله نمودند — نازان همه را زیر قدم کرد عجب کرد
داری خبری ای همه جیلی که بعالی — بر یاد تو القادر قادر همه شب کرد

و هم شارح فتوح الغیب شریف در اخبار الاخیار میگوید قطعه

ظاهر از اہل بیت نور نبی — همچو در ماه نور خورشید است
او ازل تا ابد بود ظاهر — زانکه این نور نور جاوید است

و از میان ایشان آنحضرت را قطب اقطاب عالم و غوث بنی آدم و مرجع
ثقلین و مشهور مغربین ساخت تا محی الدین و مجدد شرع متین او گردید اگرچه
جمال در تمام آل محمد تابانست و لیکن در ینجا کمال دیگر است جمال جمال محمد است
و کمال کمال محمد حتی که دین پاک جد وی از سر نور و رونق تازه گرفت بلکه مرده بود
زنده شد و از ینجاست که آنجناب را محی الدین گویند و چون نباشد کسیکه از سرچشمه
روح و روان سیزده بار سیراب گردد چه او نفس او اثر احیای عرض و جوهر پیدا نشود
یعنی هفت بار حضرت خاتم الرسالت صلعم و شش بار حضرت ولایت شهریار فضیلت قرین

انا مدینة العلم و علی بابها لعاب دهن مبارک در کام نیک فرجام آن خلف الصدق چکانید تا بدین وسیله جمیع علوم اولین و آخرین و نعمت نبوت و ولایت و علوم امامت و سیادت مرحمتش نمودند با وجود صدها کرامات و خرق عادت همچو جد خود حضرت صلی اللہ علیہ وسلم مشہور بفصاحت و همچو جد خود حضرت باب العلم کرم اللہ وجهه معروف ببلاغت شد فی الجمله مدارج و مراتب علیه حضرت غوثیه بحدیست که در تحریر و تقریر نگنجد محققین و مدققین از درک رتبه و مقام آنحضرت حیران اند فضائل و کراماتے که در ذات شریفهٔ آنحضرت می آیند از مقامات اقطاب و اغواث و افراد و اولیا و غیرهم خیلی ارجمند و بسیار بلند می یابند و نمی توانند که در زمرهٔ ایشان داخل کنند و اگر خواهند که نبی دانند آنهم کفر است که لا نبی بعدی از مخبر صادق وارد و خبر است و اثر این رتبهٔ عالیه از روز ازل نمایان بود چنانچه روایت صف بندی روز ازل و از صف اولیا سه بار در صف انبیا آمدن این حضرت از علامات و آثار این رتبه و مقام بود اگرچه منصف مزاجان واقف اخبار و سیر پیغمبران امم سابقه بخوف کفر حضرت را نبی گفتن نتوانستند و با وجود اتفاق علما که هیچ ولی گرد مراتب ملازمان اصحاب کبار و ائمهٔ اهلبیت اطهار نرسد مجبوراً همپایه اصحاب کبار و ائمهٔ اهلبیت اطهار دانستند و امام شیر و هم گفتند و لکن آنچه که از پیران طریقت خود درباره رتبه و مقام حضرت غوثیه شنیده ام و ایشان بچشم حق الیقین و عین الیقین ملاحظه فرموده اطلاع داده اند زبان از بیانش لال است و طاقت اظهارش ندارم من عرف ربه فقد کل لسانه

ستاند زبان از رقیبان راز	که تا راز سلطان نگوید باز

و نیز ارشاد سفر مایند که قول پاک آنحضرت قدمی هذه علی رقبة کل ولی اللہ از غایت کسر نفسی و اخلاق محمدی بود ورنه کجا آن قدم پاک و کجا رقاب اولیا

اگر نعلین شریفین آن حضرت را بر حدقۂ چشمہا نہادہ شود سعادت دارین و سرفرازی کونین است افسوس آن زمانہ کو کہ اکابر اولیا و سرآمد اصفیا مثل خواجہ معین الدین چشتی و ابو مدین مغربی علیہما الرحمۃ میگفتند بل علی راسی و علی حدقۃ عینی اگر ایشان بہ رتبت و منزلت آنحضرت دانیم کہ قدر و قیمت کنیم رتبت و منزلت اقدام فیض التیام آن محبوب و مطلوب رب العالمین اولیاے مقدسین و ملائک مقربین حسب مراتب خودہا چیزی کی میدانند و گویا زبان حال بدین اشعار مشتاقانہ ترنم سازند ؎

بر سر و دیدہ ام بنہ ای مہ نازنین قدم ۔۔۔ بود بسر نوشت من فیض تمام ازین قدم

دیدۂ اہل آرزو فرش رہست چار سو ۔۔۔ تا نہ شود بکوی او ناز تو بر زمین قدم

ای دل و جان فدای تو کعبۂ دین سرای تو ۔۔۔ عرش بزیر پای تو ہست در اولین قدم

گشت کلیم را ندا کفش بکن ز پا جدا ۔۔۔ در رہ عشق ہوسیا پیش منہ چنین قدم

عرش بہ پشت التجا کرد کہ نور کفش پا ۔۔۔ سر خدا مکن جدا ای شہ مہ جبین قدم

یار من و نگار من رنگ من و بہار من ۔۔۔ کفش تو افتخار من چشم من است و این قدم

و گاہی غایت صفائی و نہایت دلربائی و رعنائی آن محبوب سراپا ناز
دیدہ بعبارت این اشعار عرض پرداز اند ؎

نہ درون سینہ گنجی نہ بدیدہ ہیچ آئی ۔۔۔ ہمہ شان کبریائی ہمہ جلوۂ خدائی

نہ شریک ماسوائی نہ ز ماسوی جدائی ۔۔۔ ہمہ تن تمام جانی ہمہ نور در قبائی

تو بطور از رخ چو نقاب می کشائی ۔۔۔ ز کلیم دلربائی بکمال دلربائی

و ہم میفرمایند بعضی میگویند کہ این قدر و منزلت و رتبۂ غوثیت و قادریت حضرت غوث اعظم تا زمان بروز حضرت امام ہمام سیدنا محمد مہدی علیہ السلام است و بعد از آن این عہدۂ جلیلہ العیاذ باللہ مفوض امام مشار الیہ خواہد شد این محض بہتان و صریح البطلان است و تکذیب کلام صداقت التیام

حضرت غوث انام این مخبر صادق علیہ السلام حیث قال علی جدہ وعلیہ الصلوٰۃ والسلام

شعر ۔ افلت شموس الاولین وشمسنا ۔ ابدًا علی افق العلی لا تغرب ۔

واین چہ خیال خام وگمان نافرجام است کہ ہیچ چیز از صداقت خلیفۂ اول وعدالت خلیفۂ دوم وحیای خلیفۂ سوم وولایت تامۂ مولای اولیا وحلم واخلاق حضرت سبط اکبر وفضائل شہادت وصبر حضرت سبط اصغر علیہم السلام بحضرت امام نخواہند داد فقط غوثیت حضرت غوث اعظم خاصۃً خواہند داد وبیخ بالبطل وبالجمل لاطائل است ولایت وغوثیت حضرت تاقیام قیامت بلکہ ابدالآباد بلا حد ونہایت باقی خواہد ماند وما زمان حضرت قادریہ ودر زمان امام علیہ السلام ہم حسب دستور راجع حضرت محبوب پاک خواہند ماند

شعر

ہمہ شہر پر ز خوبان منم وخیال ماہی	چکنم کہ چشم بدخو نکند بکس نگاہی

عام مریدان بہ نسبت پیران خود میگویند انچہ کہ میگویند حتی کہ بلا توسل در رویت الٰہی ہم اظہار استغنا میکنند چہ جائے آن پیر پیران وچہ جائے مسترشدان آن مرشد فرشدان حاشا وکلا کہ نظر بکسی نمایند ورو بسوی دیگری کنند میر خسرو علیہ الرحمۃ

شعر

ما بہ نعمتہای پیر خود بسندہ کردہ ایم	نیست ما را حاجت آمرزش آمرزگار

در احادیث شریفہ فضائل ومراتب امام علیہ السلام بسیار مذکور گردیدہ حتی کہ صحابہ کبار از حضرت نبویہ پرسیدند آیا حضور بلباس امام صاحب باز بدنیا تشریف خواہند آورد پس چرا این ذکر نیامد کہ در آخر زمان غوثیت وقادریت حضرت غوث اعظم مفوض امام خواہد شد نعوذ باللہ من ہذا الایمان والایقان بلکہ غلامان قادری را کہ منصب ولایت عطا میشود آنرا ہم نقصانی وزیانی نخواہد بود ونہ عزلی وقبضی چہ جائے مالک قادریان وہم سیفر مانیدکہ پیر مرشد

حضرت پیران پیر خدا و رسول اند بدیگر حاجتی از ایام طفولیت نبوده بلکه ہمہ پیران محتاج پیر پیران اند و این اضافت پیری و استاذی فقط برای مشرف کردن پیران و استاذان است و بس ❊ و نیز می فرمایند که قید ثقلین در لقب آنحضرت غوث الثقلین اتفاقی است نه احترازی یعنی چنانکه جد امجد حامد محمود آنحضرت را نبی آخر الزمان و سید العرب میگویند حالانکه وی صلی الله علیه وسلم نبی اولین و آخرین و سید آسمان و زمین و ما سیکون و کان الی حین است ہمچنان آنحضرت ہم غوث جمیع عوالم از فلکیات و عرشیات و لاہوتیات و جن و انس است

مذاکرۂ ثانیہ

در ذکر آداب المریدین والمسترشدین ❊ باید دانست که صحبت حضرت شیوخ تریاقیست کبیر که قلوب مرضۂ مریدان را چاق و بے آزار گردانند و خدمت پیران طریقت کیمیائیست پر تاثیر که قلب مسترشدان را ذہب خالص و زر کامل العیار نماید ولیکن مہوسان بے ادب بوجہ عدم رعایت ادب ازان کیمیای سعادت محروم می مانند و بیماران بدعنوان ازان اکسیر ہدایت بہرہ بر نمیدارند لہذا احقر فی چند مجملا بطور نموذج از کتب معتبرۂ مستندۂ عربیہ و فارسیہ چیدہ بر آوردم و در ینجا ایرادش نمودم کسیکه ارادۂ تفصیل دارد باید که رجوع بعوارف المعارف و رسالہ قشیریہ و کشف المحجوب و نفحات الانس و سبع سنابل و مطالب رشیدیہ و ملفوظات و مکتوبات مشائخ کبار جمیع سلاسل مقدسہ متداولہ بکند صاحب کتاب مستطاب سبع سنابل میفرماید

مثنوی

ہر مرید صادق صاحب تمیز	ہست ذکر سیرت پیران عزیز

ذکر پیران تازه ایمانش کند	قصه‌شان جلوه بر جانش کند

مریدان صادق را حلاوت ایمان در مذاکرهٔ پیران خود است لذتی که در گرفتن نام باری تعالیٰ و در گرفتن نام رسول الله صلعم است همانقدر لذت در گرفتن نام پیر است نیز گفته

نظم

ما از جناب پیر کلاهی گرفته‌ایم	وز سر هر دو کون پناهی گرفته‌ایم
ما راست زین کلاه کله گوشه بر فلک	زین تاج فقر شوکت شاهی گرفته‌ایم
الحق که بیعت پیر بیعت خدا است	انکار ازین عقیده گناهی گرفته‌ایم
ما بر در آستانهٔ پیر و سر نیاز	زین مکنت و وجاهت جاهی گرفته‌ایم
ما را بس است پیر خدا و رسول را	بر صدق این مقال گواهی گرفته‌ایم

بدانکه مرید دو نوع است رسمی و حقیقی مرید رسمی آنست که کلاه و شجره از مردی که پیری را شاید بگیرد و در اعتقاد پیر بدل صادق باشد و هرچه پیر فرموده است بران ثابت ماند و هرچه نهی کرده است ازان باز ایستد و مرید حقیقی آنست که ظاهر و باطن او متابع ظاهر و باطن پیر بود جمله حرکات و سکنات او موافق حرکات و سکنات پیر باشد هیچ دمی و قدمی مخالف راه و روش پیر نزند نقلست از ابوالقاسم گرگانی که پیری دانش بود چندین هزار مریدان صاحب روزگار داشت با این همه گفتی میخواهم که در جهان مرا مریدی باشد که پوستش برکنده از کاه پر کنیم و در آفتاب آویزیم تا جهانیان را معلوم گردد که مریدی چیست هر آئینه چون ایشان مریدی کرده بودند قدر مریدی بدانستند تا صدق ارادت مرید را در پیش تصرف پیر باین پایه نرساند او را مرید حقیقی نتوان گفت و چون مرید حقیقی کلی از ارادت و اختیارات تهی گردد در کمالیت معرفت و سعادت منتهی گردد بیت

تا ترک مراد خود نگیری صد بار	یکبار مراد در کنارت ناید

و ہمچنین بر شیخ ہر چہ از قول و فعل و حال و صفت او بہ بیند ہیچ اعتراض نکند
و مشغول بتسلیم تصرفات ظاہر و باطن شیخ باشد و در کل احوال و اقوال نظر ارادت
نگہ دارد تا مرتبۂ طریقت نشود و بزرگان گفتہ اند اگر مریدی مردود ولایت شیخ شود ہیچ شیخی
اورا بجائے نتواند رسانید مگر مریدی صادق کہ بخدمت پیر تربیت نیافتہ باشد
و بعذری باز ماندہ آنگاہ او بخدمت شیخ دیگر بپیوندد معذور بود پس تصرفات این شیخ
درو ممکن ہست تواند کہ آن مرید را بمنزل رساند و این مرید را باید کہ ہر فتحی و فیضی
کہ ازین شیخ حاصل کند از آثار قبولیت پیر خود داند چنانکہ نقل کردہ اند کہ روزی
سلطان المشائخ بر چوڈول سوار سیر رفت کہارے رنجور شد و از کار چوڈول
معطل گشت قلندرے آنجا حاضر بود چوڈول بر کتف خود گرفت و بر یک کتف
بمقصد رسانید مخدوم پرسیدند کہ این کیست گفتند قلندر است و خدمتی کہ
کردہ بود آنرا نیز بگفتند حضرت مخدوم بنظر عنایت برو نگریست ہمین نظر مخدوم
زنگار کدورت از باطن او صاف گشت چنانکہ علویات و سفلیات ہمہ برو
مکشوف شد قلندر برقص در آمد رقص میکرد و میگفت کہ فیض پیرمن بمن رسید
و مدد پیرمن مرا دستگیری کرد و عنایت پیرمن مرا نواخت حاضران گفتند
ای قلندر قلندری بگذار کہ این دولت و نعمت ترا از نظر عنایت مخدوم
سلطان المشائخ رسیدہ است پیر تو اینجا کجاست گفت ای یاران اگر
پیرمن مرا قبول نکردہ بودی حضرت مخدوم این نظر عنایت نفرمودی پس فیضی
کہ مرا مخدوم بخشیدہ از آثار قبولیت پیر منست کہ نخست او مرا قبول کردہ بود
بعد ازان مخدوم قبول کرد حضرت مخدوم را این سخن پسندیدہ آمد و فرمود
ای یاران پیر پرستی ازین قلندر بیاموزید و حضرت مخدوم شیخ سعد الدین
قدس اللہ روحہ در شرح رسالۂ مکیہ این قصہ و این ماجرا بنام مخدوم شیخ بہاء الدین زکریا

نبشت و صحیح ہمین خواہد بود منقولست کہ حضرت سلطان المشائخ از حد بیرون مؤدب بودند ہر وقتی کہ بجہت زیارت و فاتحہ در مقام خواجہ قطب الدین بختیار قدس اللہ روحہ میرفتند آستان بوسی میکردند و ہم اینجا فاتحہ و درود میخواندند و باز میگشتند و تا بمرقد خواجہ نمیرفتند و میفرمودند کہ چون سراپاے وجود من ناپاکست چگونہ بدان مرقد پاک برسم و در زمی بزیارت آمدہ بودند و برعایت معہود آستان بوسی کردند و ہم اینجا فاتحہ و درود خواندند و باز گشتند و بخاطر ایشان گذشت کہ آیا از آمدن من حضرت خواجہ را خبر ہست یا نہ آوازی از مرقد پاک ایشان برآمد مثنوی

مرا زندہ پندار چون خویشتن	من آیم بجان گر تو آئی بتن
درودم فرستی فرستم درود	بیائی بیایم ز گنبد فرود

و در رشحات آمدہ کہ روزی حضرت شیخ عبید اللہ احرار یکی را مخاطب ساختہ فرمودند کہ اگر در صحبت بہاء الدین قدس سرہ ترا نسبتی حاصل شدہ باشد بعد ازان بصحبت بزرگے دیگر رفتی و از وی ہمان نسبت را باز یابی چہ میکنی خواجہ بہاء الدین را میگذاری یا نمیگذاری پس فرمودند کہ از ہر جائی دیگر کہ آن نسبت باز یابی باید کہ آنرا ہم از بہاء الدین دانی و فرمودند کہ یکی از مریدان قطب الدین حیدر بخانقاہ شیخ شہاب الدین سہروردی افتاد بغایت گرسنہ بود روی بجانب دہ پیر خود کرد و گفت شیئاً للہ یا قطب الدین حیدر شیخ شہاب الدین از حال وے آگاہ شد خادم را گفت تا طعامی پیش وے برد چون درویش از طعام فارغ شد باز روے بجانب دہ پیر خود کرد و گفت شیئاً للہ یا قطب الدین حیدر کہ مارا ہیچ جا فرو نگذاشتی چون خادم نزد شیخ رفت از وے پرسیدند کہ چون یافتی آن درویش را گفت سہل کسی است کہ طعام شما میخورد و شکر قطب الدین حیدر میکند شیخ فرمودند کہ مریدی از وی باید آموخت ہر جا کہ فائدہ می یابد از برکت

شیخ خود می باید چه بظاهر و چه باطن و در کتاب مستطاب مطالب رشیدی
آورده که روی پیر خود بے وضو نه بیند و نه بے وضو نزد وی حاضر شود که ترک ادب
است و پیش وی با دیگری حکایت نکند و هر چه از پیر و مرشد خود شنود آنرا حق
و درست داند و در ظاهر و باطن اعتراض نکند اگر مخالف طریقت و شریعت باشد
بر قصور فهم خود حمل کند و هرگز در خاطر نیارد که جز وی دیگری هم هست که بخدا میرساند
که باین خطره بالقطع شیطان ملعون در اعتقاد وی تصرف کند و از محبت پیر
باز داشته هر در سے خواهد ساخت و کافر حقیقی خواهد گردانید چراکه مرید را چنانکه
در وحدانیت الله و رسالت پیغمبر علیه السلام یقین باید همچنین در اعتقاد مرشد یقین لازم است
و روی او را زیاده از قبله داند و دیگر آنکه با پیر محبت زیاده باید داشت که درجه محبت
از درجه مریدیکه عابد و زاهد بسیار باشد و با پیر محبت کم داشته باشد زیاده تر است
گو در عبادت ناقص باشد و اگر آب پس خورده پیر یابد استاده بنوشد
و هرگاه که خرقه از پیر یابد بپوشد و دوگانه شکرانه بگزارد و بعده چیزی پیش پیر از نقد
و جنس بطریق نذر ببرد و چون وے آنرا قبول کند تسلیمات بجا آرد و اگر بزیارت
قبر وی رود باید که گل و شیرینی و چیزی نقد با خود ببرد و اگر نتواند سبزه هم کافیست
غرض خالی دست نرود حضرت شاه مجاقانند رلاهرپوری قدس سره شیخ مظفر اودهی
خلیفه خود در مکتوبی نوشته اند که جانمن مرید دو قسم است حقیقی و مجازی و حقیقی آنست
که متابعت پیر کند قولا و فعلا و قلبا و قالبا قولا یعنی سخن مرید همچو سخن پیر باشد در اصول
و فروع دین و فعلا یعنی هر چه کند باشارهٔ پیر کند اگرچه طاعت بوده باشد و قالبا
یعنی حواس و جوارح خود را از لوث معصیت پاک گرداند چنانچه وی پاک گردانیده است
و قلبا یعنی دل را از جمله صفات مذمومات پاک گرداند چنانکه وی پاک گردانیده است
و مرید مجازی آنست که قولا و فعلا متابعت پیر کند اگرچه قلبا و قالبا میسر نشود

و محبت پیر در دل دارد و بدان امیدوار رحمت حق باشد و بر مریدان واجب بلکه
فرض است که هر چه پیر فرماید در جان همچو جان نگاه دارد و آنرا در عمل آرد چنانکه نقل است
خواجه شبلی قدس سره که پسر وزیر بود چون عنایت ازلی دامنگیر وی شد
توفیق توبه یافت بعد از مدتی بخدمت حضرت جنید قدس سره رفت و گفت
میخواهم که با تو پیوند کنم و ارادت آرم وی گفت تو وزیر بچه این شهری فرمانها
کرده هر چه من ترا بفرمایم نتوانی کرد پس پیوند چه کنم شبلی گفت هر چه بفرمائی بکنم خواجه
فرمود هر چه بفرمایم بتوانی کرد گفت آری همان وقت فرمانهی به باد داده و ترک ریاست
کرده سر تراشیده ژنده پوشید پس خواجه فرمود اکنون زنبیل بدست گیر و هر جا که
فرمانهی کرده خلق ترا بزرگ داشته اند برو گدائی کن شبلی بحکم اشارهٔ پیر زنبیل
بدست گرفت و بهر دری که رفت جز طلا و نقره چیزی دیگر نیافت چند گاه هر کسی
همچنین میداد و آنرا پیش خواجه جنید می آورد رفته رفته بجائی رسید که کسی حبّهٔ میداد
و کسی دانگ و کسی هیچ نمیداد آخر مشهور و منسوب بدیوانگی اش کردند تا روزی چنان شد
که زنبیل تهی پیش خواجه آورد خواجه پرسید که چرا خالی است گفت امروز کسی هیچ نداد جان من
هر چه پیر فرماید مرید را می باید کرد که پیر از آن چیزی دیگر فرماید و الا گوید که هرگاه تختهٔ اول را
یاد نکردی تختهٔ دوم را هم نتوانی یاد کردن چنانچه نقل است که مردی بخدمت خواجه
احمد اجل تبریزی رفته بیعت کرد و منتظر فرمان خواجه شد تا او را از نماز و اوراد چیزی
فرماید خواجه فرمود هر چه بر خود نه پسندی بر دیگری هم مپسند آن مرید رفت و بعد مدت
بخدمت خواجه آمده عرض کرد که آنروز که مرید شده بودم منتظر ارشاد نماز و اوراد
بودم هیچ نفرمودند امروز هم منتظر تربیت ام خواجه گفت چون تختهٔ اول را یاد نکردی
تختهٔ دوم را چه یاد کنی مرید این را نفهمید و گفت که تختهٔ اول کدام است خواجه تبسم کرد
و فرمود که اول روز ترا فرموده بودم که آنچه بر خود نه پسندی بر دیگری مپسند آنرا عمل نکردی

حالا دیگر چه پرسی آنچه برادر مرد را باید که هر چه کند بفرمان پیر کند اگر چه طاعت بود
چون تطوعات و اوراد چرا که مرید هنوز بر تلبیسات نفس واقف نشده است میان الهام
رحمانی و شیطانی فرق نتواند کرد پس هر چه باشارت و اجازت پیران و بزرگان کند
عبادت و طاعت است و اگر نه ضلالت و خسارت است از بهر مبتدی قبل
از تزکیه و تصفیه چه داند که درین کار مارا که می آرد و برین کار که میدارد نفس یا شیطان
یا روح پس هر چه کند باشارۂ پیر کند نقلست که مردے بخدمت ابراهیم ادهم قدس سره
آمده مرید شد و چندان در عبادت افزود که ابراهیم شرمنده شد و از دل اندیشید
که باعث چیست بعد از فکر این حقیقت کشف شد مرید را گفت طعام خود بگذار
و افطار همراه ما کن و طعام من بخور چون مرید چنین کرد در عبادت و حلاوت وی قصور شد
اندک اندک هر روز میگذاشت حتی که نماز فرض گذاردن مشکل شد خواجه دانست که ثمرۂ
لقمۂ حرام بود که شب زنده میداشت و هیچ وقت از نوافل نمی آسود در طعام خود
همراه ساخت از برکت لقمۂ حلال خواجه مرید در کار دین استقامت یافت و بمقام
مردان رسید پس پیر آنست که حق شناسد و هر چه بهبود مرید است بدان می فرماید
بدان که پیر سه اند اول آنکه در خدمت وے ارادت آرد و کلاه و شجره ستاند دوم آنکه
در خدمت وی خدا شناسد سوم آنکه از دست وی خرقه پوشد در اصل پیر همانست
که بسبب وے خدا شناسد چنانچه مشهور است که در خدمت بزرگے مردی نشسته بود
آن بزرگ پرسید ای عزیز پیر خود را بهتر میدانی یا امام اعظم رح را گفت پیر خود را آن بزرگ
خشمگین شد و پرسید چه دلیل گفت از بهر آنکه سالها است که در مذهب امام اعظم ام
و هیچ صفات ذمیمه از من بر طرف نشده و هیچ وقت دل با از نامرضیات برنگشت
درین روزها که پیر گرفتم بحسن تربیت او بجائی رسیدم که هیچ ذمیمه در خود ندیدم و همگین
خود را در مرضیات حق مائل یافتم پس این بهتر باشد یا آن این سخن شنیده

آن بزرگ شرمنده شد و گفت حق میگوئی پس ای برادر پیر آنست که در خدمت او کسی
راه حق یابد اعتقاد با همه پیران دارد لیکن حق پیر بیعت از همه زیاده ترست که دل مرده
و طبیعت افسرده از نفس وی زنده گشت انتهی باختصار المضمون و در مکتوبی دیگر
نوشته اند جان من اگر کسی خواهد که کار دین کند پیر و مرشد را طلب کند زیرا که کس خود را
خود راست کردن نتواند یا پیغمبر را دریابد تا ویرا تلقین کند و جمله راه دین نماید که از صحبت
وی بمقام مردان و دینداران رسد یا پیر را یابد که خلیفهٔ پیغمبر است و اگر نه راه را گم کند
و در بادیهٔ هلاکت افتد و دین را بباد دهد و مرید را باید که هر چه از زبان پیر شنود آن را
یاد دارد و بنویسد چندان ثواب یابد که در حساب نیاید شیخ نظام الدین اولیا
از پیر خود نقل کرده است که بسیار بود زهی سعادت آن مرید که هر چه از پیر بشنود
هوش و گوش او بدان متعلق شود در آثار اولیاست چون مرید صادق هر چه
از پیر بشنود از گوش هوش و آنرا بنویسد بعده هر حرفی که بقلم آرد ثواب عبادت
هزار ساله در نامهٔ اعمال او ثبت فرمایند و بعد مردن جای او علیین باشد چنانچه
همدرین معنی فقیر غزلی گفته است که اینجا مینویسد غزل

پنجهٔ پیر نقش الله است | کی ازین رمز هر کس آگاه است
ید الله فوق ایدیهم | شد یقینم که مرشد الله است
هر که نگرفت دامن پیری | طفل نادان و مرد گمراه است
منکر پیری و مریدی را | حیف صد حیف آه صد آه است
هر که بی پیر پیش ابلیس است | این سخن معتبر در افواه است
پیر آید وسیلهٔ نجات | پیر یکی بین که خواه نخواه است
پیر استاد و بیعت و خرقه | همه در کار اندرین راه است
پیر را صورت پیمبر دان | زان که او رهنمای درگاه است

گرچه پیر از مرید دور بود — التفاتش همیشه همراه است
پیر اگر حاضر است ور غایب — بالیقین از مرید آگاه است
با ادب پیش پیر باید بود — کو ز سر تا قدم ادب گاه است
بندهٔ پیر دستگیر خودم — در جهانم بس اینقدر جاه است
لیک نالائقم به بخت خویش تراب — مرشدم کاظم شهنشاه است

ایضاً

خوش آنکه خاک ره خاندان پیر بود — گر قبلهٔ دو جهان آستان پیر بود
خوش آن دلی که درآن مهر شیخ پیر — خوش آن زبان که پر از داستان پیر بود
ز خاک ره که پیران کنند سرمهٔ چشم — تبرک است هر آنچه از نشان پیر بود
مکن برای خدا حرکتی خلاف ادب — بآن طرف که مزار و مکان پیر بود
درین چه شبهه که مخدوم عالمی گردد — هر آنکه خادم متوسلان پیر بود
چگونه بندگی پیر زادگان نکند — کسیکه بندهٔ از بندگان پیر بود
به مرتبه اش نرسد رتبهٔ مرید دگر — بر آن مرید که از عاشقان پیر بود
بگوش هوش بشنو به هرچه میگویم — که این همه سخنم از زبان پیر بود
تراب خدمت و تعظیم هست پیرا — کسیکه نائب پیر و نشان پیر بود

غرض آداب پیر بسیار است هر قدر که مرید بالیاقت خواهد بود آداب و خدمت پیر از وی بوقوع خواهد آمد حال مرید حقیقی و طالبان پیشین را چه گویم چه نویسم اگر خواهی کتاب شرائط الوسائط مؤلفهٔ فقیر نظر کن که بشرح و بسط مسطور آمده بنابرین آنکه مردم خبر به صحبت خبر شیدارند ایشانرا باید که در خدمت و صحبت و آداب کم از آن نباشد که بنده با مولا دلگیر با آقا و آشنا با آشنای خود باشد در این باب انصاف شرط است اگر اینقدر هم نباشد در مرید و پیر تفرقه چه سان کرده شود قول خواجه احرار است که اهل ارادت لقابت

کم اند و بدین تقریب گفتند که شیخی پیش یکی از اکابر نوشته فرستاد که اگر از مرید سابق
نشان دارید برای ما بفرستید آن بزرگ در جواب نوشت که اینجا مرید کم است
اما هر چند شیخ خواهید برای شما بفرستم فقط هرگاه که دران زمانه حال چنین بود درین زمانه
باید دید و صاحب رشحات میفرماید که سه کس مسمی باسم سیف الدین از خلفاے
خواجه بهاء الدین نقشبند بودند یکی از ایشان سیف الدین تتاری مقبول است
که ذکر خیر او بزبان قلم آمد و دو کس سیف الدین دیگر یکی ازان سیف الدین مقهور
و دوم سیف الدین مرو دوست و مجملا اینان سیف الدین مقهور سیف الدین
بالاخانی است که از اعیان بخارا بود و نسبت ارادت بجناب حضرت
شاه نقشبند داشت و از غایت زهد و ریاضت بمراتب نیک رسیده بود روزی
حضرت شاه در کوچه از کوچه هاے بخارا میگذشت و سیف الدین مقهور همرکاب
آنجناب بود ناگاه شیخ محمد صلاح که شخصی از مشائخ اهل طریقت بود پیش آمد حضرت
شاه متوجه احوال شیخ صلاح شد هر دو بزرگوار باهم روان شدند سیف الدین پیش قدمی
کرده چند قدم پیش از خواجه روان شد و ترک ادب نمود خواجه را این حرکت بی ادبی
سیف الدین پسند نیامد و بغایت متاثر شده فرمود که سیف الدین باین بی ادبی
خود را بباد دادی و عالم را بر خود خراب ساختی چنانچه بعد از چند روز سیف الدین
وفات یافت سوم سیف الدین خوارزمی است که اول از محبان و مخلصان
خواجه نقشبند بود و آخر از صحبت کیمیا خاصیت آنحضرت دور و مهجور افتاد و مردود گشت
و سبب دور افتادگی وے آن بود که روزی خواجه نقشبند در خانه سیف الدین
بدعوت طعام تشریف برد و عادت آنحضرت آن بود که بعد طعام شیرین قدری نمک
و بعد طعام نمکین قدرے شیرینی از قسم قند یا میوه تناول میفرمود چون آنروز طعام
نمکین بود و بعد طعام شیرینی حاضر نبود خواجه براه خوش طبعی فرمود که مولانا سیف الدین

امروز طعام شمابی دم شد این سخن بروی نهایت گران آمد خواجه از گرانی طبع وی
بنور باطن واقف شد و فرمود که سیف الدین از سخن بار نجیده شدی آری که
در دلے که محبت ده هزار دینار باشد محبت خدا و حب شیخ در دل او نگنجد چونکه
سیف الدین هر وقت آرزو میداشت که ده هزار دینار زر سرخ نزد او جمع
باشد خواجه از ارادهٔ دلی او خبردار بود بعد ازان خواجه بحالت نهایت رنجیدگی از خانه
وے برخاست و باز او را نزد خود بار نداد و فرمود که سیف الدین از جناب حق مردود شد
تا حیات از مردارخواران دنیا باشد در اقتباس الانوار هست سبب ارادت
آوردن شیخ محمد صادق در خدمت شیخ ابوسعید بنقل متواتر از پیران ما چنان
بثبوت پیوسته که چون شیخ ابوسعید از خدمت شیخ نظام رخصت گرفته در قصبهٔ
گنگوه آمده بر مسند ارشاد بنشست ولیکن خود را از اغیار پوشیده میداشت
دران ایام شیخ محمد صادق نوجوان بود جمال با کمال داشت روز عید جامهای
فاخره پوشیده بسلام عم بزرگوار خود بندگی ابوسعید بیامد وی حضرت بحاضران
مجلس خود فرمود که نور ولایت خود را در جبین این پسر تابان می بینیم و همه را فسانهٔ عشق
دل دیرا بکمند جذبهٔ باطن کشیده در حال در دل شیخ محمد صادق ارادت پدید آمد
و بخدمت وے حضرت ارادت آورد وی حضرت او را بشغل نفی و اثبات و اسم
ذات امر نمود پس وے بموجب امر وے حضرت شب و روز بورزش ذکر مشغول
گشت چون مادر و پدر وے قدس سره برین امر اطلاع یافتند گفتند شیخ ابوسعید
پسر ما را همچو خود از کار دنیا بیکار و معطل میگرداند چون این خبر بشیخ ابوسعید رسید
وی حضرت بشیخ محمد صادق گفت که پدر و مادر تو چنین میگویند ارادت تو چیست
وی گفت که بنده را چه اختیار ارادهٔ من آنست که حضرت پیر دستگیر بآن اشارت
نمایند من جز ذات بابرکات شما چیزے دیگر از دنیوی و اخروی نمیخواهم بلکه رویت

حقتعالی اگر ہم بصورت حضرت پیر دستگیر خواہد شد خواہیم دید والا آنرا نیز نخواہیم
این قول مثل قول حضرت گنجشکر است که فرموده اند اگر خدا یتعالی مرا در روز قیامت
جمال با کمال خود بصورت پیر من خواهد نمود خواهیم دید والا چشم بالسو نخواهیم کشود
همچنین حضرت سلطان المشایخ فرموده اند چنانچه مولوی محمد اسمعیل شهید رحمة الله علیه
که باستر ضای جناب مخدوم سید احمد صاحب قدس الله سره کلام ایشانرا از زبان
فارسی در آورده کتابی پرداخت و موسوم بصراط المستقیم ساخت در هدایت ثالثه
کتاب مذکور که در بیان حب عشقی است مینویسند افاده سوم از جملهٔ آن شدت
تعلق قلبست بمرشد خود استقلالاً یعنی بآن ملاحظه که این شخص ناودان فیض
حضرت حق سبحانه و واسطهٔ هدایت اوست بلکه بحیثیتی که تعلق عشق پیدا
میگردد چنانچه یکی از اکابر این طریق فرموده اگر حق جل و علا در غیر کسوت مرشد
من تجلی فرماید بر آئینه مرا با و التفات درکار نیست انتهی راقم گوید مصنف
درینجا طریق ثالث وصول الی الله تعلیم میفرمایند که آن فقط رابطهٔ القلب
بشیخ خود است بقول مولانا شاه ولی الله که طرق الوصول الی الله ثلثة ثالثها
الرابطة بالشیخ و بقول حضرت مجدد ذکر تنها بی رابطه موصل نیست و رابطه تنها بی التزام
ذکر موصل است تفصیل این سخن در مسئلهٔ تصور شیخ گذشت انتهی مولوی محمد اسمعیل
بی دلیل شرعی درینجا سوای نسخهٔ تقلید امر شیخ علاج مرض خود نه یابند چنانچه در زبدة المقامات
است حضرت مجدد به سید محب الله را مینویسند که تا توانید راه تقلید را از دست
ندهید که تقلید شیخ طریقت ثمرات دارد و در خلاف طریق او خطرهاست زیاده
چه نویسد انتهی ٭ ای صاحب هوش هر پیچی مشکل است همه افعال و اقوال تابع
او می باید بود که بیعت وی بیعت خداست و من اتی الله بقلب سلیم
اول اینجاست بر قول و فعل او اعتراض نباید که او طبیب حاذق و حکیم صادق است

وَفِعْلُ الْحَكِيمِ لَا يَخْلُو عَنِ الْحِكْمَةِ پیر در خانۂ معرفت است هر که براستی بران در در آید سیر باغ کند کج رفتار را دران راه نیست مولوی رومی رح

ای علی از جمله طاعات راه / برگزین تو سایۂ لطف اله
چون گرفتی پیر هین تسلیم شو / همچو موسیٰ زیر حکم خضر رو
صبر کن بر کار خضر ای بے نفاق / تا نگوید رو ترا هٰذا فراق
گرچه کشتی بشکند تو دم مزن / ور که طفلی را کشد تو مو مکن
دست او را حق چو دست خویش خواند / پس ید الله فوق ایدیهم براند

باید دانست ریاضت هر یک بحسب استعداد وی است هر که او را بشدت مجاهده کشود کار است محنت تمام بر وی واجب و هر کرا بنقطه تجلی یار است ویرا بجز فی حصول بشار فرد

کسانیکه یزدان پرستی کنند / بآواز دولابه مستی کنند

ومولانا مولوی محمد قدرت الله صاحب حلیم صبغة اللهی القادری به آداب المریدین می آرند که بزرگان فرموده اند مَنْ لَا أَدَبَ لَهُ لَا إِيمَانَ لَهُ وَلَا تَوْحِيدَ لَهُ یعنی کسی را که ادب نیست نیست او را ایمان و نه توحید مرید باید که آداب پیر خود ضرور نگهدارد و الا خَسِرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةَ گردد پس پیش پیر بغیر اذن او بنوافل و تسبیح و اوراد و ذکر مشغول نباشد که هیچ شغلی بالاتر از مشاهدۂ پیر نباشد و وظیفه خود را بگوشه رفته بخواند اگر گوشه نیابد پس پشت پیر شده بگذارد و بجز نماز فرض و سنت در حضور او ادا نکند و باید که در هیچ وقت پیر را پشت ندهد بلکه پای پس رود و بروی پیر و باید که در مقام پیر کفش پوشیده نرود و از بیرون بکشد و اگر از پیر در راه دو چار شود اول کفش از پا کشد بعده ملاقات کند و اگر پیش پیر بحکم وی امامت کند بعد از نماز دعای مختصر خوانده برخیزد

پس پشت پیر آمده سنت بگذارد و نیز باید که از جان و عزت و مال خود هرچه
بکار پیر آید از آن دریغ ندارد و ایثار آن سعادت کونین برای خود پندارد
مرید واثق را خدمت پیر یکروزه کردن به از چهل چله و از عبادت هزار ساله است
و هرچه پیر فرماید همچنان باید کرد گو خلاف قیاس باشد عذری نباید کرد * نقل است
که دو برادر مرید یک پیر بودند پیر را در باب برادر خرد نظر شفقت بسیار بود روزی
برادر کلان پیش پیر آمد و ازین رشک سخنی گفت پیر فرمود که اشتری در خانقاه
است آنرا بالای بام بیار وی گفت اشتر بالای بام چگونه خواهد آمد پیر از برادر خرد
وی فرمود او فوراً رفت و دست به اشتر افگند و زور کرد تا وی را بر بام رساند پیر گفت
بس کن من نیکو میدانم که اشتر بالای بام نتوان آمدن امتحان متابعت خود
از شما میکردم تو سخن من رد نکردی و این برادر رد کرد پس چرا بر تو لطف زیاده نکنم و نیز
مشهور است که محمود غزنوی بادشاه وقت بود ایاز نام غلام خود را بسیار دوست
میداشت غلامان دیگر رشک بردند که چه سبب است که ما را بادشاه چندان
دوست نمیدارد که ما هم خوبصورت و بنده ایم روزی بادشاه فرمود از غلامی
که در چاه درآ و در وسط چاه قرار گیر چون وی در چاه افتاد بزمین رسید
و در میان ماندن نتوانست پادشاه فرمود که چرا در میان متوقف نشدی
عرض کرد که در چاه معلق ایستادن محال است همچنین از دو سه غلامان امتحان کرد
پس ایاز را فرمود که تو در چاه برو و در میان آن باش وی نیز اندرون بیفتاد
و در میان ماندن نتوانست چون پادشاه فرمود که چرا در میان نماندی گفت
تقصیر شد این بار همچنان بجا خواهم آورد و دو سه بار همچنین کرد و همچنین رو داد
و هر بار بیان تقصیر خود کرد پادشاه از دیگر غلامان فرمود دیدید ادب ایاز
که هر بار خود را تقصیروار نمود و برین حجت نیاورد و هرچند میدانم که در وسط

چاه باندن محالست مگر برای امتحان ادب و اطاعت شما گفته بودم پس از این
نسبت ایاز را دوست بسیار میدارم و نیز مرید را باید که پیش پیر خود تعریف
و بزرگی دیگری نکند و در حضور او بغیر او التفات ننماید و بالکلیه متوجه باو نشیند
که او نائب رسول خدا صلی الله علیه و علی آله وسلم ست و متابعت و حفظ مراتب
او عین متابعت خدا و رسول وست و تعظیم نائب عین تعظیم منیب ست
و بر مصلای پیر و بر سایهٔ او پا ننهد و در جائیکه او ست پا دراز نکند و بزرق و تهمت بآنجانب
نبیند از ... و در امور کلی و جزئی اقتدا به پیر کند چه در خوردن و نوشیدن و چه در خفتن
و طاعت کردن و هیچ اعتراض بر حرکات و سکنات او نکند و حرکات و افعال
او را همچو افعال خود نپندارد و آواز خود در حضور پیر بلند نکند و مرید باید که از سخن پیر اگر خلاف شرع هم دریافت آزرده
نشود که آزردن دل از پیر موجب مردودی و مطرودی خواهد شد و نیز باید
که پیش پیر هر کاری که حکم فرماید در انصرام آن کند و حتی المقدور اهمال آن روا ندارد
و الا مردود خواهد شد حضرت قطب الدین بختیار کاکی فرمود که مقتضی [illegible] در نماز نفل بودم
پیر من مرا آواز داد فی الفور ترک نماز کردم و رفتم پیر چه میکردی گفتم نماز نفل
بودم فرمود از چه خوب و نیکو کردی که نا ضا... است از نماز نفل مستعد بودن در کار
پیر بر مرید واجبست که اعتقاد کند که نیست هیچ یکی از مشائخ بر روی زمین
کاملتر از پیر خود تا فائده مترتب گردد زیرا که اگر در دل مرید وهمی باشد و نیز طلب
وقتست فائده ندارد و از جمله آداب مرید آنکه سخن نکند در حضور پیر بی ضرورت
و ظاهر نکند چیزی از عیبهای خود در حضور او و مصلای خود در حضور او
نگستراند مگر وقت نماز بعده فی الحال بپیچد و مستعد شود برای خدمت پیر
و چون مسئله بحضور پیر مذکور شود سکوت ورزد اگرچه جواب آن الهام باشد
و انچه از جواب آن بر زبان پیر جاری شود قبول نماید و اگر در جواب پیر نقصانی بیند

و آن نکند بر قصورِ فهم خود حمل کنند یا تاویلی نیکو کنند اگر بسبیل ایما در خدمت وی
عرض دارد هم روا باشد اما بیگانه اصلا نگوید و بدانکه بوسیدن دست و پای پیران
و بوسه دادن بر آستان و زانوی ایشان و سر افگندن پیش ایشان از غایت آداب
مریدان ست با پیران و نشانِ عظمت و جلال پیران و علامت خلوص و نیاز
مریدان ست و خالی از ثواب و حصول درجات نیست * چونکه اکثر از ابنای روزگار
اعتراضات منکرانه بر کثرتِ اخذِ بیعت گوش خورده و بمواعظ عاجز میشوند
و ذکر پیری و مریدی در میان آمده حرفی چند برای دفع اعتراض بعض
معترضین از کتب معتبره نقل میکنم که مولانا ضیاء الدین برنی قدس سره
از عظمای خلفای حضرت نظام الدین سلطان المشائخ از مورد عنایات و مصدر
عطایات شیخ خود بود و مجموعهٔ لطائف و ظرائف بود و به دوستی شیخ اکثر حکایات و کلمات
خوش گفتی و بخواجه خسرو و میر حسن علای سنجری صحبت گرم داشت و هر سه بزرگوار
با هم و یکجا زندگانی میکردند جامع کتاب تواریخ فیروزشاهی هم وی ست که بموجب
حکم سلطان جلال الدین فیروزشاه ترک خلجی جمع کرده بود وی در حسرت نامهٔ خود
آورده است که وقتی من بخدمت حضرت نظام الملة والدین حاضر بودم
در آن وقت در دل من گذشت که مشائخ سلف در گرفتن بیعت مریدان بسیار
احتیاط میکردند و شیخ من بلطف و کرم بخاص و عام بلا احتیاط دست بیعت میدهند
درین باب چه حکمت باشد و خواستم که سوال کنم هنوز خطرهٔ من تمام نشده بود و سخنی
بر زبان نرانده بودم که شیخ بنور کشف بر خطرهٔ من آگاه شده و فرمود که حق جل و علا
در هر عصری بحکمت کاملهٔ خود خاصیتی نهاده است که حسب آن در آن عصر خاصیتی
پیدا می آید و طبیعت همه اهل عصر با یکدیگر مشابهت میدارد و اصل در ارادت مرید
انقطاع از غیر حق ست و اشتغال بالله و بزرگان سلف تا مرید انقطاع کلی از غیر حق

وبیعت نمیداد و دست بیعت نمیدادند اما از عهد ابو سعید ابو الخیر که آیتی از آیات الهی بود
تا عصر شیخ سیف الدین باخرزی و از عهد شیخ الشیوخ شهاب الدین عمر سهروردی
تا عهد ولایت شیخ فرید الحق والدین بر درهای این بادشاهان هجوم خلق بکثرت میشد
وامرا و وزرا و ملوک و خاص و عام حاضر شده خود را از خوف آخرت در پناه این عاشقان
الهی می انداختند و این مشایخ از راه لطف عام دست بیعت بخاص و عام میدادند
و هیچکس نتواند که معاملات محبوبان خدا را مقیس علیه سازد و من هم بمتابعت
پیران عظام در گرفتن مریدان احتیاط نمی کنم که درین چند فواید حاصل اند اول آنکه
متواتر می شنوم که این عمل بیعت بسیار کسانرا از مریدان من از تقاصیر باز میدارد
و نماز با جماعت میگذارد و در اوراد و نوافل مشغول می شوند و اگر من در ابتدا با ایشان
شرط حقیقت ارادت بگویم شاید که از ایشان بر نیاید و از ینقدر ثواب هم محروم مانند
دوم برای آنکه در خاطر بگذرانم و یا وسیلتے انگیزم و یا شفیع در میان آرم شیخ کامل و مکمل
در دادن بیعت مرا اجازت فرموده و می بینم که مسلمانان بعجز و اضطرار پیش من آیند و میگویند
که از جمله گناهان توبه کرده ایم من به نیت آنکه شاید که سخن ایشان راست باشد
دست بیعت میدهم و خاصه تر آنکه از صادقان می شنوم که ارادت مرد این بیعتها
از معاصی باز میدارد سوم سببی قوی تر از همه اسباب آنست که روزی پیر و شیخ قطمیر
من فرید الحق والدین قلم و دوات پیش من نهاده فرمود که تعویذ یا بنویس و بحاجتمندان
بده من از تفویض اینکار در دل تنگ شدم چون آثار ملال در روی من مشاهده فرمود
ارشاد کرد که نظام الدین همین وقت ملول شدی وقتیکه حاجتمندان بسیار بر در تو
هجوم خواهند کرد حال تو چه خواهد بود من بر پای شیخ در افتادم و گریه کردم و عرض نمودم
که مخدوم مرا بزرگ گردانید و بعزت خلافت خود سرفراز ساخت و من فقیری ام از اختلاط
خلق متنفر و این کار خلافت بسا کار بزرگ است سر انجام آن اندازهٔ من بیچاره نیست

باستماع این عرض خواجه را حالتی رو داد و راست بنشست و مرا نزدیک خود طلب کرد
و پیشتر بنشاند و فرمود که نظام الدین بدانکه فردای قیامت مرا در درگاه بی نیاز
آبروی خواهد بود یا نه اگر خواهد بود با تو عهد میکنم که پای خویش در بهشت نه نهم تا ایشانرا
که تو دست بیعت بایشان داده باشی با خود در بهشت نبرم پس من بدین سبب
بالتمر ومان دست بیعت میدهم که خلق خدا گنهگار است و توفیق نکوئی کم
پس هر قدر خلق که بوسیله حبل پیر دستگیر من از آتش دوزخ خلاص یابد غنیمت
است انتهی تا اینجا حالت پیران و بیان عقیدت و آداب مریدان علی العموم
بود حالا شمه از ذکر پاک حضرت پیران پیر و میران میر هادی زمین و آسمان شیخ جن و حور
و ملائکه و انسان و فضیلت و مرتبت مریدان و منتسبان پیر پیران و افضلیت
و اکملیت طریقه انیقه علیه قادریه بر جمیع سلاسل مقدسه متداوله از کتب معتبره مستنده
و اقوال محدثین و مورخین مذکور میگردد تا این مذاکره هم خالی از برکت و عظمت غوثیه
علی صاحبها الثناء والتحیة نباشد باید دانست که علو قدر اتباع از شرف متبوع
و مزید فیض انهار از بزرگی ینبوع هم فضیلت و مزیت این امت مرحومه که علمای ایشان
مثل انبیای بنی اسرائیل اند و هر یکی از القاب مستطابش محض بوجه شرافت و بزرگی
حضرت نبی اکرم سلطان الانبیا اشرف بنی آدم صلی الله علیه وسلم است و بسبب
افضلیت و اکملیت این شریعت غرا و ملت بیضا افضل و اکمل شدن
حضرت خاتم الرسالة پس حضرت غوثیت نور چشم خاتم الرسالة چون باتفاق
جمیع بزرگان دین بادشاه اقطاب و اتقیا مالک رقاب اولیا و اصفیا هستند و از جمیع
اقطاب و اغواث و افراد بلکه کل اولیاء بلاد افضل و اکمل و اعلی اند حتی که اولیای
معاصرین هم مثل سابقین و لاحقین رقاب اطاعت بسر و چشم زیر پای مبارک
آن مالک الرقاب نهادند و از معاصرین صدها شواهد برین قائل فضیلت کلی و اکملیت

وا علویت و فوقیت علی الاطلاق آنجناب شده بمسرت تمام عرض مشتمد اشعار

گویم ز ثنای تو چه غوث الثقلینا / محبوب خدا ابن حسن آل حسینا
سر در قدمت جمله نهادند بگفتند / تالله لقد آثرک الله علینا

ایضاً

یا غوث زمانه شیخ عبد القادر / از ذات تو جلوهٔ خدائی ظاهر
دادند ترا قدرت اِحیا و اماتت / در صورت عبدی و بمعنی قادر

ایضاً

من به جمع خوبان بگیتی چه نسبت / تو زیاده ز ماهی و دگران کم از ستاره
به دو دیده کی توانم که رخ تو سیر بینم / دو هزار دیده باید که ترا کند نظاره

ایضاً

بتو جان کجا بردی که تو شاه دلنشانی / ز تو دل کجا گریزد که تو معدن معانی
همین خوش است جانم که سگ در تو باشم / چکنم چه چاره سازم اگر از درم برانی
بچه نسبتت کند جان که شنیده ز تو چیزی / تو به هیچ کس نمانی تو به هیچکس نمانی
به ثنای تو ز باشم ز رسید گنگ گشتم / پس ازین مگر بگویم بزبان بی زبانی

هر آئینه طریقش افضل طرق و اسرع الوصول الی الله است و تابعانش اشرف تابعان اند و در حمایت و حراست آنحضرت در حفظ و امان بوده اند چنانچه خود حضرت غوثیت اشارت بابشارت بدین معنی میفرماید اِنّی اَخَذْتُ سَبْعِیْنَ مَوْثِقًا مِنَ اللهِ تعالے اَنْ لَّا یَمُوْتَ مُرِیْدِیْ اِلَّا عَلَی التَّوْبَةِ وَالْاِیْمَانِ یعنی فرمود غوث اعظم رضی الله عنه تحقیق که من هفتاد بار عهد گرفتم از الله تعالی برانیکه نمیرد مریدین بغیر از توبه و ایمان ایضاً وَلِیْ فِیْ کُلِّ طَوَالَةٍ خَیْلٌ لَا یُجَارِیْ وَلِیْ فِیْ کُلِّ اَرْضٍ خَیْلٌ لَا تُسَابَقُ وَلِیْ فِیْ کُلِّ جَیْشٍ سُلْطَانٌ لَا یُخَالَفُ وَلِیْ فِیْ کُلِّ مَنْصَبٍ خَلِیْفَةٌ لَا یُعْزَلُ

یعنی مرا در ہر طویلہ فحلی ہست کہ متفاوت کردہ نشود و در ہر میدان فحلی ہست کہ مسابقت کردہ نشود و مرا در ہر لشکر سلطانیست کہ مخالفت کردہ نشود و در ہر منصب خلیفہ ایست کہ عزل کردہ نشود **ایضاً** اِنَّ یَدِیْ عَلٰی رَأْسِ مُرِیْدِیْ کَالسَّمَاءِ عَلَی الْاَرْضِ کہ دست من بر سر مریدان من مانند آسمانست بر زمین **و نیز فرمود** کہ بدست من سجلّی دادہ شد بمقدار درازی انتہای نظر دیدم کہ نام اصحاب و مریدان من کہ تا قیام قیامت نسبت خود بمن درست خواہند کرد و در ان سجل ثبت یافتہ است و حکم شدہ کہ این ہمہ را بتو بخشیدم و از مالک دوزخ پرسیدم کہ ہیچ یکی از اصحاب من نزد تو ہست گفت نی ہان ای گدای حضرت قادریہ خوشوقت باش بشنوی کہ چہ گیند و اشعار

شاہ گیلانی کہ مرہم را چو او دیدہ است ۔ با غلام او کہ بار احق بوی بخشیدہ است
از گدایان سر کویش جہنم را چہ کار ۔ کز جلال و ہیبتش دوزخ بہم لرزیدہ است

ایضاً و می فرمودہ اگر برہنہ شود عورت مریدی مشرق من بمغرب باشم بپوشم او را **بیت**

ہر گز یار توئی زار نگردد ہرگز ۔ چون تو غمخوار وئی خوار نگردد ہرگز

و ہم فرمودند اگر کسی خود را مرید من گویاند بیامرزد گناہان او را حق سبحانہ و تعالیٰ **قطعہ**

شاہ گیلانی ترا حق در وجود ۔ رحمۃ للعالمین آوردہ است
ہر کہ شد آن تو مقبول خداست ۔ گرچہ ہر ناکردنی را کردہ است

و ایضاً فرمودند ای مریدان من و مریدان اولاد و اعقاد و خلفای خاندان من ہم بعزت و جلال او کہ قدم بر ندارم از پیش رب خود تا روانہ نکند ہمہ شمار را سوی بہشت **بیت**

بر ندارم قدم ز پیش خدا ۔ تا روانہ نسازدم بشما
جانب روضۂ نعیم بہشت ۔ پاک پاکیزہ عنبر سرشت

و صاحب نسائم شریفہ میفرماید نقلست از شیخ سعد قیلوی کہ ہر کہ بدامن حضرت شیخ چنگ در زند نجات یابد و از حضرت شیخ رضی اللہ عنہ و ارضاہ پرسیدند

که اگر شخصی بتو خود را منسوب سازد و او دست بیعت بتو نداده و خرقه نگرفته باشد و از اصحاب تو
نشد و دست یا نه جواب فرمود که اگر بمن متوسل شود و مرا یاد کند او را حق تعالی قبول کند
و اگر بر سبیل مکروه بود توبه اش روزی شود و او از اصحاب من است و حق تعالی
بمن وعده کرده که جمیع اصحاب و اهل مذهب و هر که مرا دوست دارد
در بهشت در آرد و هم در کتاب بهجة از جماعت مشائخ کبار نقل کرده که حضرت شیخ
رضی الله عنه برای مریدان خود تا قیامت ضامن شده که هیچ یکی از ایشان بی توبه
نخواهد مرد و در **مناقب غوثیه** نوشته **المنقبة الثانية والثمانون في تخليصه**
مريداً لم يعرف الحق ورسوله سواه من عذاب المنكر والنكير عند السؤال
آورده اند که مریدی از مریدان حضرت غوثیه محبوبیه رضی الله عنه با آنحضرت اعتقاد و دوستی
و در آن حضرت چنان محو بود که از شناخت خدا و رسول صلی الله علیه وسلم و نور دین
فرو مانده بود وفات یافت در قبر منکر و نکیر از و سوال کردند که من ربك و من نبيك
وما دينك گفت من اینهمه شیخ خود را می دانم فرشتگان ازین جواب او متحیر شدند
و به درگاه حق جل و علا رفتند و عرض کردند که ای بار خدایا بندهٔ تو چنین میگوید
فرمان حق تعالی شد که بروید و او را عذاب کنید فرشتگان آمدند تا وی را عذاب
کنند روح مطهر حضرت غوثیه محبوبیه رضی الله عنه حاضر شده به نکیر و منکر گفت
اگرچه وی خدا و نبی را نمی شناسد تا اقتدا بمن کرده است و من همه را می شناسم
او را بمن بخشید فرشتگان باز به درگاه حق تعالی رفتند و عرض کردند که بار خدایا محبوب
و مجذوب تو غوث اعظم سلطان سید عبد القادر رضی الله تعالی عنه چنین میگوید
فرمان الهی شد که وی را عذاب کنید منکر و نکیر بفرمان قادر قدیر باز آمدند آنحضرت را
هیبت نمودند حضرت غوثیه محبوبیه هر دو گرز از دست منکر و نکیر گرفتند و گفتند
اینک مرید این گذارید و گرنه چندان آتش عشق حق در باطن دارم که اگر آهی زنم

بہشت بہشت و ہفت و دوزخ را بسوزم تا در بہشت راحت نماند نہ در دوزخ
عذاب از درگاہ حق جل و علا ندا رسید کہ اے فرشتگان ہیچ میدانید کہ در روز
میثاق غوث اعظم سلطان محی الدین سید عبد القادر رضی اللہ عنہ را چہ
نام بود گفتند دیوانۂ حق فرمان آمد کہ دیوانگان لا ابالی میباشند لا خوف علیهم
ولا هم یحزنون باز از حق تعالی ندا شنیدند بگذارید ہر چہ گوید دیوانۂ ما و محبوب ما
و مجذوب ماست فرشتگان عہود ہای خود را از آن حضرت رضی اللہ عنہ بصد عجز
درخواستند و تعظیم آنحضرت بجا آوردند رفتند ایضاً در مناقب غوثیہ مذکورست

المنقبۃ الثانیۃ والاربعون فی نجات فاسق بجوابہ یا عبد القادر
فی سؤال المنکر والنکیر آوردہ اند کہ وقتی سیہ کار و عاصی شہر روزگار را با جناب
ذات خجستہ صفات معدن برکات حضرت غوثیہ محبوبیہ رضی اللہ عنہ فرط محبت با آنجناب
میداشت چون ازین سرای فانی بعالم جاودانی رحلت نمود و او را در قبر کردند منکر و نکیر
آمدہ پرسیدند کہ من ربک و من نبیک و ما دینک صاحب قبر در جواب ہر سوال
میگفت کہ عبد القادر عبد القادر فرمان ربی در رسید کہ ای منکر و نکیر
این بندہ اگرچہ عاصی و فاسق ست ولی در محبت محبوبی سید عبد القادر صادق
است کہ ہر بار نام او میگیرد و محبتش در دل او تمکن گرفتہ از و باز آئید و قبرش کشادہ گردانید
فی الفور از برکت آنجناب عظمت کار دشوار بر او آسان گشت شعر چہ غم دیوار
امت را کہ باشد چون تو پشتی بان ٭ چہ باک از موج بحر آن را کہ دارد نوح کشتی بان ٭

ایضاً المنقبۃ السابعۃ والستون فی تخلیص امرأۃ مریدۃ لہ
فی الغار عن تلویث فاسق فجار آوردہ اند کہ عورتی صاحب جمال بجناب
فیضمآب غوثیہ محبوبیہ رضی اللہ عنہ ارادت و بیعت داشت و فاسقی در پیش پریشان
و مبتلا بود و اتفاقاً بہ سببی من الاسباب آن عورت بغارے در کاری رفتہ بود آن

شد بیز انجبار رسید و درخواست کہ دامن عصمتش را پارہ نماید آن عفیفہ
جز پناہ پیر خویش پناہی نداشت چون از دست آن فاسق پناہی ندید بنا الغیاث
یا غوث اعظم الغیاث یا غوث الثقلین الغیاث یا شیخ محی الدین الغیاث یا سید
عبدالقادر درآمد دران وقت حضرت غوثیہ محبوبیہ رضی اللہ عنہ در مدرسہ خویش
وضو میساختند و نعلین چوبین در پای مبارک بود چون فریاد آن عفیفہ بگوش مبارک
آنحضرت رسید فی الحال نعلین چوبین را از پای مبارک کشیدہ طرف آن غار رہا دادند
آن فاسق میخواست کہ آن معصومہ را بحدث فجور آلودہ کند آن قبقاب بسرش رسید
و چندان زد کہ مغزش پریشان گشت و ہلاک شد ضعیفہ قبقاب را گرفتہ بخدمت رسید قصہ
کہ رو دادہ بود بحضور جاہ معروض داشت ہمہ متعجب شدند + شعر + چہ غم دیوار امت را
کہ باشد چون تو پشتی بان + چہ باک از موج بحر آنرا کہ دارد نوح کشتیبان + ایضاً + النبذۃ
الثالثۃ والعشرون فی تخلیص اللہ تعالیٰ مریدہ من تاثیر نار الدنیا والآخرۃ
میان عظمت اللہ قاضی عماد علوی بن نظام الدین بن میان محمد شاہ بن حضرت
قدوۃ العلماء العارفین حضرت میان وجیہ الحق والدین علوی
رحمۃ اللہ علیہ نقل میکردند کہ در برہان پور متصل خانۂ من ہندوئے از قوم کھتری زنار دار بود
و بجناب مستطاب فیضمآب حضرت غوثیہ محبوبیہ رضی اللہ عنہ اعتقاد و بندگی داشت
چنانچہ در روز عرس شریف مبلغہا خرچ میکرد و طعام اقسام و گوناگون می پخت و روشنی
بسیار می نمود و اکابر و فضلا را می طلبید بعد وفات او قبائل او ویرا بطرف مسان کہ جای
سوختن کافرانست بردند و بہیمہ و روغن بسیار و ہیمہ آتش دادند ہرگز آتش در وی اثر نکرد ہر چند
بر ہیمہ روغن می انداختند و پارچہای چوب سوختہ می افگندند سر موی او نسوخت
قبائل او ناچار گشتہ اتفاق نمودند کہ در تاپتی کہ رود می روان ست بیندازیم و در آن
سازیم دران اثنا درویش دلریش صاحب دلی از حضرت غوثیہ محبوبیہ رضی اللہ عنہ

ودر واقعه معلوم گشت که فلان هندو پیش فلان کس که یکی از فرزندان من است بکلمهٔ طیبه مشرف شده و داخل سلسلهٔ اهل ارادت گشته است و سعد احمد نام دارد و ویرا غسل داده و نماز جنازه او گذارده دفن کنید که وعده پروردگار است که بر مریدین آتش دنیا و آخرت کار نکند و از ایمان بسلامت ببرد الرضا؛ المنقبة الخامسة والثمانون

في مراتب مریدیه رضی الله تعالی عنه در فضل مریدان خود فرموده اند البیضة منا بالف قیمة والفرخ لا یقوم یعنی بیضه از ما قیمت هزار است و چوزه را قیمت نیست یعنی مرید مبتدی من بالقدر به قیمت هزار مرید دیگر است و مرید متوسط مرا قیمت نیست و درین قول پاک آنحضرت رضی الله عنه مبتدی را تشبیه داده به بیضه و متوسط را بچوزه و از تشبیه منتهی بخروس سکوت فرموده که معلوم بود چنانکه مرتبه اول بیضه پیدا شد و مرتبه دوم چوزه و مرتبه سوم خروس همچنین مرید انیز سه درجه است درجه اول مبتدیست و درجه دوم متوسط و درجه سوم منتهی پس باید دانست که مرید مبتدی حضرت قطب الاولین و الآخرین غوث الجن والانس والملائکة المقربین رضی الله عنه افضل و اکمل است از سبقگان دیگر و مرتبه مرید متوسط و منتهی را انتها نیست که از پیران زمان هم گوی سبقت ربوده اند زهی سعادت کسی که خود را در سلک ارادت وی منتظم دارد و چه مقبل مریدی که با قبال دولت به سلسلهٔ علیه غوثیه قادریه ارادت نماید و در سایه حمایت آن شاهنشاه ولایت در آید و چه بدبختیکه به ادبار روزگار ازین خانواده بر آید و بدیگری در آید

اشعار

هر که وابسته از سلسلهٔ قادریست
از همه دانی که در ابتریست
سلسلهٔ قادری از جمله به
بهتر گشته در جمله مه
شاه نه محکوم رعیت بود
حاکم این جمله رعیت بود
هر که درین سلسله دستی زند
خسته دل از سلسلها بر کند

حضرت گیلانیست شو چیله پیر | هر که شوی چاکر پیر کبیر
بیضه او بین که بیرزد هزار | چوزه او را تو قیمت شمار
هست غرورش سگان بلند | قیمت او را که شناسد که چند
شاه دو کونست دو کونش دکان | بیع و شرایش همه سود جهان
گفته چنین قدس سره | هست علی رتبه جمله ولی
هیچ مریدش نرود در سقر | اند مریدان همه عاملے سقر
جنت فردوس بود جای شان | بر پل دوزخ نرود پای شان

و در کتاب جواهر شیخ ابو الفرج ابن الجوزی نقل میکنند از حضرت شیخ علی بن
الهیتی که میگفت لیس مرید شیخ اسعد من مرید الغوث الاعظم
السید عبد القادر الجیلانی رضی الله عنه یعنی مریدان پیران دیگر سعادتمند
و فائز نیستند از مریدان حضرت غوثیه محبوبیه حضرت شیخ بقا بن بطو میگفت
رأیت اصحاب سیدنا الغوث الاعظم رضی الله عنه کلهم اقرب الانوار
فی محفل السعداء یعنی همه مریدان حضرت غوثیه را همه روشن و تابان اندر مجالس
سعادتمندان یکی از شیخ پرسید از حضرت غوثیه محبوبیه از حال مریدان فاجر و متقی
فرمودند البار لی والفاجر لی یعنی مریدان نیکوکار از آن من اند و من از آن مریدان
گناهگار هم ایضاً آنحضرت فرمود در زمان حسین بن منصور حلاج کسی نبود که او را
دستگیری کردی و از لغزشی که او را شده بود باز داشتی اگر من در زمان او میبودم
او را دستگیری میکردم تا کار او باینجا نمیکشید و من دستگیری میکنم هر کرا از مریدان من
مرکب بلغزد و از پای در آید تا روز قیامت و نیز مذکورست از ابو نجیب سهروردی
رحمة الله علیه که خبر کرد ضیاء الدین که از شیخ حماد دباس هر شب آوازی همچو آواز نحل
یعنی مگس انگبین می شنیدی چون این معنی بحضرت مالک الرقاب شفیع المریدین

سیدنا سید ابی محمد محی الدین شیخ عبد القادر جیلانی نقل کردند آنحضرت بصحبت شیخ حماد تشریف برد و پرسید بیت صحبت و پاس این ساز چیست هر زمان این نغمه و آواز چیست + شیخ حماد فرمود که مرا دوازده هزار مرید اند هر شب ایشان را یاد میکنم و حاجات ایشان از حق تعالی میخواهم و هر که از ایشان بگناهی مبتلا است درخواست میکنم تا در ان ماه اورا توبه دهد یا از جهان بیرون برد تا دیگر در گناه نماند پس آقای ما شفیع المریدین حامی و والی الطالبین فرمود که اگر حق سبحانه و تعالی مرا منزلتی دهد در حضرت خدای خود درخواست کنم که مریدان من تا قیام قیامت بلا توبه نمیرند و من بدین ضمان ایشان باشم شیخ حماد گفت که حق سبحانه و تعالی مرا مشاهده نمود بیت

آنچه او از رب خود درخواست کرد + از کرم او را همان مرحمت کرد + و هم ارشاد گردیده

تمسك بنا في كل هول وشدة	نغيثك في الاشياء جهرا بهمتي
اذا ما مريدي في البلاد بشرق	دعاني اغثه حيث كان ببلدة

ایضا

مُرِيدِي لَا تَخَفْ اللهُ رَبِّي	عَطَانِي رِفْعَةً نِلْتُ الْمَنَال
مُرِيدِي هِمْ وَطِبْ وَاشْطَحْ وَغَنِّي	وَافْعَلْ مَا تَشَاءُ فَالْاِسْمُ عَالِي

یعنی

ای مرید خاص من خوش حال باش	سر حق را اهل حق برگوی فاش
هر چه خواهی کن تو آن ای مستمند	هست نامم بس بزرگ و بس بلند
ای مرید من تو از آفت منال	رب من داده مرا رفعت کمال
ای مرید خاص من بگذار بیم	حق غفور است و رحیم است و کریم
ای مرید خاص من بگذار غم	از شکایتهای انس جن چه غم

مثنوی

از سلاسل کہ عروۃ الوثقی ست — بیشک این سلسلہ بلطف خداست
ہمہ فرع اند و اصل شان این ست — این سخن یک بگوش بے دین ست
ہر کہ در قادریہ یافت نظام — شدہ مقبول خالق علام
عظم این سلسلہ بعون خداست — پاک از بدعت و ضلالتہاست
نعل بالنعل میرسد بہ نبی — در خفی و جلی بحق طلبی
بدعتی اصل باشد آن نامرد — کانحراف از جناب آن شہ کرد
ابتدای ہمہ سلاسل اوست — انتہای ہمہ منازل اوست
شدہ شطاریہ از و پرنور — چشتیہ ہم ز فیض او معمور
کبرویہ از و کبیر شدہ — در دو آفاق بے نظیر شدہ
سہروردیہ را لطافت از و — نقشبندیہ را شرافت از و
بر ہمہ مالک الرقاب ست او — ہمہ نجم اند و آفتاب ست او
ہر یکی ذرہ ہوا خواہش — ہر یکی خوشہ چین درگاہش
بر ہمہ سید سلاسل دان — در ہمہ مستفید کامل دان
ہمت او چو مہر رخشان فاش — لیک ز نورش کی برد خفاش
سگ درگاہ آن شہ جیلان — بہتر از شیرہای ہر دو جہان
رافضی را ازو عنایت نیست — خارجی را ازو ہدایت نیست
رافضی را ازو نقار بود — خارجی را ازو غبار بود
بیشک این سلسلہ چو سلک گہر — در گلوی بہشتیان خوشتر
بیگمان جنتی ست آن زن و مرد — کہ ز اخویش پیروی این کرد

و ہم برین معنی بزرگی نکو گفتہ است نظم

سگ درگاہ میران شیخ چو خواہی قرب ربانی — کہ بر شیران شرف دارد سگ درگاہ جیلانی

دیگر

ای برادر گر ہمی خواہی بعقبیٰ سروری	باش در دنیا غلامِ آستانِ قادری
بالیقین یابد نجات و گردد از اہل بہشت	ہر کہ او باشد مرید خاندانِ قادری

زہی سعادتمندی و نیک بختی کہ دست ارادت و بیعت بدین سلسلۂ عالیہ متعالیہ کہ
فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقٰى لَا انْفِصَامَ لَهَا عبارت از نسبت زدہ باشد
و خود را در زمرۂ غلامان و مریدان این خاندان پاک داخل کردہ چنانچہ شہزادہ دارا شکوہ
قادری علیہ رحمۃ اللہ الباری در سفینۃ الاولیا می نویسد بشارت باد مر کسانیکہ پیغمبر
ایشان نبی معظم و مکرم سیدنا و شفیعنا محمد رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم و پیر ایشان
خاوندم حضرت غوث اعظم سیدنا و شیخنا شیخ عبد القادر جیلانی علیہ السلام و امام ایشان
حضرت امام اعظم ابو حنیفہ رضی باشد و خوشحال آن سعادتمندانی و نیک بختانی کہ باین
سعادت عظمیٰ مشرف شدہ و درین درگاہ نسبت ارادت و بندگی را درست کردہ اند
امید کہ این فقیر نیز از کمترین بندگان و نیازمندان این درگاہ ست بتوجہ آنحضرت
پیر دستگیر در دنیا و آخرت نجات یابد و داخل منتسبان آن درگاہ والا جاہ باشد
نقل ست کہ آنحضرت می فرمودہ ہر کسانیکہ بر مدرسۂ من گذشتہ است یا او
مرا دیدہ است عذاب گور و قیامت ازو تخفیف کردہ شود روزی آدمی گوید کہ مردی از ہمدان
بر آن حضرت آمد و گفت پدر من وفات یافتہ است او را در خواب دیدم گفت مرا
در گور عذاب میکنند بخدمت شفیع المریدین شیخ سید عبد القادر رض برو و التماس
دعا کن شیخ گفت او وقتی بمدرسۂ من گذشتہ است گفت آری شیخ ساکت شدند
روز دیگر آنمرد بیامد و گفت پدر خود را در خواب دیدم بغایت خوش و خرم و خلعت سبز
در بر پوشیدہ و میگفت کہ عذاب از من برداشتند و این خلعت ببرکت حضرت
سیدنا و شفیعنا شیخ سید عبد القادر رض بمن دادند بر تو باد کہ ہمیشہ در خدمت حضرت

شیخ باشی سعادتمند چشمیکه آن جمال را دیده باشد و دولتمندان گوشیکه آن آواز
شنیده باشد و طالع مند شخصیکه بر آن مدرسه گذشته باشد شیخ علی بن هیتی گفته
که هیچ خرقه را بابرکت تر و هیچ طاقیه را سرفرازتر از خرقه و طاقیه پیر پیران مرشد مرشدان
شیخ سید عبدالقادر و مریدانش ندیده ام و هیچ روزی را مبارک تر از آن روز که آنجمال را
میدیدم ندیدم یکی از اهل یمن گوید که بغیبت اسلام کردم و در خاطر داشتم که پیش بهترین
اهل یمن باین سعادت مشرف گردم و در خواب دیدم که حضرت عیسی علیه السلام میفرمود
به بغداد برو در دست شیخ سید عبدالقادر اسلام آر که بهترین اهل یمن ست و شیخ ابو محمد
ابن مرزوق گفته شیخ سید عبدالقادر شیخ و امام ماست هر که درین زمان بدرگاه الهی میرود
و حالی یا مقامی یا وسیله نهد پس شیخ سید عبدالقادر امام اوست و حق تعالی
عهد گرفته است از جمیع اولیاء الله تعالی که امر او را قبول کنند شیخی که از رسول الله
صلی الله علیه وسلم متوسل بسوی اولیاء کرام است و هیچ سید درین زمان از شیخ و سیدنا سید
عبدالقادر جیلانی با اولیای وقت میرسد و تا قیامت خواهد رسید و وی
بمراتب جمیع اولیاء الله اطلاع دارد و هیچکس را بر مرتبه شیخ علیه السلام اطلاع نیست
بجا ماند دیگر چنین فرمایند نقل میکنند که از چهار حصه اهل هندوستان از فیض
شریف دو حصه مرید حضرت پیر دستگیر غوث الثقلین شاه محی الدین سید عبدالقادر جیلی
علیه السلام اند تا انقراض بیشتر و یک حصه مرید شاه مدار با اختلاف بیشتر و یک حصه مرید حضرت
خواجه معین الدین چشتی و یک حصه مرید مخدوم بهاء الدین زکریای ملتانی قدس الله اسرارهم
حتی مذکورست از شیخ ابوالحسن علی بن محمد بن احمد بغدادی معروف بابن جامی
رحمة الله علیه که گفت شبی در ایام طفلی در تاریخ سنه ثلاث و خمسین و خمسمائه در خواب دیدم
آب شهر بلیسی حزین و دیدم شده است و سماک آن حیات و حشرات و آب بر جمی شده
ی افزود من از آن بگریختم در خانه ام رفتم دیدم اندرون خانه مرد جسیم و او گفت

بدین تمسک کن گفتم این مروحه نتواند برداشت فرمود ایمان تو ترا برخواهد داشت
کنارهٔ آن مروحه بگرفتم خود را نزدیک آن مرد یافتم بالای تختی و خوف من ساکن شد
گفتم یا الذی مَنَّ عَلَیَّ بِکَ مَنْ اَنْتَ فرمود من پیغامبر توام صلی الله علیه وسلم
از هیبت آن در لرزه شدم گفتم یا رسول الله دعا کن مرا که بمیرم بر کتاب الله و سنت تو
فرمود نعم و شیخ تو سید عبد القادر است نوبت من این التماس کردم همین جواب
هر سه بار داد چون بیدار شدم آن خواب را به پدر خود گفتم آنحضرت هم افضل الابدال والاقطاب
والاوتاد سیدنا محیی الدین بن مسافر میگویند که هر که از من مرید شدن و خرقه گرفتن خواهد فوراً ایشان او را
در مریدی خود میگیرم و خرقه میپوشانم مگر مریدان پیر پیران را که ایشان همواره در رحمت الهی
مستغرق اند و کسی بحر را گذاشته پیش نهر یا که آب سبو نمی آید حیف صد حیف آن زمانه
کجا و آن مقام و صاحب مقام کو که آنچنان افضل الاقطاب والاوتاد مثل حضرت محیی الدین بن
مسافر به نسبت خدام عام و مریدان مبتدی آنحضرت اینقدر رعایت ادب میکردند حالا
وجود ولایت عنقا است و اگر کسی ولی هم گردد و لکن خاکپای آنحضرت شدن نمی تواند
بعض مشائخ سلاسل چه جرأتها میکنند و لاف و گزاف ها میزنند و چون قادری هندی
عامی را می یابند میگویند که در طریقهٔ شما ریاضتهای بسیار است و چله ها دراز باید کشید
بیا دست ارادت بمن ده و در طریقهٔ جدیدهٔ ما داخل شو بیک توجه از فرش تا عرش
پیش رویت مکشوف مینمایم و بیک نظر جمیع لطائف را جاری میکنم و صدای الله الله
از انها بر آرم ما شاء الله این لطائف الحیل خوب است یک دو لطیفهٔ ظریفانه درین محل
یادم می آید و لکن ایرادش درین کتاب مقدس مناسب ندانستم فی الجمله این چه
شطحیات اهل سکر و مجانین است و مهملات مجاذیب اعوذ بالله من هذه الهذیان مریدان
و مستفیدان و مسترشدان و معتقدان این خاندان قادریه ذاکریه مقدسه معظمه را باید
که حسب نوشته دستور العمل نسائم شریفه معمل شوند و پابند شروط مرقومة الذیل باشند

قسم پنجم برای ارباب ذوی الالباب واضح وروشن ولائح ومبرهن ست
که طلب مقاصد بناءً علی الفوائد خاصهٔ بنی نوع انسان ست هر فرد از افراد این بحسب
مقتضای فطرت واقتضای جبلت طالب مقصودے وراغب مطلوبی میباشد
ودر تحصیل آن مقصود توسل بچیزی واعانت از کسی میخواهد پس اگر کسی خواهد که شاهد مقصود
از ورای پردهٔ غیب جلوه گر آید وبطریق سهولت وآسانی وبغیر مشقت ودشواری رو نماید
دست ارادت از خلوص نیت وحسن عقیدت بدامن عاطفت حضرت قطب الاقطاب
رضی الله عنه زند زیرا که از ملفوظات آنحضرت رضی الله عنه واز کلام سائر اولیا رحمهم الله تعالی
معلوم ومفهوم ست که بمجرد توجه بروح پرفتوح آنحضرت رضی الله عنه ابواب مقاصد ومطالب
بروی مریدان ومعتقدان بے تفرقه وپریشانی ودغدغه ودل نگرانی مفتوح ست ونیز از کتب
معتمده معتبره معلوم گشته که اعانت وامداد او رضی الله عنه اهل اعتقاد را الی یوم التناد خواهد بود
بخلاف سائر اولیا که مدت تاثیر ارواح ایشان را غایتی وزمان اعانت ایشان را نهایتی ست
اما طریق توجه بآنحضرت که سرمایهٔ سعادت جاودانی وحاصل دولت دو جهانی ست
موقوفست بر شرطی چند شرط اول آنکه بغیر از محبت آن حضرت محبت هیچ یک از اولیا
در دل او نباشد وتوجه بروح ایشان نکند زیرا که آنحضرت را عالم رشک وغیرت کامل
ونشاء جلال ست وَيُحَذِّرُكُمُ اللهُ نَفْسَهٗ شرط دوم آنکه نسبت هیچ یک از اولیا را
با مرتبت ملازمان آنحضرت مساوی نداند ودر ذکر فضائل اولیا چندان مبالغه نکند
که از آنجا توهم مساوات شود شرط سوم آنکه چون جمیع امور ومهام خود را بآنحضرت تفویض
نموده باشد بدیگری ملتجی نشود شرط چهارم آنکه در هر امری بجز آنحضرت ملتجی نشود اگرچه
عقلا با وجود وفور عقل وخرده دانی از تدبیر آن عاجز آیند وبعجز خود معترف شوند در حل
این امور جناب را ملاذ وملجا خود سازد شرط پنجم آنکه بعد از توجه بآنحضرت در شدن حصول
مطلوب دغدغه وتردد نکند ویقین داند که البته بحصول خواهد پیوست هر ملتجی را استدعا

بہ آنحضرت کنند از جمیع شدائد نکبات و مضائق بلیات دنیوی و اخروی مصئون
و محفوظ خواہد بود و مرادات و مقصودات دو جہانی او محصل خواہد شد چنانکہ در بیت
از آنحضرت آمدہ کہ ہر کہ در کربتی بمن استعانت کند کشفت عنہ و ہر کہ در شدتی بمن ندا کند
فرجت عنہ و ہر کہ در حاجتی بمن توسل جوید قضیت لہ و در بعضے

از ابیات قصیدۂ تائیہ نیز این بشارت ظاہر ست اشعار

تمسک بنا فی کل هول وشدة	نعینک فی الاشیاء بالهمة
انا المریدی ناصرا عند ضیمه	اذا ما اعترانی عند ضیق بلیتی
اذا ما مریدی فی البلاد بمشرق	دعانی اغثه حیث کان ببلدة
مریدی اذا ما کان فی الشرق غائبا	اغثه اذا فی الغرب نادی بهمتی

چہ بی سعادتی کہ از چنین شاہراہ ہدایت رو بگردانند و راہی دیگر کہ خیر و شر نفع و ضرر آن معلوم
نباشد قصد و توجہ خود گردانند با آنکہ ولادت شرف آنحضرت بر سائر اولیا بسیار است اول آنکہ
آنحضرت از روی شرف انساب و طرف فرزند خلف حضرت رسالت پناہ صلی اللہ علیہ وآلہ
وسلم است اگرچہ تا در این نسبت کسی را با آنحضرت شرکت واقع شدہ باشد
بکثرت ریاضت و مجاہدہ و مزید مراقبہ و مشاہدہ و حسن سیرت و صفای طینت
و مزید فوائد عطیہ و مواہب از جانب حق عز و علا امتیاز و مستثنی خواہد بود و دیگر آنکہ
اکثر اولیاء کبار رحمہم اللہ کہ اسامی سامی و القاب نامی ایشان در کتب معتبرہ مدونہ
مذکور و مسطور است خود را خادم آستانۂ آنحضرت و چاکر درگاہ او میخوانند چنانچہ پیشتر گذشتہ
و ہر چہ یافتند از وی یافتند و این معنی را سبب نیل سعادات دنیوی و اخروی خود
دانستہ و نیز مریدان و معتقدان آنحضرت کہ بشرف تربیت او مشرف شدہ اند
و بمراتب علیہ و مناصب سنیہ رسیدہ اند زیادہ از آنند کہ عدد حصر آن ممکن میسر باشد
اینہمہ صفات و برکات کہ مستلزم انواع سعادات است خاصۂ آنحضرت است

واز دیگری شغل احمقی منقول نیست پس بخردی را که آئینۂ دل بسبب زنگ ریب
تیره باشد باید که بصیقل ملاحظۂ کلام اولیا کبار رحمہم اللہ روشن و مجلی گرداند و اگر بصر عقل
دیدۂ بصیرت بجہت غبار انکار خیره باشد باید بکحل الجواہر کتب معتبرہ متعددہ مکحل و بینا گرداند
تا جلباب حجاب بالکلیہ از میان دل مرتفع و منعدم گردد و شاہد مقصود بالعین مشاہدہ و ملاحظہ نماید

و ما انا اشرع فی المقصود والمرام و علیہ التوکل من الاول الی آخر الکلام

ذکر اول و عنوان باب اول

در بیان تشریف آوری شاہ ابو البقا صاحب قدس سرہ در بارۂ نزول
اجلال سید سندی بغدادی اعنی سیدنا و مولانا سید شاہ
ابو محمد عبد اللہ القادری الرزاقی البغدادی الحسنی الحسینی الجیلانی
از اشرف البلاد بغداد بسمت ہند و بنگالہ و اودیسہ احوال
فرخندہ مآل برادران و پسران و دختران آنحضرت رضوان اللہ
تعالی علیہم اجمعین مع کرامات باہرہ معظم و محتشم الیہ و نیز نسب
شجرۂ مطولہ مفصلہ کہ از بغداد شریف ہمراہ آمدہ بود

کاشفان دقائق معانی و واقفان حقائق باطنی و سوختگان اخبار نہان و مفسران
اسرار کن فکان بوقائع نگاری واقعات کرامت آیات بدینگونہ پرداختہ اند و از تنقیح
و اظہار صحیح این اخبار صداقت شعار چنان ساختہ کہ در موضع پیپا سپور من مضافات
میدنی پور عالمی با عمل و فاضلے بے بدل آشنائے رموز معقول و منقول و دانائے علوم فقہ

واصل بنام نامی حضرت مولانا دانشمند رحمة الله علیه بودند بعد فراغ از تحصیل
وتکمیل علوم ظاهریه وفنون عقلیه ونقلیه بتمنای اکتساب علم باطن وعرفان قادر ذوالمنن
جلشانه شغفی پیدا کرده خطی متضمن استدعای تحصیل دولت بیعت وحصول فقر ومعرفت
بخدمت فیضدرجت خال امجد خود که ولی روشنضمیر وصوفی بی‌نظیر معلم مکتب مراقبه
ومشاهده مدرس مدرسهٔ مکاشفه ومعاینه سجاده‌نشین خانقاه ارشاد وهدایت شیخ
طریقه افادت وافاضت اعنی مولانا سیدنا حضرت سید شاه ابوالبقا صاحب
قدس سره ارسال نمودند جناب شاه صاحب قدس سره یعنی خال مولانا که از اولیای گرامی
وپیران نامی بودند باشرف اخبار مستقبل واطلاع بر امور غائبه شهرهٔ آفاق ودر زمانهٔ خود
یکتا وطاق بوده جواب خط مولانا دانشمند مرحوم سقی الله ثراه وجعل الجنة مثواه بدین عنوان
تحریر فرمودند که نصیب بیعت وبهرهٔ نعمت شما حضرت قسام ازل بمقتضای علم لم یزل در کچکول
امید گدایی کم مایه مقدر ومقرر نفرموده چندی منتظر وقت باید بود وانتظار قدوم میمنت لزوم
صاحب دولتی باید کشید وکلید صندوق محبوب جان نگاه دارید انشاء الله تعالی روزی بوقت
سحرگاهی فتح الباب مراد شدنی ست ورونمای شاهد مقصود دیدنی ست که بعد چندی
پادشاهی دریانوال وصاحب دولتی باکمال خضرخصال گل گلزار مصطفوی سرو جویبار
مرتضوی شمع شبستان حضرت محبوب سبحانی از اشرف البلاد بغداد فیض بنیاد
جنت‌نشان هندوستان دیار بنگاله قدوم میمنت لزوم خود ارزانی خواهند داشت وشما را
از دولت بیعت وولایت وکرامت مالامال خواهند فرمود واسم سامی ونام گرامی آن
دریکتای دریای قادری باعث حدوث اشیای عجیبه مظهر امور غریبه متخلق باخلاق الله
ورسول الله مظهر خوارق وکرامات حضرت قادریهٔ عالیه علیه سید سندی بغدادی سیدنا ومولانا
سید شاه ابو محمد عبدالله القادری الرزاقی الحسنی الحسینی البغدادی الجیلانی رضی الله عنه
خواهد بود مولانا چندی ماهی شناخت آن آشنای بحر عرفان وایقان بشانشان مسیحم

آن سعدن فیوض علم ویقین بے اظہار واستفسار شما جوابات آن بشما بیان خواہند فرمود
مولانا مرحوم جواب خط خود یافتہ منتظر وقت نشستند تا آنکہ رایت فیض آیت ارشاد
وہدایت وعلم برکت شیم افاضت واشاعت کرامت آنحضرت سید سندی بغدادی
رضی اللہ تعالی عنہ درین دیار سند وبنگالہ برافراختہ شد وکوس قدوم میمنت لزوم ونزول
برکت شمول آنجناب بلند آوازہ گشت

شبی باوج سپہر کمال طالع شد	کہ کس ندید چنان ماہ در ہزاران سال
خجستہ طالع وروشن دل ومبارک پی	فرشتہ طلعت ونیک اختر وہمایون فال

آن عاشق صادق یعنی مولانا قدس سرہ ستارۂ بخت خود را باوج سپہر سعادت درخشان
وتابان یافت حالتی کہ پیدا کرد شمۂ ازان بصد رسالہ ودفتر نگنجد وبسیار بیان نتواند
کہ حرفی ازان شمرد فی الحال درخواست دعوت نمودند حضرت سید سندی بمقتضای
بندہ پروری ومرید نوازی دعوت ایشان قبول کردند ودر خانۂ مولانا نزول اجلال فرمودند
وقبل ازینکہ مولانا قدس سرہ سوالی کنند خود خبر از بشارت شاہ ابوالبقا صاحب دادند
وجواب سوالات معلومہ را ارشاد نمودند وابواب بذل ونوال بروی ایشان کشادند
ودامن حال شان را از جواہر زواہر معانی مالا مال فرمودند وبلقیۂ اولی از شرف انکشاف مقامات
عالم ملکوت وجبروت ولاہوت وہاہوت مشرف ساختند وبیک درجات حضرات اولیاء اللہ
قبضۂ اقتدار وتصرفات بخشیدند وبیک توجہ خاص بمنزل سیر الی اللہ وسیر فی اللہ وسیر باللہ
وفنا فی اللہ وبقا باللہ فایز گردانیدند بعد ازان شجرہ ومثال خلافت وخرقۂ فقر وولایت مرحمت
فرمودہ در زمرۂ خلفای والای خود بعز اختصاص بخشیدند وبہ تکمیل واتمام رسانیدند وہم
ذکر کردہ اند کہ بموضع سہنگ از علاقۂ ضلع سید نی پور شخصی رئیس بود مالدار مرفہ الحال از ہمہ
عادم وجود اولاد داغ بر جگر داشت ہرچند سعادات وشرف خدمات بزرگان دین حاصل
ساختہ وحسب رسم ابنای روزگار بعد از پیر وچارہ جو بہا پرداختہ معہذا

بخت خوابیدش بیدار شد و از شجر مراد خود بری بخورد

ورد که گل روشنی در چشم عالم بین نماند	برگ عیش و شادمانی در دل غمگین نماند

چون خبر تشریف ارزانی آن عارف معارف کنت کنزاً مخفیاً واقف حقائق اسرار ازلیه و ابدیه عالم علم غیب دانی محرم غوامض رموز نهانی قطب دوران غوث زمان سیدنا و مولانا سید شاه ابو محمد عبد الله القادری الرزاقی البغدادی الحسنی الحسینی رضی الله تعالی عنه یافت و شمه از تصرفات و کمال معظم و محتشم الیه دریافت حاضر آمد و ملتجی شد فی الحال

از زبان فیض ترجمان ارشاد رفت

قدیمی نکوکار نیکی پسند	بکلک قضا در رحم نقش بند
ز ابر افگند قطره سوی یم	ز صلب آورد نطفه در شکم

کشت مراد تو سرسبز گردد و مقالید فتح الابوابی بتو سپرده است ان شاء الله تعالی نطفه در رحم قرار گیرد و بعد چندی قریب فرزندی ارجمند بوجود آید باید که او را بنام علامه محی الدین موسوم سازی و بقیة العمر بفرحی و فرخنده فالیها پردازی

از آن نهال شرف تازه گشت گلشن پاک	چنانکه تازه شود برگ گل ز باد شمال

داعی باستماع اینگونه نوید فرح افزا از شادی و شادمانیها بر خود چنان بالید که در پیراهن نگنجید تیر انبساطی خرمی آغاز نهاد و گلبانگ مسرت و کامرانیها برد علی الفور این مژدهٔ تازه را بزوجهٔ عاقرهٔ خود رسانید و از اشارت و بشارت آن مستجاب الدعوات مقبول خالق کائنات آگاه گردانید زوجهٔ عقیمه بشوهر خود متعجبانه بگفت که گاهی بباغ امید با نسیم مراد نوزیده و از هیچ گل کامرانی و مقاصد بدامن آرزو و تمنا نچیده پس اینک سن یاس فرا رسیده چگونه علامت حمل ظاهر شود و نطفه قرار گیرد شوهرش بعد والپس رسیده صورت حال بموقف عرض رسانید از حضور پرنور ایماء رفت که برکلام صداقت التیام فقیران کذب و بطلان را دخل نباید داد و حمل بر شک گمان نتوان ساخت تو رسوا

تصرا بگذاری و قدرتِ قادرِ بیچون بچشم مشاهده سازی ؎ مطلق آن آواز
ز الله بود ٭ گرچه از حلقوم عبدالله بود ٭ چنانچه بعد مرور اوقات معینه فرزندی دلبند
بخانۂ آن نیازمند متولد گردید و از بشارت و کرامت جناب تقدس مآب رضی الله عنه
شهادت کلی رسانید خانه ویرانش آبادان شد و دل مادر و پدر شاکر و مسرور گشت
پوشیده مباد که همچنین تا تشریف داشت آنحضرت رضی الله عنه اکثر مردمان ملک هندو
بنگاله وغیره از عاطفت و تفقدات حضور فیض گنجور سعادت و نصرت حاصل نمودند و بهر
حوائج و مقاصد استعانت و استمداد از حضرت ایشان نموده کامیاب و فائز المرام شدند
و هزارها انسان از رجال و نسوان بلکه جنیان پریان هم درین خانوادۂ قادریه رزاقیه بعهد حضرت
سیدی سندی بغدادی دامت داخل شدند و دست بیعت بصد هزار شوق و رغبت بدست
آن شیخ الثقلین ملجا و ماوای دارین دادند و هم بسیار جا بیشتر تصرفات و کرامات از آن
ذاتِ پاک صفات ظاهر و روشن گشت اگر تمام آن بقید تحریر آورده شود همانا دفتری
ترتیب یابد و رساله طولانی انجامد از آنجا که اینجا تالیف حالات و خرق عادات ممدوح
خود یعنی جناب تقدس مآب کرامت انتساب سیدنا و مولانا سید شاه
ابوالحسن فخر علی القادری الرزاقی البغدادی الحسنی الحسینی خلیفه برحق و خلف صادق سیدنا
مولانا سید شاه عبدالله القادری الرزاقی البغدادی رضی الله تعالی عنهما مقصود و منظور
است از آن تن زدم و تیمناً و تبرکاً فقط دو روایت سابق الذکر را در عنوان این کتاب جزئیه
شامل کردم تا که رساله هذا از آن سعادت هم بی بهره نباشد ورنه این صفحه گنجایش
تحریر آن دفاتر مطوله کجا و قلم و زبان را آن یاره تاب بیان فرسائی کو شمه کتابت از آن جمیل ها
در یتیم الکباد کشیدن و بحر را در کوزه آوردن و آفتاب را بگل پیمودن توان دانست ؎
گر صد هزار قرن کنم وصف یک شبکی ٭ از صد هزار گفته نیاید یکی یکی ٭ مذکور است که در هنگام
تشریف آوری آنحضرت جلیل المرتبت مع فرزندان پاک نژاد و مستورات پرده گیان

تتق عصمت و عفت نهاد خلیفهٔ بغداد تعظیماً پیش آمده برای حفاظت و امنیت طریق
پروانهٔ راهداری حوالهٔ ایشان نموده دران حالات نسب و حسب یعنی کرسی نامهٔ آن سادات
مبارک صفات مفصل و مرقوم ست و به سید سندی نامزد بوده هنوز آن سند یعنی
پروانهٔ راهداری مسجل بطغرای خلیفهٔ بغداد موجود ست بهرکیف کل حالات صنادید بزرگان
آن فرخنده آیات بشجرهٔ مطوله مفصله که از بغداد همراه آمده مرقوم و مسطور ست نقل آن
همگی و تمامی را درینجا برداشتن حمل بر طوالت نموده ازان باز ماندیم و بما به الضرورة
پیدا ختم آن اینکه سیدنا و مولانا سید شاه ابو محمد عبد الله القادری الرزاقی الجیلانی
البغدادی رضی الله تعالی عنه مع چهار فرزند خود سیدنا و مولانا سید شاه ابو الحسن ذاکر علی القادری
الرزاقی و سیدنا و مولانا سید شاه روشن علی القادری الرزاقی و سیدنا و مولانا سید شاه غلام
القادری الرزاقی و سیدنا و مولانا سید شاه رجب علی القادری الرزاقی و مع برادر خود
که هر یکی ازان دران زمان تاج غوثیت بر سر داشت و لباس قطبیت در بر و مع ابن الاخ خود
خلیفهٔ برحق حضرت حضور عالی اعنی سیدنا و مولانا سید شاه ابی احمد طفیل علی القادری
الرزاقی الذاکری البغدادی از بغداد شریف تشریف ارزانی فرمودند و هم دیگر بنون و بنات
و ازواج طیبات همراه بودند اینجا صرف بر همین قدر اکتفا نموده شد اگر کسی خلاصهٔ احوال
ایشان دریافت کردن خواهد بشجرهٔ مطوله مفصله بغدادی رجوع کند — مذکور ست که وی سید
سندی البغدادی رضی الله عنه به حضوری بغدادی هم ملقب بود و وجه تلقب حضوری بغدادی
آن بود که اکثر مریدان و طالبان شاغل و ذاکر و فاکر ایشان از یمن توجه سامی وی رضی الله عنه
بشرف زیارت حضرت سرور انبیا و آل اطهار و اصحاب کبار و غوث الابرار و دیگر ائمه و اولیا
رضی الله عنهم بارها بچشم سر مشرف می شدند و کشف القبور و کشف القلوب و کشف الملوک
بلکه کشف العرش و کشف الغیوب بسیارے از مریدان وی رضی الله عنه را حاصل بود و این
قوت کرامت باولاد و احفاد وی حضوری بغدادی سید سندی هم هنوز حاصل بوده است

که حاجت تحریر ندارد عیان را چه بیان چه وی رضی الله عنه همچو بزرگان خود خرقه ارادت و شجره
بیعت از دست پدر بزرگوار خود پوشیده و اخذ فرموده اند و قدم بر قدم جد امجد خود داشتند
و به شرافت موروثی و به سیادت آبائی مشهور و معروف بودند و بجمیع خانواده و سلاسل و
جمله طرائق حضرات اولیاء الله در گرفتن بیعت و ارشاد و تلقین از خدمت والد ماجد خود مشرف شده و
باذن و مجاز هم صاحب ملفوظات و رسائل و اوراد و کتب تصوف بودند و گاهی مثل
آبای کرام خود از امرا و وزرا و سلاطین وقت اختلاط و ارتباط نداشتندی و نه مس روپیه
و فلوس از دست مبارک خود فرمودندی بلکه نگاه هم بدان جهت نکردندی و چند کثرت
که خطابات و القاب حضرت سید سندی بغدادی رضه که از درگاه علیجاه او سبحانه و تعالی
و رسول مقبول مجتبی و غوث هر دو سرا عطا گردیده و حضرت ایشان بدان مخاطب بلقب
شده باعث فخر و امتیاز بین الاولیاء و الاصفیاء وقت خود بوده اند التعداد و لا تحصی است
مگر قدری یکی از ان دستیاب مؤلف عفی عنه شده باظهارش پرداخت تا که محبان و طالبان
و مریدان و مستفیدان و منتسبان این خاندان قرب مقام و علو مراتب حضرت سید
سندی بغدادی بقدر رسائی فهم و ادراک خودها معلوم کنند و از ورد خطابات ها که سریع التاثیر اند
فیضیاب شده باشند و مراد دلی رسیده باید دانست که چونکه حضرت سید سندی بغدادی
رضی الله عنه ازین دیار هجرت اشرف البلاد بغداد فرموده همونجا رحلت و نقلت
نموده آسوده اند بنابرین از تحریر تاریخ ارتحال و انتقال ایشان معذور مانده و مجبور والله اعلم بالصواب

خطابات حضرت سید سندی بغدادی رضه

۱ یا قطب البغداد ۲ یا غوث الاوتاد ۳ یا سید الافراد

۴ یا حبیب البلاد ۵ یا ابا محمد ۶ یا ابن احمد مختار ۷ یا ابن حیدر کرار

یا ابن غوث الابرار غوث اعظم یا سلطان العارفین

یا برہان السالکین یا تاج المحققین یا سراج المدققین

یا سید السادات یا جید الکائنات یا نجیب الطرفین

یا صحیح النسبین یا ذالکرامات الجلیہ یا ذالمقامات العلیہ

ای سید شاہ عبداللہ ای مخدوم عبداللہ ای مولی عبداللہ

ای سلطان عبداللہ ای فرزند حضرت رسول اللہ ای نائب رسول اللہ

ای محبوب الہ ای مطلوب درگاہ ای شاہ ولایت پناہ

ای ولی کرامت دستگاہ ای عارف حق آگاہ محبوبی مطلوبی

نور البصری قرۃ العینی زبدۃ الاولیا ای عمدۃ الاصفیا

ای فانی فی ذات محمد مصطفےٰ ای فانی فی اللہ باقی باللہ

ممدوح الجن والانس والملائکہ لانظیر لہ ولاشریک فی الولایۃ

سید الطائفہ ای طائر قدس شہباز عرش البغدادی

الجیلانی الحسنی الحسینی رضی اللہ تعالےٰ عنہ

ذکر دوم

در بیان قدوم میمنت لزوم حضور عالی حضرت غوث ثانی مع والد ماجد و برادران صاحب علم و عرفان قدست اسرارهم از اشرف البلاد بغداد در دیار هند و بنگاله و شفا یافتن مریضی قریب السلاک به برکت اقدام آنحضرت و مشرف شدن مریدان حضرات خوشگی و غیره از شرف بیعت

مؤرخان صداقت شعار و وقائع نگاران راست کردار منازل روایات مراحل واقعات را
بدستیاری پای قلم بدین روش پیموده‌اند که چون جناب تقدس مآب غوثیت انتساب
قطب رب الارباب سیدنا و مولانا سید شاه ابوالحسن فخر علی القادری الحسنی الحسینی البغدادی
الجیلانی رضی الله تعالی عنه حسب فرمان واجب الاذعان صمدیه دیوان ولایت شهنشاه
اقلیم ولایت مالک نظم و نسق مقامات و کرامات صاحب عزل و نصب مناصب ولایت
حاکم محکمهٔ اولیا وارث وراثت خاتم الانبیا نائب مناب حضرت اسد الله پیر دستگیر
موالی صغیر و کبیر سیدنا و مولانا و ملاذنا و معاذنا و شفیعنا فی الدارین و وسیلتنا
فی الکونین حضرت غوث الثقلین سیدنا ابی محمد محی الدین شیخ عبد القادر الجیلانی
علی جده و علیه الصلوة والسلام عازم ولایت هند و بنگاله شدند پدر بزرگوار آنجناب
سیدنا و مولانا ابوالاولیا حضرت سید شاه ابو محمد عبد الله القادری البغدادی همچو
یعقوب وار تاب فراق آن یوسف مصر جمال و کمال نیاورده شریک دشت نوردی
و بادیه پیمائی شدند و آن نازپرورده قصر سیادت را درین سفر همراه گرفتند
و برادران صاحب علم و عرفان آنجناب یعنی سیدنا و مولانا سید شاه روشن علی القادری
الرزاقی الحسنی الحسینی البغدادی الجیلانی و سیدنا و مولانا سید شاه غلام حسین القادری الرزاقی

الحسنی الحسینی البغدادی و سیدنا و مولانا سید شاه رجب علی القادری
الرزاقی الحسنی الحسینی رضی الله تعالی عنهم و رضوا عنه نیز چون
پدر بزرگوار و برادر غمخوار را عازم سفر دیدند تن به تردد سفر دادند و معیت
پدر اعظم خود حضرت غوث ثانی را اختیار کردند پس این پنج تن پاک نور دیدگان مطلب
لولاک از اشرف البلاد بغداد روانهٔ هند و بنگاله شدند و چون ماه منزل بمنزل طی
مسافت کرده و مثل آفتاب عالمتاب از شهری بشهری ارتحال فرموده داخل بنگاله شدند
در روزی در موضعی از مضافات پیچوم قریب خوشنگری که بر سر راه [illegible] رسیدند
میخواستند که وضوی تازه بگیرند و در انجا ساعتی بیاسایند که مردی از ان راه بگذشت
و نظرش برین حضرات افتاد اگرچه آن مرد دانا خیلی مضطربانه تیز تیز میرفت ولیکن جمال
باکمال آن دراری حدیقهٔ زهرا بوجهی بود که نظر کسی بران حضرات افتد و حاضر خدمت نشود
آخر آن مرد حاضر خدمت بابرکت شد و ساعتی بجوار رحمت آنحضرات نشست حضرت
غوث ثانی بمقتضای مکارم خاندانی و اخلاق رحمانی پرسان حالش شدند و چون غبار ملال
از دامن حالش هویدا بود و آثار سراسیمگی از رویش پیدا وجه حیرانی و سراسیمگیش را استفسار فرمودند
مرد که این مقال بنده نوازی را بران آثار کمال و بزرگی که از جبین مبین آن بزرگان دین
چون مهر منیر لمعان و فروزان بود مصداق صادق یافت قطعاً دانست ه دولت اقبال
را بادی رکاب اندر رکاب ٭ نصرت و تائید را بادی عنان اندر عنان ٭ بدل گفت
که قائد اقبال بمنزل مراد رسانید و سائق تقدیر بشاهد مقصود همدوش گردانید فرصت را
غنیمت شمرده حال حزن و ملال خویش به صد الحاح و زاری بدین نمط گزارش نموده و قصه آغاز کرد
ه کای آفتاب کشور وای سایهٔ خدای ٭ میمون تر است چتر تو از سایهٔ همای ٭
ای فرشتگان آسمانی بقالب انسانی حاجت عرض چیست تا پیدا و پنهان بخدمت شما
پیداست لیکن پسری دارم که از مدتی دراز باقسام امراض مبتلاست هرچند بسا معالجه پرداختم

دور بیماریش شبا روز خود را بیمار ساختم و چون شمع گداختم گر امراض لمحهٔ ازاله نه پذیرفته در رو به تخفیف نیاورده
بلکه روز بروز سر باشتداد نهاده ؎ دارو سبب درد شد اینجا چه امید است ؛ زائل
شدن عارضه و صحت بیمار ؛ حالا حالش خیلی متغیر شده و همه اشخاص خانه را یاس کلی
رو داده برای چاره گریش نزد طبیبی میرفتم و لکن چون مسیحی نفسی را یافتم دیگر پروای طبیب
چه دارم اگر بنده تا بنده خانه قدم رنجه فرمائید و خاکپای خودتان توتیای چشم مان کنید و
از تناول ما حضر بار منت و احسان بر گردن جانم نهید هرآئینه بعید از مراحم
بزرگانه و بنده نوازی خسروانه نخواهد بود ؎ از تاب آفتاب حوادث چه غم خوریم ؛ چون
سایبان لطف تو باشد پناه ما ؛ حضرت حضور عالی غوث ثانی ارشاد فرمود خدا تعالی
شافی ست و توکل بر نامش کافی ست انشاء الله تعالی فرزند دلبند ست شفا خواهد یافت
خاطر جمع دارید و خانه خود را باز پس روید دعوت قبول کردم اهتمام ضیافت تا سپردن بهمان پسر
مریض کنید اگرچه بظاهر این امر اهتمام ازان مریض ناتوان خیلی بعید می نمود و لکن چونکه
آن مرد صاحب اعتقاد بود حرف بحرف سمعاً و طاعتاً لب نکشود و بر جناح استعجال مراجعت
خانه نموده بغایت خوشحالی و فرحناکی بر بالین آن نقش قالین پهلو زده بستر نحافت و ناتوانی
یعنی پسر رنجور رسیده و سرگذشت بیارش و فرمان خدا را بیان نموده فرمان اهتمام ضیافت بدو رسانید
آن مختصر که از نهایت شدائد امراض فی الدم و الپسین می شمرد دفعتاً ازین مژده روح افزا برپا
خاست و گفت ؎ روم بکوی وی از سر ایستان فگنم ؛ غبار خاک درش توتیای
دیده کنم ؛ و آن فرمان اهتمام را جان بخش تر از دم عیسوی یافت و لوازم ماکولات و مشروبات
مهیا ساخته خود بخدمت آنحضرت بی استعانت کسی و چیزی تقریباً نیم کروه راه از قوت
کرامات غوثیه غوث ثانی طی کرده رسید و بعرض خدام والا مقام رسانید که ای خاصان خدا
و وارثان مصطفیٰ چون این نیم جان بلکه بیجان را از سر نو زندگی بخشیده و این فقیر حقیر
سالها سال را ابد می چاق و توانا گردید و بار منت و احسان بر گردن جان ما نهاده

یار است اینقدر بهم بقیر باشید که از قدوم میمنت لزوم خودتان بنده خانه را رشک دار الشفا
کنید که ؎ نظر کردن بدرویشان بزرگی را بیفزاید * سلیمان با همه حشمت نظرها
بود بر مور درویش * فی الجمله آنحضرت با برکات تشریف فرمای خانهٔ آنمرد دانا شدند و کلاه گوشه
عزت و افتخارش را بآفتاب رسانیدند ؎ ز قدر و شوکت سلطان نگشت چیزی کم *
از التفات بمهمان سرای دهقانی * کلاه گوشهٔ دهقان بآفتاب رسید * که سایه بر سرش
انداخت چو تو سلطانی * و آن پسر و پدر و هم جمعی کثیر آن موضع از اکابر و اصاغر
بمعاینهٔ این کرامت ظاهره و خرق عادت باهره از شرف بیعت مشرف شدند و حلقه
اطاعت را بگوش عقیدت کشیدند و چون آوازهٔ این چنین عظمت و ابهت و کرامت
و خرق عادت حضور عالی غوث ثانی جابجا اشتهار تمام یافت مردم از چهار طرف
هجوم آوردن و جوق جوق در سلک مریدان قادریه رزاقیه ذاکریه داخل شدن آغاز نهادند
رفته رفته این خبر کرامت و ولایت اثر گوش گذار حضرت سجاده نشین مقام غوث گری
که یکی از اولاد و احفاد ولایت پناه کرامت دستگاه سیدنا و مولانا سید شاه
عبد الله الکرمانی قدس الله سره العرفانی بودند گردید بمجرد استماعش حضرت صاحب
سجاده مرحوم و مغفور بدعوی ولایت و تصرفات خود و بزرگان خاندان و افتخار
خود خیلی برآشفتند و بغیظ تمام فرمودند آن فقیر تازه وارد کیست که در ولایت ما مردم را
در حلقهٔ بیعت خود در آورد غوث وقت و از اولاد محبوب سبحانی مشهور میکند حالانکه
از آداب فقرا هم چنین است که در ولایت دیگران می آید و بلا اجازت صاحب ولایت
بیعت از مردم بگیرد باید که یک نفر از خدام ما برود و فی الفور حاضرش کند پس حسب فرمان
سجاده نشین خادمی رفت و جفا جو حاضر خدمت بابرکت حضرت حضور عالی غوث ثانی
شد تا از خشم و غیظ مخدوم خود خبر داد و پیغام طلبی رسانید ولکن چون نظرش بر چهرهٔ مبارک
افتاد از آن عظمت و جلالت الهیه که چون آفتاب قیامت فروزان و لمعان بود هیبت

وہیبتے در دلش جا نمود طاقت رسالت و قدرت سفارت را بالکلیہ گم کرد و یک چند
چون تصویر بر دیوار متحیر و خاموش ماند چون بخود آمد چیزے از فاقت یافت زرین
خدمت مبیت سبید و فوطہ برگردن گذاشتہ دست بستہ عرض پرداشت کرد کہ سجادہ نشین
خوشنگر ما از زبان حضرت را طلب داشتہ است و این کمینہ خادم را برای ہمین امر
در خدمت بابرکت فرستادہ ارشاد شد کہ تا کلم قدرت شیم و لوای فلک فرسائے
حضرت محبوب سبحانی مطلوب ربانی غوث صمدانی قائل قول سه یاد الله
مملکے تحت حکمی + و وقتی قبل قبلی قد صفا لی + شیخ ابی محمد محی الدین
سید عبد القادر الجیلانی الحسنی الحسینی علی جدہ و علیہ الصلوٰۃ والسلام طلب
کسی از جاے خود حرکت نمیکنند تو باز پس برو و مخدوم خود را بگو کہ از این گونہ گستاخی
و بے پروائیہا باز ماند خادم بیچارہ ترسان و لرزان پیش خواجہ خود باز پس آمد و سرگذشت
را بیان کرد از این جواب لاجواب نائرۂ غیظ و غضب حضرت سجادہ نشین رحمۃ اللہ علیہ اینہ بہ نسبت
سابق مشتعل گردید چہار کس معتقد خاص خود را حکم داد کہ ہمین وقت
نزد آن فقیر روید و بہر صورتیکہ توانید فی الفور حاضر آرید ایشان
چون حکم پیر و مرشد خود یافتند بتندی تمام برخاستند و از زبان قطع راہ کردند لکن
چون بخدمت بابرکت رسیدند تفسیر حدیث من خاف اللہ خاف منه کل شی
از وجہ وجیہ آنحضرت مطالعہ کردہ ہوش و حواس را از سر باختند و از غایت عظمت
و نہایت ہیبت در لرزہ افتادند حضرت غوث ثانی مرکوز باطنی ایشان دریافتہ فرمودند
پیر شما را بگوئید کہ دورۂ شما در گذشت حالا عہد و زمان این غلامان حضرت محبوب سبحانی
چارۂ کار خود با ادب و تعظیم باید جست نہ بگستاخی و بے ادبی این بیچارگان بخدمت پیر خود با
مراجعت کردند و از ماجرا مطلع ساختند پیر و دریافت این واقعہ رگ حمیت صاحب سجادہ
بجنبش آمد آتش حسد و حقدش زبانہ زدن گرفت

چو شنیدی این داستان یاد کرد	گرو شد بیوش شنیده را روی زرد
ز خشم و زگرمی چنان برفروخت	که از آتشین دل زبانش بسوخت

فی الحال حکم داد که اسپان را زین کنند و عماری بر فیل بندید من خود با مصاحبان
خویش میروم و احوال آن فقیر را بیک جذب نظر سلب میکنم ولکن این جا که تابع فرمان
قطب زمان سایر حیوان هم میشوند فیل و اسپان با وجود جد و جهد فیلبانان و سایسان
بسواری نکده شوره پشتی و سرو نیز آغاز نمودند ناچار حضرت صاحب سجاده قدس سره پالکی
سوار و حاضران مقام فوق الاحتشام شدند و بمقابله آن شیر گیلانی و دلاور کارزار غزالی
شبل اسد الله الغالب حضرت علی ابن ابی طالب رآمدند و دیدند که آن آشنای بحر آل
و ماهر سیر الافق از غایت حلم و ثبات چنانکه خاصهٔ اولیای کبار و اصفیای ذوی قدرت
مراقب نشسته اند و بمشاهده و معائنهٔ حق مشغول اند چون صاحب سجاده حضرت غوثیت
و ولایت مآب را بدین حالت دیدند خیال کردند که تاب مقابله و چار چشمی نیاورده سرنگون کرده
اند به نخوت و غرور سر از پالکی برآورده گفتند که ای فقیر اگر همت مردانه داری بیا
و بمقابله مردان میدان تا حق و بطلان ظاهر شود و نخوت و غرور از سرت بدر رود شعر
کسانی که بیجا دلیری کنند * که سر پنجه بر صید بیشه افکنند * و مثل این لاف و گزافها
بسیار کردند و از قید اعتدال بیرون رفتند شاهزادهٔ دو جهانی قرة العین محبوب سبحانی حضرت
غوث ثانی بیک نگاه تیز سوی ایشان دیدند بمجرد نگاه قهر آلود حضرت صاحب سجاده
از اندرون پالکی چون پرکاله کاه از جذب کهربا برافتاده هوش و حواس خود را خیرباد
گفتند و چون پلاس همچون سبزه بر زمین خفتند شعر از خدا جوییم توفیق ادب * بی ادب
محروم ماند از لطف رب * هر که گستاخی کند اندر طریق * گردد اندر وادی حیرت
غریق * ناگاه حاضرین قرة العین بدیدند و بگوش خود شنیدند که صاحب کرامات
ظاهره و مقامات باهره سیدنا و مولانا سید شاه عبد الله الکیلانی قدس الله سره العرفانی

که از اجداد صاحب سجاده اند و در زمان خود قطب آن دیار بودند و حالات کرامت آیات
آن بزرگوار بسیار است که این رساله وجیزه گنجایش آن ندارد بجبهه حاضر آمدند و بسفارش
و شفاعت پرداخته گفتند که این پسرزادان غافل از آداب بزرگان شوخی و گستاخیے که بخدمت
شما کرده است با ستخاطر یاد درگذر فرمایید بے شک این ولایت ملک و ملک شماست از حضرت
غوثیت شہنشاه اقلیم ولایت والی عزل و نصب اولیاے سابق و لاحق قائل
قول پاک ؎ وولایتی علی الاقطاب جمعا ٭ فحکمی نافذ فی کل حال
برای نمائی سعیین که انتهایش این [illegible] ست مفوض این خاندان بود آری حضرت قطب الله قدس
راست فرمود چنانچه در کتب [illegible] مرقوم ست از مناقب غوثیه المنقبة الثانية
والسبعون فی نیل کل ولی منصب الولایة بتجویزه رضی الله عنه
آورده اند که شاه هاشم علوی بیجاپوری در رساله خود می نویسد که در هر زمان هر وقت
شخصے را که بمنصب ولایت سرفراز می کنند فرمان رب العزت میرسد که به پیشگاه
تخت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم ببرید و از آنجا امر میشود که نزد ولدی سید
عبد القادر ببرید تا او لیاقت و استحقاق او به منصب ولایت تجویز نماید
و مقرر گرداند چون آنحضرت او را لائق آن منصب می یابند تصدیق مبارک خود
ثبت نموده در دفتر محمدی نامش ثبت میگردد و بعد ازان برسالت آنحضرت
فرمان نبویه صلی الله علیه وسلم ترقیم می یابد و خلعت ولایت از دست حضرت
قادریه بوی عطا می شود و [illegible]ی ولایت در عالم غیب و شهادت مسلم میسازند
و این عهده تا قیامت متعلق بحضرت غوثیه است هیچ یکی از اولیاء الله را درین مقام
رفیع و منصب منیع با آنحضرت مشارکت و مماثلت نیست و نخواهد بود و در هر عصر
و هر زمان قطب و غوث را توسل و ترسل و استفاده و نیابت آنحضرت می باشد
رضی الله تعالی عنه پس حضرت غوث ثانی از مکارم و محاسن خاندانی چنانکه خاصه

ایشان ست از سر حریم سجاده نشینی درگذشتند و احوال بسطی برایه ایشان از پیش
رخصت فرمودند و حاضرین چون این واقعه حیرت انگیز بدیدند باعتقاد تمام بر اقدام
حضرت غوث ثانی افتادند و در زمرهٔ مریدان داخل گردیدند نعم ما قیل الحق یعلو
ولا یعلیٰ ازینجا کسی را یاد باشد تا بدلیل احدی نپندارد و حمل بر هتک عزت
و توهین شان اهل دلی نکند زیرا که عهدهٔ ولایت امریست از امور انتظامیهٔ قضا و قدر
که تا عهدی معینه بر دست یکی از اولیای کبار مفوض میباشد و بعد مرور آن عهد
معهود حسب مصلحت بعض بعض دیگر بجایش بیکبار و زمام اختیار آن ولایت
بر قبضهٔ اقتدارش می سپرد کسی را نمیرسد که چون و چرا کند بلکه بسیار کامش حرفی نهد
و زبان را جز بکریمه تُؤْتِي الْمُلْكَ مَنْ تَشَاءُ وَتَنْزِعُ الْمُلْكَ مِمَّنْ تَشَاءُ وَتُعِزُّ مَنْ تَشَاءُ آشنا سازد
پس ناظرین را اگر که بدارا باید که از واقعه حضرت صاحب سجاده خوشنگری رحمة الله علیه بتصغیر مراتب
و تکسیر شان آنجناب را در دل خود بار ندهند بلکه بصد عقیدت و ارادت
بر کشف و کمال آنحضرت قائل و مقر باشند و این معزولی ولایت خود شهادتی ست
کبری بر علو مرتبت و رفیع شان آنحضرت چه برای معزولی ضرورست که اول ماموری
باشد و کسیکه مامور بعهدهٔ جلیلهٔ ولایت باشد عزت در تنقیص امر که و هم داند و اینچنین
واقعات عزل و نصب در زمان سابق هم رو داده چنانچه روایتی از اقتباس در بیان
ماموری حضرت شمس الدین ترک در ولایت پانی پت و معزولی حضرت شرف الدین
بوعلی قلندر نقل میکنم که چون حضرت شمس الدین در پانی پت رسیده متمکن شدند
روزی خادمش حضرت شیخ بوعلی قلندر را بصورت شیری نشسته دید و صورت حال
بخدمت خواجهٔ خود عرض داشت حضرت شمس الدین باستماع این معنی فرمود که باز بگو
اگر حضرت شرف الدین بهمان صورت بینی سلام رسانی و بگوئی شیر را باید که در بیشه
نشیند با شهر و شهریان چه کار دارد خادم حسب الامر خواجه پیش شیخ شرف رفت چون

بصورت سابقه دید سلام و پیام آوار ساند شیخ شرف فی الحال برخاست
و در مقام بیرون شهر جانب شرقی که فی الحال به باگهوتی شهرت دارد نشست وجه تسمیه
باگهوتی هم همین است باگهه در هندی شیر را گویند چون حضرت شرف بصورت شیر
در آنجا نشست نسبت آن مقام به شیر کرده باگهوتی گفتند حضرت شرف چون به باگهوتی
اقامت شد حضرت شمس الدین باز خادم خود را فرمود که پیش شرف الدین ابوعلی برو
و به تبلیغ سلام بگو که این ولایت بتوابع و مضافات از حضرت واهب العطیات مرحمت
شده خادم حسب حکم رفت سلام و پیام در باگهوتی بحضرت شرف رسانید
پس وی قدس سره از آنجا برخاست و در موضع بوده کهره که از مضافات قصبه کرنال
است نشست اگرچه احیاناً تا در پانی پت هم می آمد ولکن اکثر اوقات در بوده کهره
می ماند و چون حضرت شمس الدین ترک در پانی پت سکونت کرد و سکنه آنجا برجوع
بخدمتش آوردند و دست بیعت بکشادند و سه رحمة الله علیه سالهای دراز در ارشاد
مریدان و هدایت مسترشدان مشغول ماند الی آخر وقت هر جا که درین تذکره ذکری
بدین قبیل ست هرگز ازان اراده تذلیل نیست بلکه فقط بیان امر واقعی و ادای حق
نور حق چنانکه مراد صاحب اقتباس در قصه شیخ شمس الدین و شیخ شرف الدین
بوعلی مجرد اظهار حق و قدرت قادر مطلق ست که شان ذلک فضل الله یؤتیه
من یشاء شایان اوست نه که توهین و تذلیل احدی از حضرات اهل الله الغرض
شیخ الاسلام مقتدای انام امام ربانی خلیفه محبوب سبحانی حضرت غوث ثانی
چندی سایه عطوفت بر سکنه آنجا انداخته بهدایت و تربیت پرداختند بعد ازان
لوای فلک فرسای قادریه بزاویه ذاکریه را در قصبه منگلکوٹ متعلقه ضلع بردوان
افراختند و حسب الهام و اجازت جد خود حضرت محبوب سبحانی آن مقام را دار الخلافه
مقرر ساختند طرح اقامت انداختند حضرت ابو الاولیا سیدنا و مولانا سید شاه

ابو محمد عبد اللہ البغدادی چون فرزند دلبند خود را سقیم دیدند بہ تسکین تمام حضرت سید شاہ رجب علی القادری و حضرت سید شاہ غلام حسین القادری فرزندان خود را ہمراہ گرفتہ روانہ وطن مالوف خود یعنی بغداد شریف شدند و حضرت قطب ثانی سید شاہ روشن علی القادری الرزاقی الجیلانی برادر وہمی حضرت غوث ثانی در شہید گنج کہ از مضافات پورنیہ است سکونت ورزیدند و ہزاران خلائق خدا را بمطالب دینی و دنیوی رسانیدہ برحمت حق پیوستند دیگر ارباب فیوض و برکات از مزار پاکش ہمچنان بازست کسی از آستانۂ فیض نشانہ آنحضرت بے نیل مرام نمی آید مزار مبارکش در شہید گنج ست بزار و متبرک بہ واضح باد کہ کرامات و خرق عادات این قطب ربانی ہم مثل اخ معظم شان حضرت حضور عالی غوث ثانی رضی اللہ تعالیٰ عنہما لا تعد ولا تحصی در بیحد و بے انتہا بودہ اند این مختصر گنجایش آن ہمہ ندارد برائے آن کتاب مبسوط و مطول دیگر باید تا عشر عشیر

آن مجموعہ شاید تحریر شدن تواند و بس

ذکر سوم

در بیان وجہ سکونت بقصبہ منگلکوٹ و فالگیری اہالیان آنجا از دیوان حافظ شیرازی علیہ الرحمۃ در خصوص آنکہ حضور عالی حضرت غوث ثانی از اولاد امجاد حضرت غوث الاوتاد شہنشاہ بغداد اند یا نہ

چہرہ کشایان عجائب روایات و صورت آرایان غرائب کرامات منزلہ جواہر کشف و کمالات را بدینگونہ آرایش دادہ اند و دیباجۂ صحائف صدق مقالات را بدین نمط شیخ

و مزین نموده که بهرگاه شاه ولایت پناه قطب ربانی حضرت غوث ثانی سید شاه
ابوالحسن فخر الدین علی القادری الرزاقی البغدادی رضی الله تعالی عنه از وداع
والد بزرگوار و برادران صاحب علم و عرفان خود جمعیت و فراغت حاصل فرمودند
حسب الهام غیبی و اعلام لاریبی از خلوتکدهٔ اسلام آباد بقصبهٔ سنگاکوت متعلقه
ضلع بردوان سجادهٔ سکونت بگسترانیدند زیرا که قصبهٔ مذکور از زمان باستان مرجع
اصحاب علم و معرفت و مجمع ارباب حلم و عظمت بوده است و مزارات اولیای کرام و صلحای
عظام علیهم الرحمة در انجا واقع خصوصا چهل تن از اکمل اولیا مادرزاد و یک لطفی که در انجا
آسوده اند و نیز بپاس اصرار و تقاضای بسیار بعض از درویشان برگزیده و بزرگان ستوده
که دران زمان از شجر زندگی ثمر حیات میخوردند دران مقام فیض التیام را اختیار نمودند چون از قدوم
میمنت لزوم و نزول فرح شمول خوان این بینوایان را رشک افزای خلد برین ساختند
طبقهٔ صاحب کشف و کمال و مقربان ایزد متعال که ضمیر ایشان بغایت صفا پرتو
ضیا گستری از لوح محفوظ عکس پذیرفته بود و سینهٔ بی کینهٔ ایشان انوار معرفت الهی افروخته
مدارج اعالی و مناصب معالی سلالهٔ دودمان محبوب سبحانی و خلاصهٔ خاندان غوث صمدانی
فرد دیوان فردیت و مرد میدان قطبیت را برأی العین مشاهده نموده باعزاز و اکرام تمام پیش آمدند
و چون هر یک چشم دیدهٔ خود را بگریه و بصد عزت و آبرو نشانیدند و گفتند
کای ترا سلطنت عالم جان داد خدای * منزل تست دل و دیده فرود آی و در آی *
و طائفهٔ بیدار مغزان عاقبت اندیش و سخندان صافی کیش محاسن اخلاق محامد صفات
از کلام نصیحت انجام آن آیهٔ رحمت نیکو دریافته مطیع و منقاد شدند و با نفاس متبرک
استیناس حاصل کرده بهر کاری استعداد پیوستند همت درویش چو همره شود *
خواجه ز اسرار دل آگه شود * هر که ز معنی خبری یافتست * از دل صاحب نظری
یافتست * و جمعی فرومایگان دون همت بمقتضای شقاوت قلبی و قساوت باطنی

خود ها باتش حسد و حقد سوخته راه عناد پیش گرفتند و از بیخردی خلاف طریق آن همایون فال
فرخنده خصال کوشیده بخسران جهالت و خذلان ضلالت در افتادند ع بیخرد چینند
ز خود بیخبر + عیب پسندند بر غم هنر + زود شوند ار بد باغی رسند + باد شوند ار بچراغی
رسند + هرچند آن سیاه کاران تباه روزگار برای امتحان آن کامل العیار شده دغا
و فریبها باختند و آن زر خالص را بر محک تجربه کشیدند مگر بدار العیار تمامیت بزرگی
بیگران بسنگی و پر بهانگیها از آن گنجینه کرامت هیچ نیافتند ع آن شوخ که قدر دین و پیش
ندانست + بیگانه شد و مصلحت خویش ندانست + و با وصف آن از اینجا گفته اند
ع سفله نخواهد دگری را بکام + خس نگذارد کسی را بجام + بسی بهزاران صد حیل از بد نیتی
تا خود دکان هنر سند پیش + از سفلگی باز نه استادند و از روباه بازی درنگذشتند آخر الامر
برای رفع شبهات و واهمه واهیات خود ها از دیوان لسان الغیب حافظ شیرازی
علیه الرحمة بدین مضمون فال گرفتند که اگر حضرت غوث ثانی از اولاد کبار حضرت محبوب سبحانی
شاه جیلانی باشند تا بی شائبه ریب از دیوان مشترکه پرتو کمالش زنگ زدای آئینه
... شده بیست و عکس کمالش ضیا افزای جام جهان نمای جمشید و کیخسروی بصداقت
... واضح و لایح خواهد گردید و ما از زنگ شبهات وارسته بعزت و درستی آن عقاید با این
در رشته فهم خواهیم کوشید چنانچه بدینگونه اتفاق نموده بیت درست کردند و حسب دستور
ع قسم شاخ نباتست ترا ای حافظ + فال راست بگو تا شودم با تو یقین +
بخواندند و آن دفتر مجموعه معنی را از دست طفلکی معصوم که تا آن زمان بزیور عقل و
فهم آراسته و پیراسته نشده بود بگشایانیدند دیدند که همین شعر بار بفال بر آمد ع
شکر شکن شوند همه طوطیان هند + زین قند پارسی که به بنگاله میرود + آن بد اندیشان
... پیروی نفس جفا جوی خود ها بار اول حمل بر اتفاقات نموده
... طریقه گوهر مدعا از آن بحر معانی باز جستند مگر بیان آتش ...

ع شکر شکن شوند همه طوطیان هند + زین قند پارسی که به بنگاله میرود +
وای بر بدگوهران ژولیده بخت که نوش را نیش انگاشته تلخکامیها حاصل نمودند
و گل را خار پنداشته رنگ بر رو شکستند و گفته‌اند ع آب حیوان تیره‌گون
شد خضر فرخ پی کجاست + خون چکید از شاخ گل باد بهاران را چه شد +
و حال آنکه بمصداق بَلْ هُمْ اَضَلُّ طَرِيقًا بشبهات ضلالت پیوستند و خیال
بیهوده بستند ع نوای بلبلت آخر کجا پسند افتد + چو گوش هوش بمرغان
هرزه‌گو داری + پس آن مرتبه بتیمن فال مبارک مرا از حسن اتفاقات شمرده تا لشکر ازان
سرچشمهٔ شیرین بیچاره جگر تشنه کامیهای خویش پرداختند دیدند که همان جوی
فیض بصد لطافت جاریست و همان دو مصراع تر بهتر از شیر و شکر ظاهر ع
شکر شکن شوند همه طوطیان هند + زین قند پارسی که به بنگاله میرود + گفته‌اند که آن
گروه شوم از جهالت و نادانی تا هفت بار همین گونه بست گشادند و بسیار سیاه
بفال جستند مگر از دیوان پاک همان شعر متبرک بفال برآمده و از عظمت و بزرگی
حضرت غوث ثانی شهادت کامل رسانیده مدعیان بسزای واقعی رسیدند
و شوربهٔ خفت و ذلت بنهایت چشیدند ع

کار درویشی ورای فهم تست — سوی درویشان بنگر سست سست
هست درویشی چو بالا این طبق — از همه بربند درویشان سبق
الحجر فقر و سوی الفقر عرض — الفقر شفا و سوی الفقر مرض

ذکر چهارم

در بیان عدم تاثیر زهر بلاهل و سم قاتل از تصرف حضور عالی

حضرت غوث ثانی رض

مخبران حاذق الدرایۃ ومفصلان صادق الروایۃ بہ تشریح وصحت بیانی
این خبر جانگداز چنان پرداختہ اند و نقش سخن حلاوت افزا را بمذاق چاشنی گیران معانی
بیان لطافت رسانیدہ کہ ہرگاہ صیت جلالت وعظمت قدوۃ السالکین زبدۃ العارفین
جہان پناہ ولایت دستگاہ نور چشم حضرت مرتضیٰ قرۂ عین حضرت بتول نہر نخل سرسبز
امام حسن مجتبیٰ ولالۂ حمرای شہید کربلا حضرت غوث ثانی سید شاہ محمد ابو الحسن فدا علی
القادری البغدادی الحسنی الحسینی رضی اللہ تعالیٰ عنہ اطراف واکناف عالم را فرا گرفتہ
و آوازۂ ایالت و شہامت با فواہ والسنہ در افتادہ بسیارے از مریدان و معتقدان
جناب حضرت سید شاہ ابو اللیث صاحب قدس سرہ متوطن بنود یہ کہ مشہور و معروف
از اولیا نامی و سالکان گرامی بودند بمصداق تقرب الی اللہ بالعقل والسر بسایہ
عاطفت و ظلال رافت حضرت غوث ثانی حمایت جستند و پناہ بردند و بنای خدمت
و اطاعت بر صدق و اخلاص داشتہ سر بخط فرمان نہادند و دست خلوص و ید ارادت
ارادت زدند ؎ تو تقرب جو بعقل و سر خویش ٭ نے چو ایشان بر کمال و بر خویش
اندر آ در سایۂ آن عاقلی ٭ کس نتاند برد از رہ ناقلی ٭ زانکہ او سر غار را گلشن کند ٭ دیدۂ ہر کور را روشن کند ٭
ظل او اندر زمین چون کوہ قاف ٭ روح او سیمرغ بس عالی طواف ٭ دستگیر بندۂ
خاص الٰہ ٭ طالبان را میبرد تا پیشگاہ ٭ جناب حضرت شاہ صاحب
قدس سرہ ازین گونہ انحرافی معتقدان خود خفگی و خشم بہم آوردہ مزاج عالے
خود را برہم نمودند و بپاداش و مکافات آن بجان کوشیدند چنانچہ برای دریافت
کمالات و آزمایش مقامات روزی بخدمت ملازمان حضرت غوث ثانی پیام دعوت
رسانیدند بحسن اجابت آن مبالغہ و اغراق نہایت بکار بردند سدن مروت

و مخزن فتوت یعنی آن ابو الحسن رضی اللہ عنہ با وصف علم و آگاہی بجانی الضمیر
جناب شاہ صاحب قدس سرہٗ از دعوت اعراض نفرمودند و طریق سنت سنیہ
جد خود حضرت نبی صلی اللہ علیہ وسلم نگاہ داشتہ بقبول دعوت منت داشتند
و بروز معینہ تشریف فرمای موضع تیو دیہ شدند چون دران نواحی رسیدند میزبان
با وقار طریق حسن اخلاق مرعی داشتہ باستقبال مہمان والا شان پیش آمدند
و بگفتند ؎ بفال خیر رسیدی بدین خجستہ مقام + خوش آمدی تو علیک السلام
والاکرام + و چون فرود آمدند لوازم مصافحہ و معانقہ بجا آوردند ؎ دستیکہ
زدیدنش ترا ننگ آید + در وقت ضرور بوسہ دادن شاید + ہر کار کہ عار است
و ملال افزاید + در حالت احتیاج بدنماید پس بمسند عزت بنشانیدند و بلطف
و مدارا طرح مکالمت انداختند و بعد از ساعتی حسب دستور بسر انجام ناشتہ پرداختند
خدام آنجا حسب ایمای میزبان با تمکین سفرہ بگستردند و الوان فواکہات و حلویات
خوشگوار و لطیفہ و اصناف ماکولات و مشروبات پاکیزہ و لذیذ فراچیدند و قدحی
شربت باز ہر ہلاہل آمیختہ برای آزمایش آن عین الحیوٰۃ پیش نہادند و بہ تشریف
نوش تکلیف افزودند ؎ شربت انگبین مجوی از دہر + کہ برآمیختہ است شہد بزہر
تو تصور کنی کہ آن عسل ست + و آن عسل نیست شربت اجل ست + یکی از خدام
خاص حضرت غوث ثانی کہ جالگی خوار سماط علم و بصیرت بود و زلہ ربای رباط
طریقت و معرفت رمز آن زہر شیرین نما دریافتہ گفت ؎ بر خوان بہر دست
ارادت بملکن دراز کآلودہ کردہ اند بزہر این نوالہ را + و خواست کہ نوالۂ زہر آلود را
خود گوارا نماید تا کہ مخدوم را از ان تکلیفی نرسد ؎ جان شیرین گر قبول حق شود جانانی بود +
کی بجانی باز ماند ہر کرا جانی بود + پس براز و نیاز اجازت طلبید و ہمینگونہ مخاطب
گردید ؎ تکرار کردہ دفتر اسرار کن فکان + راز تو از ورای ورقہای دفتر ست

فی الحال ایما فی رفت و ارشاد شدہ خود تو میدانی کہ من اسرار پنہان سپہر
جھلکی از پرتو نور ضمیر آرم برون + خاطر منتشر را جمع دار و از کسی باکی مدار ہ کوہ اگر
چہ مار شد باکی مدار + کہ بود اندرون تریاق زار + جناب والا انتساب خادم جانباز
و دل باختہ را ازانگونہ مبادرت متنبہ فرمودہ فی الحال آن قدر شربت زہر آلودہ را بتحمل
نوشجان فرمودند و می بہ بستر گلیم واجب التعظیم خود در قیلولہ رفتند و ساعتی سر مبارک
بر بالین راحت داشتند تا آنکہ بمقتضاے عظمت و کمال آن زہر خوردہ بالکلیہ
از وجود باجود عرق عرق بیرون افتاد و از آثار زحمت آن تماستر فراغت
دست داد نیش زہر چون نوش خوشتر آمد و خارستان مانند زمستان بہار
پیدا کردہ ہان و ہان ترک حسد کن با مہان + ورنہ ابلیسی شوے
اندر جہان + کو اگر زہری خورد شہدے شود + تو اگر شہدی خوری زہری بود +
پس ازان حضرت غوث ثانی خادمان خود را تاکید فرمودند کہ بلا جواز توقف
بے خور و نوش ازینجا رخت بر بندید و بروید و آب و دانہ این موضع بد وضع
ہرگز نیز نخورید چنانچہ آوردہ اند کہ اسپ سواری حضور نیز پاس فرمان واجب الاذعان
قدم بقدم نمودہ از خور و نوش خود اجتناب بگزید و بے خور و نوش بمنزل خود
فائز گردیدہ آن بولایت شدہ سلطان پناہ + ساختہ از ترک
دو عالم کلاہ + رخش بمیدان ازل تاختہ + گوی بچوگان ابد باختہ + ازینجا
علو مقامات و رفع درجات آن نور چشم سرور کائنات بدو وجہ باید دریافت
یکی آنکہ اینچنین حرارت زہر ہلاہل و سم قاتل بزور خرق عادت خود خوشگوار نمودند
و معانیش جگر شگاف تاثیرش را مبدل بنوش صافی فرمودند دیگر اینکہ از چشم
زخم حرارت کرامت آنچنان ولایت نشین خود را بدائرہ سلامت و عافیت
مصون و مامون داشتند الحق کرامات الاولیاء حق ❊

ذکر پنجم

در بیان معتقد و مرید شدن چہار کس از سکنائے قصبۂ سنگلکوٹ بعد امتحان کشف و کرامات حضرت غوث ثانی و حصول مطالب دلی خودہا

آشنایان بحر معانی و رمز شناسان سرّ عرفانی چنان بمعرض بیان آوردہ
کہ چہار کس از رؤسائے قصبۂ سنگلکوٹ بشبے تیرہ تخلیہ مشورہ نمودند کہ این
فقیر تازہ وارد بموضع ما رسیدہ خود را عارفِ کامل و حاجت روای خلائق می نماید
بصدق و بطلان آن امتحانی باید ساخت و بہ تمہیدے باید پرداخت
کہ اصل حالش دریافت شود و از سربستہ ظاہر و فاش گردد پس باید کہ ما ہر یک
خواہشی جداگانہ بدل آریم کہ میسر آمدن آن غیر ممکن و اشکال باشد چنانچہ یکی از ان
چہار ہمچنان خیال باطل بہ بست کہ حالا موسم انار نیست اگر شربت انار بنوشانند
ہر آئینہ عقیدہ ام بیفزاید و دیگری تمنا کرد کہ من بصد رغبت می نشینم اگر مرا بہ بستن
کلیم فرود تر نشانند اعتقاد کلی بہم رسد و شخص سوم ہم بدینگونہ ہوس خام پزانیدہ کہ ماکولات
معین از قسم پلاؤ و شمس سیر خورانند تا از دل و جان مطیع و منقاد باشم و بہ باغ مرد چہارم
دو دو وسوسہ چنان پیچیدہ کہ اگر قلیانِ نارجیل کہ خلاف شان و داب است [illegible]
بنوشانند بے شائبہ ریب سر باطاعت نہم پس آنہا بآستانِ والای آن غیب دانِ
روشن ضمیر حاضر آمدند و شرائطِ تعظیم بجا آوردند جناب حضرت غوث ثانی رضی اللہ
تعالیٰ عنہ از کشف و کمالات ادعای باطنی شان از پیشتر دریافتہ بسر انجام آن حکم فرمودہ بودند
ساعتے حسبِ خواہش آنہا از ماکولات و مشروبات وغیرہ مہیا ساختند و ہر یکی را جداگانہ

پیشکش نمودند آخر الامر آن ہر چہار ازین معنی تخجل و پشیمان شدہ از کردۂ خویشہا توبہ
واستغفار کردند و بزمرۂ غلامان داخل شدند

اعتبار گیر تا یابی صفا | از درون انبیا و اولیا
گر بود عاقل نکوتر مے شود | ور بود بدخوی بدتر می شود

ذکر ششم

در بیان خلاص یافتن دختری از آسیب جن و مسلمان شدنِ پدرش مع اہل و عیال خود

راویانِ معجز بیان و حاکیانِ شیرین زبان بشرح این معما چنان پرداختہ اند کہ یکی
از زمینداران قوم ہنود ملک بنگالہ کہ نامش جگتسر بود از ظلم و آسیب جنات
بسیار حیران و عاجز آمدہ روزی بحضور مقدس حاضر آمد و بحضار اظہار معاملات
خود کردن نتوانستہ بصد الحاح و زاری پیغام دعوت رسانید و التماس نمود کہ اگر
بارہی از قدوم میمنت لزوم خود کلبۂ بے نوایم را ستور فرسودہ آید تا بندۂ کمینہ بہرہ اندوز
مستفیض و مستفید شدہ بعرض مافی الضمیر خویش پردازد و از دست تطاول روزگار
دمی بیاساید ع جز آستانِ توام در جہان پناہی نیست + سرِ مرا بجز این
در حوالہ گاہی نیست + مجمع کرم و اخلاق و منبع مروت و اشفاق حضرت غوث ثانی
بعد اقبالِ دعوتِ مسنونہ در وقت مقررہ بکلبۂ داعی مسند گزین و رونق افزا شدند و نیازمند
متوقع را سرفراز فرمودند داعی حسب مصلحتِ وقتِ خویش بگوشکی کہ ظلم و آسیبِ
جن زیادہ تر مخصوص ہمشیرہ جائے قیامِ حضور عالی مقرر ساخت و بہ خدمت
واطاعت از دل و جان پرداخت چون چراغ مہر مستتر گشتہ شد و از عاملانِ شب پروانہ

جَعَلْنَا اللَّیْلَ لِبَاسًا بہر چہار سوے عالم اجراگشت وزیرزادۂ شاہِ جن کہ بر دختر
جاگیرداری عاشق وشیدا بود حسب عادت معہود در ہنگامِ نصف اللیل بخوابگاہِ دخترِ
خوابیدہ بخت رسید ومعشوقہ را در بر گرفتہ بکوشکے کہ حضرت غوث ثانی طرح تبیت
انداختہ بودند بیامد وخواست کہ بدستور سابق دامن عصمتش چاک زند وخاک ذلت
وناکامی بر فرق روزگارِ خود بیزد سلطان الجن والانس جناب حضرت غوث ثانی
ازینگونہ شوخی وبیباکی آن شوخ چشم بغیظ وغیرتِ جلال برافروختہ فی الحال پنجۂ اقتدارش
را بر بستند وبفرمانِ قہرمانِ ظالم شوخ را بسلاسل وطوق مقید فرمودہ دخترِ مظلومہ را
از پنجۂ آن ظالم رہائی بخشیدند واز قوتِ ولایت شاہ جنہ را کہ دران وقت بملک چین
برعایا پروری وعدالت گستریہا توجہ مرعی میداشت بطلبیدند شاہ جن بمجرد دریافت
پروانۂ طلبی سراسیمہ وششدر شدہ بطرفۃ العین مع تخت ولشکر حاضر حضور شد
وشرائط عتبہ بوسیہا بالراس والعین بجا آوردہ مؤدب بایستاد آن سلیمان زمان حضرت
غوث ثانی ابن حضرت سلطان الجن والانس غوث الثقلین رضی اللہ تعالیٰ عنہ شمۂ از
ناہمواری وظلم وتعدی وزیرزادہ اش یاد فرمودہ تنبیہ وتادیب چنانکہ باید وشاید
فرمودند وآن مقید سلاسل وطوق را بادسپردند شاہ جن ازینمعنی بدرجہ غایت تخجل
وپشیمان شدہ آن جفاجو را بہزگونۂ عذاب بقتل رسانید وشور ایۂ جماعت چشانید
وگفت ؎ گر بشمشیر سیاست بنوازی حاکمی ٭ ور بہ تشریف غلامی می پذیری
بندہ ام ٭ پس بعذر خواہی تمام پیش آمدہ مع لشکر دست حضور مقدس بیعت حاصل
ساخت وپروانۂ معافی تقصیرات خود با حاصل کردہ ازانجا کوس ارتحال بنواخت صبحدم
زمیندار مذکور حاضر حضور شد وآثار وعلامات شب معاینہ دیدہ محو تماشای جمال
باکمال گشت واز جان ومال نثار شدہ مع زن وفرزند بشرف اسلام مشرف گردید وبقیۃ العمر
بغلامی وخادمی حضورِ عالی بودہ اوقات عزیز را خوش وخرم گذرانید ؎

تو ببین زافسون عیسیٰ حرف وصوت | آن ببین کز وی گریزان گشت موت
تو ببین زافسونش آن لہجات پست | آن نگر کہ مردہ بر جست و نشست
آب خضر از جوی نطق اولیا | می‌خوریم ای تشنۂ غافل بیا
گر نہ بینی آب کورانہ بفن | سوی جو آور سبو در جوی زن

ذکر ہفتم

در بیان بہرہ مند شدن جناب سید شاہ ابو اللیث قدس سرہ از نعمت مخصوصۂ خاندان قادریہ بتوجہ حضور عالی حضرت غوث ثانی رض

عقدہ کشایان سحر حلال و سخن سنجان شیرین مقال طراز این لطیفہ را بدین گونہ بستہ اند کہ باری جناب حضرت والا پائگاہ ولایت دستگاہ سید شاہ ابو اللیث صاحب قدس سرہ العزیز برای ہدایت مریدان و معتقدان خود بموضعی کہ قریب قصبہ منگلکوٹ واقع بود نزول اجلال فرمودہ بودند دران ہا بین زبانی اکثران اوصاف حمیدہ و اخلاق پسندیدۂ جناب حضرت غوث ثانی گوشگذار شاہ صاحب قدس سرہ میشد رفتہ رفتہ میلان خاطر عاطر شان بملازمت حضرت غوث ثانی رض زیادہ تر افتاد پس کدورت و کلفت زبان پاستان را از صفاف باطنی نسیاً و منسیاً فرمودہ روزی بعد ادای نماز شام پالکی سوارہ بآستان فیض نشان حضور عالی رسیدند و بصحن خانقاہ باسید ملاقات و حصول ملازمت مترصد نشستند از انجا کہ جناب غوث ثانی حسب قاعدۂ استمرار خاندان قادریہ پس از فراغ نماز مغرب در حجرہ بستہ بوظائف مشغول بودند و برای مغفرت مریدان بعالم استغراق

استغفار می نمودند بملاقات وخاطرداشت مهمان توقف وتعویق نکرده شاه صاحب
قبله ازین معنی برهم شده فی الفور بپالکی سوار شدند وحاملان را حکم تاکید فرمودند
که بجناح استعجال بمنزل قیام مراجعت نمائید پس از تشریف بری مهمانِ عالیشان
یکی از خادمانِ ممیز و مؤدب بدرِ حجره باستاده زبانِ ثنا بکشاد وشمهٔ از کیفیت برآشفتگی
و والپس روے مهمان باز راند معدنِ مکارم اخلاق ومحامدِ اشفاق حضرت غوث ثانی از مناجات
فراغت حاصل فرموده برای دفعِ رنجیدگی ضیف آزرده سر بصحرا کشیدند و برخی از راه
پیشتر رفتند از انجا که حاملان پالکی آن وقت از غایتِ شتاب زدگی و تیز رفتار بها قریب یک کروه
راه طے کرده بودند هر آئینه بپاداش مافات چیزی صورت نه بست و بالمشافهه ابواب مکالمت
ومعذرت مفتوح نگشت پس حضور عالی در انجا خوش غراهبها می نمودند و بتکرار بدین ترانه
مترنم میشدند ؏ آتش مزاج باید فرزند بولهب را + تو نسل بوترابی باید که خاک باشی
بلا تصنع میگویند که جناب شاه صاحب قبله از توجه روحانی حضرت غوث ثانے
آن ترانه سنجیهای لحنِ داودی از انگونه فاصله صاف صاف شنیدند و بے اختیار از پالکی
فرود آمدند در انوقت تاثیرے وحالتے همچنان طاری شد که بے ملاحظه پس و پیش پیاده پائی
دویدند چون قریب تر رسیدند از استشمام رایحهٔ روح پرور کلام معجز نظام مشام جان را
تازه یافتند وارشیفتگی و شگفته خاطری شرائط تعظیم بجا آورده به عذر خواهیهای شتاب
زدگی خود پرداختند و بخواندند ؏ روضهٔ خلد برین خلوت درویشان ست + مایهٔ محتشمی
خدمتِ درویشانست + آنکه زر میشود از پرتوِ آن قلب سیاه + کیمیائیست که در
صحبتِ درویشانست + حاصل الامر میزبانِ والا مهمان آزرده را بخانقاه آوردند
وحسب خواه به لطف و مدارا پیش آمدند شاه صاحب قبله از تاثیرات آن لحن داودی
که بفاصلهٔ یک کروه راه استماع نموده مست وشیدا رسیده بودند بصد شوق وآرزو
از حضورِ والا شرف بیعت حاصل کردند و در زمرهٔ مریدانِ داخل شده از نعمت خاندان قادری بهره وافی گرفتند ؏

صحبت نیکان بود مانند مشک	کز شمیمش مغز جان یابد اثر
فعل شان باشد سوی دانش دلیل	قول شان گردد بحکمت راه بر

ذکر ششم

در بیان استفتا نمودن بعض از علما نسبت بجواز مولد شریف و چند مسائل دیگر بطریق امتحان و حاضر شدن حضرت امام اعظم ابو حنیفه کوفی رحمة الله علیه بروحانیت و دادن جواب سوالات شان از تصرف حضور عالی غوث ثانی رض

دانایان غوامض علم و دانش و معلمان اسرار شرع و بینش چنان آورده اند که روزی بعض از اصحاب علم و فضل قصبۂ منگلکوٹ بجناب حضرت غوث ثانی رضی الله تعالی عنه حاضر آمده در جواز مولد شریف استفتا کردند و بایراد چند مسائل اشکال پرداخته برای تصفیه ترجیحات متنازعۂ آن مکلف و مصر شدند سالک مسالک علم و طریقت آشنای بحر معرفت و حقیقت حضرت غوث ثانی که در آن وقت بطهارت و وضو مشغول بودند فرمودند که ساعتی چند مرا معذور دارید تاکه بعد از فراغ نماز عصر بتصفیۂ مسائل متنازعه پرداخته آید چنانچه پس از گذرانیدن نماز عصر همگنان جماعت حلقه بسته نشستند و بانتظار جواب باصواب منتظر شدند که درین اثنا بزرگ متشرعی صبح نفس مسیحا دم مهر پا روح نور مجسم ستوده کیشی خضر پی سلیمان حشم که همگی آثار علم و معرفت از ناصیۂ حال آن صاحب کمال چون مهر منیر منور بود از راه جهان تشریف آوردند و بتقبیل جبین مبین حضرت غوث ثانی سبقت نمودند و معترض الیه نیز معانقه بتعظیم و تکریم و ضیافت غیبی پرداخته بصدر نشست جا دادند و از وجه آن

شوقِ با ذوق هر دو مجمع البحرین بهم پیوستند ه هر دو بحری آشنا آمیختند + هر دو
جان بی دوختن بر دوختند + حاضرین آثارِ مسافرت از صورت حال آن ستوده خصال
چیزی معائنه ندیده و نیز از آشنایان خود ناندانسته غریق لجهٔ حیرت شدند و به تعجب فرو ماندند
پس حضور عالی حضرت غوث ثانی بطرف جماعت مخاطب شده ارشاد فرمودند که اینک
روح پاک اعلم العلما افضل الفضلا پیشوای مکرم امام اعظم حضرت ابوحنیفه کوفی رحمة الله علیه
مجسم بمحفل ما تشریف بیارند و ما مقلدان مذهبِ معظم و مکرم حنفیه تقلید بیاریم باید
که از مشکلات و دقایقات مسائل آنچه که دارید بپرسید و از ظلام شبهات وا رهید باتباع
فرمان عالی بکوشید چنانچه قدوة الاصفیا و زبدة الاولیا امام اعظم رحمة الله علیه بجواز
سماع شریف و بجواب اعتراضات مسائل دیگرشان پرداخته از براهین و دلائل معتبره ثابت
فرمودند و تشفی کلی بخشید و چون روح مقدس غائب و پنهان شد حاضرین بی اختیار
شور و فغان برداشتند و صدای مرحبا و آفرین بلند ساختند آخر کار آن سرمستان
بادهٔ عشق و ارادت و پاکوبان طریق شوق و هدایت چیزی تسکین و تطمین بهم رسانیده
بقدم مبارک حضرت غوث ثانی در افتادند و باعتذار گستاخی و شوخی خود ها درآمده کمرِ فرمان
بمیان جان بستند و به خدمت غلامی سرفراز شدند ه

سایهٔ طوبی به یقین خوش بخسپ
گر ازین سایه روی سوی منی
سر منه در سایهٔ سرکش بخسپ
زود طاغی گردی و ره گم کنی

پس برو خاموش باش از انقیاد
ورنه گرچه مستعد و قابلی
زیر سایه شیخ و امر استاد
مسخ گردی تو ز لاف کاملی

ذکر نهم

در بیان گشته شدن اسپ سواری حضور عالی از دست ظالمی

وہلاکی آن ظالم از پنجۂ شیر بمکافات آن

فارسان مضمار روایت و ہژبران بیشۂ حکایت بسر نامہ کشائی این روایت
صحیح و دیباجہ آرائی این حکایت فصیح کمیت قلم را در میدان بیان چنان جولان دادہ اند
و گرم عنان ساختہ کہ روزے اسپ سواری فرزند دلبند شاہ دلدل سوار
اسد اللہ الغالب یعنے حضور عالی حضرت غوث ثانی بمقتضاے حیوانی
بند گردن واگسیختہ یکشت زار قاضی شاہ محمد جد قاضی خدا نواز ابن محمد ماہ
کہ رئیس قصبۂ سنگاکوٹ بود چراگردن گرفت و فصل ہاے کاشتہ را تلف و نقصان
کردن اتفاقاً ہمان وقت مالک زمین با تنی چند از مزدوران کنار کشت خود رسید
و حال تاراج فصل خود دیدہ در آتش غم و غصہ برافروخت و متاع صبر و شکیبائے را
پاک بسوخت پس از کمال بدون ہمتی و فرومایگی آن غزال مرتع حسن و خوبی بصد حیلہ
و بہانہ گرفتار کردند و از رسن محکم بستہ حسب جہالت خودہا از ہر چہار طرف زد و ضرب
آغاز نہادند ہر چند بعض از انصاف پسندان بمصلحت جواز ارتکاب بیلوٹ شنعت
و ستمگاری امتناع کردند و از دعاے بد درویشان تنبیہ نمودند لیکن آن ستمگر جفا جو
ہیچ نشنید بلکہ از نصیحتہا سخت برنجید و از جاہلیت و استکبار روے در ہم کشید
و گفت ؎ برو اے شیخ ازین بیش مدہ درد سرم + کہ دو صد خرمن افسانہ
بیک جو نخرم + آخر کار نوبت بجان و کارد باستخوان رسید و بزد و ضرب قفس عنصری
آن حیوان بے زبان خورد بشکست و طوطی روحش مائل مرغزار جنت گشتہ بشاخسار
طوبیٰ آشیان گرفت شہسوار مضمار شرف و علا راکب براق عز و اعتلا حضرت
غوث ثانی ازین معاملہ اطلاع یافتہ از کمال رنج و آزردگی بر حال آن ظالم شقی
دعاے بد نمودند و ارشاد فرمودند کہ آن مغرور ستم پیشہ چنانکہ مراسم ظلم و جفا
آشکارا نہاد و از شیر مردان مقابلہ جست از پستان قدر پلنگ

بنیاہان قضا چنگال ظلم و ستمش خرد بشکند و تا سہ پشت احدی از خاندانش بحصول
بیعت مرشد که من لا شیخ له شیخه الشیطان واقع ست مستفیض و مستفید
نگردد ؎ خود صلاحِ اوست این سرکوفتن ٭ تا رہد جان ریزه اش زین شوم تن ٭
واستان از دست دیوانه سلاح ٭ تا ز تو راضی شود عدل و صلاح ٭ علم و مال و منصب
جاه و قران ٭ فتنه آرد در کفِ بدگوہران ٭ پس غزا زین فرض شد بر مومنان ٭
تا ستانند از کفِ مجنون سنان ٭ آنچه منصب میکند با جاہلان ٭ از فضیحت کے کند
صد ارسلان ٭ آورده اند که بعد خونریزی آن حیوان بے زبان دو روز کامل
نگذشته بود که آن مغرور جفا جو برای قضاے حاجت بطرف صحرا رفت و بگوشه
بنشست دفعةً شیرے غرنده از کمینگاه بجست و سر و گردنش بر ہم شکست
و سینه اش دریده و دمار از روزگارش برآورد و حلقش برید و نقش حیاتش را تباه کرد
؎ از میان بر جست یک شیرِ سیاه ٭ پنجه بر زد و نقشش را تباه ٭ کله اش
بر کند و مغزش ریخت زود ٭ ہمچو جوزے کاندرو مغزے نبود ٭ پس کار آن
بد شعار تباه کرده شیر غائب و پنہان شد و دیگر باره از و نشانے و خبرے
معلوم نگشت ؎ چه نیکی طمع دارد آن بے صفا ٭ که باشد دعاے بدش
در قفا ٭ اے محبان انصاف پسند ازینجا کرامت اولیاے کرام باید فہمید
که دران اطراف و جوانب صورت شیر بجز شیر قالی گاہی بنظر نیامده این شیر درنده
از کجا پیدا گشت و بکجا پنہان و متواری شد پس بجز تاثیر دعای بد دیگر چه
گفته آید و دیگر آنکه حسب قول جمیل حضور عالی سه پشت از خاندان او خدمت
مریدی و شاگردی مرشد حاصل کردن نتوانسته و بسعادت و ہدایت نه پیوسته

؎

چون شوی دور از حضور اولیا ٭ در حقیقت گشته دور از خدا

سایهٔ شاهان طلب هر دم شتاب — تا شوی زان سایه بهتر ز آفتاب
رو بجسب اندر پناه مقبلی — بو که آزادت کند صاحبدلی
تا توانی ز اولیا رو بر متاب — جهد کن والله اعلم بالصواب

ذکر دهم

در بیان واقعهٔ هائله موضع کهیرگانون که هندوان بی‌ایمان خون ناحق انسان بر قبر بانکه بت بیجان میریختند و برای ادای رسم سالانه باهم جدال و قتال وحشیانه میکردند و موقوفی این رسم مردم کشی و فعل شیطانی از برکت قدم مبارک حضرت غوث ثانی قدس الله تعالی سره العرفانی

چهره کشایان سخن و صورت آرایان روایات کهن شاهد کلام معجز نظام را بحلل صدق و راستی چنان آراسته و پیراسته اند که در عهد حضور عالی حضرت غوث ثانی بموضع کهیرگانون از مضافات ضلع بردوان بتی سنگین بصورت لعبتان چگل و چین متمثل بود هندوان بیدین و کافران بدآئین به پرستش آن همه تن آماده و مصروف بودند و پیوسته به نثار و نذرش از جان و مال دریغ نمیداشتند و نیز اکثر از عوام مسلمانان که حکم انعام دارند برای حاجت روائی و مطلب برآری خودها از نزدیک و دور حاضر می آمدند و حسب حوصله و عقیدهٔ باطلهٔ خودها نذر و نیاز میرسانیدند ۵

چنان صورتش بسته تمثال گر — که صورت نه بندد ازان خوبتر
زهی ناحیت کاروانها روان — بد بیداران صورت بی روان

زنان آوران رفته از هر مکان	تضرع کنان پیش آن بی‌زبان

وقتاً فوقتاً بعض امر بطریق سحر و استدراج ازان بت سنگین همچنان ظاهر شدی
که بیخردان کج فهم و بی‌هنران لا یعقل آن سنگ بی‌رنگ را عیاذاً باللہ خدای
جهان دانستندی و قاضی الحاجات زمان پنداشتندی ؎ چو آن راه کج پیش شان راست بود + ره راست اندر چشم
شان کج نمود + آنگونه استدراج ازان سنگین قالب که بعض اوقات ظاهر میشد
سبب آن بجز این نبود که اثر جنهٔ بران بتخانه محسوس بود و از سکانهٔ آن دیو زاد
عفریت نژاد افعال شنیعه بصورت غریبه رو می‌نمود و اعمال قبیحه بقسم عجیبه سر میزد
هر سال اواخر ماه پوس بتقریب عبادت و پرستش از اطراف و جوانب مردمان مختلف المذهب
بکثرت جمع آمده حسب وسوسهٔ شیطانی صف جنگ می‌آراستند و باهم بقتال
و جدال می‌پرداختند چنانچه اکثری ازان به شمشیر اجل جان شیرین بپای آن بت سنگین
نثار کردندی و بسیاری بضرب و زخم کاری مجروح شده بقیة العمر بنالش بکا می‌گذرانیدندی
و عجیب تر آنکه هر سال دران هنگام کارزار شخصی را جهت نذر و تصدق آن هیکل جنس
و جنیت از بیشتر تقدیه و صدقه اش نامزد میشد و او بعمل افتراپردازیهای سحر و افسون
دیوانه کردار فکر جان و جهان نمیداشت بقتل رسانیدندی و خونش بطریق پیشکش
پیشش نهادندی احیاناً اگر باداء آنگونه نذرانه اهمال رفتی یا توقف رو دادی
هرگونه ظلم و ستم آشکارا آمدی و بدختران ناکتخدا آسیب جن محسوس شدی
بهر کیف بعض از خیر اندیشان ستوده کیش آنچنان خبر دلریش بحضور عالی
حضرت غوث ثانی رسانیدند و برای دفعیهٔ آنچنان مصیبت و بلا ملتجی شدند
چنانچه محیی مراسم ارشاد و هدایت و ماحی رسوم کفر و ضلالت موسی زمن خلیل
بت شکن حضور عالی غوث ثانی یاری دران هنگام فتنه و فساد شاگردی مبتدی
را بدانطرف فرستادند و برای انهدام کارخانهٔ سحر و اطفای شعلهٔ شرارها سعی فرمودند.

فرستادہ دران رزمگاہ رسیدہ از ترکتازیہاے مفسدان پرخاش جو وخونریزیہاے
سرکشان بدخو ہولناک وہیبت زدہ گشت وترس وبیم مالاکلام بدلش جا گزید
دران حالت خوفناکی بخضاعت وخشاعت ورجوع قلبی بحضور عالی حضرت
غوث ثانی استمداد واستعانت کرد حضور عالی غوث ثانی از لمعان کشف وکمال
صورت حالش بمرآۃ باطن مشاہدہ نمودہ فی الحال از دار الولایت قصبۂ منگلکوٹ
دران میدان کارزار کہ فاصلۂ چہار کروہ بود بیک چشم زدن نزول اجلال فرمودند
وآن سرگشتۂ حیرت ووحشت را بسایۂ مرحمت وعاطفت فراگرفتند پس بکمال
صولت وعظمت بازار کارزار آن کینہ خواہان جنگجو را بیک چشم نمائی سرد نمودند
وہمگنان را بفرمان عالی مسخر ومحکوم فرمودند ؎ کس ز دعوی پر واز لب فرو
بندد + چو جبرئیل درآید بیان جنبانی + چنانچہ آن گروہ کثیر وجم غفیر متفرق شدہ
اکثرے از نہار وبفرار نہادند وگروہے بسایۂ سلطانی ظل سبحانی حمایت جستند
درین اثنا آواز جلاجل ودہل از جانب بتخانہ سمع خراشیہا نمود حضور عالی غوث ثانی
استفسار فرمودند کہ باز این شور وشغب شیطانی از کجاست مردم عرض داشتند
کہ این وقت نربلی یعنی مردم کشی ست کہ بتقریب فدیہ از پیشتر متعین ونامزد شدہ است
بمجرد اصغای این معنی حضرت غوث ثانی عنان عزیمت بدانطرف منعطف
فرمودند ودر حالت عین آمادگی درانجا رسیدند از صلابت ولایت چنان ہول
وہیبت دران جمع درافتاد کہ ہمگنان آن فدیۂ دیوانہ را بگذاشتہ از انجا بگریختند
وبکمینگاہ بہر نظر براے تماشاے واقعہ بایستادند پس حضور عالی غوث ثانی
بطرف کنشت آن بت زشت متوجہ شدند واز غیظ فرمودند ؎

غازیان حملۂ غزا چون کم برند	کافران بر عکس حملہ آورند
غازیان غیب چون از علم خویش	حملہ ناوردند بر نو کشت کیش

حمله بردی سوی دربندان غیب / تا نیاید اینطرف مردان غیب
چنگ در صلب و رحم ها بر زدی / تا که شارع را بگیری از بدی
تو زدی در بندها را ای لجوج / کوری تو کرد سرهنگی خروج
تک منم سرهنگ هنگت بشکنم / تک بنامش نام و ننگت بشکنم +

وفتنهٔ صحن گنشت جنبش در آمد و قالب سنگین بهکاند عفریت لعین سقفش شگافته بدر جست حضور عالی غوث ثانی نیز معاً بزور کرامت و قوت ولایت بروی همچنان تاختند که گفته اند ؎ یکایک در پی چون در آید عقاب + چگونه جهد بر زمین آفتاب + از آن تیز تر خسرو پاک تن + بتندی در آمد بر آن اهرمن + پس یک ضرب عصای موسوی بر حصار سنگینش چنان بر زدند که کارخانهٔ سحر آن گوساله سامری بر هم شکست و از یکدیگر جدا گشت ؎ من عصا و نور بگرفته بدست + شاخ گستاخی ترا خواهم شکست + شاخ تیزت بس جگرها را که خست + تک عصایم شاخ شوخت را شکست + آخر الامر آن دیوانهٔ سحر سامری را پیش خواندند و بدرمان دل ریشش پرداختند گفته اند که بیمن انفاس متبرکه حضور عالی غوث ثانی آن مجنون بادیهٔ ضلالت بدائرهٔ عقل و هوش رسیده بشرف اسلام مشرف گردید و بقیة العمر بخدمت حضرت غوث ثانی خوش گذرانید بعد از آن تقریب خونریزی و قربانی موقوف شد بار دیگر بعمل نیامد ؎ کذب را نبود فروغی چون بتابد نور حق + زانکه پیش روز روشن شب نیارد شد سفید + پس از فارغ بالی ازین کارها آن شاگرد بندی را بدرجهٔ اولیاء الله رسانیدند

ذکر یازدهم

در بیان ولی شدن عالمی که از دیار ہند بشرف عتبہ بوسی حضور عالی فائز شده بود *

طالبان طریق معرفت و شائقان راه ولایت بدین نمط گذارش نموده اند که چون آوازۂ کرامات ظاہره و تصرفات باہرۂ حضور عالی حضرت غوث ثانی در امصار و دیار عالم فرا رفت و صیت فضل و کمال آن ستوده خصال ملک ہا را واگرفت شخصے فاضل اجل و عالم بے بدل از ملک ہند بہ نظر استفاده و تحصیل علم باطنی بقصبۂ سنگاکوٹ رسید و بجبہ بوسی بساط فیض مناط مشرف و معزز شده بخدمت ملازمان عالی عرض داشت نمود ؎ عالمم من لیک اندر فن خویش * فن من جز حرف و صوتے نیست بیش * گر بود مشک و گلاب بو برم * فن من این است و علم منجرم حضور عالی مرکوز باطنی عالم دریافته پیش خود بخواندند و از توجه خاص بدو نظر انداختند آورده اند که از حدت انوار نظار گرم مرغ عقلش بحیرت درافتاد و تا ہفت روز از ان بحر استغراق برنخاست بیت ؎ حیرتے آمد در وفش آن چنان که بدون شد از زمین و آسمان * و بعده در ہفته آن یگانۂ روزگار و یکتای مدعا را بلطف آورده از قعر ژرف دریاے بیخودی بساحل عقل و سلامتی برسید و کیفیت ما اتفق را بعرض حضور عالی رسانید ؎ بر آستان دولت تو ہر که سر نہاد * نگذشت ہفته که ز اہل سر برشد * سر آمد اولیای کرام و اکابر اصفیای عظام حضرت غوث ثانی بسیار مسرور شده بار دیگر نظر توجه بدو ارزانی داشتند و ولایت ابدالیت و صاحبدلی عطا ساختند ؎

کاملے گر خاک گیرد زر شود — ناقصے از زر برد خاکستر شود

از قعر بحر گوہر آورد — از زیان ہا سود بر سر آورد

چون قبول حق بود آن مرد راست
دست او در کارها دست خداست

دست ناقص دست شیطانست و دیو
زانکه اندر دام تکلیفست و ریو

جهل آید پیش او دانش شود
جهل شد علمی که در ناقص رود

ذکر دوازدهم

در بیان گرفتار آمدن عاملی نو آموز بدست موکلان آن عمل و خلاصی یافتنش از توجه حضور عالی

عاملان دار الملک معانی و کارگذاران اقالیم سخندانی طلسم این گنجینهٔ اسرار را بدین نمط کشاده اند و عنوان این گنجنامه را همچنین بسته که روزی یکی از مریدان حضور عالی غوث ثانی بیاضی که سواد تحریرش بر بیاض دیدهٔ حور توان نهاد سپید بید اتفاقاً بر صفحهٔ از اوراقش که دران ترکیب عمل بوزن صمد وفق نگاشته بود نظرش در افتاد بمجرد دریافت کیفیت آن لوح سلیمانی هوای تسخیرش دامن دلش را درکشید و او را نعل در آتش گردانید فی الحال در بارهٔ حصول اجازت آن خواست که بخدمت حضور عالی حضرت غوث ثانی حاضر آید و ملتجی گردد خادمی دقیقه رس معانی شناس او را گفت که درین هنگام عنان عزیمت حضور عالی برای هدایت خلق که ودائع بدائع خالق اند و صیانت و حفاظت آنها بر ذمت همت اولیاء الله متحتم ست معطوف خواهد شد تا زمان مراجعت آب صبر و شکیبائی بر آتش شوق زده منتظر و متوقف باش بعد مراجعت و نزول اجلال بدولت قرب حضور مستظهر بوده گنج مراد بدست آری و باین عمل پردازی شائق ازین سخن متنبه نشده مکلف خدمت خادمان حضور گردید ارشاد رفته

که به غلبیتم درین امر محال پرداختن هرآئینه خود را در بلا انداختن ست و ضرر
خود خود ساختن زیراکه آن دیوزن آشوب زمن اکثر عاملان مبتدی را از
افسون مکر و فریب خود ذلیل و خوار کرده و بحضیض نکبت هلاکی رسانیده بعد
مراجعت فقیر دران گوشه باشی ؎ درنگر پس را بعقل و پیش را ✤
همچو پروانه مسوزان خویش را ✤ او ز تو آهن همی خاید ز خشم ✤ او همی بیند ترا
با بست چشم ✤ میکند او تیز از بهر تو کارد ✤ او سگ قحطست تو انبان آرد ✤
آخر الامر آن تشنه لب وادی طلب بعد تشریف بری حضور عالی از شعلهٔ تشنگی
تاب انتظار نیاورده بلا خوف و خطر خود را دران امر خطیر زد و حسب هدایت
بیاض مشغول شد زمان کمالیت و اتمام آن عمل مدت سه روزه مقرر ست لکن
بعد هر دو روز از ابتدای روز عمل آن مفسدهٔ بکاره بشکل پیرزال نود ساله
بوقت نیم شب هنگام عمل خوانی حاضر آمد و از در تملق و چاپلوسی سر بر آورده گفت
که عمل تو به رتبهٔ اتمام رسیده و من اینک مامور حکم توام هرچه فرمائی بجا آرم با نقیاد
فرمان تو اهمالی نیست و نخواهد رفت پس آن نا آزموده کار سخنش ندریافته
بدام حیله و فریب آن مفسده در افتاد و از حصن حصین حصار که عاملان برای
حفاظت و صیانت خود ها خطے میکشند و آن در امتناع مداخلت و ضرر رسانی
موکلان حکم سد سکندری دارد پا بیرون نهاد ؎ همچو پروانه شرر را
نور دید ✤ احمقانه در فتاد از جان برید ✤ از آن دائرهٔ حصار بیرون آمدن
همان بود و او را بر پشت انداخته پریدن دیوزن بطرف بالا همان آورده اند
که بطرف آسمان صعود نموده زبان ملامت و فضیحت بکشاد و گفت که ای
خام کار تباه روزگار سزای کردار تو همین خواهد شد که ترا از نجا بر زمین اندازم و دمار از جانت
برآرم ؎ گر ازو واقف بدی افغان زدی ✤ پیش آن سلطان سلطانان شدی ✤

بگیتی بر نبیر پیش شاه خاک ٭ تا امان دیدی ز دیو سهمناک ٭ پس دران حالت
مایوسی و حیرت زدگیها آن بیچاره بے اختیار فریاد الغیاث یا غوث ثانی
الغیاث بلند ساخت و از دل و جان یاری و اعانت خواست ؎
ما ز ظلم او بتنگی اندریم ٭ با لب بسته از و خون میخوریم ٭ ظلم او بر ما صریح
است و عیان ٭ نیست ما را چاره جز کردن بیان ٭ داد ما انصاف ما بستان
ازو ٭ ای کریم عادل اکرام خو ٭ آخر این صدای فریاد مفسدهٔ ظالمه بهیبت
و خوف آن سلیمان دوران و فریادرس زمان بهلاکی و جانستانی فریادی
مبادرت کردن نتوانست فوراً بهمان درخت تا ز شگاف زده مظلوم بیچاره را
اندرونش نگذاشت دران زمان حضور عالی حضرت غوث ثانی که برای هدایت
خلق در هندوستان تشریف میداشتند از کشف باطنی حال پر ملال آن بیدخام
دریافته در عالم روحانیت بسرعت مثلیکه برق تابد و بوقفهٔ که چشم بر هم زند درانجا رسیدند
و آن ظالمه مفسده را بسزای واقعی سانیدند ؎ ناگهان آن منبع هر دو کون ٭ مصطفی پیدا شده از بهر عون
حاصل الامر مظلوم آواره از پنجهٔ ظلم ستمگاره وارهید و بر خطا کاری خود که بے حکم
حضور عالی جرأت بعمل نموده بود رنج و پشیمانیها کشید حضور عالی برای تنبیه
و تادیب آن گستاخ بے ادب را نصیحتاً فرمودند گفتند ؎ مرید بیچ خویش را
ای کم ز مور ٭ زان ندیدی آن توکل را تو کور ٭ غره گشتی زین دروغین پر و بال
پر و بالی کو کشد سوی وبال ٭ پر سبک گر دوره بالا کند ٭ چون گل آلوده گرانیها کند ٭ پس حضور عالی
معاً چون روح مقدس از نظر آن مستغیث غائب شدند علی الصباح خویش
و اقارب آن گم کرده خانمانرا بسیار تلاش نموده ازان درخت که در جوف شگافته اش
متوارے بود بیرون آوردند و دیدند که آثار جنونی و دیوانگی از ناصیهٔ حالش
پیدا است هر چند پرسیدند مگر ازان باختهٔ هوش خود فراموش جوابی نشنیدند

نداشتہا سے خور و نوش داشتے نہ سر در خواب استراحت کشیدی بہزار بلیات
و ہرزہ گو نہاد باغ خراشی می نمود و شبا روز بآہ و زاری بجان میفرسود حضور عالی
بعد مرور مدت شش ماہ از سفر ہند معاودت فرمودہ آن بلاکوش مجنون کیش را
بحضور طلب داشتند بمجرد یک نگاہ از چاہ سحر و افسون و مغاک وحشت
و جنون بکنار سلامت و عافیت رسانیدند چون از فیضان انظار کرم
حضور عالی افاقہ دست داد کیفیات ماضیہ را یاد آوردہ از غایت ندامت
و خجالت بر قدم مبارک در افتاد حضور عالی بر حال زارش نظر ترحم مبذول داشتہ
بنعمت مخصوصہ شرف امتیازی بخشیدند و بدرجہ صوفیان صافی منش
فرا رسانیدند و انچہ حوصلۂ او بود مزید بران مرحمت فرمودند ؎ کیمیائی نزد عالم
با تو ہست ای عقل و دانش را گہر تو ہست ٭ گنجہا بنہادہ باشی در مکان نیست
عاقلتر ز کس در جہان ٭ شاہ آن باشد کہ از خود شہ بود ٭ نے بہ مخزنہا
و گوہر شہ بود ٭ تا بماند شاہی او سرمدی ٭ ہمچو عز ملک و دین احمدی ٭ تا قیامت
نیست شرعش را زوال ٭ گشتہ دور از ملک او عین الکمال ؎

۱۳ ذکر سیزدہم

در بیان کامیابی ضعیفہ ساکنۂ دہلی از توجہ حضور عالی حضرت غوث ثانی رضی اللہ تعالے عنہ

سخنوران صداقت اندیش و ہنر پروران صافی کیش چنان آوردہ اند کہ بارے
بموسم برشکال کہ سقاے ابر از دست کرم جمیع تشنہ لبان جہان را سر سبز و شاداب
داشتہ بود و از طغیان باران ہمہ نو رستگان چمن و باغ را چون شاخ مرجان

در تهٔ آب تشانیده حضور عالے حضرت غوث ثانی بدولت سرای
عظمت و اقبال خود تشریف میداشتند شبی که ظلماتش از مضمون فِي ظُلُمَاتٍ
لَا يُبْصِرُوْنَ خبر میداد از هجوم کثرت باد و باران طوفانی عظیم پیدا گشت
و از غریدن ابر هیبت و لرزه در اندام کوه و دشتها در افتاده و از طپیدن برق شانِ
يَكَادُ الْبَرْقُ يَخْطَفُ اَبْصَارَهُمْ صاف ظاهر شده زنے ضعیفه از معتقدان
حضور عالی که بشهر دهلی مسکن میداشت و بعشق شمع جمال با کمال خود را بیگذاشت
دران شب تیره بخانهٔ خود گوشت می پزانید و از محبت قلبی و شوق باطنی میگفت
کاش که مرشدم ازین گوشت دو یک پاره ذائقه فرمودی تا غذای جان و دل یافتمی
و تمنایم حاصل شدی ای محبان ذی وقار و ای عاشقان جان نثار درانجا
آن ضعیفهٔ محسنه همین آرزو و تمنا بدل نمود و در اینجا ضمیر منیر صورت حالش
دریافت فرمود ؎ پس سلیمان از دلش آگاه شد ❊ کز دل او تا دل او راه بُد ❊
آن کسے کو بانگ مرغان بشنود ❊ در ضمیر هر یکی واقف بود ❊ تا از نخفی مورِ ان
بشنود ❊ هم فغان سر و وران بشنود ❊ از تمنائیش تن زدن و اغماض نمودن
خلاف مروت پنداشته کرم گستر غریب پرور حضور عالی اندران شب که جهانیان
بخوف و هیبت دست از جان شسته بودند و زبانیان از ان طوفان نمونهٔ محشر دم
فرو بسته آنگونه مسافت بُعد را چون روح مقدس سبک طی فرمودند و بدر ضعیفه
حلقه زدند ضعیفهٔ محسنه ازان دستک زنے چیز سے تبرسید و بپرسید کیستی ایمائی زد
که مرشد تو حسب تمنای تو مهمان تو شده است و بدر تو رسیده بیا و گوشت پزانیده
بیار آن فرخنده نصیب از ینگونه ندای مبارک حضور عالی بے اختیار صدا سے
فرحناکے دختر میما بلند ساخت و از هجوم شادی و کامرانی با هوش و حواس
دریافت ؎ امروز بخت نیک بشارت رسان ماست ❊ اقبال به پردهٔ امید صد نواست ❊

پس بالراس والعین شتافته در بکشاد و سر بقدم پاک نهاد ۵

سجده‌ها بسیار دان رسته ز رنج کای سعادت وی مه اقبال و گنج

از خدا یابی جزاهای شریف قوت شکرت ندارد این ضعیف

شکر حق گویید ترا ای پیشوا آن لب و چانه ندارم وین نوا

حمد لک والشکر لک یا ذالمنن حاضرستی و ناظری بر حال من

ای مبارک ساعتی که دیدیم مرده بودم جان تو بخشیدیم

ای خنک آنرا که بیند روی تو یا در افتد با گدایان در کوی تو

آخر الامر بلوازم اعزاز و اکرام پرداخته گوشت حاضر کرد حضور عالی قدر رسے از آن تناول فرمودند و فضله آن بطریق الوش باو سپردند آورده اند که از خلوص و خوش اعتقادی شان بحر کرم بجوش در آمد و با انعام و صله این خدمت بخشید رفت کرا ز انوار معرفت دلش مسرور شد و به نعمت تحفه و صله جانش مسرور و رحمت آن نخورده بسکه بساط التفات ولیه عمر گردید و بدرجه علیا رسید ۵

هر کجا دردی دوا آنجا رود هر کجا فقری نوا آنجا رود

آب کم جو تشنگی آور بدست تا بجوشد آبت از بالا و پست

تا سقاهم ربهم آید خطاب تشنه باش الله اعلم بالصواب

ذکر چهاردهم ۱۴

در بیان تولد شدن فرزند نرینه بخانهٔ شخصی تاجر ضعیف بیمن دعای حضور عالی حضرت غوث الثقلین از بطن زوجه شان که عقیمه بود

مقرران رجسته تقریر و محرران پاکیزه تحریر به تحریر این سخن شیرین بیان کوشیده اند

وبصدق و راستی این سر نامهٔ اعجاز ختامه بدانگونه عذب البیانیها کرده که وی شخصی
از سواصعات ضلع بردوان شخصے بود مالدار ملک التجار از حضور عالی حضرت غوث ثانی
بیعت حاصل بسیار داشت سامان عیش و کامرانی و اسباب عشرت و فرحناکی
مهیا داشته و به حشمت و دولت دنیا وے کامیاب و برخوردار شده ه
همه اسباب شاهی حاصل او * نماند آرزوے در دل او * با اینهمه شادی
و شادمانی شمع شبستان مقصودش گشته بود و چراغ عشرتکدهٔ امیدش منور و
روشن نبود بمصداق کلام ربانی جلّت کلمته و تعالی شانه اَلْمَالُ وَالْبَنُوْنَ
زِیْنَةُ الْحَیٰوةِ الدُّنْیَا از عدم وجود اولاد عین انتعاش لذات حیاتش
پامال و مکدر بود و متاع رونق و خوبیهای زندگانی در آتش حسرت
و غم سوخته خاصةً از کبر سنی یاس کلّے بهم رسیده بود و بعلت ضعیفی و پیرے
در باغ وجودش بجز صداے فریاد نا امیدی نمی بود ه نشان جوانی ز پیران
مجوی * که آب روان باز ناید بجوی * بیاید هوس کردن از سر بدر * که دور هوس
بارے آمد بسر * چو بر سر نشیند ز پیری غبار * دگر عیش صافی توقع مدار *
روزے مدعا بین این تلوسانت و خساشات آن نمزان دیدهٔ نکبت و یاس
بجناب فیضمآب حضور عالی حضرت غوث ثانی خود را رسانید و جبین ارادت
و تعظیم بصد صدق و یقین بخاک قدم پاک سائید و گفت ه شاها دوام قاعدهٔ
عالم از تو باد * اطراف بوستان جهان خرم از تو باد * اگر خدام باری تکلیف تشریف
فرمائی و اداشته مشتاق را عزت بخشند و غدلی کلبه بے رونقم بیفزایند تا سر آئینه
بعید از بنده نوازیها نیست و نخواهد بود ه گر بهائے قدم در کلبهٔ ما می نهی *
لطف می فرمائی و بر چشم ما پا می نهی * معدن اخلاق و مخزن اشفاق حضور عالی
پنجهٔ التجایش را بحنای اجابت رنگین فرموده بخانهٔ داعی تشریف شریف ارزانی [illegible]

وازقدوم میمنت لزوم خانۂ ویرانش از سر نور ورونقی یافت وسهیل مرام باوج اقبالش بتافت بمطارحۂ کلام آن تاجر شکستہ خاطر سوختہ جگر انجم انجم سیارۂ سرشک از دیدۂ حسرت وغم بر دامن حال خود ریختہ عرض نمود ؎
ای مبارک پی شہنشاہی کہ حاصل میکند * اختران در آسمان از طلعت نیک اختری * بکاشانۂ حسرت نشانہ ام سراجی کہ ضیا افزای دیدۂ دل باشند منور فرمایند وبہ نخل مرادم ثمرہ کہ حلاوت حیات راشایستہ است ومرحمت سازند اگرچہ از پیری وکبر سنی زمین مزاجم خاصیت کافور پیدا کردہ ودرینحالت بجز یاس وتنا امیدی حاصل وقسم نماندہ معہذا بحبل المتین تفقدات وتلطفات ذات پاک صفات دست ہمت زدہ سر صدم ؎ آنانکہ خاک را بنظر کیمیا کنند * آیا بود کہ گوشۂ چشمی بما کنند * سرمایۂ مروت وگنجینۂ فتوت حضور عالی برای تسکین خاطر مسکین ارشاد فرمودند کہ اے محب صادق تمنا ومطلبیکہ داری از خلاق کائنات بخواہ تا بے شائبۂ ریب بوصال شاہد مقصود خوشنود وخرم شوی وہم آغوش شی محبوب مطلوب مسرور وشکور باشی تاجر مضطر از فرط ہجوم اضطراری وبیقراری بدامن آستین مبارک گرفتہ صدا می یاغوث المدد المدد بلند نمود واز آہ ونالہ شور محشر برپا ساخت مکارم الطاف ومحاسن اوصاف حضور عالی حضرت غوث ثانی دران ہنگام کہ در بحار زخار جود وجواد مستغرق بودند بہ کمال جذب وجوش دست مبارک بر پشت خمیدۂ آن پیر نود سالہ زدہ فرمودند کہ برو مفتاح ابواب آرزو وتمنای تو حسب خواہش ودلخواہ تو بتو سپردہ شد ؎
زہی ضمیر تو از سر کن فکان واقف * زہی بیان تو اسرار علم را کاشف *
ای محبان وعاشقان عظمت وجلالت حضور عالی حضرت غوث ثانی ازینجا توان فہمید کہ ہمان شب از برکت دعاے حضرت آن پیر نود سالہ

قوت رجلیت پیدا کرد و زنش حامله شد و غریب تر از آنکه در مدت
شش ماه فرزندی یوسف جمال خورشید تمثال متولد شد چه رسم و ضوابط
بدین نهج بوده است که بعد انقضای مدت نه ماه از ایام ابتدای حمل گرسنگی
و عروق آبستنی رسیده ولادت میشود و درینجا خلاف ضوابط و دستور بدر میان
شش ماه از آن پیر سال خورده فرزندی که از کتم عدم بوجود آمده متولد شد چونکه
و خرق عادت حضور عالی چو توان دانست والدین آن فرزند ارجمند به حصول
این نعمت عظمی و عطیهٔ کبری شادان و فرحان بحضور پرنور حاضر آمدند و آن چشم و
چراغ خاندان خود را بخاک قدم پاک غلطانیدند حضور عالی در غایت شفقت
و مرحمت دعای ترقی حیات و درازی عمرش نمودند تا آنکه مولود مسعود بعمر طبیعی رسیده

از دار فانی رخت رحیل بفردوس برین بربست

خاک پاکان لیسی و دیوارشان
بندهٔ یک مرد روشندل شوی
از ملوک خاک جز بانگ دهل
آن نمی یابی که فرسید اولیا

بهتر از عالم و زر و گلزارشان
به که بر فرق سر شاهان روی
تو نخواهی یافت ای پیر سبل
صد کرامت دارد و کار و کیا

ذکر پانزدهم

در بیان نجات یافتن مریدی از بلاء آسیب جن
بتوجه حضور عالی حضرت غوث ثانی رضی الله عنه

معانی شناسان صورت حال و دقیقه بنیان کشف و کمال کیفیت ماجرای غریب
و حکایت عجیب چنان به حصار شرح و بیان آورده اند و بدین نمط به قید تحریر در آورده

که روزی حضور عالی حضرت غوث ثانی رضی الله تعالی عنه سبحانی عنان عزیمت
معطوف فرموده بودند و از نزول اجلال خود آن کوره را مشرف و مشمول فرمودند در انجا
شخصی صاف باطن از مریدان خاندان عالیه قادریه علی صاحبها الرضوان والتحیه
بود آن شخص از چندی روز بمقتضای حادثات زمن به صدمات آسیب جن مبتلا
شده سخت حیران بود هرچند عاملان اکناف و ساحران اطراف برای خلاصی از
آن مجبور تدبیرات شایسته و چاره‌های بایسته نمودند مگر در عملیات عاملان و افسون
ساحران اصلا سفید حال و اثر پذیر نگشت حتی که از آشوب ظلم و ستم آن خبیث
اقلیم وجودش تباه گردیده نوبت بجان و کارد باستخوان رسیده بود مریدان
کیفیت این مقدمه و خستگی حال آن مظلوم دیده بحضور سلیمان دوران حضرت صاحب
غوث ثانی اطلاع دادند و برای جان بخشی مظلوم استغاثه آوردند حضور عالی
فی الحال برگ گل چنبیلی دم کرده فرمودند که آن خزان دیده حادثه را بگویید تا
این گل گلزار کرامت غوثیه بشنوانید و اثر نگهت او ایشان بدیده تحقیق بیقین
مشاهده و تماشا کنید چنانچه حسب فرمان باستعمال آن پرداختند که دفعه شور آن
دیو پلید و صدای فریاد و فغان از نهاد مریض برخاست و پس از گریه و زاری
بدینگونه باظهار حال خسته مآل خویش پرداخت که من نادان و عاجز از قوم جنه
زشت خوئی و خبث باطنی خود برین بیچاره تصدیعات تمام و تکلیفات مالا کلام
رسانیدم نشنیده انستم که این شخص از مریدان حضور عالی حضرت غوث ثانیست
حاشا اگر شمه ازان دانستمی و واقف و آگاه بودمی تا قطع نظر ازین آسیب
و تکلیف رسانیدن ما اندرین اطراف رو هم نه نهادمی اینک نادم و حیران شده
قسم می خورم که ثانیا گاهی بارتکاب اینگونه حرکات ناشایسته مبادرت نخواهم
ورزید کسی از بندگان خدای کریم تعالی شانه بر حال زار من رحم خورده باجراء

پشیمانی و پشیمانی من پیشگاه حضور عالی عرضه دهید والتماس رسانند که این مرتبه
نوازش کریمانه حکم رهائی شرف نفاذ یابد بار دیگر ادای گستاخی ازین فرمان بردار
مرض صدور نخواهد رسید داحیاناً تا سر از دائرۀ اطاعت و فرمان نخواهم کشید
تنجا که پادشاه والاجاه ما پیش خدام درگاه عالی متعالی زانوی ادب تہ می نهند
آنسان ذرۀ بیمقدار را چه یارا که نزد مریدان و معتقدان حضور عالی بگستاخی و بی ادبی
پیش آیم سهو و خطا و تقصیر یکه شده ام باشد عمداً و قصداً نبود حالیه گوشمالی بواجبی
سزای کردار واقعی یافته معترف بقصور و خطا شده ام آینده مصرع هرچه حکم کنی
خدمت فرمانت + حضار ازین غوغای عظیم متحیر و متعجب شده شرح وار حال از آتش
معرض عرض حضور عالی رسانیدند و حکم رهائی شان شنیده واپس رسیدند
فی الحال صدای آه و زاری موقوف شد و مریض ازین مهلکه جان بسلامتی برد پس
همگنان مریض را همراه کرده بقدم بوسی قدسی حاضر آمدند حضور عالی دران هنگام
از غایت نوازش و کرم ارشاد فرمودند که اے مریدان و معتقدان دعاگو خاطر جمع
باشید و مطلقاً خوف و هراس نکنید که فرمان واجب الاذعان جدا عظم قطب الاقطاب
غوث الاغیاث غوث الثقلین سلطان الجن والانس علی جده و علیه الصلاة والسلام
همین ست که هرکه از ید ما یا از دست اولاد ما یا مریدان ما الی یوم القیامة مرید یا طالب
خواهد شد یا اعتقاد خواهد داشت بهرحال از عذاب دارین و عقاب کونین
رهائی و مخلصی خواهد یافت و از آسیب جن و حوادثات زمن مصئون
و مامون خواهد ماند ؎ مریدی لا تخف الله ربی + عطانی رفعة
نلت المنالی + و هم بشارت بشارت داده که کسیکه مرا بیند یا بیننده مرا
یا بیننده بیننده مرا بیند الخ او جنتی ست و آتش دوزخ بر وی حرام ست و همچنین
صدها کرامات و خرق عادات درباره سرکوبی جنات و قلع و قمع شدن شان

از پنج و پنجاه بحین حیات حضرت غوث ثانی و هم بعد وصال حق از برکات پرانوار واقع گردیده اند و بظهور رسیده بلکه هنوز از اولاد و خلفا و خدام ایشان ظاهر و آشکارا میشوند چونکه طوالت منظور نبوده لهذا برهمین قدر اکتفا نموده شد و بس

ذکر شانزدهم

در بیان مژده رسانی حضور عالی حضرت غوث ثانی درباره تولد شدن طفل ولی مادرزاد از اولاد خود قبل پنجاه سال بطریق پیشگوئی

نغمه سرایان خوش الحانی و زمزمه پردازان شادی و شادمانی دانایان اخبار غیب دانی و ماهران اسرار پنهانی بشرح پردازی این داستان بهجت و فرحت بنیان بدینگونه پرداخته اند و تفصیل این اجمال بدین نمط ساخته که روزی عارف راه عرفانی و کشاف دقائق رازدانی جنید اوان بایزید دوران حضور عالی حضرت غوث ثانی در خانقاه جلوس اجلال پیدا داشتند و مریدان و معتقدان چون هاله گرد ماه حلقه بسته بودند که دفعةً آثار مستی و نشئه از رفتار و اطوار پدید آمد گاهی عاشقانه بوئی از باد استشمام می ساختند و ساعتی مشتاقانه جرعه محبت را لا سر پرداختند ٭

هم در اینجا ناله مشتاق کرده ٭ بوی را از باد استنشاق کرده ٭ بوی خوش را عاشقانه می کشید ٭ جان او از باده می چشید ٭ مریدان باسعادت اینگونه وجد و ترانه شنیده بعالم حیرت فرو ماندند و بدریافت سبب آنچنان وابستگی و فرحناکی بسیار مشتاق شدند از غایت بیصبری یکی از آن مهر سکوت بشکست و بدینگونه ترانه زد ٭

چون درو آثار مستی شد پدید	یک مرید او را دم اندر رسید

پس بپرسیدش که این احوال خویش | که برونست از حجاب پنج و شش
گاه سرخ و گاه زرد و گه سفید | می‌شود در دیده چون حالست نوید
بیکسی بوی نگارا هر نیست گل | پیشکش از غیب است از گلزار گل
ای تو کام جان هر خود کامه | هر دم از غیبت پیام و نامه
هر دمی یعقوب وار از یوسفی | می‌رسد اندر مشامم تو شفی
قطرهٔ بر ریز بر ما زان سبو | شمه زان گلستان با ما بگو
خود نداریم ای جمال منتهی | کز لب با خشک ما تو تنها خوری
ای فلک پیمانی چیست خبر | زانچه خوردی جرعه بر ما بریز
سر مجلس نیست در دوران دگر | جز نوا سر شود هم ایقان رنگر
کی توان نوشید این می زیر دست | می یقین مرد و را رسوا کرست
بوی را پوشیده و مکنون کنند | چشم مست خویشتن را چون کنند
سلطنت کن ای رازدان راز گو | آنچه بازست صد بگردش باز گو

پس از زبان فیض ترجمان حضور عالی ارشاد رفت که امروز بوی خوش بیکشم و نوای خوش بشنوم اینک نوید است تا طرب افزا از پردهٔ غیب که کام جان را تازه ساخته

ورقی فروزان را نواخته است

گفت بوی ابو العجب آمد بمن | همچنانکه مر نبی را از یمن
سر محمد گفت بر دست صبا | از یمن می آیدم بوی خدا
از اویس و از قرن بوی عجب | مر نبی را مست کرد و پر طرب

ای محبان و عاشقان بدانید و آگاه باشید که یگانه دوران ما از صلب نور حسینی قرة عینی خلیفهٔ برحق و وارث مطلق قطب ربانی سید شاه طفیل علی القادری فرزند دلبند و در یتیم صدف ارجمند پیدا خواهد شد که علم بالاست و ولایت رفیع بسکون

جهان خواهد افراخت و کوس صولت و بزرگی از ثری تا ثریا بنام نامیش
خواهد نواخت و نام آن فخر اولاد و اجداد شهنشاه بغداد غوث ازلی ولی مادرزاد
سید شاه مهر علی القادری خواهد بود و علم ولایت غوثیه من در ملک بنگاله
بلکه در هر خانه و برزن خواهد گردید و بسایهٔ خود همگنان را خواهد رسانید انشاء الله
حضور عالی حضرت غوث ثانی از کشف و کمال باطنی تفصیل درجات یک یک بیان
فرموده از حلیه‌های صورت آن یوسف مصر جمال نیز شرف آگاهی بخشیده‌اند
و از زبان پیدایش هم خبر داده‌اند ؎

گفت زین سو که یاری میرسد	کاندرین ره شهریاری میرسد
بعد چندین سال میزاید شهی	میزند بر آسمانها خرگهی
رویش از گلزار حق گلگون بود	از سن او اندر مقام افزون بود
قد او و رنگ او و شکل او	یک بیک وا گفت از گیسو و رو
حلیه‌های روح او را هم شمرد	از صفات و از طریق جاه او بود

ای محبان خاندان قادری پیشینگوئی حضور عالی حضرت غوث ثانی دیده باید
کرد آنچنانکه حضرت محبوب پاک از جمیع صفات و حالات حصول نعمت مخدوم خود
حضرت خواجه بهاء الدین نقشبند قبل تولد فرموده بودند حضور عالی نیز از مرشد ما
خبر تام رسانیده‌اند و بعد مرور پنجاه سال از وصال حضور عالی حضرت غوث ثانی
وجود با جود این نجیب الطرفین صحیح النسبین حضرت سیدنا و مولانا و مرشدنا
غوث ازلی محبوب رب لم یزلی عالم علم عقلی و نقلی سید شاه مهر علی القادری البغدادی
اصلاً و المیدنی فوری مولداً علیه التحیة والثنا پرتو انداز عالم شهود گردید یعنی مهر سپهر ولایت
و کرامت و نیر اکبر اوج امامت و سیادت از برج سعادت و شرافت طلوع فرمود
و ظهور نمود ؎

بر نبشتند آن زمان تاریخ را — از کتاب آراستند آن تقویم را
چون بسید الوقت آن تاریخ است — زان همین آن شاه پیدا گشت خاست
زاده شد آن شاه و نزدیک باخت — از عدم پیدا شد و ترکیب تاخت
جمله خوبیهای او از امساک وجود — آنچنان آمد که آن شه گفته بود
لوح محفوظ است او را پیشوا — از چه محفوظ است محفوظ از خطا
فی نجوم است و نه رمل است و نه خواب — وحی حق والله اعلم بالصواب

واضح و روشن باد که جناب حضرت مرشدنا و مولانا سید شاه مهر علی القادری قدس سره السامی حسب فرمودهٔ حضور عالی حضرت غوث ثانی بمدارج اعلی رسیدند و قطب دوران و غوث زمان شدند چنانچه تشریح و تفصیل آن بکتاب یکم نوشته می شود انشاء الله المستعان باید دانست همچنانکه خبر صداقت اثر ولادت شریف مرشدنا حسب فرمودهٔ غوث ثانی بوقوع رسید بشارت ثانیه علم گردیدنی که اشارت ازان بحصول بیعت و مریدی ساکنان این دیار بود آن نیز بجلوهٔ صداقت کما ینبغی رونمود یعنی اگرچه بعهد غوثیت حضرت غوث ثانی و دنبال فیض نیابان خلیفهٔ برحق و وارث مطلق سیدنا و مولانا سید شاه طفیل علی القادری البغدادی الحسنی الحسینی رضی الله تعالی عنهما اکثرین این دیار بزمرهٔ مریدان و معتقدان داخل شده بودند اما بمصداق [illegible] بوقت این حضرت ولی مادرزاد احدی باقی نمانده که از صدق ارادت دست بیعت بآنحضرت نداده باشد و بدائرهٔ اطاعت سر ننهاده

ذکر هفدهم

در بیان وفات شریف حضور عالی حضرت غوث ثانی

در فیض یابی جناب حضرت قطب ربانی خلیفۂ برحق و وارث مطلق سیدنا و مولانا سید شاہ طفیل علی القادری قدس اللہ سرہ و افاض علینا برہ و فیضہ از فرا فیض آثار آن فیاض روزگار رضی اللہ تعالیٰ عنہ

مع تصرفات دیگر کہ بعد وصال حق بظہور آمدہ

جاں نثاران عشق و محبت و دل باختگان صدق و ارادت بشرح این خبر دلسوز
چنان سینہ تنگا فیہا کردہ اند و بہ بیان این حال پر ملال زبان گونہ جگر خراشیدہا
شنودہ کہ جرگاہ ولایت پناہ و الا دستگاہ قطب ربانی حضرت غوث ثانی سید شاہ
ذاکر علی القادری رضی اللہ تعالیٰ عنہ بہ ہوائے ریاض جاوید بہار وصال حضرت حق
ازین سرابستان فانی دامن تعلق برکشید ناگاہ این دار ناپائدار را پشت پا زدہ بکلہا
یکروئی متوجہ فردوس برین شدند مریدان ازین غم خون حسرت و افسوس از دیدہا
ریختند و مستفیدان ازین ماتم خاک رنج و آلام بر فرق روزگار بیختند [illegible] دردا کہ
بیخ گلبن شادی بریدہ شد۔ و احسرتا کہ شاخ طرب بارور نماند۔ طیور دل فغان برآر
کہ آرام جان رفت و دیدہ خون ببار کہ نور بصر نماند۔ اینک سایہ پرورد ناز و نعمت
ذاکریہ و قادریہ جناب سیدنا و مولانا سید شاہ طفیل علی القادری قدس سرہ
کہ والد ماجد ایشان جناب قطب ربانی سیدنا و مولانا سید شاہ ذاکر علی القادری
الجیلانی البغدادی الحسنی الحسینی رضی اللہ تعالیٰ عنہ در ہنگام رحلت فرمائے
شش سنہ از این قرۂ باصرۂ سیادت و غرۂ ناصیہ شرافت را ظل حمایت و حراست
عزیز گوارش حضور عالی حضرت غوث ثانی داشتند۔ حضور عالی حضرت غوث ثانی
با وجود کمی سن شریف عقد آن گوہر یگانہ بسبب فرزندی گرفتند۔ ازین ساختہ باشند کہ

لباس صبر و شکیبائی چاک زدند و کالای جمعیت و تسکین خاطر پاک را پاک بسوختند
از بار محنت و هجوم صدمهٔ سخت بجان رسیده و خار حسرت و الم روی دل را لخت لخت
خراشید آه سوزناک از جگر گرم بر میکشیدند و قطرات اشک خونی از سحاب دیده ها باریده
و سیلها میساختند ؎ جانهای بسوختهٔ هجران بهمدمی * مجروح سینه ایم نداریم مرهمی *
چون شمع سوخته رشتهٔ جانم ز تاب دل * وز سوز سینه می نتوانم زدن دمی * در آنحالت غم و هم
انواع خیالات بخاطر خطیر رو نموده و یاد محرومی و ناکامیابیهای زمان ماضیه غم بر غم
بر افزوده شوریده فریاد و فغان بلند ساختند و زاری زار بهینگونه پرداختند ؎ از ناشکیبا
ئی آتش دل تا چه غایت است * از آب دیده پرس که او ترجمان است * آه ای وای
بر ناکامی و بخت برگشتهٔ من که در حالت زندگانی پدر از شفقت پدری دور افتاده
بصعوبتهای فراق تنگ بسر بردم و بسایهٔ دولت حضور عالی باری بیاسودم و برکات
خدمات آنچنان پدر والا را از دست داده شربتهای تلخکامیها کشیدیم بدان کدورت
نیز از زلال رحمت ولی نعمت پاشیدیم و فی الجمله به تسکینی پرداختیم تا اکنون آن سایه و سرچشمه
کجا و آن حمایت و جمعیت کو زمانه ز روی امیدم را خراشیده و گلبن خرمی و عیشم را
از بیخ و بن تراشیده ؎ مجموع روزگار تو روز امید بود * آن روز خوش کجا شد
و آن روزگار کو * داغهای گوناگون سینه مجدد شده و مصیبتهای تازه و کهنه دل بهم
و مکدر ؎ هر دم زمانه داغ دگرگونه میدهد * یک داغ نیک ناشده داغی دگر دهد * افسوس
که از میراث پدری که خزینهٔ انوار معرفت الهی است بهره بر نداشتم و نه از گنجینهٔ اسرار معنوی
نصیبی ؎ آنچه از من گم شده ار از سلیمان گم شدی * هم سلیمان هم پری هم اهرمن
بگریستی * هم مشفق را پدر مهربان خود دانستم و به پناه مهر و محبت آن آفتاب
کرامت نیکو پرورش یافتم از غفلت و ناساعدت بخت اوقات شبانه روزی را
بشواغل علم ظاهری ضایع کردم و می بتحصیل علم معرفت تکلیفی نکشیدم

ورنه برای صیقل زنگ باطن زحمتی مثنوی

علم آموزی طریقش قولی است	حرف آموزی طریقش فعلی است
دانش انوار است در جان رجال	نه ز راه دفتر و نه قیل و قال
دانش آن را ستاند جان ز جان	نه ز راه دفتر و نه از زبان
تا دلش را شرح آن سازد ضیا	پس الم نشرح بفرماید خدا

دریغ که اینک خزینهٔ اسرار الٰهی را بزیر زمین سپردم و من گداوار آن گنج گران بها از دست
داده بی یار و مددگار بگوشهٔ خمول نشستم

بالله گویم راز خود چون محرم رازم نماند	چاره سازی چون کنم چون یار دمسازم نماند

اکنون از شجر زندگانی چه برخورم و از سرمایهٔ حیات چه نفع گیرم بیچ تنهائی و عنای بیکسی
نمیگذارد که زمام صبر گرفته آید و از ناکامیابی و مایوسی نه تابیست در دل
که حرارتش را بآب شکیبائی فرونشیند

آمده ام از کوی امید آواره چه باید نمود	چاره چون از دست شد بیچاره چه باید نمود

ازینگونه تحسرات و کلمات دل خراش بیهوش درافتادند بعد از زمان دراز بهوش آمده
باز فریاد و برگشت میکردند بدینگونه آن روز تا نیم شب رسانیدند پس حسب الامر دل
و بهایست قلب در بیگاه نصف شب برای تدارک خیال و زلال بافات خود بطرف
روضهٔ منوره بشتافتند و خواستند که بتوجه روحانی حضور حالی استیناس حاصل کنند
از نعمت مخصوص حصهٔ نصیبی فراگیرند و خاطر مضطر و مایوس را تسکین دهند مثنوی

دریغا دولت صاحبدلان	راه جوید هر که هست از غافلان
گر تو در گلشن درآئی گل بری	سوی بستان بگذری سنبل بری

چون قریب تر روضه شدند دیدند که مار و عقرب از هر گوشه بجانب سر آورده آماده
بنیش زنی و ایذا رسانیها ست اگرچه باستغنای بشریت خوف و هیبت مستولی گشت

مگر اینها از کرامات حضور عالی پیدا نشده سمت تنها خفتند و از انجا که دفعهٔ بسبب بی ادبی
و گستاخی پیش آمدن از طریق طلب آئین ادب بعید است طوعاً و کرهاً آن شب بمنزل حرام
واپس رسیدند مگر جان عاشق را صبر کجا و دل باختگان را تحمل کجا دیگر روز همان وقت شب جان
بکف در آمدند و با سیدتر پاک لطف سمت روضه باز شتافتند فرد تریاک
دردها این رسول آن فریقین ؛ صدیق را چه غم بود از زهر جانگزا ؛ چون قریب تر رسیدند
همان معاملات غیبی پیش آمدند یعنی حسب دستور شب گذشته بار دگر درها سربزده
در ضمنها در بنای کار را انداختند پس بسیار مأیوس شدند و فرمودند ع رسیده ام
سرِ تشنه جگر بچشمهٔ صاف ؛ ولے چه سود که یارای آب خوردن نیست ؛ دران حالت
هجوم یاس و نا امیدی بشکسته خاطری التماس نمودند و بدینگونه مخاطب شدند
ع باز آسے که در سوز و گدازم بینی ؛ بیداری شبهای درازم بینی ؛ آسے چارهٔ
بیچارگان از غفلت و حماقت بعالم حیات تو بچاره پرداز سے خود نپرداختم و حالیه
که برای چاره جوئی بدار الشفا سے چو تو مسیحا نفسے رسیده ام ملاقات گونه گونه نصیب گویم
و بجای نوش داروئی زهر هلاهل بکام تلخم آمده ع باز آمدم که سجدهٔ این خاک پاک کنم ؛ قربانے
تو شده باشد ادا کنم ؛ مگر هنوز از سرچشمهٔ فیض قطرهٔ بلب تشنه ام نرسیده که جام مرادم
بشکسته شد ع تا رسیده با لبم جرعهٔ از ساغر عیش ؛ میزند دست جفا
جام مرادم بر سنگ ؛ بدینگونه بسیار گریه و زاری با آغاز نهادند و بتمام رقت
و جوش محبت از خطرهای حضرات گزنده ترسیده خود را بمرقد انور انداختند
و گفتند ع کامی مبارک پیشه شاهی که حاصل میکنند ؛ اختران آسمان
از طلعت نیک اختری ؛ ای آفتاب عالم تاب درگان دور افتاده از افاضت
انوار تو چشم بصیرت روشن کردند و ما با وصف حصول دولت مقاربت بظلمات
اندوه و غم فرو ماندیم ای حاکم جان نواز انصاف بده که فرزندان را از مال و میراث پدرے

محروم داشتن و اغیار را به لطف نواختن بکدام مذهب و ملت روا ست
و جائز ؎ نه زیبد که از بهر صیقل لطف * زنگ اندوه از آئینهٔ دل نزدائی * و اگر همچنین
محروم داری و حق مستحق نه گذاری جان را دریغ نخواهم داشت و در آستان تیغ نخواهم گذاشت
؎ بیخبر نخیزم ز سر کوی تو تا جان دارم * ور رسد کار بجان از سر جان برخیزم *
پس ازینگونه دلسوزیها بجوش مستی در آمدند و بگفتند که بنام خدای پاک عظم شانه
اگر امشب از نعمت مخصوصهٔ قادریه که ارث و از آن ماست برخوردار و بهره اندوز
نشوم تا فردا علی الصباح نعش مبارک را از روضه بر آورده بآب دریا خواهم انداخت
و نام و نشان چنتو شهنشاهی را از دفتر روزگار محو و پاک خواهم ساخت ؎ در رقیب
حسن تو نازیست بسی خوش نما * غمزه بطرز ستم عشوه برنگ جفا * ازین طرف در بازار محبت
و سوالات همینگونه ناز فروشیها میشد و ازان طرف خریدار ناز فرزندان قدر و قیمتش
بدینگونه برافزود که یکبار روضه منوره بجنبش در آمد و ازاندرونش جوشی پیدا شد
؎ وقت است که گل برفگند پرده ز رخسار * زان سان که ز فانوس چراغی بدر آید
ناگاه از مرقد انور یه دو دست مبارک که در حقیقت ید قدرت الهی و چون پنجهٔ شعاع
آفتاب بر آمد و ارشاد رفت یا ذکریٰ ابنة النعمتی این نعمتی است از خزانهٔ غیب که برای تو
ودیعت نهاده بود اینک مستحکم بگیر و از اکتساب و اقتباس آن شمع دانش برافروز ؎
از طرف چمن نسیم اقبال وزید * در گلشن امید گل لطف دمید * آن سرمایه ناز این نیاز
ید بیضای موسوی برای العین مشاهده نموده گلبانگ شادی در حسرتها زدند و بدو اشتیاق
صد آیا شیخی یا مرشدی بلند فرموده بران پنجهٔ مرجان لب یاقوت رنگ و چشم
دُر بار خود را داشتند و بوسها دادند ؎ بلبل ز ادب پا ننهد بر صف گلزار *
تا گل به طلبگاری او لب نگشاید * حاصل الامر خزینهٔ دل را از نقد معرفت مالامال فرمودند
و گنجینهٔ سینه را از انوار تجلیات الهی روشن و منور کرده اند هم آن کمالات و نعمتها

که مخصوص نیابت پاک حضرت غوث ثانی بود همه ازان حاصل فرموده سجاده نشین
ولایت شدند واکثر از خرق عادات وکرامات ازان پاک ضمیر بظهور پیوست که بر جهانیان
روشن گشت چنانچه شمهٔ ازان بطور اختصار در خاتمهٔ کتاب مذکور خواهد شد ان شاء الله تعالی

ذکر پنجاه و ششم

در بیان مشرف شدن شخصی عاشق صادق از شرف دیدار پر انوار حضور عالی حضرت غوث ثانی بروحانیت که مع الجسم بچشم سر و ظاهر شدند و او ازین نعمت عظمی بهره ور ساختند

تا سالکان مناسک دانش وسالکان مسالک بینش سلوک عشق ومحبت را
بدین روش پیموده اند وباظهار آن بدین نمط کوشیده که در ملک مغرب مردی عاشق
وطالب صادق بود به تلاش صاحبدلان یکجان فرمودی و بسراغ کاملان چون
هلال نحیف وکاهیده بهوای محبت شان در سر گرفته شیفته وسوخته می بود وپیوسته
بجستجوی خدمت آنها فریفته وگرفته از آنجا که واصلان حق چون آب زندگانی بظلمات
خفا پوشیده اند همچو آنست که آتش تشنه کامیهای دل را ازان سرچشمهٔ
فیض فرو نشاند واز خاصان خدا انشای نمی دانست که از دیدار پر انوار شان چشم
ظاهربین خود را جلا بخشد وشاداب گرداند ه دل بخر تا دانا باشی جوان ز تجلی
چهره ات چون ارغوان * طالب دل شو که تا باشی چو گل * تا شوی شادان و خندان
همچو گل * آخر کار بمصداق من طلب شیئا وجد وجد شهرهٔ عظمت وکمال
وآوازهٔ عزت وجلال حضور عالی حضرت غوث ثانی شنیده نادیده عاشق شیدا گشته
وپیوسته وابسته نه تنها عشق از دیدار خیزد * بسا کین دولت از گفتار خیزد *

درآید جلوهٔ حسن از در گوش ٭ ز جان آرام برباید ز دل هوش ٭ پس آن مال باخته
از خانمان جمعیت کناره کرده رخت سفر بربست مسافت بعیده به نظر او کوتاه شود
و شدائد سفر آسان ٭ ای خنک جانیکه به عشق حال ٭ بذل کرد او خانمان
ملک و مال ٭ کرد ویران خانه بهر گنج و زر ٭ ز ویران نخش گنجینه معمور شد ٭ بهر کیف
پس از قطع منازل بحر و بر و مراحل کوه و دشتهای پر خطر فائز و بار جان جانان گردید
آب و هوای آن نواحی که برای عاشقان تفتیده جگر چون عین الحیات و نسیم جنت
خوشگوار تر است نوع بخشش خاطر حزینش شد عندلیب وار به بال شوق و پر جناح
استعجال تیز پرواز هوا شده روزی قریب آن دار الامان قصبه گنگوه رسید
وا از سوی دریا که زیر آن جنت آباد به صد لطافت و خوبی چنانچه جنت تجری
من تحتها الانهار جاریست عبور کرده برآمد از جمیع آلایشهای سفر پاک
و صاف شده عزم خانقاه ذاکرین قادریه مصمم شود و دو یک قدم ازین طرف ساحل
پیشتر زده بود که ناگاه یک سواری او بهم سوار نظارا جلا داده پیشش رسید و دید که معصوم
رخسار مبارکش معنی بیشتره الشمس و ضحاها روشن تر است و از زلف عنبر بیزش
گره کشائیهای مضمون واللیل اذا یغشاها صاف ظاهر ظاهری بر آن است روشن بر پیشه
کمال باطنی و وجاهت صوری آئینه ایست صورت نمای سیرت معنوی
٭ دید شخصی کامل پر مایه ٭ آفتابی درمیان سایه ٭ نور حق ظاهر بود اندر ولی ٭
نیک بین باشی اگر اهل دلی ٭ آئینه که ز زنگ آلایش جدا است ٭ پر شعاع نور خورشید
خدا است ٭ طلوع طلعتش برآئینه رخسار تابان چنان شیفته و فریفته آن شیخ است
که بیخانه چشم باز کرده و شیدا است که از شکر شکنی فیض باز ماند به یک نگاه جمال باکمال
دل و جان را تسلیم نموده بر شوکت و جلال سلام و تحیت بجا رسانده و ... محقق
سرمست شیش ٭ که آن لطافت و خوبی نه حد آب و گل است ٭ پس شب بسود اه

مظهار عظمت به خوبی مخاطب شده از وطن و اراده شان پرسیدند و ارشاد
فرمودند تو به هوای کسب صحبت سفر اختیار کردی و خود را تا اینجا رساندی
شنیدم که اکنون سفر بغداد شریف بجان بگزیده ام و در راه داشته بیا فرصت را غنیمت
بشمار و از با بیعت حاصل بساز ؎ هیچ عاشق خود نباشد وصل جو ؛ تا که
معشوق نشد جویای او ؛ این بیاض طالب دولت شتاب ؛ که شنیدست
این زبان و فتح باب ؛ عاشق باخته هوش خود فراموش فریاد برکشید و بعرض
رسانید ؎ ای خسرو زمانه که از روی سعادت ؛ مسند فراز گنبد اخضر نهاده ؛
با دولت سپهر آرام کز ظفر ؛ صد داغ به جبین مهر و خور نهاده ؛ دل و جانم نثار
خاک قدم پاک تو باد که به سر به سایه دولت وی نیاسوده ام که سوز فراق به سینه این
غم زده و خانمان جمعیت و فراغت را برباد داده نهاده این چه خبر جانکاه بود که از جان
بیزار آمدم و پیمانه صبرت فرو رفتم ؎ سایه خویش از سر من برندار ؛ بیقرارم بیقرارم بیقرارم
بیقرارم خدا را ببار رشته از خشم من ؛ در غمت ای رشک سرو یاسمن ؛ تکیه هم
لائق چه باشد گردی ؛ ناشر کشته را بسی در تنی ؛ بهر حال بشرف بیعت و نعمت و تا
خو اختصاص یافت و باز ابیقراری با گریه و زاری پرداخت و گفت ای آفتاب
کرامت و بزرگی این ذره بی مقدار را اگر از خدمت بر میان جان بسته همرکاب
دولت خواهم ماند بار فراق بس گران خواهد بود و از کلفت جدائی صدمه سخت
بجان خواهد رسید ؎ امر تو مصطفی است چون جم ؛ از برای خدمت بندم کمر ؛
راه در باغ بوستان کن لطیف ؛ مقصد باشم هم تو ای شهر یقین ؛ حضور عالی اشتیاق
و بی صبری شان در یافته از شیرین بیانی تسلیها بخشیدند و فرمودند که اینک شکم
بر سینه بینه و بخانقاه برو و تبرکات شجره که حق مریدان است از خلیفه بر حق وارث مطلق
بگیر و چندی منتظر وقت باش تا که باز از هر گرد به بدل جو نوال سلطانی سر فرو ممتاز باشی

همین قدر ارشاد فرموده اسپ گلگون تنگ را جولان داده بطرفة العین از نظر غائب
شدند درین حالت امید و بیم عاشق بیچاره با دل صدپاره بطرف خانقاه شریف
درآمد ع دل فرو بسته و بلعل آن کس بود * کز فراق یار در محبس بود * در آنجا
رسیده بشنید که امروز عرس چهارم حضرت غوث ثانی است و یکه خادمان درگاه و مریدان بارگاه
از اغذیه و ماکولات عرس چیزے ترتیب می دهند این سخن را از عجائبات روزگار
تصور ساخت و بگرداب حیرت فرو رفت پس آه سرد از جگر گرم خود برکشیده واقعات
چشم دیده پیش حاضرین بےکم و کاست بازگفت بمجرد استماع این خبر نوا از نهاد حضار
برخاست گفتند که چهار روز میگذرد که فروغ انوار جمال آن آفتاب عالمتاب
از چشم ما پنهان شده و سایهٔ هماے کرمت از سر ما منقطع گردیده این چه تقریر است
که همین وقت بکنار دریا از دولت بیعت حضور عالی دامن حال را مالا مال کرده رمز شناسان
والا فطرت بمصداق کرامات الاولیاء حق بتصدیقش پرداختند و بے اختیار
صدای صدقنا زدند ع هرگز نمیرد آنکه دلش زنده شد بعشق *
ثبت است بر جریدهٔ عالم دوام ما * و جاهلان زشت خو بمقتضای طبیعت خود ما
این را بهزل و سخریت شمردند و جانب راست را گذاشته بتکذیب پیش افترا بستند
ع چون محمد را ابوبکر نیکو * دید صدقش گفت هذا صادق * چون ابوبکر از محمد
بد دید * گفت هذا لیس وجه الکاذب * چون نه بد بوجهل از اصحاب درد * دید
شق القمر باور نکرد * آئینه دل صاف باشی تا در او * واشناسی صورت زشت را
از نکو * حاصل الامر آن عاشق صادق بعد سرانجام تقریب عرس شجره و تبرکات
حاصل کرده واپس رفت آورده اند که بکم مایه فرصت از توجه حضور عالی بمراد دلی
رسیده در زمرهٔ اولیاء الله داخل شده ع

احمدا اینجا ندارد مال سود	سینه باید پر ز عشق و درد و دود

ط این بیت حافظ شیراز است ۱۲

گر دو سه ابله ترا منکر شوند | تلخ کی گردی چو هستی کان قند
گر دو سه احمق ترا تهمت نهند | حق برای تو گواهی می دهد
گر خفاشی را ز خورشیدی خوریست | آن دلیل آمد که او خورشید نیست
نفرت خفاشکان باشد دلیل | که منم خورشید تابان جلیل
گر گلابی را جعل راغب شود | آن دلیل ناگلابی می بود

ذکر نوزدهم

در بیان دزدیدن برنج به تقریب عرس شریف حضور عالی حضرت غوث ثانی و پزیدن برنج بجانهٔ دزد بلا آب و آتش و منجل شدن آن

ذله گیران مائدهٔ معانی و بهره اندوزان ذخیرهٔ نکته دانی آورده اند که بعد وصال ذات ستوده صفات حضور عالی حضرت غوث ثانی حسب مراسم رسمیه تقریب سعادت قریب عرس دهم در پیش گردید کارگزاران سلیقه شعار بفراهم آوری لوازم ضروری سعی و کوشش مشکوری نمودند و ملازمان سلطانی نطاق ادب بر میان جان بسته بسر انجام آن مهام همه تن آماده و مستعد بودند که درین اثنا یکی از پارچه بافان قصبه سنگلوٹ که باسم پنچا مشهور بود و اکثر اهتمام مهمات آن تقریب بدامن همتش وابسته حسب خباثت باطن چند آثار برنج از ذخیره سامان عرس متبرکه بدزدید و بخانهٔ خویش برد و زیر سقف خانه بظرفی آویزان نگهداشته باز باهتمام و انصرام پرداخت ازانجا که حریصان دانه جو همواره بدام نفس اماره افتاده متاع دین و ایمان را میسوزانند و کالای عزت و اعتبار را بخاک رسوائی و ذلت انداخته

ذلیل و خوار میشوند ناگاه از سقف خانهٔ آن سیاه کار تباه روزگار دودی عظیم
برخاست و سر بسپهر فلک رسید ۵ هر که در بندگی حرص فتاد * مشتعل از بند او
شود آزاد * حاضرین کسان آتش زدگی کرده جمله یکبارگی چون سیل آب دویدند
و دیدند که باندرون خانهٔ قدسیه بیخ سبو بیخ آتش و ظرفی آویزان خود بخود دمی پر دود از قدرت
ربانی دود و دود دود و بیک آتش می بر آید ۵ آتش پنهان و دود وقتش آشکار * دود او
ظاهر شود پایان کار * عند الاستفسار کیفیت حال خذلان مآل پیش همگنان روشن گردید ۵
زراه حرص به تعجیل سوی دانه مرو * بهوش باش که دامیست زیر هر دانه * مردمان
بمشاهدهٔ اینگونه حالات و بزرگی از هیبت بلرزیدند و از هرگونه خوف و خطر چون
دود بر آتش پیچیدند آن بدنهاد بدنیت فساد بگرداب اضطراب فرو رفت از ناصیهٔ حال خویش
عرق خجالت و ندامت بریخت و بامید معافی تقصیرات بر خاک آستانهٔ غوثیه سر نهاد
و بگریه و زاری در افتاد و دیگران نیز برای شفاعت شان دست بدعا شدند
و معافی خواستند پس فتنهٔ آن دود سر بر آورده موقوف گردید و از تیرگی آثار آن
چیزی باقی نماند آورده اند که مجرم در آن حالت ترس و بیم برای العین مشاهده نمود
که حضور عالی حضرت غوث ثانی تشریف آوردند و از کمال شفقت و رحمت
بجرم و خطایش قلم عفو کشیدند و از نعمت مخصوصه بهره بخشیدند ۵

اولیا اطفال حق اند ای پسر — غائبی و حاضری بس باخبر
گفت اطفال منند این اولیا — در غریبی فرد از کار و کیا
پشت دار جمله عصمتها کنم — گوئیا هستند خود اجزای من
هان و هان این فرقه پوشان منند — صد هزار اندر هزار و یک تنند
صد هزاران اولیای حق پرست — خود بهر فرقه سیاستها بدست

ذکر بستم

در بیان از خود رسته شدن درخت کدو بگوشهٔ مزار پر انوار حضور عالی حضرت غوث ثانی و باندک زمانه برآمدن کدوهاے بے شمار از آن درخت خورد و گویا براے تصرف عرس شریف بے موسم پیدا شده

نخلبندان چمنستان معرفت و سبزه پیرایان بهارستان حقیقت برگ و بار
این کلام صداقت التیام را بدین رنگ ظاهر ساخته اند و در نظر ارباب بصیرت
نضارت بخشیده که بعد از وفات حضور عالی حضرت غوث ثانی درختے کدو از خود
بگوشهٔ مزار پیدا گردید بشادابی و تر و تازگی از رزستان جنت گوی سبقت ربود
و قوت نامیه از بسیار پیرایے غیب چنان حاصل کرده بود که بعرصهٔ پانزده روز
بلا قطره ریزی باران و آب پاشی باغبان چون دستهاے چنار سر بالا کشیده
و اطراف و جوانب را از شاخهاے خود فرا گرفته آنقدر کدو پیدا کرد که شمار آن بر خیال
بالغ خردان چون شمار قطرهای باران دشوار گردید چنانچه در تقریب چهلم آن حضرت
مردمان سنگلاکوٹ قریب سه هزار آدمی سیر بخوردند و نیز حسب خواهش و فراخور
احتیاج بخانهٔ خود ها بردند با وصف آنگونه خرچ عظیم آن درخت قدرت نما از گران باری
و برومندی در گنجینهٔ خود نقصانی ندید منکرین اینگونه بهار پیرایهای گلبن کرامت
معائنه کرده گلهاے صدق و صفا بدستار خود ها بستند و معائنین نکهت گلشن
قدرت از نسیم خضری شنیده هواے محبت و ولا در سر گرفتند ۵

باغبان ملک با اقبال و بخت	چون درختی را نشاند اندر درخت
آن درختی را که تلخ و رد بود	وان درختی که یکش هفصد بود

کے برابر دارد اندر مرتبت	چون بہ بیند شان چشم عاقبت
کان درختان انتہایت چیست کہ	گرچہ یکسانند این دم در نظر
شیخ گو بنگر بنور اللہ شد	از نہایت وز نخست آگاہ شد
چشم آخر بین ببست از بہر حق	چشم آخر بین گشاد اندر سبق

ذکر بست و یکم

در بیان شفا یابی خادم زادہ حضور عالی حضرت غوث ثانی از علاج طبیب غیبی کہ خضر علیہ السلام بودند و ظاہر شدن انار غیر موسم بر درخت مزار شریف

نبض شناسان مزاج سخن و مزاج دانایان روایات کہن کیفیات نوشداروی کلام شیرین را چنان نگاشتہ اند و بصحت این نسخہ اعجاز بدانگونہ پرداختہ کہ طفلی خادم روضہ پاک حضور عالی حضرت غوث ثانی قضارا بہ پیچہ کا زمرض مبتلا شدہ از مدت یک سال انواع صعوبت و رنجہا می کشید و شوراہ حرارت و تلخکامیہا می چشید ہر چند پدر شفق بکرم مہربانیہا سے درد فرزندی بجوشید و بچارہ جوئیہای رنجور بجان کوشید مگر ہر آئینہ روی گل مقصود ندید و از گلشن امید بوی صحت و صفا نشنید طبیبان حاذق از علاج شان عاجز آمدند و چارہ پردازان سابق از چارہ پردازی آن سست باز شدند

ہر چہ کردند از علاج و از دوا	گشت رنج افزون و حاجت ناروا
از قضا سرکنگبین صفرا فزود	روغن بادام خشکی می نمود
سستی دل شد فزون و خواب کم	سوزش چشم و دل پر درد و غم
شربت و دارو و ہر اسباب بود	از طبیبان رنجست بیکسہ آورد

خادم بیچاره روزی بروضهٔ مبارک حاضر آمده بصد الحاح بگریه و زاری پرداخت و سیلاب اشک از جویبار چشم روان ساخت تخم صدق محبت و اخلاص بمزرعهٔ دل کاشت و بدینگونه دست بدعا برداشت ؏

کای کریمِ بخشش مالکِ جهان — من چه گویم چون تو میدانی نهان
حالِ ما زین طبیبان سر بسر — پیش لطف عام تو باشد هدر
ای همیشه حاجت ما را پناه — بار دیگر ما غلط کردیم راه
چون برآور دار سیلان جان خویش — اندر آید بحر بخشایش بجوش

آن گه این حزین بهمین صورت بسیار دلسوزی و جانگدازی بپا کرده از روضهٔ پاک بدر آمد و بشنید که طبیبی مسیحا فطنت و حکیمی لقمان فطرت وارد شده و بیمار را حکمت بهار شان بازالهٔ امراض بحکم نوشدار وی شفا دارد و نگاه انظار پر انوارش بشفای استقام نسبت آن دارد که آب حیات بجان مرده ؏

در علاجش سحر مطلق را ببین — در مزاجش قدرت حق را ببین

بمجرد دریافت این نوید فرح بخش بشتافت و بخدمت و تعظیم آن کریم خضر قدم و حکیم مسیحا دم پرداخت و سر و چشم را نثار خاک پایش کرده گفت ؏

ای لقای تو جواب هر سوال — مشکل از تو حل شود بی قیل و قال
ترجمان هر چه ما را در دلست — دستگیر هر که پایش در گلست
مرحبا یا مجتبیٰ یا مرتضیٰ — ان تغب جاء القضا ضاق الفضا
انت مولی القوم من لا یشتهی — قد ردی کلا لئن لم ینته

پس شمهٔ از مرض لخت جگر فرزند دلبند خودش بعرض رسانید و بصد عجز و الحاح آن روز روا از بخانهٔ خویش آورده پیش رنجور نشانید ؏

قصهٔ رنجور و رنجوری بخواند — بعد از آن در پیش رنجورش نشاند

رنگ رخ زرد و نبض و قاروره بدید	هم علاماتش هم اسبابش شنید
گفت هر داروی که ایشان کرده اند	آن عمارت نیست ویران کرده اند
بی خبر بودند از حال درون	أَسْتَعِيذُ اللهَ مِمَّا يَفْتَرُونْ

بیت

آخر الامر ایماء رفت که علاج در وسمه بطریق احسن و وجه نیکو شدن میتواند که مرض ملحقه درمان پذیرد و مریض جلد تر روی صحت بیند اگر دانه انار که به بدرقه این مرض جزو اعظم ست و بسیار سریع الشفا بوده بدست آری تا از شجر مراد بر خوردار شوی و گلبن مقصد خویش را بهار افزایی مگر ته تبسم که صورت خویش که قوت دل و لذت حیات شاید درین بیرسوم کم بیش زمانه نادر افتد و حصولش بدشواری انجامد پیر مریض ازین سخن فریاد برکشید و گریبان صبر را بدرید و دانست که حالی درین دیار دستیاب آن بدان مشابه است که گوگرد احمر و لعل سفید از کان دهر پیدا کردن و بدست آوردن بهر کیف هر چند پا بوشید و بهر کجا که دوید نشانی ازان ندید و از هر کرامیکه بپرسید بوئی ازان نشنید پس از حیرانی و سرگردانیها محروم و ناکام نشست و از تمنای حصولش دست بشست هنگام شام حسب معمول برای شمع افروزی بروضه منوره در آمد در حریم آن حرم درختی انار سال خورده بود چون ضعیفان شخی قد خم نهاده و از خزان بیدگی تمامه برگ و بارش ریخته شکوفهای بهار نصیبی نداشت و علامت کهن سالگی برش پدید بود

شاید با غست درخت جوان ٭ پیر شود بشکندش باغبان

ناگاه نگاه خادم سوخته جگر بران درخت افتاد دید که یک دانه انار پخته که از غایت لطافت و خوش رنگی چون عذار گلرویان تابان و خندان و مانند رخسار مهوشان فرخار درخشان و رخشان ست

انارش چون لب لعل خندان ٭ حریفان را حریف آب دندان
برای امتحان گردون زرکار ٭ فگنده جوهر یاقوت در نار ٭

فی الحال گلبانگ خرمیا زده سر آستان آن سرو جویبار کمال نهاد و ترانه سنجیهای

شکر و سپاسش را اختیار گفت ع شکر یکریست که هیچ گل تو بر تو است * سوسن نیم
که بصد زبان خواهم گفت * پس بشگفته خاطری آن دانه انار را که چون درج درهای
یگانه بی بها بود پیش طبیب غیبی رسانید و از کیفیات حصولش مطلع گردانید آن
چاره ساز دردمندان و درمان ساز بیچارگان متأثر در رنجور خسته در آمد و صلاء صحت
و شفا زد ع گفت دانستم که رنجت چیست زود * در علاجت سحرها خواهم نمود
شاد باش و ایمن و فارغ که من * آن کنم با تو که باران با چمن * من غم تو میخورم تو غم مخور
* بر تو من مشفق ترم از صد پدر * پس از آن انار شربتی ترکیب ساخت و پیشش نهاد
رنجور بسیار مسرور و بشاش گردید و آن شربت را زلال رحمت پنداشته بنوشید نوشیدن
همان بود و کرب و آزار مرض ازاله پذیرفتن همان اینگونه تاثیر طبی دیده رنجور و پدر رنجور
هر دو بپای طبیب افتادند و خود را در گرو منت و احسانش داشتند ارشاد رفت
که مرض کجا و طبیب کو این همه قدرت کامله و حکمت بالغه قادر بیچون و چراست
که برای اشتهار کرامت و بزرگی حبیب خویش فرزند دلبندت را به بستر ناتوانی
و رنجوری انداخت و مرا بهر چاره سازی شان فرستاد چنانچه من خضر ابو العباس ام
با نجاح کارهای اولیاء الله همینگونه منسوب و مامور می باشم اکنون برو و خاطر
جمع باش ع

هر آنچه از عمر پیشین رفت گو رو | کنون عمر تو است و روزی نو

همین قدر فرموده از آنجا بیرون آمدند و از نظر غائب شدند ع

یکزمانی صحبتی با اولیا | بهتر از صد ساله طاعت بی ریا
مهر پاکان در میان جان نشان | دل مده الا بمهر دلخوشان
هین غذای دل بده از همدلی | رو بجو اقبال را از مقبلی
دست زن در ذیل صاحب دولتی | تا ز افضالش بیابی رفعتی

ذکر بیست و دوم

در بیان مسلمان شدن نصرانیه بعد معائنه کرامت حضور عالی حضرت غوث ثانی که بپاداش بے ادبی مزار شریف واقع شده بود

ادب آموزان ستوده سیرت و ممیزان خجسته طینت جلوۂ حسن این صورت نادره را چنان عرضه داده اند که روزی حاکمی از قوم نصاری در قصبۂ [illegible] پالکی سواره سر رفته نخوت جاه و حکومت بدماغش پیچیده بود و نشۂ جوانی و دولت دلش را مسرور و مخمور داشته چون تربیت روضۂ عالیه حضور عالی حضرت غوث ثانی رسید نقیبان سلطانی صدای [illegible] دور باش بلند ساختند و نقیبان روضه از هیبت و جلال شهنشاهی بترسانیده زود گفتند ع

ادب تاجیست از لطف الٰهی ۔ بنه بر سر برو هر جا که خواهی

این نه آن جاییست کز بے باکی اندر آئی و نه آن فضاییست که گستاخانه پا بنهی ع

با تکبر پادشاهان در آن درگاهها ۔ گر شود شکست از نهیبش جانها
از برای خاص و عام رسیده ۔ سر کنند شان از شهنشاهی خبر
از برای عام باشد این شکوه ۔ تا کلاه کبر بنهد آن گروه
تا سپس [illegible] ایشان بشکنند ۔ نفس خود بین فتنه و شر کم کنند

حاکم پالکی سوار وجه اش را استفسار کرد گفتند این آستان فیض نشان سلطانیست با عظمت و جلال که سواران پیاده شده بتقبیل خاک روضه اش می پردازند و شیران از بیشه بر آمده به تعظیم و تکریم این حرم محترم میکوشند مزار پر انوار اینچنان گرم سلامت که بازهر

گرم مزاجان از و سر پر شده و روی دلیران سرکش زرد آن انگریز عیسائی از اینگونه
سخنها استماع کرده بطنز و استهزا گفتند. بیدرنگ از پالکی فرود آمده بطرف خمره رفت
بدید و گفت ببینیم که چگونه گرم است چه آتش و گرمی میباید بهمینگونه بیهوده گوئی کرده دست
بدرون خمره زد و ساعتی تامل کرد آفرین بر شان کبریائی ذوالجلال که فی الحال دستش بدرون بسته شد
و چون کاغذ وصلی چسپیده هر چند میخواست که بند بگشاید و از سر پنجه بلای ناگهانی
بدر آید کرسی ناشکوری فتاد و کوششش فائده نبخشید و چون دید که از تامل سعی و تدبیر
گره کشائی تقدیر غیر ممکن است و بزور و بزر رد احکام قضا را امکان نیست بگریه و زاری
پرداخت و از ندامت و خجالت سر در گریبان کلفت و رنج بنهاد و تجربه پیشتر
حاصل کرده و خود را بسته بند بلا یافته بموافقت از صفای باطنی توبه و استغفار نمود

و بشرف اسلام مشرف شد

راه حس راه خراب است ای سوار	ای خرابا تو مزاحم شو هر دار
هر که از حس خدا دید آیتی	در ره حق داشت [illegible]

قربان لطف و کرم کریم که ناگاه بندش بشکست و از درون خمره دست بدر جست
فی الحال جبین ارادت و عقیدت بخاک آستان سائید و از کرده خود بسیار پشیمان
و پریشان گردید بسیار دید که آن ادب یافته بهشتی و بهشت تا پهلو در آستانه نگذاشته
شبانروزی با آه و ناله دمساز بوده بسیار خست و بهمینگونه گریه و زاری میساخت

من گنهگارم تو ام رحمت بکن	پیر کن یکبارگی از رنج و محن
کافر پیر ار مسلمان میشود	چونکه عذر آید بر آن آسان شود
من گنهگارم تو ام رحمت بکن	عذر من بپذیر بشنو این سخن
حضرتت پر رحمت است و پر کرم	با شفق او بهم وجود و بهم عدم

حاصل الامر بعد مرور ایام چهل روزه از نعمت مقصود بهره بر داشت و مسلم اوست

وشکیبختی برافراخت

ای بسا دانش که اندر سر دود — تا شود سرور بدان خود سر رود
سر نخواهی که رود تو پای باش — در پناه قطب صاحب رای باش
گر چه شاهی خویش فوق او مبین — گر چه شهدی جز نبات او مچین
فکر تو نقش است فکر اوست جان — نقد تو قلب است و نقد اوست کان
ور نخواهی خدمت اهل صفا — همچو خرسی در دهان اژدها
بو که استادی رهاند مر ترا — وز خطر بیرون کشاید مر ترا
زار میکن چو زورت نیست هین — چونکه کوری سر مکش از راه بین
تو کم از خرسی نمی‌نالی ز درد — خرس رست از درد چون فریاد کرد

ذکر بست و سوم [٢٣]

در بیان حصول صحت کامل شخصے جذامے مادرزاد از یمن حاضری مزار فیض بار آن رشک مسیحائے حضور عالی حضرت غوث ثانی

نبض شناسان قلم معانی نگار و مزاج دانایان کلام حکمت شعار نسخهٔ این کارنامهٔ آگاهی را چنان نگاشته اند و به صحت این سخن تازه بدانگونه کوشیده که شخصے جذامی بود مادرزاد بار شدائد مرض سخت می کشید و زهر ناب تلخکامیها بسیار می چشید نزد اطبای حاذق و حکماے مسیحا دم ملتجی گردید مگر از شامت بخت خوابیده ازان مرض مهلک اللهم احفظنا جانبر نشده و ثمرهٔ صحت و شفا نخورده بدار الشفای عاملان اسمای جلالیه و جمالیه و اهل دعوت زمان حاضر آمده و رخت خویش بنهاد ازانجا که ارادهٔ الله غالب علی ارادة الناس است مرهم زخم جگر خستهٔ خود ندیده

محروم و ناکام واپس رفت و از حیات شیرین سیر آمده متحسر و متألم نشست بعد چندی
باز زمام صبر و استقلال از دست داده بظل عاطفت مجذوبان والا منش حمایت جست
و امید صحت و شفا نیکوتر بست ؎ هر شبی گویم که فردا ترک این سودا کنم
تازه میگردد هوایش هر سحرگاهم دگر ❊ و در آنجا نیز جواب باقتضای تحریر نقاش تقدیر
؎ بودنی بود هرچه خواهد بود ❊ غم بدل داشتن ندارد سود ❊ یافته بخدمت سالکان
صافی کیش رجوع نمود چنانچه یکی بعد دیگری شرف خدمات یازده تن از صاحبدلان
کامل و عارفان اجل بدریافت و سپاس سعادات از اقتباس متبرکات شان
استشمام نساخت مگر مضمون فیض مشحون ؎ تهیدستان قسمت را چه سود از رهبر کامل
که خضر از آب حیوان تشنه می آرد سکندر را ❊ دست از جان شسته و ساتگین حیات را
لبریز دیده سرگردان باز آمد آخر الامر اعتصام ارادت عقیدت بعروة الوثقای لطف و
عاطفت حضور عالی حضرت غوث ثانی زده بطرف دار الامن روضهٔ مطهره شتافت
و تا چهل روز خاک شفای در آستان فیض نشان مالیده و شور آه و بکا بلند گردانید
مرضی قادر بیچون و کرامت حضرت غوث ثانی بدیدهٔ ظاهر و باطن باید دید که یکباره
آن مریض مرض لادوا بصحت کلی و طاقت اصلی رسید و غسل شفا نموده همچنان چاق
و تندرست گردید که مردمان از شناخت او باز ماندند و گمان همین بردند که محی الموتی
بمصداق وَيُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ قالب وجود
را جدیداً از مطمورهٔ عدم برآورده لباس حیات پوشانید و از راویان راست گفتار
و حکایت کنندگان صداقت شعار مرویست که کان رضی الله تعالی عنه
یحیی الموتی ویبرئ الاکمه والابرص باذن الله تعالی حین حیاته

ذکر بست و چهارم ۲۴

دربیان تصرفات روغن چراغ روضۂ منورہ که دافع امراض هائله و منتج صحت عاجله است

راویان روشن رای و حکایت کنندگان صداقت پیرای چراغ بیان را
از زیت صدق و عدل چنان افروخته اند که خادمان برگزیده و مجاوران کرامت دیده
واقعات مشاهده خود را همچنان بیان میفرمایند که روغن چراغ روضۂ منورۂ حضور عالی
حضرت غوث ثانی بدفع امراض متنوعه و حصول مقاصد دینیه از فتح باب ابواب
خدا و ظهور آثار توالد و تناسل زنان عقیمه و ظفرمندی مقدمات تاثیر حکمی دارد و بسیاری
از مریضان باستعمال آن اکسیر اعظم شفای کلی یافته اند و بسیار آسیب زدگان از بلاء
سفلی و دیوان و جنیان رهائی یافته اند ٭ ناامیدها به پیش امیدها تازه رسیده و دوا
بیدردان جهید ٭ آن شفای جان بصورت شود ٭ رنگ زردی و صحت بصورت شود ٭
طریقۂ چراغ افروزی اینست که شب جمعه چراغی پر از روغن را فروخته بر طاق دیوار
مزار پاک میگذارند اگر برای مطلب شدنی ست چراغ تمام شب روشن می ماند هرگز
از باد و باران کشته نمی شود حالانکه آن طاق بجائی واقع است که در آنجا از باد و باران
گریزی نیست و بر تقدیر عدم حصول مقصد چراغ روشن بلا باد و باران خاموش میشود
بارها آزموده شده و در تجربه آمده بهر تقدیر وقت صبح باقیه روغن بطالبان و حاجتمندان
تقسیم میشود و اثر تعویذات و ادعیات می نماید میگویند شخصی سخت علیل بود و خواست که
از چراغ مزار شریف فال گیرد و دوای مرض خود بطلبد سه شب جمعه متواتر چراغ روشن کرد
و لکن بی سبب آنکه از باد گزند می بیند یا از باران صدمه رسد چراغ مزار مبارک خاموش شد
روزی چند نگذشت که آن مرد جان بحق سپرد الغرض آثار کرامت چراغ مزار مبارک
بارها در تجربه آمده که اگر احوال مفصلش در حیز تحریر آید کتابی دیگر مرتب گردد ٭

ذکر بست و پنجم

در بیان شخصی عاشق صادق که حاضر روضهٔ مطهرهٔ حضور عالی حضرت غوث ثانی گشته مشرف بشرف لقای حضرت ایشان گردید

صحبت پیشگان والا روش و مودت اندیشگان عالی منش بدانگونه بعرض بیان آورده‌اند که شخصی عاشق صادق بعشق و محبت خدای ودود واعظم شانه از وطن مالوف جلا اختیار کرده و از عیش و کامرانیهای دنیا کناره گزیده زخم تیشهای عشق بجان خریدی و روح و روان را تازه داشتی از فور محبت و غم تن را اعضاایش شکسته و دل و جانش بلذات معارف نصیبهای قوت ابدی فرا گرفته

میل جان اندر حیات و در حی است	زانکه جان لامکان اصل وی است
میل جان اندر ترقی و شرف	میل تن در کسب اسباب و علف
میل و عشق آن شرف هم سوی جان	زین یحب و یحبون را بدان

پس از مسافت و برگشتنهای بسیار آن شیفته و سوخته بروضهٔ پاک حضور عالی حضرت غوث ثانی رسید و کشت امید را نضارتها بخشید و بر روضهٔ ارباب المراد خود نشست و بصد آرزو و تمنا منتظر نشسته روز و شب باه و ناله پرداختی و سیلاب اشک از دیدهای خون چکان روان ساختی و گفتی

بی فروغت روز روشن هم شب است	بی پناهت شیر اسیر ارنب است
باش کشتیبان درین بحر صفا	که تو نوح ثانیی ای مصطفا
خضر وقتی غوث هر کشتی توئی	همچو روح الله مکن تنها روی
وقت خلوت نیست اندر جمع آی	ای هدی چون کوه قاف و تو همای

دہم میخوانند سے ○ شب تاریک و بیم موج و گردابے چنین هائل ✤ کجا دانند حال ما سبکساران ساحلہا ✤ آوردہ اند کہ آن مشتاق دیدار شبی از فرط بیقراری اطراف حریم می گشت و تمنای زیارت را بعد زبان عرض میداشت ناگاہ بخت خوابیدۂ او بیدار گشت و دید کہ مظہر انوار الٰہی و مصدر اسرار نا متناہی حضور عالی حضرت غوث ثانی بصحن روضہ جلوس اجلال فرمودند و آن مشتاق شیدا را بطلبیدند فی الحال شتافت و شرف قدمبوسی را دریافت کحل بصیرت بچشم عقیدت کشید و از حضیض مذلت بذروۂ عزت رسید و از لطف و کرم حضور عالی سینہ را گنجینۂ معرفت ساختند و دل را از انوار حقیقت منور و روشن ○

عشق چون کشتی بود بہر خواص	کم بود آفت بود اغلب خلاص
زیرکی بفروش و حیرانی بخر	زیرکی ظن است و حیرانی نظر
عقل قربان کن بہ پیش مصطفےٰ	حسبی اللہ گو کہ اللہ ام کفےٰ

ذکر بست و ششم

در بیان کرامت و خرق عادت حضور عالی کہ خادم سرکاری از واقعات چشم دید خود بیان میفرماید

واقفان شارع روایات و ماہران سبیل حکایات طریق کلام را چنان پیمودہ اند کہ خادم درگاہ عرش پایگاہ حضور عالی حضرت غوث ثانی محمد و لیل الرحمن علیہ الرضوان الربانی میفرماید کہ بارے شاہ راہ قصبہ منگلکوٹ کہ در جانب شرقی متصل چار دیوار مزار پاک حضرت غوث ثانی واقع است مرمت میشد حکم حاکم انگریز نفاذ یافت کہ اندکے زمین خطیرۂ مزار پاک را داخل راہ کنند تا چیزے وسیع و کشادہ گردد

هرچند خادم موصوف مانع آمد و مردمان نیز از صولت و کرامات باهره غوثیه
مطلع و متنبه نمودند ولکن سود ندا د و برای انهدام بنای دیوار آماده شدند مگر مزدوران
که واقف از کرامات حضور بودند بران کار سترگ مبادرت کردن نتوانستند و دل ازدیدن
و پهلو تهی کردن گرفتند ناگاه کمبخت سبب ناترسناکی را در یافته خود تیشه بگرفت و بر دیوار زد
و هنوز تیشه از دست خود ننهاده بود که خون از حلقش جاری شد و از کثرت اجرای خون
بر جان خود بترسید و خوف هلاکی برو مستولی گردید فی الحال از درگاه عالم پناه حضور عالی
امان خواست و بر کرده خود پشیمان شد و از ان حرکات ناشائسته باز آمد جل جلاله و علا شانه
بیشک خداوند کریم غیور ست هرگز نمیگذارد که کسی با دوستان محبوبانش بگستاخی در آید

ذکر بست و هفتم

در بیان فروخت درختی که متصل مزار پاک بود

راویان صداقت شعار و حکایت کنندگان راست گفتار نهال کرامت
و خرق عادات آن باکورهٔ باغ امامت را در حدیقهٔ بیان چنان نشانده اند که پسر
خادم مزار پاک حضور عالی رضی الله عنه درختی را که متصل مزار پاک در جانب مغربی
بود بدست کسی بفروخت خریدار چون بقطعش آماده شد خون از دهانش آمدن گرفت
بیچاره صورت حال را دیده از قطعش باز آمد و هم از درخت دست بردار شد
پسر خادم باز بدست دیگری بفروخت چون او نیز بقطعش آماده شد بهمان سزا سابق
مبتلا شد و فی الفور تائب شده ازان بلاء آسمانی رهائی خواست بعد ازان احدی بقطعش
مبادرت نکرد حتی که مولوی ظل الرحیم صاحب که یکی از علماء نامی و گرامی آن دیار
بودند باوجود ضرورت و حاجت قصد قطع آن درخت کردن نتوانستند و خادمان نیز مجال تصرف
بران نیافتند تا اینکه بعد مرور مدتی خود خشک شده از پا در افتاد

و بصرف سطح عرس شریف در آمد

ذکر بست و هشتم ۲۸

در بیان کیفیت مزار پاک و تبرک جستن مردم از آن

معماران بنای روایات و مهندسان طرح حکایات روضهٔ بیان را از صدق کیفیات
چنان آراسته اند که در حظیرهٔ مقدسه سه مزار پر انوار است یکی مزار رحمت بار حضرت
غوثیت پناه غوث ثانی سیدنا و مولانا سید شاه ابی الحسن فخر علی القادری الجیلانی
دیگری روضهٔ مطهرهٔ سیدنا و مرشدنا و مرشد مرشدنا قطب حق حضرت سید شاه
طفیل علی القادری که برادرزاده و داماد و خلیفه و سجاده نشین حضرت غوث ثانی
بودند و یکی تربت فیض موهبت حضرت یوسف ثانی جوان بخت و جوان صالح
مولانا سید شاه فضل علی القادری ابن حضرت غوث ثانی که بعالم شباب بلا تاهل
و مناکحت ازین جهان فانی رونق افروز خلد برین شدند رضی الله تعالی عنهم و رضوا عنه
مردم نزدیک و دور بزیارت این مزار پاک می آیند و از خاک پاکش که مثل خاک
شفای حرمین الشریفین زادهما الله شرفاً و تعظیماً و خاک پاک کربلای معلی [illegible]
است تبرک می جویند و شفای دارین حاصل میکنند همچنین از برگ گل و برگ درخت
مزار شریف هزاران هزار گل مراد شگفته و آب تالاب که زیر خانقاه شریف واقع است
اثر آب حیات و نوش دارو دارد هر که به نیت خالص استعمال میکند چاق تندرست
میشود اگرچه مریض صد ساله باشد این امور واقعیه است که در حیز
تحریر درآمده هرگز فضول و مبالغه را درین گنجایشے نیست اکثر محتاجان
وارد و مستمندان از نزدیک و دور می آیند و ازین تبرکات مشرف شده

بمقاصد و مطالب خود کامیاب میشوند

ذکر بست ونهم ۲۹

در بیان بعضے از احوال کرامت مآل خلفای کملای حضور عالی رضی الله عنه

قائزان منزل روایات وکاشفان اسرار حکایات چنان فرموده اند که خلفای کاملین ومکملین حضرت غوث ثانی بسیار بودند چون زمانهٔ ایشان نیافته ایم ونیز حالات ایشان کسی قلمبند نکرده لهذا از بیانش قاصر مانیم ولکن از راویان راست گفتار وحاکیان صداقت شعار دریافتیم که یازده تن از خلفای حضرت غوث ثانی در درجهٔ ابدال واوتاد داشتند وهر یکی از نقبای دوران شدند وصاحب کشف وکرامات وخرق عادات واستقامات وصاحب حضوری مجلس شریف نبوی ومرتضوی وحضرت غوث اعظم بودند وبسیار کرامات باهرت از ایشان صادر شده اگر کسی جمع کرده بتحریر در آرد بے شائبه ریب یازده کتاب دیگر ترتیب یابد مگر چون غرض محرر از بیان حالات حضرات اولاد غوث پاکست در پے جمعش نشدم نعلین شریفین حضوری پیش خلیفه بود هنوز آن تبرک موجود است

ذکر سی ام

در بیان تبرکاتیکه حضور عالی حضرت غوث ثانی از بغداد شریف با خود آورده‌اند وحالا پیش حضرت صاحب سجاده موجود است

حافظان آثار قدسیه وواقفان احوال ماضیه کنوز اخبار پاستانرا چنان نشان داده اند که چون سلالهٔ خاندان قادری ونقاوهٔ دودمان رزاقی حضور عالی حضرت غوث ثانی تشریف در هند وبنگاله شدند سه تبرک شریف از بغداد معلی همراه آوردند یکی سند شرافت

وسیادت ایشان نیز از مواهیر و دستخط سادات کرام و علمای عظام و اولیای همام
عراق و بغداد ممهر و مزین بود از طغرای شاه والاجاه آنزمان مسجل و مکمل و یکی غنیة الطالبین
و فتوح الغیب تصنیف قلمی عهد کرامت مهد نائب و وصی و خلیفه شد اولاک یعنی
محبوب پاک و یکی تسبیح مقدسه آن قبلهٔ سبوحیان و قدوسیان و کعبهٔ تسبیح خوانان
زمین و آسمان یعنی حضرت محبوب سبحان فضائل و کراماتیکه از این تسبیح مقدسه بوجود آمده
خارج از حد و حصر بیانست در ازالهٔ امراض مشوه و دفع اسقام مختلفه تاثیر اکسیر اعظم و اعجاز
مسیحا دم دارد بارها گم شد و دزد گرفت ولکن باز از خود دستیاب شد یکبار گم شد و بعد تفتیش
زیر تکیه یافته شد و یکبار دیگر گم شد و بعد بیست ماه بنفس خود پالکی پیدا گشت حالانکه
هیچ دقیقهٔ تفحص و تجسس از آن بستر نگذاشته بودند لکن در آن زمان هیچ نشانی از آن نیافته
بار دیگر شخصی از اغوای شیطانی آن تسبیح متبرکه را بدزدید و فی الحال بامراض گوناگون مبتلا گردید
آخر چون نوبت بجان رسیده خود را پیش صاحب سجاده رسانید و جبین استغفار
بر زمین عجز و نیاز نهاده مستدعی عفو جرائم خود گردید و تسبیح مقدسه را باز پس داد و یکبار
رشته اش گسسته شد و نظم پروین دانهایش بنثر منثره مبدل شد و دانها از سبب ظلمات لیل
و تاریکی شب تلاش و تجسس بهم دست نداد ولکن چون بقدرت فالق الاصباح طلوع شهیر
صبح طالع شد دانهایش یکجا مجتمع یافته شد با وجود انقضای مدت مدیده آب و تاب
دانهای عقیق البحر و مرجان آن تسبیح الی الآن کما کان باقیست اصلا و ابداً تغیر بدان راه
نیافته است و بوجه کهنگی دانهایش را شکستگی لاحق نگردیده و در کتب مستند مرقوم
است که حضرت تاج العارفین ابوالوفا تسبیح بحضرت غوث اعظم هدیه نموده بود و در آن زمانه
دانهایش خود بخود گردش میکرد و چندها کرامات دیگر از وی مشاهده میشد کما فی قلائد
الجواهر قال عمر البزاز فکانت سبحة الشیخ ابی الوفا التی اعطاها لسیدنا الشیخ
عبد القادر اذا وضعها سیدنا الشیخ عبد القادر علی الارض تدور وحدها حبة حبة

تا الیٰ ہمین تسبیح خواہد بود ورنہ اینقدر خوارق وکرامات ہمچو عصاے موسیٰ از تسبیح
ہیچ یکی از اولیاے سابق ولاحق نشنیدہ ایم ۵ از عمر راز منقول ست این ٭
خارق تسبیح تاج العارفین ٭ چون نہادی بر زمین آن منتہا ٭ دانہ دانہ ذکر سبحان جدا ٭
ہنوز این تبرکات ثلثہ پیش اولاد امجاد حضور عالی موجود ست ہر کہ از ایشان سجادہ نشین
میشود تبرکات طیبات حوالۂ آنحضرت میشود

ذکر سی و یکم ۳۱

در بیان روایات ضروریہ کہ ہر کلامے از آن روایات
در سلک بہا و لولوی لالاست ٭

جوہریان بازار روایات نقادان دار العیار حکایات چنان آوردہ اند کہ حضرت سیدنا
غوث ثانی رضی اللہ عنہ در حالت عمرے کہ عمر شریف آن وقت از شصت تجاوز کردہ بود
یا کہ شاید ثلث باقی ماندہ در یازدہ صدی بعمل داری نصرانیان از بغداد شریف
تشریف فرماے ہند و بنگالہ شدند بدین جہت سکنای این دیار از حالات
ریاضت و کسب کمال آنحضرت کما حقہ مطلع شدن نتوانستند کہ اکثر حصہ عمر شریف
در اشرف البلاد بغداد انقضا یافت و وقت محنت ہای شاقہ دریافتنہا
اوایل عمر ست تا آخرش کہ این وقت راحت و فراغت و ورودن گشتہ ست
نہ محنت و مشقت بردن و کشت کاری کردن و چونکہ جہت ہدایت خلق اللہ پیوستہ
بسیاحت و گشت ماندند و یکجا قیام نفرمودند و وقتیکہ در بنگلکوٹ قیام ہم فرمودند
آن وقت اخیر بود و زمان حیات مستعار قلیل ماندہ لہذا زیادہ تر احوال آنجناب
معلوم نشدہ و بیشتر راست درین دیار وقوع نگردید ورنہ آنچہ کہ از ابتداے عمر شریف

تصرفات وخوارق ما داشته جا بجا سرزده اگر کل دریافت شدی و در حیز تحریر درآمدی
بلا تصنع چند کتاب مطول مرتب گشتی آنچه کسمت گذارش یافته فقط همانقدر ست
که از کتاب مستطاب رسالهٔ ذاکریه دریافتم و دو چار روایت دیگر که زبانی خواص این یار
شنیدم **تنبیه** زمانیکه جناب مستطاب ولایت پناه حضرت غوث ثانی درین دیار
قدم رنجه فرمودند بسیار اولیاء الله از اقطاب و اغیاث درین دیار هند و بنگاله موجود
بودند لیکن بسیے رسول نما کسے خدا نما مگر همه سر اطاعت و انقیاد بقدم شریف آن غوث
غیب و سلالهٔ اولاد حضرت غوث اعظم مالک الرقاب بعجز و عقیدت نهادند
و به فضایل و مناقب آنحضرت قائل و مقر شدند چون جناب سیدنا حضرت غوث ثانی
علاوه از وجاهت و فضایل ذاتی و موروثی در درجهٔ معشوقیت و محبوبیت و فردیت
و قطبیت و غوثیت که داشتند از اولاد امجاد حضرت سلطان الاولیاء مالک الرقاب
رئیس المحبوبین بودند و این فضیلت از جمیع فضائل اکمل و افضل ست که دیگری درین مقام
شرکت نیست لهذا فرید العصر و وحید الدهر بودند و سرآمد اولیای وقت خود - علما
و فضلا و فقها و محدثین و معقولین و منقولین و غربا و امرا و فقرا و اولیاے این دیار
هزاران هزار بلکه بیعد و شمار از آن جناب ولایت مآب مستفیض و مستفید شدند
و ذات بابرکات آنحضرت جامع اخلاق محمدیه و اشفاق مرتضویه بود آنحضرت رضی الله عنه
محفل حال و قال ترتیب میفرمودند ولکن سماع و مزامیر را که خلاف طریقهٔ بزرگان
قادریه است دران محفل نبود فقط بعد قرأت قرآن و درود و خوانی خوش آوازان
نعت و منقبت شریفه میخواندند و تسلیم و تلقین مریدان بوجهی میفرمودی که آنچه که
از فتوحات بدیگر خاندان تا شش ماه میسر نشود درینجا شش روز بلکه شش ساعت
زیاده تر از آن حاصل شدی و اکثر زیارت حضرت احمد مختار سید ابرار و ائمهٔ اهل بیت اطهار
و اصحاب کبار و حضرت غوث اعظم محبوب پروردگار در مجلس شریف آن فرودگار رضی الله تعالی عنه

وعن آبائہ الکرام حاصل شدہ بلکہ آنحضرت این رتبہ ووقار ببعض خادم درگاہ خود کرامت
فرمودہ اند تاریخ وصال آنحضرت از قطعات تاریخ ظاہر ست در شہر عید اضحی غالبا
در شب جمعہ چنانکہ شنیدہ ام واصل حق شدند اسمای شریفۂ بعض بزرگان این خاندان پاک
کہ بترکیب عجمی ست وحالانکہ مولد پاک ایشان عراق عرب ست ہیچ قباحتی ندارد زیراکہ
نام بغداد شریف کہ در اصل باغ داد بودہ خود عجمی ست وہنوز بسیار بزرگان کہ در بغداد شریف
وحماہ شریف اند اسمای متبرکۂ ایشان بعض بہ ترکیب عجمی و بعض بالفاظ عجمی ست
اگر موقع دست داد انشاء اللہ تعالیٰ اسمای متبرکۂ ایشان در آخر کتاب درج خواہم کرد
حضرت غوث ثانی رضی اللہ عنہ باوجود آن کشف وانشراح صدر عیوب حاضرین
محفل اقدس راکہ ایشان بدانست خود از حضور عالی مخفی میداشتند ہرگز اظہار نفرمودی
الا بعض اوقات برای ہدایت وتعلیم بالاخفا متنبہ فرمودی کہ در خدمت حضرات اولیا
اینچنین خطرات ناسزا وافعال بیجا ہرگز نکنید گوگاہ گاہ تجاہل عارفانہ ہم بکار میبردند
وحسب آداب شرع اظہار نمی فرمودند ولکن قلب منیر آنحضرت جام جہان نما بلکہ
آئینۂ خدانما بود ہیچ وقت ہیچ چیز از و مخفی نبود و نیست وآنحضرت مظہر اخلاق مصطفوی
ومراحم مرتضویہ واشفاق غوثیہ بودند کہ ہر یکی از حاضرین حضرت خود را از دیگران بآنحضرت
مقرب تر می پنداشت۔ اگر فاسق وفاجر در محفل پاک آنحضرت داخل شدی تائب
برآمدی ودر زمرۂ صالحین درآمدے جناب غوثیت مآب حضور عالی حضرت غوث ثانی
سید حسنی حسینی بودند واز حضرت غوث ثانی تا حضرت غوث آفاق سیدنا عبد الرزاق
ہر بزرگ از جانب اب وام سید حسنی حسینی اند وبزرگان اقارب آنحضرت بعض در بغداد
نشستند وبعض در حماہ شریف رفتند وہمانجا اقامت گزیدند گنجایش حالات مفصلہ
ایشان درین عجالہ وجیزہ ممکن نیست کوربادرزاد وجذامی ومبتلائی دیگر امراض صعب
چنانکہ در حالت حیات آنجناب ولایت مآب از برکت انفاس متبرکۂ آنحضرت شفا می یافت

بعد وصال ہنوز ہمان طور جاریست و بزرگان خاندان ذاکریہ بدلم علی سبیل الالتزام آبا عن جد خود
بیعت کردند و ہرگز دست پیش غیری نکشادند و بہیچ امری محتاج دیگری نشدند و ہنوز
نمی شوند و این طریقہ یعنی بیعت از والد خود کردن و خلافت و نعمت از بزرگان خود گرفتن
و محتاج دیگران نشدن از حضرت پیران پیر مالک الرقاب بلکہ از مولای کائنات
تا الی الآن جاری و ساری ہست ہر کہ خلافت و نعمت قادریہ عالیہ حاصل ساخت
از والد خود ساخت اکثر مریدان و خادمان آنجناب بہ اعمال استخارہ و کشف القبور
و کشف القلوب و مراقبہ و مشاہدہ و مکاشفہ و معائنہ ید طولی میداشتند حضرت
مالک الرقاب قطب الاقطاب قطبیت تمام خلق با آنجناب عنایت فرموده بودند
و ولایت آنجناب در ہر ملک و دیار بود کہ از ہند تا بنگالہ و اڑیسہ جمیع اولیای عصر
محتاج با آنحضرت بودند و چون نباشد کہ جد اعظم آنجناب مالک جمیع ملک خدا بودند
چہ عجم و عرب چہ بر و بحر چہ زمین و آسمان و ملائک و رضوان ہمہ مسخر فرمان آنحضرت بوده
چنانچہ ارشاد میشود ؎ بلاد اللہ ملکی تحت حکمی ٭ پس صاحبزاده
اگر مالک ہند و بنگالہ و اڑیسہ شدند چہ جای تعجب ہست بلکہ آنجناب وارث
حقیقی والد ماجد خود شده ولایت تمام عرب و عجم در تحت تصرف خود آوردند کہ مہر
ولد ارث بہ پدر خود می باید انشاء اللہ تعالی تا قیام قیامت این طریقہ باولاد آنحضرت
چنانکہ حالا قائم ہست جاری خواہد ماند ؎ افلت شموس الاولین و شمسنا ٭
ابدا علی فلک العلی لا تغرب ٭ و آنجناب ولایت انتساب ہست ہفت
آبائی خود با کافران خواه حاکم وقت باشد یا غیر آن ملاقات نمیداشتند و ہرگز
ایشان را بدربار خود دستوری حضوری نمیدادند و با امیران غیر مرید ہم ہمین حالت
بود و این طریقہ شریفہ ہنوز در اولاد امجاد آنحضرت جاری ہست با این ہمہ استغنا
الحال آن غوث والاہمم ہمہ عالم بخاک بوسی آن آستان عرش توامان حاضر می آیند

و بزبان حال مضمون این شعر را عرض میداشتند ؎ ای خاک درت قبلهٔ
آمال همه ✿ روی کوی تو هست کعبهٔ اقبال همه ✿ انعام تو عام ست چو نور خورشید ✿
زان یافته انتظام احوال همه ✿ و بعد واصل بحق شدن آنحضرت اکثر اولیاے
کاملین فرموده‌اند که روحانیت آنحضرت جسم خود را بمقام روحانی رسانیده و جسم خاکی
آنحضرت سراسر نورانی گردیده الله تعالی آنحضرت را اختیار کامل داده است و ماذون
مطلق گردانیده که در هر زمان و هر مکان با هر کسیکه خواهند بهمین جسم لحم و شحم ملاقات کنند
و اگر خواهند باز بدنیا مثل سابق بود و باش کنند تا زمانیکه خواهند این از خصائص خصوص الخواص اولیاست
عام اولیا را این خصوصیت خلقت انبیا میسر نیست اکثری بعد وصال شرف زیارت
جسمی آنجناب را دریافته اند چنانچه خوندکار علی حسن صاحب قدس سره ساکن کیتهن متعلقه
ضلع بردوان که ذکر ایشان در زمرهٔ خلفای حضرت مرشدنا رضی الله عنه بکتاب کرامات
آنحضرت خواهد آمد ان شاء الله تعالی میفرمودند که من اکثر اوقات هم رکاب آنحضرت [illegible]
افاضت علینا [illegible] گذشت
دو پاس از شب بیدار شده تاریخ از دواج ضروری فارغ شده پس گاهی به مسجد که
قریب مزار شریف است و گاهی بمزار شریف باشتغال مراقبه و مشاهده میپرداختم
و بلا ناغه حضرت غوث ثانی را با جسم ظاهری میدیدم و بشرف زیارت آنحضرت مشرف
میشدم میدیدم که بالباس سابق و دستور و نعلین چوبی گاهی باسپ سوار و گاهی پیاده
تفریح کنان از مزار پاک تا مسجد شریف خرامان خرامان میرفتند
شرف قدمبوسی بارها دریافته‌ام از لمس پای مبارک حرارت غریزی جسم پاک
که لازمهٔ حیات جسمانی ست معلوم و محسوس میشد گویا ارشاد حیات النبی مع الجسم
در قبر شریف خود حی و قایم صحیح و سالم الخ یافته بودند و جسم مطهر مثل ارواح طیبه از لطافت
و انلطف گردیده و تن مبارک پاکیزه و صافی تر از جان شده اکثر تا دیر تماشا [illegible]

جمال باکمال سیکردم و روح و روان خود را طراوت و تازگی می بخشیدم دیگر مولوی
سید علی اصغر صاحب قادری قدس اللہ سرہ الباری ہم میفرمود کہ اکثر از زیارت
غوث ثانی مشرف شدہ ام و آنحضرت را با جسم ظاہری برای العین دیدہ ام
و ہمچنین روز عرس چہارم خود ظاہر شدن آنحضرت با جسم ظاہری بر مشتاقی
و مشرف بہ بیعت کردنش کراستی ست مشہور چنانچہ بیان آن پیشتر گذشت و ہمچنین
بعد واصل بحق شدن آنحضرت بشب سومی از روز وفات دست مبارک آنحضرت
از مزار پاک بیرون آمدن و قطب ربانی حضرت صاحب سجادہ را بہ نعمت خاص مشرف
فرمودن دلیل قوی بر حیات دائمی مع الجسم آنحضرت بودہ است و صدق اللہ و صدق رسولہ
کما قال عز وجل وَلَا تَحْسَبَنَّ الَّذِيْنَ قُتِلُوْا فِيْ سَبِيْلِ اللّٰهِ اَمْوَاتًا بَلْ اَحْيَاءٌ
عِنْدَ رَبِّهِمْ يُرْزَقُوْنَ فَرِحِيْنَ بِمَا اٰتٰهُمُ اللّٰهُ مِنْ فَضْلِهٖ وَيَسْتَبْشِرُوْنَ
بِالَّذِيْنَ لَمْ يَلْحَقُوْا بِهِمْ مِّنْ خَلْفِهِمْ اَلَّا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُوْنَ
يَسْتَبْشِرُوْنَ بِنِعْمَةٍ مِّنَ اللّٰهِ وَفَضْلٍ وَّاَنَّ اللّٰهَ لَا يُضِيْعُ اَجْرَ الْمُؤْمِنِيْنَ
وقال علیہ الصلوۃ والسلام ان اولیاء اللہ تعالی لا یموتون ولکن ینقلون
من دار الی دار و دیگر تصرفات مزار پاک بحصول مرادات و برآمد حاجات
بسیار جاریست خصوصا مجذوم و مبروص را یک چلہ بلا ناغہ حاضر شدن و شب و روز
قیام مزار مبارک کردن اکسیر اعظم است ع ہرگز نمیرد آنکہ دلش زندہ شد بعشق * ثبت است
بر جریدۂ عالم دوام ما * و آنحضرت حسب سنت آبائی خود گاہی نذر و نقرہ را بدست حق پرست خود مس
نفرمودی اگر کسی نذر میدادی خادم از زیر مصلی بر میداشتے بعد وصال بحق شدن
آنحضرت افضل الخلفای آنجناب صاحب سجادہ حضرت سیدنا و مولانا قطب بالکہ
سید شاہ طفیل علی القادری قدس اللہ سرہ العزیز اورنگ آرای ولایت شدہ
قدم بقدم پیر و مرشد و خسر و عم خود حق سجادگی و بزرگی و سر رشتۂ عبادت و بندگی

نیکو انجام رسانیدند و ہزاران طالبِ خدا را بمنزلِ مقصود فائز گردانیدند چنانچہ
شمہ از حالات این قطب زمان بخوف تطویل کتاب باختصار سمت گذارش خواہد یافت

نکتۂ لطیفہ

فیض و برکت عدد یازدہم نسبت شریف حضرت محبوب پاک و دوست داشتن آنحضرت
این عدد یازدہ را مشہور نزدیک و دور ست و معلوم ہر ذی شعور ست پس این نکتہ را
بباید فہمید کہ ولادت و ہجرت و رحلت حضور عالی حضرت غوث ثانی جہت غایت محبت و کمال
نسبت بحضرت محبوب سبحانی کل بہ یازدہ صدی واقع گردیدہ و بعد اقامت منگلکوٹ
ہم صرف یازدہ سال بحالت حیات بودند سبحان اللہ و بحمدہ و ہجرت کردن آنحضرت نیز
از بغداد معلی بہ ہند و بنگالہ از کمال نسبت اجداد امجاد خود حضرت نبی کریم صلعم و حضرت غوث اعظم
بود چنانکہ آنحضرت از مکہ معظمہ بمدینہ منورہ و این حضرت از جیلان شریف بہ بغداد معلی
ہجرت فرمودند حضرت غوث ثانی ہم ہمان سنت آبای کرام را بجا آوردند و حالات
مفصلات آن حضرت غوث ثانی بشجرۂ کلانی کہ در ہنگام نہضت فرمائی از بغداد شریف
ہمراہ آمدہ بود مندرج و مندمج ست در ینجا بخوف طوالت باختصار پرداختہ یکی از ہزار
و چندی از بسیار و مشتی از خروار بمعرض تحریر و تسطیر می آید کہ وی رضی اللہ تعالی عنہ
بسال یازدہ صد و یازدہ ہجری قدسی کہ عددش از لفظ (ظہور) ظاہرست از عالم ارواح
بعالم امکان ظہور فرمودند یعنی متولد شدند چنانچہ قطعات تاریخ ولادت و وصال وغیرہ
مفصلۃ الذیل شعر آن اند وے رضی اللہ تعالی عنہ نجیب الطرفین و صحیح النسب
حسنی حسینی اشرف سادات و افضل اہل بیت طیبات و عالم ربانی مجدد وقت بودند و
بہ پیرایہ علم ظاہر و باطن آراستہ و متحلی بودند و بعلم و عمل پایہ اجتہاد رسیدہ استقامت
در جادۂ شریعت غرا آنچنان راسخ القدم و مستحکم بودند کہ گاہی کدام امر شرعی از وی فوت نگردید

هردم وهرآن باتباع سنت بهمه تن مشغول می بودند و دمی ازان فروگذاشت
نمی فرمودند و باوجود عالم ذوق وشوق و وجد و ستیهاے بادۂ لقای پروردگار
و باوصف طاری بودن حالت استغراق ادای فرض و واجب و سنتهاے
شرعیه از مستحبات هم گاهی چیزی ترک نفرمودند حتی که مجاذیب راهم برای اداے
نماز پنجگانه جبر فرمودی و اندرز و نصیحت بر شایستهٔ شریعت همواره نمودی

شجرۂ عربیہ

سیدنا و مولانا سید شاہ ابوالحسن ذاکر علی القادری
البغدادی الحسنی الحسینی رضی اللہ تعالی عنہ تلقن عن ابیہ
وشیخہ سید شاہ ابی محمد مولانا عبد القادر عرف شاہ
عبد اللہ الجیلانی القادری تلقن عن ابیہ وشیخہ سید شاہ
مولانا محمد معشوق اللہ القادری تلقن عن ابیہ وشیخہ سید شاہ
مولانا محمد اسد اللہ القادری تلقن عن ابیہ وشیخہ سید شاہ
مولانا احمد القادری تلقن عن ابیہ وشیخہ سید شاہ
عبد الجلیل القادری تلقن عن ابیہ وشیخہ سید شاہ ابراہیم
القادری تلقن عن ابیہ وشیخہ سید شاہ شرف الدین القادری تلقن عن ابیہ
وشیخہ سید شاہ احمد الثانی القادری تلقن عن ابیہ وشیخہ سید شاہ
قاسم الدین القادری تلقن عن ابیہ وشیخہ سید شاہ علاء الدین القادری تلقن
عن ابیہ وشیخہ سید شاہ بدر الدین القادری تلقن عن ابیہ وشیخہ سید شاہ
شہاب الدین القادری تلقن عن ابیہ وشیخہ سید شاہ
احمد الثالث القادری تلقن عن ابیہ وشیخہ سید شاہ

قاضی القضاۃ مولانا سید شاہ شمس الدین شیخ ابی صالح نصر القادری
تلقن عن ابیہ وشیخہ الحافظ ومولانا تاج الدین غوث الآفاق
سید شاہ ابی بکر عبد الرزاق القادری تلقن عن ابیہ وشیخہ
امام الشریعۃ والطریقۃ والحقیقۃ والمعرفۃ مالک رقاب اولیاء اللہ تعالی
حضرت محبوب سبحانی قطب ربانی سید محی الدین شیخ عبد القادر
الجیلانی الحسنی الحسینی علی نبینا وعلیہ الصلوٰۃ والسلام
سیزدہم باد کہ از حضرت غوث ثانی رضی اللہ تعالی عنہ تا محبوب پاک علی جدہ
وعلیہ الصلوٰۃ والسلام ہفتم واسطہ میشود چنانکہ درین دیار یازدہم شریف مشہور
ومعروف ست در بغداد معلی ہفتم شریف محبوب پاک ہم ہمین طور جاری ست
پس وی رضی اللہ تعالی عنہ از کرامت وشرافت یازدہم وہفتم شریف ہر دو مکرم
ومشرف شدند این نکتہ ایست بس باریک رمز این نسبت را اولیاء اللہ
خوب میدانند وقدرش بوجہ احسن می شناسند وبس

ذکر سی ودوم در بیان سجادہ نشینی حضرت خلیفہ برحق و
وارث مطلق حضرت غوث یزدانی قطب ربانی سیدنا
ومولانا سید شاہ طفیل علی القادری الرزاقی البغدادی
الجیلانی ثم البرد وانی بعد واصل بحق شدن حضرت غوث ثانی
سلطان زمانی سیدنا ومولانا سید شاہ ذاکر علی القادری
الرزاقی البغدادی الجیلانی رضی اللہ تعالی عنہما

مؤرخان دفتر پارینه و حاکیان حکایت دیرینه شرح حکایات صداقت آیات را
چنان پرداخته اند و شاهد معانی از پرده منصه شهود چنان جلوه داده که چون بعد وصال
حضور عالی حضرت غوث ثانی علیه الرضوان الربانی جناب والا انتساب خلیفه برحق
وارث مطلق اعنی قطب زمان مولانا و سیدنا الشاه طفیل علی القادری الرزاقی
الذاکری البغدادی الحسنی الحسینی رضی قدس الله سره السامی سجاده نشین و مسندگزین
رشد و هدایت و تلقین ولایت شدند و صلاے فیاضی و صلاح و فلاح محبان
و مریدان خود را در داده ابواب فیوض و برکات بر روے عالمیان کشادند و ملک
هند و بنگاله را مثل عم بزرگوار و خسر نامدار خود حضرت غوث ثانی صاحب ولایت
و قطب هند و بنگاله از فیضان توجه و تلقین سیراب و مالامال نمودند مردم از اطراف
و اکناف رجوع آوردند و بظل ظلیل آن سلطان جلیل مستانس و مستظل شدند و سر انقیاد
بر آستان فیض نشان آن خلیفه برحق و قطب دوران نهادند و کمر اطاعت و فرمانبرداری
بر میان جان ها بستند غلامان قدیم یعنی مریدان و معتقدان خاندان ذاکریه هم
شرف بیعت جدید را حاصل نمودند در ولایت و کرامت مقام اعلی و پایه والا داشتند
مثل حضرت غوث ثانی بتربیت و تلقین و هدایت و ارشاد یکتاے عالم بودند
و در شریعت و معرفت و طریقت و حقیقت قدم بقدم پیر و آبا و اجداد کرام علیهم السلام بودند و باوجود
این همه بزرگی و عنایت فقر و فنا و ریاضت و مشقت و علو مقام ولایت مزاج شاهانه و سامان
امیرانه داشتند که چون سوار میشدند خلق بیشمار پیاده پا در رکاب شریفش میدویدند
و علم شاهی را پیش آنجناب بر میداشتند و نقاره سلطنت مینواختند و طبل دولت و اقبال میزدند
شوکت و حشمت اسلام را بر دل خلائق متمکن مینمودند چاکران قوش خانه جانوران شکاری را
آنچنان جانور در قوشخانه سلطان وقت هم نبود همراه رکاب می بردند آنحضرت
رسم ملک خود یعنی بغداد شریف بر اسپان تازی اکثر می نشستند و اسپان تا

حسب رواج مشائخ ہند بر پالکی ہم جلوس فرمودہ اند و جاہت ظاہری ہم بغایتے داشتند کہ ناواقفان از اسم و رسم آنجناب نیز بنگاہ زیارت می شناختند کہ ہر آئینہ بدر آسمان ریاست و شرافت و چشم و چراغ خاندان امامت و سیادت خواہند بود اگرچہ ساکنۂ بغداد و معلی چہ رجال و چہ نسا ہمہ خوشگل و خوبصورت میشوند سیّما اولاد امجاد حضرت بغداد اعنی حضرت غوث اعظم محبوب رب العباد و لکن این حضرت بغایت حسین و جمیل و سراپا نور علی نور بودند ریش مبارک و محاسن شریف بآن حسن و خوبی بود کہ ہرکہ دید جان پاکش صید آن دام سنبلین گردید۔ در عنفوان جوانی عمزادۂ خود را در عقد نکاح آوردند و از قضائے ربانی بعد مرور زمانی آن حلیلۂ جلیلہ رحلت فرمائے فردوس برین شدند و از اولاد ذکور و اناث ہیچ عقب نگذاشتند بعد وفات آن معظمہ مکرمہ انار اللہ برہانہا باز باطراف بردوان در قریہ کہ نامش معلوم نشد از دواج فرمودند ازین بطن شاہ شرفی دو فرزند دلبند نرینہ متولد شدند یکی ازان دو گوہر گرانمایہ کہ بنام نامی سید شاہ اسد علی القادری موسوم بودند خیلے قوی و شہ زور بودند گویا شجاعت و شہامت بارث جد اعلای خود حضرت مولای کائنات امیر المؤمنین یعسوب المسلمین علی علیہ السلام یافتہ بودند کہ پہلوانان زمان و شہ زوران دوران پیش آن شیر بیشۂ شجاعت از روبہا ضعیفتر بودند فی المثل اگر رستم ہم پیش پنجہ مقاومتش در آمدے از زالے کمتر بودے چنانچہ بارے پہلوانے کہ خود را تہمتن زمان مید انست سر مقابلت برداشت و از یک مشت آنحضرت چنان بر زمین افتاد کہ تا قیام قیامت دیگر نخواہد خاست چون این خبر گوش گذار حضرت خلیفۂ برحق و وارث مطلق قطب ربانی گردید ارشاد فرمودند کہ این جذامی چرا آن بے قصور را کشت روزے چند از بد دعائے حضرت نگذشتہ بود کہ آن قمر آسمان حسن و خوبی بمحاق جذام گرفتار آمد و آن قوت و خوبی و حسن و رعنائی بہ باد داد آخر الامر از کردۂ خود پشیمان شدہ بر پای پاک والد ماجد خود در افتادند و بصد

اخلاص باطنی توبه و استغفار نمودند دریای رحمت حضرت خلیفهٔ برحق بجوش آمد
دست شفقت بر سر فرزندان خود نهادند و از انفاس متبرکه و لعاب دهن شریف خود کار
دم عیسوی و آب حیوان بردند الله اکبر الله اکبر غضب حضرات اولیا هر آئینه قهر
خدا است و همچنان شفقت ایشان رحمت رحمان کبریا فی الجمله این وجه ثانیه
دو فرزند ارجمند را عقب گذاشته هم رحلت فرمای فردوس برین شدند و در جوار رحمت حق
پیوسته گردید. ثالثه نوبت عقد و مصاهرت دیگر با سیدهٔ عارفات عمدهٔ صالحات
بنت محرم اسرار علام الغیوب صاحب مشرب مجذوب واقف رازهای خفی و جلی
سیدنا و مولانا غلام علی القادری السهروردی النقشبندی رحمه الله تعالی افتاد
چنانچه تفصیلش در ذکر آینده می آید ان شاء الله تعالی – در زمان فیض توامان این حضرت
اعنی حضرت خلیفهٔ برحق هم طالبان هزاران هزار بلکه بیحد و بیشمار از مردان و زنان
فائز منزل فقر و عرفان شدند و با وجود کتمان حال و نظر با استتار کرامات عجیبه
و خوارق کثیره از آن مجمع کمالات و مخزن کرامات سر بر زده و دسته روایت کرده شده
ان شاء الله تعالی بیان خواهد شد اندکی از بسیار و مشتی از خروار است با وجود قلت
دخل خرج بآن کثرت که در مدرسه و خانقاه و عمارات وارد و صادر و داد و دهش فقرا
و مساکین می‌نمودند جز این نتوان گفت که مالک خزائن و دقائق الٰهیه بودند زر و نقره را
از دست پاک خود مثل آبا و اجداد خویش هرگز مس نفرمودند خادم خاص آنحضرت
میر فتح علی مرحوم میفرمود که زر و نقره از درهم و دنانیر که بفتوح می آمد خواه صد یا
یا بیش از آن حضور عالی حضرت ولینعمت گاهی از قدم پاک هم مس نمی فرمودند
تا بدست چه رسد ما خادمان بر میداشتیم و صرف میکردیم نظر هم بآن چیزها
نمی انداختند حساب و کتاب را که میرسد بارها آزموده ایم که از یکصد روپیه بکار زیاده
تا چهار صد روپیه گردیده است و از طعام یک کس صد کس سیر خورده و از برکت

هنوز کم نشده و بسیار مریدین حضور از ذکور و اناث از یک توجه بمقام فنا فی الله
رسیده اند بلکه ادنی ترین مراتب مریدین آنحضرت فنا فی الله شدن ست
مقام متوسط و منتهی را چه گفته آید یک مریدهٔ آنحضرت را این عاجز دیده است
زنے بود صالحه عابده در ذات خدا فنا شده اگر گفتے زید آمده است لفظ الله را
بآن ضم کردے و گفتے زید الله آمده است همچنین در هر کلام چنانکه عمرو الله رفته است
و بکر الله خورده است و کذا اگر چیزے نوشتے یا قرات قرآن شریف فرمودے
فقط لفظ الله الله از زبان و قلم برآمدے خلفاے حضرت بسیار بودند و لکن افضل خلفا
و اکمل ایشان نور بصر و لخت جگر آنجناب خداوندم قطب اکرم غوث معظم پیرم و مرشد
مرشدم بودند که الابن سر لابیه است و اولیاے معاصرین بالاتفاق قائل بودند که حضرت
قطب ربانی را رتبهٔ قطبیت و فردیت مسلم بود و این هر سه پایهٔ جلیلهٔ ثلثه آنحضرت را
هم بمقام قطبیت علی وجه الکمال حاصل و صاحبزادهٔ فخر سلطنت و خلعت لبس شیخ شیخم
اعلیحضرت بوجه غایت فنا بر جد امجد خود حضرت مالک الرقاب از مقام والد را
هم تجاوز فرموده و همین انتهای مقام ولایت اولیاست حالات مفصلهٔ آنجناب
بکتاب دیگر مذکور خواهد شد این رساله مختصره گنجایش آن ندارد حضرت قطب ربانی
اکثر اوقات محفل حال و قال ترتیب میدادند و لکن نه بر طرز و طریقهٔ مشائخان هند
که امور نامشروعه مثل قوالی وغیره را راه میدهند بلکه بر سنت سنیهٔ حضرت غوث اعظم
جد اکرم خود که اول قاری چیزے از آیات قرآن مجید و فرقان حمید قرات میکرد
بعد از ان مغنی چند از خوش آوازان نعت نبویه و منقبت مرتضویه و غوثیه را انشاد
میکردند و از توجه آنحضرت عیون عشق الهی منفجر شده دریاے تواجد بجوش آمدی
و کیفیتے دست دادے که صد هزار نعم جنت در جنبش بجوے نیارزیدے تکلفات
چاے و قهوه را در مجالس شریفش دخل نبود و مجال کسے نبود که اشیاے بدبوش قلیان

و پیاز خام وغیره استعمال کرده شریک محفل شریفش شود و اگر احیاناً کسے از شقاوت
و غوایت خویش بحضور آنجناب قلیان کشید فی الفور بسزائے خود رسید
بلا اسباب ظاہریہ بہ بلائے سخت مبتلا گردید پس ذکر شراب خوری و تارکی نوشی را
چہ باید کرد دیگی از خصائص آنجناب این است کہ بعد واصل بحق شدن پیر و مرشد
و عم بزرگوار خود فیض و نعمت حاصل نمودند این خصوصیت بدیگر اولیاء اللہ کمتر یافتہ میشود
چہ اگر انتقال شیخ قبل تکمیل تربیت واقع گردید و در فیض خامیت باقی ماند بجای دیگر
رفتہ اند و تکمیل فرمودہ کما لایخفی علی من تتبع کتب السیر والتواریخ و حضرت قطب ربانی
بعد وصال پیر و مرشد خود بر قبر شریف آنجناب حاضر آمده حصہ و بہرۂ خود سنایع عالم جسمانیہ
حاصل نمودند چنانچہ ذکرش در ذکر کرامات حضرت غوث ثانی گذشت

ذکر سی و سوم در بیان برخی از احوال کرامت مآل صاحب احوال فاخره و مقامات باہرہ واقف اسرار علام الغیوب مالک مشرب مجذوب دانائے رازہائے خفی و جلی سیدنا و مولانا سید شاہ غلام علی الدہلوی ثم الپیرنگری قدس سره الباری و تقریب عروسی دختر نیک اختر آنحضرت با حضرت قطب ربانی علیہ الرضوان الرحمانی

تازه کنندگان حکایات کہن و مشاطگان عروس سخن چہرۂ روایات را بدینصورت
آراستہ اند و شاہد معانی را در حجلہ بیان چنان پرداختہ کہ در اواخر دوازده صدے
بزرگے از سادات دہلی کہ نام نامی و اسم گرامی آنجناب سیدنا و مولانا سید شاه غلام علی
القادری قدس سره الباری بود و بعض بزرگان آنحضرت در جونپور ہم بودند از

تحصیل علوم ظاهریه و باطنیه فراغ کلی حاصل نموده تن بسفر و سیاحت در دادند
و گرد این عالم بگردیدند و باوجود استطاعت سواریهاے متعدده پاپیاده هفت
یا هشت حج با زیارت مدینهٔ منوره و نجف اشرف و کربلاے معلی و بغداد شریف
ادا نمودند و سیاحت عرب و عجم و بنگاله و اڑیسه علی وجه الکمال فرمودند اثناے
سفر و سیاحت بار سبب مصلحت غیبی و تقاضاے لاریبی گذر آنجناب به خطهٔ دلپذیر
عرش نظیر مسکن اولیاے کرام اولی المجد والاحتشام یعنی شهر دار السرور سیدنی پور
گردید و دران زمان سعادت توامان ابن الابن سیدنا و مولانا سید شاه راجی البخاری
اصلاً و المدنی پوری مولداً المعروف بچهپدن شهید صاحب صاحب ولایت
بنگاله و اڑیسه مالک مقامات فاخره و کرامات باهره ارشد خلفاے سیدنا و مولانا
سید شاه شهباز صاحب بهاگلپوری قدس سرهما که حالات کرامت آیات
این حضرات در کتب متعدده مسطور و مذکور است حاجت ایراد ندارد و هم این
وجیزه متحمل آن نباشد قطب صاحب خدمت سیدنی پور بودند و رونق افروز
آن شهر مینو چهر چون این گوهر گرانمایه درج شرافت و بدر منیر برج ولایت را دیدند
بحکم آنکه جنس با جنس گراید و ولی را ولی می شناسد قدر و قیمت آنحضرت را
نیکو دریافتند و بلا تامل و تحقیق ظاهری هر چه باشد نصیبهٔ خود را بعقد آنحضرت در دادند
مردمان سیدنی پور ازین قضیه کمال ناخوش شدند و زبان طعن دراز نمودند و گفتند
که حضور با این شرافت و نجابت بزرگی و کرامت بلا دریافت حقیقت چرا مرد مسافر را
بدامادی قبول فرمودند آن قطب کبیر روشن ضمیر یعنی حضرت شاه صاحب برای
اتمام حجت تنی چند را از سکناے سیدنی پور که هنوز اولاد ایشان دران شهر موجود اند
براے دریافت حقیقت حال روانهٔ جونپور و دهلی نمودند فرستادگان تحقیقات واقعه
نموده همه بالاتفاق اظهار نمودند که سیدنا و مولانا سید شاه غلام علی قدس سره اکو

نجیب الاصلین شریف الطرفین سید حسینی ہستند از ہر دو جانب یعنی جانب
پدری و مادری سید والانسب اند مردم چون این خبر شنیدند شرافت و نجابت
شاہ صاحب دہلوی قدس سرہ را نیکو دریافتند و ہم بر کشف و روشن ضمیری
این قطب سیدنی پور بصد دل و جان معترف شدند فی الجملہ بعد مناکحت و ازدواج
و ادای رسوم عروسی و کتخدائی حسب الارشاد قطب البلاد و غوث الاوتاد آنزمان
ولایت پیرنگر متعلقہ ضلع ہوگلی و اطراف و اکناف آن دیار متعلق بحضرت حاجی
حرمین شریفین زائر مقامات علیہ عالم علم عقلی و نقلی واقف رازہای خفی و جلی
سید شاہ غلام علی قدس سرہ الولی گردید حضرت شاہ صاحب معز الیہ مع حلیلۂ جلیلۂ خود
تشریف فرمای آن مقام شدند و طرح سکونت و اقامت دران مقام ویران انداختند
پیرنگر دران زمان آباد نبود بلکہ سیدانی بود ویران جز مزار صاحبی کہ بنام نامی
مخدوم الاولیا مشہور اند و در زمان سابق این حضرت ہم بولایت آن دیار مامور شدہ
آمدند ہیچ آبادی نداشت ولکن مقامی بود دلکش و دلربا با فضای جانفزا و خوشنما
قریب کنار دریا از توطن آنحضرت رونق تازہ گرفت و مردم از اطراف و اکناف ہم آمدہ
آن سیدان ویران را مسکن خود قرار دادند و خلق کثیر بدست آن دستگیر
بیعت نمودند و بزمرۂ غلامان و مریدان داخل شدند حضرت شاہ صاحب
درین دیار ہم یک نکاح نمودند از بطن اول یعنی حبیبہ بلند نصیبۂ قطب سیدنی پور
یک دختر نیک اختر متولد شدہ و ازین بطن ثانی سہ فرزند ارجمند کہ ہر یکی عالم
و عامل ظاہر و باطن بودند متولد شدند نام نامی و اسم گرامی ایشان سیدنا و مولانا
سید شاہ کفیل احمد و سید شاہ خلیل احمد و سید شاہ جلیل احمد قدس سرہم بود
جناب فیض مآب شاہ صاحب قدس سرہ دستی دراز ابواب فیوض ظاہریہ
و باطنیہ بر روی خلائق آن دیار مفتوح داشتند و برفاہ حوائج عوام پرداختند

و چون دریافتند که حالا نوبت سفر آخرت قریب ست پسران خود را وصیت
فرمودند که نکاح دخترم یعنی خواهر علاتی خود را با مردے کنید که از اولاد حضرت
غوث اعظم علی جده و علیه الصلاة والسلام باشد و از اشرف البلاد بغداد
درین دیار رسد و اعلام جلالت و بزرگی بیفرازد و نام نامی آن قطب ربانی
حبیب یزدانی سیدنا و مولانا سید شاه طفیل علی القادری باشد هرگز از کبر نفس
مضائقه نکنید و دخترم را باو سپرید از صلب پاکش خداوند کریم فرزندے بدخترم ارزانی دارد
که امام الاولیا و مقتدار الاصفیا باشد و صیت کمال فیوضات و فتوحات و آوازۂ
حسنات و برکاتش اطراف عالم را فرا گیرد و از ان قرة العین و ایۂ ناز جدین هزاران
دریاے محبت از سینۂ سنگ دلان غافل جاری شود و صدها دل مرده از انفاس متبرکه
آن امام المتقین زنده و پاینده شود و دین از قدومش رونق تازه گیرد و کفر و بدعت از وجود
باجودش مخذول گردد و طالبان خدا از دستگیریش باشا بمراد بهره ور شوند و ساکنان بادیة الحیرت
از هدایتش بمنزل مقصود رسند و درین قرن آخرین مردم از فیض و برکات آن جامع کمالات
کیفیت خیر القرون قرن حضرت خیر البشر را دریابند و رونق دعوتی و برکت و نیکوئی
احسن الازمنه زمان غوث اکبر را ببینند و در مقاصد و مطالب خود بے هیچ مزاحمتے فائز گردند
نام نامی و اسم گرامی آن قرة العین امام المتقین مقتدار الطائفتین قطب البلاد والارشاد
والابدال والاوتاد سید شاه مهر علی القادری خواهد بود و در حقیقت مهر سپهر ولایت
و کرامت هم اوست و چون وقت زهوق روح پر فتوح حضرت شاه صاحب دیاوی
شم البیرنگری قریب رسید فرزندان خود را نوبت بنوبت فرمودند که بیرۂ پانے پیش من
بیارید و تقدیرهاے خود را آزمائید ایشان یکی بعد دیگرے بیرہ بر تشتری گذاشته
قصد آوردن کردند ولکن از دست هر یکے تشتری بر زمین افتاده بشکست ایشان خرابته رفتند
آخر دومی بدختر یکے خودی خود شهود شد و فرمودند ه

این جناب بسبب پاس عهدهٔ وصیت پدری بدرایم و درخواست این امر با آنحضرت نمودند
و چون رضا یافتند در تدارک عروسی مشغول شدند و این تقریب میمنت قریب الصدد اهتمام
و احتشام انصرام نمودند بعد مناکحت و ادای رسوم عروسی حضرت قطب ربانی
زوجهٔ نیک نهیهٔ خود را در شهر سیدنی پور که مولد یا و مسقط آن ولیهٔ معظمه بود بردند و همانجا
طرح اقامت انداختند از بطن پاک این صالحه ولیهٔ رابعهٔ ثانیه سه پسر و سه دختر پیدا شدند
اسم گرامی فرزند اکبر مولانا و سیدنا سید شاه اسرار علی القادری الرزاقی الذاکری بود و نام
نامی فرزند اصغر سیدنا و مولانا سید شاه خیرات علی القادری و فرزند اوسط که در حقیقت
همان حضرت غرض و غایت این قضیهٔ مبارکه بودند نام نامی و اسم گرامی آن مهر سپهر عظمت
و علو مناصب و وارث ولایت امیر المؤمنین سیدنا علی بن ابی طالب رضی عالم علم عقلی و نقلی
محبوب بارگاه سبحانی عاشق و معشوق ازلی سیدنا و مولانا سید شاه مهر علی القادری
الرزاقی الذاکری بود - درین مقام اگر اشاره بسوی نکتهٔ لطیفه نکنم هر آئینه بر عقل و جان خویش
حیف کرده باشم آن نکتهٔ لطیفه این ست که عظمت و جلالت حضرت فخر السلف زبدة الخلف
امام الاولیاء و الاصفیاء عالم علم عقلی و نقلی واقف اسرار خفی و جلی اعلی حضرت سیدنا و مولانا
سید شاه مهر علی القادری را باید فهمید که چنانکه بشارت بعثت حضرت خیر البشر و بشارت
ولادت غوث اکبر را حضرات انبیای کرام و اولیای عظام قبل از وقوع بدادند بشارت
ولادت این حضرت هم حضرت غوث ثانی علیه الرضوان الرحمانی و سید شاه غلام علی
قدس سره الولی قبل از پیدایش آنحضرت بدادند این رتبه سرسری نیست و دیگران را درین مقام
گنجایش برابری نیست بزرگی و عظمت این را حضرات اولیا دانند و بس حالات مفصله حضور
انشاء الله الشافی در کتاب علاحده مسطور خواهد شد مرقوم ست که چون والد ماجد
و مرشد ارشد این حضرت واصل بحق شدند نسبت خود را با والدهٔ ماجده درست کردند
و همان عشق و عقیدت که با والد ماجد داشتند با آن معظمه پیدا نمودند ست که چون

آن معظمہ انار اللہ برہانہا رحلت فرمائے عالم قدس شدند پانزدہ شبانروز بجز جرعۂ شربت
ہیچ تہ حلق نفرمودند و ارشاد نمودند کہ حالا نعمت از خانۂ ما بدر رفت و در حقیقت آن معظمہ
سراپا نعمت حق بودند نام نامی ہم سیدہ نعمت النسا بود کراماتہائے بیشمار و خرق عادات
بسیار ازان ولیۂ عصر ظاہر شدہ این عجالۂ وجیزہ متحمل آن ہمہ روایات نیست علاوہ کرامت
و بزرگی ذاتی این رتبت و شرافت برائے عظمت آن معظمہ کافیست کہ زوج
قطب العصر والایام و فرزند فخر عالم و آبائے کرام ست رضی اللہ تعالی عنہم و رضوا عنہ
مزار پر رحمت بار آن ولیۂ عصر در سیدنی پور جنب مزار پاک سید راجی البخاری
ثم السیدنی پوری المعروف بجمیدن شہید ست [illegible]

ذکر سی و چہارم در بیان کشتہ شدن طوطی حضرت قطب ربانی سیدنا و مولانا سید شاہ طفیل علی القادری از دست سرکشے و سزا یافتن آن منکر از غضب الٰہی

طوطیان شکرخائے معانی و عندلیبان ہزار داستان سخندانی بدینگونہ ترانہ سنجیہا
نمودہ اند و بنغمات صداقت سمات بدین نمط خوش بیانیہا کردہ کہ حضرت خلیفۃ الحق
طوطیے داشتند شیرین کلام چون سبزپوشان جنت لباس سبز در بر کشیدہ و مانند
مقدسان ملأ اعلی تسبیح و تہلیل از بر خواندہ ○ بر دوش صد نامہ صد پیک از خدا
یار بی زد شقشقہ لبیک از خدا + بر دمی اورا یکی معراج خاص + بر سر تاجش شدہ حق
تاج خاص + آن جانور نکتہ سنج بسایۂ عاطفت خاص آنجناب والا اختصاص پرورش
می یافت و بہر آن مکان از حضوری حضور والا رونقے تافت ہرچند آن طوطی پر در
پالیدہ ز تغییر نبود و ہر دم از زندان قفس آزاد بود مدام از رشتۂ عشق و محبت گرفتار

دیدام وفا بجان افتاده بهر حال خود را همه تن باآئینه جمال باکمال آن سکندر زمان
محو داشتے و بمقدار حال ازین گونه مضامینها شکر شکیبها ساختے ؎ از جلاوتها
که دارد جور تو + از لطافت کس نیابد غور تو + باری حسب دعوت مریدان و معتقدان
اتفاق نهضت فرمائی خدام عالی مقام حضور والا قطب ربانی بموضع بنوا متعلقه
ضلع بردوان افتاد آن طوطی خوش مقال فرخنده حال نیز حسب عادت مسعوده
همرکاب بازمان بوده داد عذب اللسانیها سید او روزی آن سبز قد و سبز پوش نیکو خو بهوای
آزادی بال شوق بکشاده بگوشه در افتاد و فتنه یکی از مفسدان شریر و ستمگران بد تقدیر
آن حیوان بے زبان ناتوان را بگرفت و کشت و ازین حرکت ناشایسته خود دل
عالمے را بخست درویشے مست الست الملقب بمستان شاه که کفالت
و حفاظت آن همائے فرخ فال بر ذمت همتش متحتم بود خبرش بازجست و بهر جستجو
درپی سراغش هر برزن و گوشه بگشت مگر هیچ نشانے ازان بد خوش خبر خود نیافت
ناچار بپیشگاه سلیمان زمان حضور والا قطب ربانی صورت واقعه باز نمود و به گریه و زاری
پرداخت و بعبارت این اشعار آبدار نوحه کردن گرفت ؎ ای دریغا مرغ خوش آواز من
ای دریغا همدم و همراز من + ای دریغا مرغ خوش الحان من + راح روح و روضه رضوان من
گر سلیمان را چنین مرغی بدی + کے دگر مشغول آن مرغان شدے + حضور والا را
ازین واقعه بسیار رنج و کلفتها بهم رسید و بر چهره مبارک گونه آثار رنج که مشعر غضب
قهار جبار ست هویدا گردید و در حالت غضب و جلال ارشاد رفت که قاتل این
بے زبان ناتوان جوان بمیرد و هیچ نشان او از اولاد و اعقابش بر صفحه روزگار
باقی نماند چنانچه آن منکر ناهموار سزای کردار خویش همان شب یافت یعنی با خسران
هر دو جهان در حالت عین جوانی بمرد و هیچ اولادے عقب نگذاشت ؎ خوش گفته اند

گندم از گندم بروید جو ز جو — از مکافات عمل غافل مشو

ذکر سی و پنجم در بیان حاضر آمدن ارادتمندی برای حصول سعادت بیعت و از شدت تمازت و کوفتگی راه خواهش تشنگی شدت یافتن سرد و بارگشته و ردش پیدا شدن و مشرف شدن حضرت قطب بر خطره اش و خادم را باحضار آن فرمان دادن

خوشه‌چینان خرمن بصیرت و وظیفه‌خواران مائدهٔ صداقت اسرار این سرگذشت کلامی را بدین نمط و خوبی اظهار ساخته‌اند و معنی مضمر و مستتر را بدین گونه آشکار نموده‌اند که در قریه صاحب ارادت و ایمان بنام ثناء الله خان ساکن موضع چهتاچک سرنه از مضافات شهر سیدنی پور که بفاصلهٔ چهار پنج کروه از شهر مذکور واقع ست اوصاف حمیده و اخلاق پسندیده و کرامات باهرهٔ حضور والا قطب ربانی از زبانی اکثران آن هم بار دریافته خواست که بزمرهٔ غلامان خاندان قادریه ذاکریه درآید و توشهٔ نجات آخرت حاصل کند ه فرد آمد روز حشر که عرض خلائق ست + باشد دران میان که بنا گفته نگاه تو + پس بخواهش تمام و اشتیاق مالاکلام عزم سیدنی پور مصمم کرده در راه نهاد و گفت ه ای شهنشاه بلند اختر خدارا همتی + تا ببوسم همچو گردون خاک ایوان شما + خانه صاحب را دران شهر خواهد مصاحبت بود چیزی سوغات خواسته ارمغان شیرینی برای ایشان گرفت دیگ فرنی زنگ سپرده را به سیدنی پور پیش گرفت اثنای راه قریب آن دار السرور یعنی شهر سیدنی پور از تمازت آفتاب نصف النهار و کسل راه خیلی مانده شده زیر سایه درخت نشست تا ساعتی بیاساید و گفت اگر تشنگی شدت یافته و سر بارگشته و سیر آمده چه عجب بود که برای این التهاب روانی و سوزش بدنی دوا شافی و تبرکی کافی باشد آن حالا همراه دارید وگفت حضرت این چه خیال می پزی حالانکه بجانهٔ عزیزی سیر و می چگونه باشد که همچنین چیزهای محقر فرمایش کنی و ایشان نیز نتوانند که اطعمهٔ نفایس را بخدمت واگذاشته با چنین محقرات پردازند الغرض از انجا برخاستند و داخل شهر شدند و حاله را با آن تحائف خانهٔ خسر خود فرستاد و خود بدربار در بار و بارگاه عرش پایگاه حضرت قطب ربانی حاضر آمد و لبد استلام آستان بعرض غرض خود پرداخته

آنحضرت از تجلیات ضمیر منیر خود بر خواهش دلی و تمنای باطنی آن مرد مطلع شده
خادمی را فرمودند که از اندرون حویلی آنچه که حاضر است برای مهمان بطلبید
خادمه از اندرون حسب الحکم حضرت اشیای مرغوبه آن مرد یعنی خشکه شسته
باآب سرد و برگ تره برای آن کوفته سوخته حاضر آورد آن مرد از مشاهده اینگونه کرامات
و اشراف بر خطرات با بحر حیرت فرو رفت و آن اندیشه خاطر خواه را سیر و خوش
بخورد فی الجمله از اکل و شرب فراغت کرده این راز سربسته را پیش همگنان ظاهر ساخت
و گوش معتقدان و عاشقان را ازین نوای تازه بنواخت سه بزرگ که نشان
کعبه پلنگ او بوده تا اکنون سجده صاحب نظران خدا بوده پس آن مشتاق
بصدق عقیدت و اشتیاق از شرف بیعت مشرف شده در زمره غلامان داخل شد
و به ریاضت و مشقت پرداخته صفای قلب و روشنی باطن حاصل کرده

این که اسیر قید قیمت اند اولیا خاک درگاهست اهل را اسیر نفیست	مرده را از ایشان حیاتست و کمال خاک پای کوره خاکش هی کیفیت

ذکر سی و ششم در بیان برآمدن خاصگی برای صید مرغان و حضرت قطب ربانی را هم تکلیف معیت دادن و هیچ صیدی در شکارگاه نیافتن و آنجا آوردن همه بخدمت حضرت قطب ربانی و باز از دعای آنحضرت هجوم آوردن مرغان و نفرت نکردن از مردمان

صیادان عرصه معانی و شهبازان فضای نکته دانی کیفیت تصرفات حضور

قطب ربانی را بقید کتابت چنین آورده اند که روزے در سید فی پور جناب
سید شاه صدر الدین صاحب قدس سره صاحب سجاده حضرت قطب دوران
وحید زمان سید دیوان راجی علیه الرحمة جهت استلذاذ مضامین وَلَحْمِ طَيْرٍ
مِّمَّا يَشْتَهُونَ ۝ برائے شکار مرغان بیرون آمدند جناب حضور والا قطب ربانی
نیز حسب خواهش واصرار ایشان بنظر سیر همراه شدند لکن صیادان هرچند
اطراف دشت وصحرا گشتند هیچ مرغے نیافتند صورت طیور آنروز بمشابه
سیمرغ قاف بے نشان بود و شکل صید چون عنقاے مغربی مفقود الوجود پس شاه
صدر الدین صاحب قدس سره و دیگر شکار دوستان و نفر صیادان درانحالت مایوسی
بحضور قطب ربانی بکمال خضاعت وضراعت ملتجی شدند و بدینگونه گذارش نمودند
که امروز ما به پیشوائی چو تو شاه والا پایگاه درینجا رسیده ایم اگر ناکام و بے نیل مرام ازین دشت
واپس رویم هر آئینه باعث دلتنگی ومحرومی ما خواهد بود و از مروت و فیاضی حضرت
بغایت بعید است که ما آهن سرد کوفته و باد بدست پیموده مراجعت کنیم از زبان
فیض ترجمان خود فرمان دهید که در مقصود بر روی ما مفتوح گردد الحاصل کان فتوت
وجهان مروت حضرت قطب ربانی مراد ایشان را از خداے کریم درخواستند و بیک
اشاره پر بشارت حضور والا جانوران اقسام فوج فوج از هر طرف ظاهر گشتند و چنان هجوم
آوردند که آن دشت وصحرا از مرغان هوا معمور گشته وحاجت آلات شکار نمانده طیور
از مردم نفور نبودند ولکن حضرت قطب ربانی فرمودند که فقط یک یا دو مرغ بگیرید
و دیگران را هرگز مزاحم نشوید صیادان همچنان کردند و همگنان از معاینه اینچنین کرامات
باهرات سر اطاعت را بآستان آنحضرت نهادند و حلقه عقیدت بگوش جانها کشیدند
و بسلسله عالیه خاندان قادریه ذاکریه منسلک شدند ع بوی گل دیدی که آنجا گل نبود
جوش مُل دیدی که آنجا مُل نبود ٭ بو قلاوز است و رهبر مر ترا ٭ می برد تا خلد و کوثر مر ترا ٭

پیشِ یوسفؑ نازش و خوبی مکن | جز نیاز و آہِ یعقوبی مکن
تا دمِ عیسیٰؑ ترا زنده کنند | همچو خویشت خوب و فرخنده کنند
در بهاران کے شود سرسبز سنگ | خاک شو تا گل بروید رنگ رنگ

ذکرِ سی و ہفتم در بیان تاثیرات لعاب دہن پاک و تصرفات کفش مبارک حضور قطب ربانی قدس سره السامی

سبق خوانان آیات رحمانی و درس گیران کلام حقانی بخوش بیانی این نکتۂ لطیفہ چنان بروا گفته اند که لعاب دہن مبارک حضرت قطب ربانی مثل لعاب دہن اجداد امجاد آنجناب حضرت سرورِ عالم و حضرت غوث اعظمؓ برای دفع اسقام و آلام تریاق کبیر و اکسیر اعظم بود مردم برگ تنبول خائیدۂ آنجناب را نگاه میداشتند انواع درد و اقسام گزند را کفایت میکرد و اکثر زنان عقیمہ بامید اولاد آن خائیدۂ فیض رسانیده را خورده اند و بمراد خود ہا رسیده حتی که زنان ہندو با وجود آن تعصب مذہبی که بس کرده اقوام دیگر را تنبول خورده نمی خورند تنبول مقدس آنحضرت را باخلاص تمام برای حصول اولاد نیک فرجام میخورند و فائز المرام میشدند ۔ حکمت محض ست این تا که جہان آفرین پئے خاص کند بندۂ مصلحت عام را ۔ و کفش مبارک آنحضرت را برای جلب نفع و برکات و دفع ضرر و بلیات بخانہاے خود میداشتند ہزاران آسیب زدہ بیک دو ضربتش نجات یافتند و صدہا بلا رسیدگان از برکت آن کفش پاک دولت امن و امان حاصل ساختند یکی از راویان صداقت کیش عدالت اندیش قاضی مفضل الاسلام از واڑی بردوانی مرحوم مغفور روایت میکنند که پیش قاضی صاحب مذکور یک جفت کفش پاک آنحضرت بود در ہر امر نفع بیشمار و فائدۂ بسیار بہ یمن آن نعلین شریفین مے یافتند و از مضیق تنگی بفسحت آباد فراخی رسیدند لکن بمقتضاے شوخی بخت بعد چندے

آن کلید فتح و ظفر از خود گم شد و هر چند تلاش و تجسس نمودند دستیاب نشده
دالبواب بفیوض و برکات مسدود گردید

ذکر سی و ششم در بیان خلاصی یافتن دختر ماهی گیر از آسیب جنی شریر بتوجه آن قطب کبیر قدس سره القدیر

حاکمان محکمهٔ حکایت و شهریاران ممالک روایت پروانهٔ مضامین غرائب آگین که است
حضرت قطب ربانی را در قلمرو بیان باین نهج و عنوان جاری کرده اند که بارے
آنحضرت حسب دعوت تشریف فرمای موضع اله داد شدند و اکثرین از راویان
این روایت همرکاب سعادت انتساب بودند ماهی فروشے که دخترش بسبب
آسیب زدگی زحمت بسیار و محنتهاے بیشمار می کشید و تیمار دارانش جهت
دفع و رفع آن از تکلیفات بجان آمده بودند نوید مقدم آن حضرت قدم سلیمان حشم
دریافته بحضور والا حاضر آمده از ریش دل خویش فریاد آورد و ارشاد رفت که
دختر خود را حاضر آر بمجرد حکم حضور عالی آن ماهی گیر نزد دختر پریشان خاطر رفت
و گفت که همراهیش بدرگاه حرمش پاسگاه آنحضرت حاضر آید دختر آسیب زده پیام
حاضری را در یافته خیلی آشفت و پاسے پدر خودش گرفته بزمین زد و آن پیر حقیر تاب
آن طاقت جنیت نیاورده بصد حیله و بهانه از پنجهٔ سختش بدر جست و بیک دو پا بدوید
در ظل حمایت خدام والا مقام پناه گرفت و کیفیت واقعه را باز گفت سلیمان زمان
حضرت قطب ربانی فی الحال از دست مبارک خود چیزے تسوید فرموده باو سپردند
و فرمودند که این نوشته را پیش رویش بگذار و قدرت خدا را معاینه کن چنانچه آنمرد
حسب فرمان واجب الاذعان آنحضرت آن پروانهٔ سلطانی و فرمان قهرمانی را
بدختر خود نمود همان از هیبت و صلابت بلرزید و ترسان و لرزان تن بسته خود را بپوشید

و بی قیل و قال و جنگ و جدال بتبعیت پدر خویش حاضر حضور شده با دب و حجاب بایستاد پس حسب اشارهٔ پیشارهٔ آنحضرت پدرش تازیانهٔ خاص حضور بگرفته و حضرت بر وے زد دختر از ضربت آن تازیانه بیهوش در افتاد و بعد از ساعتے بهوش در آمده برخاست و دید که از آن آسیب اژدها چاق و تندرست گردیده بود و بحسن حسین این وعافیت رسید ذٰلِكَ فَضْلُ اللّٰهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ

اژدها و مار اندر دست تو	شد عصا ای جان موسیٰ مست تو
حکم خذها لا تخف دادت خدا	تا بدستت اژدها گردد عصا
هین ید بیضا نما ای پادشاه	صبح نو بکشا ز شبهای سیاه

ذکر سی و نهم در بیان نجات یافتن و سلامت ماندن بچه از دست ام الصبیان بهمین توجه حضور عالے قطب ربانی قدس سره السامی

قائلان ولایت خدائی و کاملان طریق صدق بیانی اطفال روایت را از خوارق شایان با من و امان داشته و بصد صدق و بدل چنان برآورده اند که شخصی پیش ازین در موضع کهوترن ماتران سکونت میداشت و لکن با وصف آن با دولت نقد فرصت و جمعیت در گنجینهٔ روزگار خود نداشت یعنی فرزندان در خانهٔ او پیدا میشدند و زود تر از جهان فانی میگذشتند چنانچه از یک طرف تهنیت ولادت گوش مشتاقان را می نواخت و از طرف دیگر تعزیت وفاتش دل غمزدگان را می گداخت هر چند برای استعلاج و استمداد در معالجان زدند و التجای عاملان کامل الفن نمودند که هیچ اثری و نفعی مترتب نشد بالآخر صیت کرامات و آوازهٔ خرق عادات حضرت قطب ربانی شنیده منتظر وقت ماندند که چون وقت ولادت رسد آنحضرت را

دعوت نماید و چون مولود بر سر پدید و این عالم نابود شود حیات تازه از آن عیسی نفس
فریادرس باز جوید چنانچه حسب اتفاق چون زمان ولادت رسید و فرزندے
پیدا گردید نوید قدوم میمنت لزوم حضور مقدس بموضع از مواضعات اطراف خود
دریافته بالرأس والعین درانجا حاضر آمد و اولاً بصد ارادت و عقیدت شرف بیعت
حاصل ساخت و بعد از آن بعرض حال دل کدورت مآل خود پرداخت حضور قطب بانی
آن سوگوار بیقرار را تسلی و تسکینها بخشیدند و دعوتش را بدرجهٔ شرف اجابت رسانیدند
و بخانهٔ آن شکسته خاطر تشریف با تشریف ارزانی داشتند و سایهٔ قدر پایهٔ خود را
بر سر آن مظلومان انداختند و حسب معمول بر سجادهٔ مبارکهٔ خود جلوس اجلال فرموده
مشغول بیاد الهی شدند و چون عامل روز روشن ضمیر آفتاب منیر سجادهٔ عبادت
بگوشهٔ مغرب بگسترانید و ام الصبیان شب تیره روے شعبده باز سیاے
مکائد و فریب بازار خود گرم گردانید حضور پرنور که صور مکتوبهٔ لوح محفوظ پیش نظر
داشتند کماینبغی دریافتند که ام الصبیان خباثت بنیان چنانکه بارها بچه را
از کنار زچه ربوده است و خورده امشب هم میخواهد که این نوبادهٔ خوبی و رعنائی را
از کنار مادرش ببرد و خونش خورد پس وقت نصف لیل چون جماد نیز در خواب محو
بیهوش و سراپردهٔ سکون و سکوت اطراف عالم را فرا گیرد آن شیطان زشت رو
با جفت بد خو زیر غرفهٔ زچه خانه آمده بایستاد و جفت خود را اندرون خانه فرستاد
تا آن مولود را از غرفه بدو سپارد و او کارش تمام کند حضرت سلیمان زمانے قطب بانی
بغتةً بر سر آن خشک کلّه پیر صد ساله که دم غرفه ایستاده بود رسیدند و بادنی التفات
او را مقید و مسلسل نموده بجایش ایستادند جفتش اندرون رفته بچه را باهستگی از بستر
برداشت و دست خود از راه غرفه بدر کرده بگمان اینکه زوجش ایستاده است
بچه را بدست آنحضرت گذاشت و بشکل بچه متمثل شده بکنار زچه خفت و بعد ساعتے

دام زرق نهاده و تغیر الوان که از عادات اوست آغاز کرد و حضور قطب ربانی
آن بچهٔ اصلی را در حجرهٔ خود داشتند و از کرامت آنحضرت آن طفلک معصوم هیچ
گریه و زاری یا برای شیر بیقراری نه نمود و بخواب استراحت چنان بماند که هیچ
کس را خبر هم نشد چون آن کم بخت ام الصبیان متمثل بصورت بچه با وان اقسام مکر و فریب
آغاز نهاد یعنی رنگ خود متغیر کردن گرفت و گریه و زاری کردن اهالیان خانه ازین
حال پر ملال محزون و مغموم شدند و بحضور مقدس گذارش نمودند ارشاد شد که هنگام شب
صبر و دم دارید فردا دم صبح انشاء الله تعالی تدبیر آن خواهد شد چنانچه بعد طلوع طباشیر
صبح آن تیمارداران شب باز حاضر خدمت سراپا برکت و رحمت آنحضرت شدند
و بگریه و زاری استمداد جستند حکم عالی شرف نفاذ یافت که چند فرزندان شما قبل ازین
گذشته است و ناچار سنگ صبر بر سینه نهاده اید این بچه را هم گذشته گیرید و بیقین بسپرید
تا او را به ترکیب عاملانه و صاحبان دعوت اسمای الهیه بروغن گرم بسوزیم هر چند
محبت مادری و پدری رخصت نمیداد و لیکن حکم پیر و فرمان فریادرس دستگیر بود
امتثالش را از واجبات دانستند و هم پنداشتند که فعل حکیم است خالی از حکمت
نخواهد بود حاصل الامر حسب فرموده حضور ظرفی مسی پر از روغن بر آتش گذاشتند
و چون روغن جوش زدن گرفت آن شیطان بدنهاد طفلک رو را در روغن انداختند ساعتی
نگذشته بود که آن خانمان تباه سوخته چون انگشت سیاه شد پس آن فتنهٔ مجسم را از روغن
برآورده زیر زمین کردند آنوقت حضور قطب ربانی آن شیرخوار را که بدامن کرامت
نگاه داشته بودند به والدینش فرمودند و ماجرای دوشینه را از اول تا آخر آنچه واجب الانهاء
بود گوش گذار ایشان کردند تا نفرت و وحشت از دل ایشان برطرف شود و پرورش آن
بچه بخوبی گردد از دیدن این حال کرامت مآل همگنان آن موضع و سکان باطاعت
و فرمان برداری آنحضرت گردن نهادند و حلقهٔ عقیدت را بگوش جان کشیدند ۵

مر ترا دشنام و سیلی شهان	بهتر آید از ثنای گمرهان
صفع شاهان خور مخور شهد خسان	تا کسی گردی ز اقبال کسان
زانکه زایشان خلعت و دولت رسید	در پناه روح جان گردد جسد
گر چنان گشتی که استا خواستی	خویش را از خویش را آراستی
هر که ز استا میگریزد در جهان	او ز دولت میگریزد این بدان

ذکر چهلم در بیان واصل بحق شدن حضور قطب ربانی قدس الله سره العرفانی و ظهور تصرفات نعش مبارک مع واقعات دیگر

مرثیه خوانان آلام و غموم و نوحه گریان درد و هموم بتر تقریر حال مصیبت مآل قلم سینه چاک را چنان سرگردان نموده‌اند و روی قرطاس را به نیکوئی سیاه نموده که جناب اقدس و اعلی حضور والا قطب ربانی سیدنا و مولانا سید شاه طفیل علی القادری البغدادی الحسنی الحسینی قدس الله سره السامی بار سوم قبل واصل بحق شدن تشریف به جانب موضع پنواشه در [illegible] قصبه [illegible] که یکی از اولیای کرام است روزی حضور عالی با سه چهار خدام والا مقام و همراهان عقیدت‌مندان بزیارت آن مزار فیض آثار تشریف ارزانی داشتند و خود اندرون مزار در آمده خادمان و معتقدان را بیرون گذاشتند و دست به در را بستند پس از ساعتی هر دم آواز مکالمت صاحب مزار شنیدند که صاحب مزار به اصرار مستدعی میشوند که حضور قرار رحمت با من درین مقام تشریف بیارید و این کمترین را از قرب خود بنوازند و حضرت بار بار همین جواب میدهند که خمیر فقیر از خاک پاک منگلکوٹ است و علاوه برین مرضی حضرت ولی نعمت یعنی حضور غوث ثانی هم همین است که در منگلکوٹ پهلوی آنحضرت باشم

چرا بار بار اصرار و مبالغه بکار میبرید و این فقیر را منجل میکنید پس صاحب مذاکره طوعاً و کرهاً
صبر اختیار کردند ع گفت فرمانِ ترا فرمان کنم + هرچه گوئی آنچنان کن آن کنم + آنکه
از حق یابد او وحی و جواب + هرچه فرماید بود عینِ صواب + بهمین قدر اکتفا فرموده
حضور والا از ان مزار متبرک بیرون خرامیدند و از آن مزار پاک آواز حزین با نوحه
و شیون برخاست که ای سرمایهٔ جمعیت رشتهٔ الفت و محبت یکبارگی قطع ساختی و مرا
درین بقعه تنها گذاشتی بلازمان سعادت توامان ازین کلام حسرت التیام خیلی
پریشان خاطر شدند و حضور والا هم مضطرانه بقدر دوگاه مراجعت فرمودند و فردای آن
بامدادان چون آفتاب باتب و تاب سر خود از گلیم مشرق بر آورد حضور اقدس را تپ مسلول
لاحق شد یعنی چنانکه وقت واصل بحق شدن حضرت خیر البشر را تپ شدید لاحق شده بود
این حضرت هم محموم شدند و از ابتدای مرض تا سه روز دران موضع پنڈا بوده
بموضع سیرا ڈانگا متعلق ضلع بردوان نقل مکان نمودند درین روز ها شاهزادهٔ والا تبار
و حیدرِ زمان فرید روزگار سیدنا و مولانا و مرشدنا سید شاه مهر علی القادری قدس سره الباری
بسبب اجازت مرشد ارشد و والد ماجد خود رضی الله تعالی عنهما در شهر کلکته که فاصلهٔ بعید
از سیرا ڈانگا واقع ست نزد خال معظم و مکرم خود سیدنا و مولانا حضرت سید شاه محمد کفیل احمد
قدس سره الصمد بشغل عملیات مشغول بودند حضور والا اضطرار اظهار فرمودند که عاقبتی
خدای کریم جل شانه فرزند اوسطی ام مهر علی القادری را بحفظ و امان خود نگهدارد
اگر بار دیگر دیدار راحت بهار آن مظهر انوار پروردگار را درین دم واپسین دیده شود
فرحان و شادان در حضور رب غفور رفتمی الغرض آن روز بکرب مرض شوق ملاقات
فرحت آیات گذشت روز دیگر آن مهر منیر برج ولایت و کرامت یکایک بالین پدر خود از کلکته
بسیرا ڈانگا رسیدند و از لقای جانفزای خود حضرت قطب ربانی قدس الله سره العزیز را
محظوظ نمودند مقام غور و تامل ست و ران زمان کالسکهٔ دخان درین دیار جاری نبود

بسبیل خشکی یا کشتی مراحل کلکتہ قطع میشد واز آنمقام تا کلکتہ بهر دو سبیل با وصف سعی جمیل مسافت سہ یا چهار روز بود پس بے هیچ خبرے آن غوث وقت که بعیادت پدر بزرگوار خود بدین عجلت رسیدند چنین چه میتوان گفت که واقف اسرار علام الغیوب بودند وارض زیر پائے فلک فرسائے آن حضرت خود بخود طی میشد ؎ آنکه بر افلاک رفتارش بود + بر زمین رفتن چه دشوارش بود + بهر کیف مرشدنا قدس الله سره از آنجا بمعیت پدر بزرگوار خود بعزم سیدنی پور روانه خان پور کهر شدند چون در موضع مذکور رسیدند امراض ملحقهٔ حضرت را رو باشتداد یافتند ناچار مصلحت دران دیدند که چندی درانمقام قیام کنند مردم آن اطراف درین حالت مرض نیز دست بیعت بحضرت قطب رب العالمین غوث دنیا و دین میدادند و فیض و برکات حاصل میکردند آنحضرت باین شدائد امراض نیز بکمال توجه دلی در هدایت و تلقین و انصرام کارهائے دین مشغول بودند ولیکن بروز پنجشنبه بیست و دوم ذیقعده ثقل و حرکت دشوار شد وقت نماز شام ولیعهد ولایت وارث خلافت حضور شاهزاده را برائے امامت مکلف و ماذون ساختند مرشدنا و مولانا فرمان واجب الاذعان پدر بزرگوار را بجان گزیدند و نماز مغرب بامامت مقتدیان گذاردند ؎ ایستاده تازه زد اندر نماز + با خضوع و با خشوع با نیاز + با حبیب خویشتن میگفت راز + نا نه بود استاده با فکر دراز + حضور والا قطب اعلی بعد فراغ نماز مغرب به حجره در آمدند و بوظائف و اوراد مواظبت و مستغرق شدند و در وقت خاص شاهزادهٔ با اختصاص فرشته طینت جلیل المرتبه فرخنده سیرت مرشدنا قدس الله سره را بحجرهٔ خود طلبیدند و تو دیعت آبا و اجداد کرام حضرات ائمه اهلبیت علیهم السلام و نعمت مخصوصهٔ قادریهٔ ذاکریه را تفویض نمودند و منصب خلافت و ولایت و سجاده بسپردند و برائے رحمت و رافت به مریدان و معتقدان وصیت بلیغ فرمودند پس چون ازین کارهائے سترگ فراغت دست داد بمصداق ارنی و جهت

وَجَّهْتُ وَجْهِيَ لِلَّذِي فَطَرَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ بکمال یکروئی و یکسوئی از ہمہ قطع کردہ
بمشاہدۂ تجلیات جمال الٰہی مصروف و مشغوف گشتند و در بحر زخار اشتیاق سرمدی
و جزر و مد شوق ما فوق ابدی فرو شدہ بتاریخ بست و دوم ذیقعدہ سنہ یکہزار و دو صد
و پنجاه و یک ہجری شب جمعہ در حالت ذکر اللہ ہو کہ ہر دم ہمدم اہل عرفان ست واصل
بحق شدند و از چشم اہل دنیا در جلباب رحمت الٰہی محتجب شدند و بذات اصلی در پیوستند

صبغة اللہ ہست رنگ خم ہو — پیسہا یک رنگ گردد اندرو
چون دران خم افتد و گوئیش قم — از طرب گوید منم خم لا تلم
آن منم خم خود انا الحق گفتن ست — رنگ آتش دارد الا آہن ست
شد ز رنگ و طبع آتش محتشم — گوید او من آتشم من آتشم
رحمت و رضوان حق بر ہر زمان — باد بر جان و روان پاک شان

از این واقعۂ درد انگیز و حادثۂ قیامت خیز صدمۂ جانکاه و گزندی دل تباه بر سینۂ مریدان
و خادمان و شاہزادگان و دیگر وابستگان رسید ہمگنان سینہ کوبیہا آغاز نہادند
و از آه جگر دوز فلک گذار سینۂ مہر و ماه را مجدر ساختند و از نائرۂ حزن و ملال متاع صبر
و استقلال را پاک بسوختند و بعبارت این اشعار بنوحہ زاری گریہ و بیقراری پرداختند

شب نیست کز مفارقت شمع عارضت — بر آتش غم دل بریان کباب نیست
یکدم نمیرود که ز ہجران حبا نگداز — از خون دیده چہرۂ زردم خضاب نیست

در آن زمان حالتیکہ بر شاہزادۂ والا جاه آسمان پایگاه منبع علم و فضیلت و مجمع حلم
و تمکنت رفتہ شرح و بیانش از امکان قلم بریده زبان بیرون ست بار بار از کمال ضبط
و استقلال زمام صبر و شکیبائی را مستحکم بگرفتند باز از وفور درد و غم و شدت رنج و الم
بے اختیار میشدند و کوه غم بر جگر نازک و نرم بر داشتہ در عالم حیرت نشستہ گاه حسرت زده
یا یک سینہ می زدند و مہر سکوت بر لب داشتند فی الجملہ شب ماتم را بہزار کربت و تعب

بود زآوردہ بہ تجہیز و تکفین نعش مبارک مصروف شدند و تابوتے درست کردہ
جسد اطہر را بران گذاشتند اتفاق مریدان و خدام عالیشان بران شد کہ تابوت مقدس را
بشہر سیدنی پور بریم و مزار مبارک در ہمان شہر قرار دہیم ولکن چون بسوئے آن شہر
روانہ شدند و چہار قدم پیش نرفتہ بودند کہ از گرانی جنازۂ شریف طاقت طاق
شدند و آن روز شماسے خود فرود آوردند بعد ساعتے باز بکمال آمادگی خواستند کہ جنازہ
را بسوے منزل مقصود روانہ شوند ولکن نتوانستند کہ از زمین ہم جدا کنند آخر ناچار شدہ
عرض نمودند اگرچہ ہم اگر حملۂ عرش عظیم ہم بیایند نتوانند کہ از زمینش بردارند مشکل را
حل کن ای سلطان دین ٭ تا بخشندہ حال تو مار الیقین + دانما سر می نما ز اسرار را +
تا بپرسیم از میان زنار را + شاہزادہ روشن ضمیر ہم از این نکتۂ لطیفہ را دریافتہ
ایما فرمودند کہ قصبۂ منگلکوٹ کشید آنگاہ تابوت مقدس را بردارید انشاءاللہ تعالی
بلا تکلیف و تعب بمنزل مقصود رسید پس چون حسب فرمان واجب الاذعان
شاہزادہ ہر دو جہان تابوت مقدس را بارادۂ منگلکوٹ برداشتند در سبکساری
چون سبکبال نوبہاری یافتند و ہیچ تکلیفے چون روح لطیف بر دوش نہادہ
تا قصبۂ منگلکوٹ رسانیدند و آن جسد معطر و جسم مطہر را کہ گنجینۂ اسرار الہی و مظہر انوار نامتناہی
بود زیر زمین پنہان کردند و باقی ماندگان بقیۃ العمر در تلخکامی و سینہ سوزے بسر بردند
روضۂ مطہرہ بر رعایت شریعت غرا پختہ و گچکاری نشدہ در جنب مزار پر انوار حضرت
غوث ثانی واقع است بزائرین بشارت بہا شاہزادہ والا تبار سرآمد اولیاے کبار
حضرت مرشدنا قدس سرہ العزیز بعد ارتحال پدر بزرگوار خود تا سالہاے دراز
ترک [illegible] کردہ صائم الدہر و قائم اللیل بماندند و بعد سالہاے چند الی بحال الیہ
در مزار پر انوار آنحضرت معتکف شدند ہم در عین حیات والد ماجد مرشد ارشد خود
نزدیک آنحضرت قدس سرہ در اربعینات متعدد نشستہ اند و چلہاے شاقہ کشیدہ

اکثر بریز نهین در گوز چله نشستی و بعد چهل روز گاهی بعد شش ماه آن نهیت سه ماه
ازان برنج خاکی سیر آمدی و قتوم و صیام که خاصه سرور عالم صلعم آنجناب بود هم اکثر اوقات
داشتندی و لکن چونکه نهی شارع علیه السلام بران وارد شده فقط بیک دانه قرنفل یا آب
بمقداریکه بر سر ناخن انگشت نرو در آید افطار فرمودی و گاهی در میان این هر دو
جمع نموده [illegible] روزها دراز اندرون قبر گذارده اند و بلا خدشه اغیار یار دلدار پیوسته
ذوق و شوق مجاهده و ریاضت از بدو ایام طفولیت بلا تحریص و ترغیب احدی
بدرجه نهایت داشتندی و با وجود تحصیل احادیث و فقه و فنون لابدیه هیچ فروگذاشت
نمیفرمودند بلکه یگانه زمان بودند و با والد ماجد خود چنان عشق مفرط ازلی داشتند
که چنین شیر خوارگی هم مفارقت آنحضرت گوارا نمیکردند و دمی [illegible] گذاشتندی همواره
چون رضیع با مرضعه بودند از روز ازل فنا فی الله بودند و بعضی سنی فنا فی المرشد
و در انتها فنا فی الرسول الاکرم والغوث الاعظم حضرت قطب رب العالمین هم
از جمیع بنات و بنین این نور دیده خاندان و چشم و چراغ دودمان را عزیزتر می داشتند
و عشق و محبت بدرجه نهایت می نمودند و میفرمودند که این یوسف کنعان
حسن و جمال بروزی عزیز مصر حقیقت و کمال شدنی ست لهذا همواره در جیب ریاضت
و زندان مجاهدت میداشتند یعنی فرزندان دیگر را پلاو و قورمه و سمن و کوفته و شیرمال
مرغن و مزعفر و شیرنی میدادند و این حضرت را بر مهمان سفره نان جوین و سویق
[illegible] شیر [illegible] میفرمودند لکن آن آشنا بحر علم و وحدت و شیرخوار
پستان معرفت و [illegible] بعضی در صبا و رغبت بهمان
طعام [illegible] را پسند فرمودی و هیچگاه باطعمه لذیذه مائل نشدی الا بار
[illegible] سالگی یا چهار سالگی بمرض هیچک مبتلا بودند و از جای پلاو و قورمه
و دیگر اطعمه لذیذه بطعم رسیده بود مادر مشفقه آنجناب پیش بینی فرمودند که اگر این طعمه را

آنحضرت ببینند درینوقت علالت که اجتناب ازین چیزها ضروری ولابدی ست
غالباً استدعاے خوردنش نمایند پس آن اطعمه را جاے پوشیده کردند واز نظر اقدس
آنحضرت مستتر فرمودند ولکن مرشد و مولاے ما ع که پیدا و پنهان به نزدش یکیست
دران حالت مرض صوری غشی جسمانی آن استتار را نیکو دریافتند و مطالبه پلاؤ و قورمه نمودند و فرمودند که
پلاؤ و قورمه اندر خانه نهفته اید البته خطا ازان بی هیچ این استدعا آنحضرت هم فقط بدین غرض بود
که شان خداے علام الغیوب هویدا گردد که آن داناے راز محجوبان و مطلوبان چه بود
اینگونه کرامت با مرحمت نموده است ورنه خواهش اطعمه لذیذه در هیچ حال بالکلیه نشتند روحی فداه

۵ جام جهان نماست ضمیر منیر دوست + اظهار احتیاج خود آنجا چه حاجتست

حالات کرامات آیات آنحضرت درین مجالهٔ جیزه چه گنجد انشاء الله الکریم
آینده یکتاے ضخیم مطبوع میشود و بصر و بصیرت ناظرین را نور میدهد فقد
وفیت بالاذکار الاربعینة التی وعدت اتیانها سابقاً - والان
اوفی بخاتمة وضمیمة التی تضمن الفوائد رائقاً - بعونه الذی
توفیقه تعالی لکل امرٍ فی الابتداء والانتهاء قائداً او سائقاً -

خاتمه

برادران خورشید ضیاے ناظرین پر تمکین مخفی ومحتجب نماند که مدتے دراز
از دست روزگار جفا شعار و زمانه غدار در عجب تشتت و پریشانی و زحمت و حیرانی
بودم. در تلاش معاش و جستجوے کفاف چندانکه بیشتر می کوشیدم کمتر می یافتم
پس چون شروع بتالیف این کتاب شریف و کرامت نامه شریف نمودم صورت
امید را بدل محکم بستم که حال از همین فیوضات صاحب کرامات علی جده وعلیه السلام والصلوٰة
همانا در مقصود برویم گشاده گردد و در او فرادستم رسد و بقیة العمر بکشاده بالی و فراغ دلی

زندگانی کنم و دیگر هرگز صورت زشت عسرت و شکل زبون غربت را نه بینم و لکن
چون از دست این زمانهٔ غدار جز زهر ناکامی و زقوم تلخکامی کمتر میسر گردد آن کتاب مستطاب
باختتام آمد و آسید بستهٔ این خسته بر بنیاد انواع هواجس و اقسام وساوس بدل راه یافت
کاسه پندا شتم که این زمانه زمانهٔ اخیر ست که از خرابی و بے برکتیش حضرت مخبر صادق
خبر داده اولیا را کرامت نمانده الا ماشاء الله و گلہے اندیشیدم که زمان تصرفات اولیا
بعد وصال خدا و رحلت ازین فانی سرا سوقت میباشد عیاذاً بالله شاید اوقات
تصرفات حضرت غوث ثانی علیه الرضوان الرحمانی بپایان رسیده و دیگر هیچ نمایان نشود
غرض ازینگونه هفوات و اقسام خرافات سرچشمهٔ ایمان خود را مکدر میکردم و انواع
شکوک و شبهات را بدل راه میدادم که در میان چهل روز از روز اختتام کتاب شریف
در عهدهٔ شایسته و منصب بایسته بے هیچ تدبیرے و تردد و تفکرے مقرر شدم و از ان
تفکرات معاش و ترددات کفاف رهائی یافتم و طرفه تر اینکه برائے نظم و نسق امور ان دار الدهر
نمونهٔ بیت المعمور مامور شدم که دار الخلافهٔ حضرت غوث ثانی بود و حالا مضجع آنحضرت ست
یعنی قصبه سنگلاکوٹ الحمد لله و المنة که اجرت محنت تالیف و تصنیف خویش بیش از بیش
در اسرع زمان عاجلاً در یجهان یافتم و هم توقع آن دارم که آجلاً در آنجهان نیز بهرهٔ شافی

و حظے کافی یابم آمین یا رب العالمین بحرمة طٰه و یٰس

خطابات و القاب آنحضرت

غوث ثانی رضی الله تعالیٰ عنه که اولیاء الله آخر زمان اند بیشتر باز الهام
غیبی بران مطلع شده ظاهر و انکشاف فرموده بودند درینجا نوشته میشود
که مریدان و مسترشدان قادری ذاکری از ورد آن اسما متمتع و ارین

و تمتع کونین حاصل نمایند

غوث ثانی قطب ربانی فرید الدہر وحید العصر محبوب الٰہی مطلوب رسالت پناہی

شریعت پناہ طریقت دستگاہ معرفت دان حقیقت آگاہ غیاث المریدین

حامی المسترشدین یا ابا الحسن سید شاہ ذاکر علی القادری ابو عبد اللہ سید شاہ ذاکر علی القادری

ابو الوقت سید شاہ ذاکر علی القادری سرور اولیا سید شاہ ذاکر علی القادری

سید سندی سید شاہ ذاکر علی البغدادی السلام علیک یا ولی اللہ السلام علیک یا نائب اللہ

السلام علیک یا ابن رسول اللہ اَمدِدنی یا ابن الغوث الاعظم اَغِثنی وارحمنی یا قطب العالم

امام الاولیا ہمام الاصفیا عاشق و معشوق و محب و محبوب کبریا رحمۃ للعاشقین ابن رحمۃ للعالمین

اشفق و اکرم زمان و زمین خلف و خلیفہ سلطان الاولیا شیخ محی الدین ٭

قرۃ باصرۂ مصطفوی ثمرۂ دوحۂ مرتضوی والی ہند و بنگالہ و اکرام ٭

مالک و قطب این ممالک محروسہ بانی مبانی طریقۂ ذاکری حامی و والی خاندان قادری

مجتہد و مجدد و شیخ شریعت مرشد و مؤید و پیر طریقت قبلۂ عارفان خدا نما ٭

کعبۂ کاشفان رسول نما واقف اسرار حضرت سبحان کشاف حقائق عرفان غیب دان

یا موجد المشرب الجدید یا شیخ الجن والانس

الضمیمۃ وفیہا فوائد

الفائدۃ الاولیٰ فی قطعات تاریخ الولادۃ والوفات وغیرہا

قطعات تاریخیہ تشریف آوری حضور عالی غوث ثانی از بغداد

اعلیٰ بہ ہند و بنگالہ از طبع زاد عالی نژاد مرشدی و مولائی جناب مستطاب

سید شاہ علی عبد القادر شمس القادری المدعو بہ سید شاہ مرشد علی

القادری صاحب قبلہ و کعبہ المتخلص بجمال و عاصی ادام اللہ ظلال

افضالہم السامی

ز بغداد آمد چو شاہ جمال | فزود اہل بنگالہ را آبرو
سنین قدومش برآمد ہمین | ز بغداد آمد بہ بنگالہ او

ایضاً ولہ

شگفتند گل گل چمن ہندیان | چو آن گل شرف داد این خطہ را
سنیدش ز بلبل شنیدم جمال | ز بغداد گویا وزیدہ صبا

تاریخہائے ولادت باسعادت و کرامت

شاہ ذاکر علی بغدادی | پاک ذات و صفات و پاک نہاد
بزبان سعید و روز حمید | گشت پیدا بہ عالم ایجاد
فکر سال ولادتش کردم | پس ازین مژدہ شد دل ما شاد
ہاتفے زد ندا کہ اے عاصی | گفت قسم ابن والی بغداد
نیست بغداد مولد زیبا | سال میلاد آن خجستہ نژاد

ایضاً ولہ

یازدہ سال و یازدہ صد بود | کہ نمودہ ظہور نور حضور
سال میلاد آن مجسم نور | گشتہ ظاہر فقط ز لفظ ظہور

قطعات تاریخ وصال و ارتحال آنحضرت

از کنار مادر گیتی بجنت آرمید | حضرت ذاکر علی القادری والا نژاد
این جمال خانہ زادش گفت سال ارتحال | بودہ ابن والی بغداد پاک نژاد

وایضاً له

نور چشم شیخ محی الدین که بود ❊ راهی ملک بقا شد آن ولی
گفت سالش عاصی افسرده دل ❊ زینت دل آگاه دل ذاکر علی
۱۱۹۲ھ

وهم از وست

رفت زین دار فنا چون جانب ملک بقا ❊ حیف مولانا شه ذاکر علی گردون بنا
گفت عاصی سال او هم صوری و هم معنوی ❊ بدرگاه روز جمعه پنجم ذیحجه آه
۱۱۹۲ھ

ایضاً وله

رو بپوشیده شه ذاکر علی ❊ مرگ عاشق تا رسیده در ثبوت
زنده دل عاصی چه خوش تاریخ گفت ❊ برد عاشق حب حی لایموت
۱۱۹۲ھ

ایضاً وله

چون شه ذاکر علی القادری رحلت نمود ❊ گشته فوراً فائز خلد و وصال ایزدی
لب کشودند اولیا در سالش بیان بیحجاب ❊ شد فنا فی الله حاصل هم بقای سرمدی
۱۱۹۲ھ

وهم از وست

زارتحال حضرت ذاکر علی القادری ❊ جمله خدام و مریدان چون بنالنده آه
مصرع سال وصالش عاصی غمناک خواند ❊ بود واذاکر علی محبوب والاهی الله
۱۱۹۲ھ

ایضاً

نام ذاکر علی زینت دل ❊ دائماً حی و پائدار بود
شده مذکور سال او عاصی ❊ ذکر جاوید یادگار بود
۱۱۹۲ھ

ایضاً

ذات کامل خوانده اند اهل کمال ❊ در سنین وصل آن غوث خدا
۱۱۹۲ھ
هم بسال رحلتش روح القدس ❊ فرد عصر و قطب یکتا زند ندا
۱۱۹۲ھ

ایضاً

از غمِ نقلِ آن سراپا جان	خلق در برکشید رختِ سیاه
سالِ رحلت نوشتم اے عاصی	نبود چاره از قضا آه آه ۱۱ھ ۹۲

و ایضاً له

روحِ آن شهبازِ قدس از خاکدان	بر فلک پرید چون روح الامینؑ
سالِ نقلش یاد آمد اے جمال	بوده او ہادیؑ و شیخ العالمین ۱۱ھ ۹۲

ایضاً

امام زمانه چو ذاکر علیؓ شاه	ز دارِ فنا راهیِ خلد شد واے
سنینِ وصالش رقم زد جمال این	که ذاکر علیؓ مهدیِ عهد بُد واے ۱۱ھ ۹۲

ایضاً

کرد رحلت چو آن مهِ کنعان	مصرِ حُسن اے جمال شد برباد
گفت یعقوبؑ فکرِ سالِ وفات	آه او بود یوسفِؑ بغداد ۱۱ھ ۹۲

و ایضاً

حیف رحلت نمود از دنیا	عیسیٰؑ وقت و مهدیؑ ہادی
گفت سالش جمال آخرکار	خاتم الاولیا بُد و مهدی ۱۱ھ ۹۲

ہم از دست و ستر

خواجۂ پاکِ ہند قدس الله سره ۱۱ھ ۹۲	قطب والا بود ذاکر علیؓ ۱۱ھ ۹۲	کعبۂ دین ذاکر علیؓ ۱۱ھ ۹۲
ہادیِ عالم ذاکر علیؓ ۱۱ھ ۹۲	امامِ اعظم آوانِ ما ۱۱ھ ۹۲	آه او بود یوسفِ بغداد ۱۱ھ ۹۲
حق بین خدا شناس ۱۱ھ ۹۲		

الفائدة الثانیة فی شجرات الانساب بالعربیة والفارسیة والهندیة

افتتاح الشجرۃ و اسماء الاسلاف الکرام رضی اللہ تعالی عنہم و رضوا
عنہ یا اللہ العالمین خالق الاولین والاخرین بحق سید المرسلین
امتنا علی حب حبیبک الاحمد المجتبی و محمد ن المصطفی صلی اللہ علیہ
والہ وسلم و علی حب محبوبک الحضرۃ الغوث الاعظم قطب العالم
مجتہد الشریعۃ امام الطریقۃ مقتدی الحقیقۃ الھادی
الی المعرفۃ سید الاولیاء نائب مناب الانبیاء الذی ترقی عن
مقام وراء الوراء الی مقام الاخر میران محی الدین سید
عبد القادر الجیلانی البغدادی الحسنی الحسینی علی نبینا و علیہ
الصلوۃ والسلام واحشرنا علی الملۃ المحمدیۃ وحب الحضرۃ الغوثیۃ
بتوسل حضرات المشائخ القادریۃ العالیۃ آمین ثم آمین
علی عبد القادر شمس القادری عارف مرشد علی القادری
المتخلص بعاصی وجمال تلقن عن ابیہ و شیخہ سیدہ و مولاہ
قطب الوقت الغوث فی المرتبۃ عالم العلم العقلی والنقلی سید
شاہ مظہر علی القادری البغدادی اصلاً والمیدنی فوری مولداً
الذی استفاض بالفیض الروحی من الحضرۃ الغوثیۃ واجازہ
ابوہ ببیعۃ کل واحد من ارباب الطرائق الاربعۃ القادریۃ
والچشتیۃ والنقشبندیۃ والسہروردیۃ و تلقن عن ابیہ و
شیخہ سید شاہ طفیل علی القادری الذی استفاض بالفیض
الروحی والجسمی من عمہ سید شاہ ذاکر علی القادری ومن ابن
عمہ سید شاہ غلام حسین القادری و تلقن عن ابیہ و شیخہ
سید شاہ روشن علی القادری تلقن عن ابیہ و شیخہ سید شاہ

مولانا عبد القادر عرف شاه عبد الله الجيلاني القادري تلقن
عن ابيه وشيخه سيد شاه مولانا عمر معشوق الله القادري
تلقن عن ابيه وشيخه سيد شاه مولانا هداية الله القادري
تلقن عن ابيه وشيخه سيد شاه مولانا احمد القادري تلقن
عن ابيه وشيخه سيد شاه عبد الجليل القادري تلقن عن
ابيه وشيخه سيد شاه ابراهيم القادري تلقن عن ابيه وشيخه
سيد شاه احمد الثاني القادري تلقن عن ابيه وشيخه سيد
شاه قاسم الدين القادري تلقن عن ابيه وشيخه سيد شاه
علاء الدين القادري تلقن عن ابيه وشيخه سيد شاه بدر الدين
القادري تلقن عن ابيه وشيخه سيد شاه شهاب الدين
القادري تلقن عن ابيه وشيخه سيد شاه ابي احمد الثالث
القادري تلقن عن ابيه وشيخه قاضي القضاة مولانا سيد
شاه شمس الدين شيخ ابي صالح نصر القادري تلقن عن ابيه
وشيخه الحافظ مولانا تاج الدين سيد شاه ابي بكر عبد الرزاق
القادري وفضائله وكراماته غير معدودة ذكرا الشيخ عبد الحق
المحقق الدهلوي القادري الحنفي البخاري ابو حنيفة الثاني اكثرها
في اخبار الاخيار وذكر غيره في مصنفاتهم وكان رضي الله عنه
صاحب الكسب والرياضة يقولون كان صائم الدهر يجلس باربعينه
في مقصورة المدرسة وكان له خادم يأتي بالخبز اليابس كل يوم
بعد الافطار في مقصورته وكلما دنا من المقصورة يشم شميم الشواء
فوقع في قلبه فالتمس الواقعة بالحضرة الغوثية يوما وقال لعله

یاکل الشواء خفیة قال الغوث الاعظم علی جده وعلیه الصلوٰة والسلام
اخبرني اذا تذهب بالخبز اليابس غدا فاخبر حينئذ فذهب
الغوث الاعظم برفاقته فلما دنا من باب المقصورة وجد ما
وجد الخادم فقال للخادم ولیس الامر کما تظن یعنی احترق قلبه
بنار العشق وهذا شیمه هذا شواء اخر وشراب آخر + شیمه اخر
وبريقه اخر + ضل الطریق یسعا لوظاهر + هذه مسئلة وکتاب اخر
وروي بروايات معتبرة في كتب مستندة ان الغوث الاعظم علی
جده وعلیه الصلوٰة والسلام سنة خمس مائة وخمس وسبعين
من الهجرة النبوية قال يوما بجالة وعظه علی رأس المنبر انا اکلم
مع فرقة بالنون في مجلسي من جبل قاف بطرفة عين واحدة
فاذا هم في الهواء وقلوبهم بحضرة الاله وثيابهم واطواقهم
محترقة من نار الجذبة الالهية وكان ولده الحافظ المحدث
المفسر الفقيه غوث الآفاق كمال الدين ابو بكر عبد الرزاق رضي الله
عنه قعد قريب المنبر فرفع رأسه الى السماء بعد ما سمع كلامه
هذا ونظر ساعة ثم صار مدهوشا واغمي عليه واخذ دخل في
قميصه في الاحتراق فنزل الغوث الاعظم من المنبر واخذ باطفاء
تلك النار وقال يا عبد الرزاق انت من تلك الفرقة فسبحان الله
ما اعظم مقامه رضي الله عنه ما طفى الغوث الاعظم بيده تلك
النار وقال ما قال في حقه قال الراوي سألت عنه رضي الله عنه
وجه دهشته واغمائه قال حين رفعت رأسي الى السماء رأيت
رجالا في الهواء يستمعون وعظه رأيت رجال الغيب قائمين

على الهواء بكثرة احتوا وجاء الهواء يستمعون وعظه مطمئنين دون
لباسهم من النار منهم في التأوه والبكاء وهو فرقتان فرقة
يطير في الهواء وفرقة ثابتون في مقامهم من الهواء ومنهم يتردى
على الارض انتهى وهو رضي الله عنه تلقن عن ابيه وشيخه امام
الشريعة والطريقة حضرت محبوب سبحاني قطب رباني سيد
محي الدين شيخ عبد القادر الجيلاني الحسني الحسيني الذي
ترقى عن عالم الفردية والمحبوبية الذي هو انتهاء مراتب الاقطاب
الى مدارج خفي وصل الى مقام الوراء الوراء الذي لم يكن مقام
من مقامات الاقطاب والاغواث اعلى منه ولم يصل الى ذلك المقام
احد من الاولياء بعد الصحابة الكرام الا بهلول دانا وجنيد بغدادي
رحمهما الله وهما بعد الوصول الى ذلك المقام صار احدهما مثلي
بحيث لم يقيد الا على اداء الفرائض وهو على جده وعليه الصلوة
والسلام كان في هذه الحالة قائما على اداب الشريعة النبوية
والسنن المصطفوية شاغلا بوظائف العبادة فرائضها ونوافلها
منهمكا بالدرس العلوم وارشاد الطالبين وغير ذلك من معالم
الدين وكانت التصرفات الروحانية بعد جارية وثبت في ذلك
المقام اياما ثم عرج الى مقام اخر وبرهانه كما نقل عنه عليه السلام
في كتب معتبرة انه لما حضر روحي بحضرت جدي وقت عروجه
ليلة المعراج قال الله تعالى لجدي عليه السلام أعلمت من
هذا الرجل قال يا رب انت اعلم مني بذلك فقال سبحانه وتعالى
هذا ولده من نسل حسن بن علي عليهما السلام اسمه عبد القادر

لولا اختتمت النبوة لكان اهلا لها بعدك جعلت محبوبي بعدي فقال
لي ولدي وقرة عيني طاب خاطري برؤيتك وطاب خاطرك
برؤيتي فانت محبوبي بل محبوب الله ووارثي بعدي في مقام
ولايتي ومحبوبيتي فاضعت قدمي هذه على رقبتك وقدماك على
رقاب جميع الاولياء من امتي المتقدمين والمتوسطين والمتاخرين
انتهى وتطبيقه انه ثبت من هذا انهما دخلا في عموم جميع الاولياء
فقدمه على جده وعليه الصلوة والسلام على رقابهما ايضا كما
ثبت باعترافهما وهما وصلا الى نهاية مقامات الولاية كما تقدم
ولابد ان يكون له على جده وعليه الصلوة والسلام فضيلة عليهما
كما كان له فضيلة على سائر الاولياء ويكون مقامه عليه السلام
اعلى من مقامهما كما كان اعلى من مقام سائر الاولياء والا كيف
يكون قدمه على رقابهما فثبت انه عليه السلام عرج عن مقام
وراء الوراء الى مقام الاخر الذي اعلى وافضل من مقامهما
كما كان اعلى من مقام سائر الاولياء والا كيف يكون قدمه على
رقابهما فثبت انه عليه السلام عرج عن مقام وراء الوراء الى
مقام الاخر الذي اعلى وافضل من مقامهما انتهى وهو ابن سيد
شاه ابي صالح موسى بن سيد عبد الله الجيلي ابن سيد يحيى الزاهد
ابن سيد محمد بن سيد داؤد بن سيد موسى الثاني ابن سيد
عبد الله الثاني ابن سيد موسى الجون بن سيد عبد الله محض
ابن امام الحسن المثنى بن امام حسن عليه السلام بن حضرة
امير المؤمنين اسد الله الغالب علي بن ابي طالب عليه السلام

المخاطب بخطاب لحمك لحمي وهو امام الاولياء مركز دائرة الحق
يعمل بها في القرآن ويتبع له كما جاء في الحديث القرآن مع علي
وعلي مع القرآن وصل باعلى مراتب اليقين حتى قال لو كشف الغطاء
ما ازددت يقينا وهو عالم العلوم الظاهرية والباطنية كما ورد
في شانه انا مدينة العلم وعلي بابها وهو مولى هذه الامة
كما قال عليه السلام من كنت مولاه فعلي مولاه ومن كمال
فضائله ان خير النساء فاطمة الزهراء بنت رسول الله صلى الله
عليه وسلم كانت تحته والحسن والحسين عليهما السلام من
اولاده والعباس بن عبد المطلب عم رسول الله صلى الله
عليه وسلم مع رفعة محله تابعه وزبير بن عم رسول الله صلى الله
عليه وسلم مع كمال شجاعته وشهامته معه وبنو الهاشم مع
تلك الشوكة والعزة والشجاعة والصلابة اخوته وهو
كرم الله وجهه كان في نفسه مع كمال الشجاعة والصلابة في الدين
وغاية التوكل على اله العالمين كما هو مشهور في الاولين والآخرين
ومع هذا كان قد اشتهر بكمال هضم النفس حتى كني بابي تراب
وهو عليه السلام تلقن عن ابن عمه سيد المرسلين خاتم النبيين
احمد مجتبى محمد مصطفى صلى الله عليه وآله واصحابه وذرياته
واولياء امته الى يوم التناد

تمت الشجرة العربية

الفارسیة

از سلاسل کہ عروۃ الوثقیٰ ست	بشنیکه این سلسله بلطف خداست
همه فرع اند و اصل شان اینست	این سخن کی بگوش بے دینست

الٰهی بحرمت و بحق و بطفیل حضرت خاتم المرسلین شفیع المذنبین انیس الغریبین راحة العاشقین رحمة للعالمین محبوب و حبیب رب العالمین رسول مقبول کبریا احمد مجتبیٰ محمد مصطفیٰ صلی اللہ علیه وعلی آله وسلم الٰهی بحرمت چار یار کبار الٰهی بحرمت پنجتن پاک و اطهار الٰهی بحرمت حضرت خاتون جنت بنت رسول پروردگار الٰهی بحرمت فاتح باب ولایت شهروار بابِ امامت امام الاولیا برگزیدۂ کبریا ولی خدا وصی مصطفیٰ اسد اللہ الغالب علی بن ابی طالب کرم اللہ وجهه الٰهی بحرمت امامین الهامین امام کونین حضرت ابو محمد امام حسن و حضرت ابو عبد اللہ امام حسین علیهما السلام الٰهی بحرمت حضرت امام حسن المثنیٰ علیه السلام الٰهی بحرمت حضرت سید عبد اللہ محض الٰهی بحرمت حضرت سید موسیٰ جون الٰهی بحرمت حضرت سید عبد اللہ الثانی الٰهی بحرمت حضرت سید موسیٰ ثانی الٰهی بحرمت حضرت سید داؤد الٰهی بحرمت حضرت سید محمد الٰهی بحرمت حضرت سید یحییٰ زاهد الٰهی بحرمت حضرت سید عبد اللہ الجیلی الٰهی بحرمت حضرت سید شاہ ابو صالح موسیٰ الٰهی بحرمت حضرت سید سلطان الاولیا برهان الاصفیا قائل قول قدمی هذه علی رقبة کل ولی اللہ تعالیٰ حضرت سید محی الدین ابو محمد شیخ عبد القادر الحسنی الحسینی الجیلانی علی نبینا و علیه الصلوٰة الربانی الٰهی بحرمت حضرت غوث آفاق قطب خلاق سیدنا ابو بکر عبد الرزاق الٰهی بحرمت حضرت قاضی القضاة مولانا شاہ شمس الدین ابو صالح نصر القادری الٰهی بحرمت حضرت سید شاہ احمد القادری الٰهی بحرمت حضرت سید شاہ شهاب الدین القادری الٰهی بحرمت حضرت سید شاہ بدر الدین القادری الٰهی بحرمت حضرت سید شاہ علاء الدین القادری

الٰہی بحرمت حضرت سید شاہ قاسم[22] الدین القادری الٰہی بحرمت حضرت سید شاہ احمد[21] الثانی القادری الٰہی بحرمت حضرت سید شاہ شرف[23] الدین القادری الٰہی بحرمت حضرت سید شاہ ابراہیم[24] القادری الٰہی بحرمت حضرت سید شاہ عبد[24] الجلیل القادری الٰہی بحرمت حضرت سید شاہ مولانا احمد[25] اللہ الثالث القادری الٰہی بحرمت حضرت سید شاہ ہدایت[26] اللہ القادری الٰہی بحرمت حضرت سید شاہ مولانا عمر[27] معشوق اللہ القادری الٰہی بحرمت حضرت سید شاہ مولانا عبد القادر عرف شاہ عبد[28] اللہ الجیلانی البغدادی القادری الٰہی بحرمت حضرت قطب ربانی سید شاہ روشن[29] علی القادری برادر دومی حضرت سجادہ نشین محبوب رب العالمین غوث ثانی سید شاہ ذاکر علی القادری الجیلانی الٰہی بحرمت انیس الطالبین شفیع المذنبین قطب حق لم یزلی سید شاہ طفیل[30] علی القادری الٰہی بحرمت عالم علم عقلی و نقلی واقف اسرار خفی و جلی عاشق و معشوق و محبوب رب لم یزلی غوث ازلی سیدنا و شیخنا ملجانا و ماوانا حضرت سید شاہ مہر[31] علی القادری البغدادی والجیلانی اصلاً والمیدنی فوری مولداً علی نبینا و علیہ الصلوٰۃ والسلام الی یوم القیام الٰہی بحرمت سیدنا و مرشدنا حضرت سید شاہ علی عبد القادر شمس القادری عرف مرشد[32] علی القادری البغدادی اصلاً والمیدنی فوری مولداً المتخلص بعاصی وحجابی ادام اللہ ظلہ علی رؤس المریدین الی یوم الدین مطالب و مقاصد دینی و دنیوی جمیع مریدان و معتقدان این خاندان عالیشان فیضرسان قادریہ رزاقیہ مہریہ زاد اللہ فیضہا و شرفہا

حاصل گردان آمین ثم آمین ٭

الٰہی آمتنا علیٰ حبّ حبیبک اشرف المجتبیٰ محمد ن المصطفیٰ صلی اللہ علیہ و آلہٖ وسلم و علیٰ حبّ محبوبک حضرۃ الغوث الاعظم قطب العالم سید محی الدین شیخ عبد القادر الحسنی الحسینی الجیلانی علیٰ جدہ و علیہ الصلوٰۃ والسلام الی یوم القیام

المندیۃ فی النظمۃ

طبع زاد وقاد مداح ونعت گو بلیغ وفصیح جناب مولوی محمد قاضی عبد الاول صاحب مجذوب سلمہ اللہ تعالے

الٰہی شجرۂ طیب شجر ہو نور ایمان کا ۔ عقیدت سے کھلے پھول اور ثمر آئین ہو عرفاں کا

زبان جبتک دہن مین ہو زبانکا ورد احمد ہو ۔ وظیفہ دل کا پہلو مین سدا نام محمد ہو

شریعت کے عناصر چار ہین اصحاب عالیشان ۔ ابوبکر انمین اول ہین دوم حضرت عمر خطاب

خلیفہ بعد انکے ہین سوم عثمان ذی النورین ۔ دل و جان سے رہے ہر دم رضی سرور کونین

چہارم فاتح باب ولایت سرور غالب ۔ لقب شیر خدا حضرت علی ابن ابیطالب

حواس خمسہ ذات پنجتن ہین دین ایمان کے ۔ ثبات عقل سبکو ہی نہین منکر ہین جو انکے

رسول اللہ علی اور فاطمہ زہرا ہین اور حسنین ۔ یہی ہین پنجتن اور ذات انکی رحمت کونین

علی مشکل کشا اول ہین اور فاتح ولایت کے ۔ دوم حضرت حسن مالک حقیقی ہین امامت کے

سوم حضرت حسین ثانی بنے ہی لقب انکا ۔ مدینے مین تھی جب تھا کربلا کا واقعہ گذرا

چہارم دور عبد اللہ محض کا ہی امامت مین ۔ مریدونکو مسرور نیر انکا سایہ ہو قیامت مین

جناب سید عالم ہین موسیٰ سے جون بعد انکے ۔ امامت مین ہین پنجم دونون عالم ہین جو فیض انکے

ششم ہی دور حضرت شاہ عبد اللہ ثانی کا ۔ طلب سبکو قیامت مین ہے انکی مہربانی کا

ہوا پھر دور ہفتم موسیٰ ثانی کا دوران مین ۔ ملی قوت مریدونکو انہین سے دین ایمان مین

جہانمین حضرت داود کی تھی آٹھوین باری ۔ تصدق سے ہوا انکے دور یا رب لگی بماری

نہم ارباب دین کے راہبر سید محمد ہین ۔ جو ہین اولاد غوث پاک وہ آل محمد ہین

دہم ہین حضرت یحییٰ لقب شاہد زمانے مین ۔ ادب سے سجدہ کرتے ہین ملائک آستانے مین

ہوئی دنیا مین عبد اللہ انجیلی کی پھر آمد ۔ امامت مین گیارہ دیشتا وہما انکی ہین

جناب محمد الثالث کا تھا پچیسواں دورا
زمانی میں وہ یکتا تھے نہ تھا انکا کوئی ہمتا

ہدایت پھر ہوئی تفویض اللہ کی عنایت سے
عیاں ہے نام انکا لفظ اللہ اور ہدایت سے

ہوئے پھر شاہ مولانا عمر معشوق اللہ کے
حقیقت میں خدا کے عاشق و معشوق دونوں تھے

ہوئے مولانا عبد القادر انکے بعد لاثانی
لقب تھا آپکا مشہور عبداللہ جیلانی

انھیں سے تھے دو گوہر نور عینین اب واجداد
شہ ذاکر علی روشن علی یہ دونوں ہیں اولاد

بڑے حضرت وہاں سجادہ بغداد میں ہو کر
ہوئے مامور آنیکو سوئے ہندوستان [illegible]

برادر ساتھ تھے روشن علی محبوب سبحانی
ہوئے والد بھی پھر یعنی عبداللہ جیلانی

مگر والد گئے واپس اور دونوں یہاں ٹھہرے
مقام انکا تھا منگلکوٹ جب بغداد سے آئے

شہ روشن علی القادری سے ہیں در یکتا
علی اور ہو طفیل ان دونوں لفظوں کو تو کر یکجا

ولایت آپ کو حاصل ہے عم پاک سے اپنے
شہ ذاکر علی القادری سے بعد رحلت کے

ملی نعمت بھی حضرت سے ہوئیں منسوب بغدادی
ہوئی یوں دین کی تکمیل اور دنیا کی آبادی

ہمارے والی و آقا کے آپ بھی جد امجد ہیں
ولد محبوب سبحانی کے دلبند محمد ہیں

عجب محبوب حق نور خدا پیدا ہوئے انسے
نبی کے لخت دل حسن علی پیدا ہوئے انسے

ہوئے مہر خدا مہر علی القادری پیدا
خدا کی تھی خدائی آپ پہ مفتون اور شیدا

یہ بغدادی ہیں اصلاً مولداً ہیں مدینی پوری
وہاں روضہ سے ہے فیض معنوی جاری ہے اور صوری

انھیں کی ذات سے ہے ذات پاک حضرت مرشد
مریدوں پر رہے قائم الٰہی رحمت مرشد

علی کے ساتھ ضم کر نام پاک حضرت بغداد
یہی ہے اسم اعظم اور اس سے دل ہے آباد

سوا اسکے ہے اور اک نام وہ بھی کیا مقدس ہے
غلاموں کو شہ مرشد علی القادری بس ہے

لقب حضرت کا شمس القادری بھی خوب ہے مشہور
برابر ہے خدایا انمیں اگر نزدیک ہے یا دور

یہ آقا ہیں یہ مولا ہیں دو عالم کے یہ مالک ہیں
سبھی پر قدم حضرت کے کل مجذوب و سالک ہیں

بحق حضرت بغداد اور انکے جو ہیں اجداد
بحق پیر و مرشد نور ایماں سے ہو دل آباد

الٰہی دین و دنیا مین مریدونکو نکر غمگین
دعا مجذوب کی رحمت سے سنلے ربنا آمین

وغزل لہ

مظہر ذاتِ خدا یا غوثِ پاک
نور عینِ مصطفےٰ یا غوثِ پاک

شافعِ روزِ جزا یا غوثِ پاک
مالکِ ہر دوسرا یا غوثِ پاک

دین مین دنیا مین محشر مین مجھے
آپکا ہے آسرا یا غوثِ پاک

دونون عالم آپ سے پر نور ہے
آپ ہین بدر الدجا یا غوثِ پاک

دل مرا کعبہ کبھی ہو تو عجب نہین
گھر ہو جب آپ کا یا غوثِ پاک

آنکھ پر سر پر مرے رکھیے قدم
بس یہی ہے التجا یا غوثِ پاک

نخلِ امید آپکی نعلین سے
دو جہان مین ہو ہرا یا غوثِ پاک

دل کی حالت کل عیان ہی آپ پر
آپ سے مخفی ہی کیا یا غوثِ پاک

آپکے فرمانِ عالیشان سے
ٹل گیا حکمِ قضا یا غوثِ پاک

ہو زیارت آپکی مجھکو نصیب
بس یہی ہے مدعا یا غوثِ پاک

آپکے قدمونپہ مین قربان ہون
دل کا نکلے حوصلا یا غوثِ پاک

آپ ہین محبوبِ رب العالمین
آپکا عاشق خدا یا غوثِ پاک

عاشق و معشوق دونون ایک ہین
صاف ہے یہ مسئلا یا غوثِ پاک

عشق کے مذہب مین جب ہے اتحاد
پھر کہون کیونکر جدا یا غوثِ پاک

حضرتِ مرشد عسل القادری
ہین ہمارے پیشوا یا غوثِ پاک

آپکے فرزند کا بندہ ہون مین
شکر ہو کیونکر ادا یا غوثِ پاک

ایک رحمت کی نظر مجذوب پر
کیجیے بہرِ خدا یا غوثِ پاک

ویم قصیدہ رشیدہ ہذا از وست

خدا را سرِ نہانی تو نورِ خاص رحمانی
جہانرا جانِ جانانی نہان در کل نشانہا

جمالِ باکمالِ تو عرب را کرد نورانی
چو در بطحا ز رحمت داشتی تشریف ارزانی

دمِ میثاق اجدادِ تو از خیر الیمین بودند
همه از انبیا و اولیای خاصِ یزدانی

ز اجدادت عرب را فخر و تو فخرِ اب و جدے
قریشی هاشمی و سیدِ اولادِ عدنانی

شفیعِ هر دو عالم سرورِ هر رسل نبی برحق
که از فیضِ قدومت در جهان آمد مسلمانی

پئے ادراکِ ذاتِ تو همه پیغمبران عاجز
برای فهمِ رازت عقلِ اول هم بحیرانی

خدا بین از دای الحق من رآنی راهِ حق دیدند
بنا هر بین ولی نکشود این اسرارِ پنهانی

نبودے یا رسول اللہ اگر ذاتِ تو در عالم
مشرف کی شدی پیغمبران از فیضِ ربانی

ز فیضِ ذاتِ تو منسوب آدم در خلافت شد
که انی جاعل فی الارض را تو سرِ پنهانی

چو مهمانِ خدا بودی شبِ معراج بهرِ تو
به چرخِ چارمین عیسیٰ مشرف شد بدربانی

نبودی یا رسول اللہ اگر نورِ ترا حاصل
خلیل از آتشِ نمرود کی رستے به آسانی

نکردی وردِ جان گر نامِ پاکِ تو بصد عظمت
رها گشتے نه هرگز نوح از امواجِ طوفانی

نقیبِ بارگاهت حضرتِ موسیٰ کلیم اللہ
بجان و دل فدای تو ذبیح اللہ بقربانی

چو خورشیدِ جمالت پرتو انداخت بر یوسف
کمالِ حسن داد او را خطابِ ماهِ کنعانی

برای خدمتِ پاکت جبریلِ امین همدم
گهی گهواره جنبانید و گاهی کرد دربانی

دلیلِ وصلِ بیمثلِ تو سبحان الذی اسریٰ
مکانِ لامکان جای تو بهرِ خاصِ مهمانی

تو هستی صاحبِ اوج دنیٰ و مالکِ رفعت
تو هستی مظهرِ ذاتِ خدا و فیضِ ربانی

ز خیرِ مقدمت در هر دو عالم خیر ظاهر شد
ز نورِ انورِ پاکِ تو عالم گشت نورانی

خدای پاک مدحت میکند خلقِ عظیمت را
تو خود را عبد میخوانی بجای قولِ سبحانی

شریعت را ادب مانع ازین خواهان فزون گفتن
که در وحدت تو یکتائی بکثرت نیز لاثانی

منم در نعتِ تو حیران خدا مدح آفرینت بس
بوصفت نقطه باشد همه آیاتِ قرآنی

کمینه بندۂ تو بشهنشاهان شرف دارد
غلامت مور اگر باشد نخواهد سلیمانی

زمین روضۂ اقدس فردوس برین شد
کند هر خادم کمتر بدرگاه تو رضوانی

عجب دورِ زمانه بود خیر القرن دور نبی
که اولاد تو بهمتا و اصحاب تو لاثانی

ابوبکر است در صدق و صفا اول ز اصحابت
دوم حضرت عمر بنهاد بنیاد مسلمانی

سوم عثمان ذی النورین آمد جامع قرآن
چهارم بر علی دادی ولایت را نگهبانی

تو هستی با سے بسم الله و نقطہ با علی باشد
علی باب علوم ست و تو شهر علم و عرفانی

گل باغ رسالت حضرت خاتون جنت را
عطا کردی دو گوهر بے بها مثل لاثانی

حسن نور دو عین بستہ و دارد حسین لولو
عطا کردی حسینین شہید دل از رنگ مرجانی

درود پاک بر تو و بر اولاد و اصحابت
الی یوم القیامة تا ز انداز امکان انسانی

چو رفتی از جهان بگذاشتی اولاد و قرآن را
نگر مجدد دوم شد است از فیض قرب سبحانی

غرض بگذشت دور والضحی و اللیل آمد
جهان تاریک شد گفتند ظاهر بین ابنا دانی

چنین بگذشت پس قرن پنجم حق تجلی کرد
بحمد الله که آمد دورۂ محبوب سبحانی

غزل

مدد اے غوث صمدانی محی الدین جیلانی
مریدان جسم تو جانی محی الدین جیلانی

سراپا روح روحانی محی الدین جیلانی
مجسم نور رحمانی محی الدین جیلانی

ز خوف حشر برهانی محی الدین جیلانی
چو حرفی بر زبان رانی محی الدین جیلانی

بصورت مثل انسانی چه ذات است تو ذاتی
بسیرت مصطفی ثانی محی الدین جیلانی

تو دین جد امجد را سر نو تازه فرمودی
ضیا بخش مسلمانی محی الدین جیلانی

چو همتا ست پیغمبر حبیب داور اکبر
تو هم محبوب لاثانی محی الدین جیلانی

من مجذوب در مشکل تو هستی حرمت کامل
ز رحمت پیر پیرانی محی الدین جیلانی

برون از طاقت ادراک ذات تست تو آنی
مطلع
تو از نور خدا پیدا و در ذات خدا فانی

قضا و قدر زیر حکم تو با صد ادب هردم | عجب در ملک خلاق جهان کردی قلمرانی

(ق) خدا چون خلق حب را کرد با حب باشد | درین سر است بمعنی درین راز است پنهانی

که از حب خدا و شکل پیدا شد درین عالم | حبیب خاص حضرت بود و تو محبوب سبحانی

کسی کی میتواند رفت راهی را که تو رفتی | کسی کی میتوان فهمید اسراری که تو دانی

چنین کی میتوان آموختن علم لدنی را | مگر بوده خدا استاد تو وقت سبق خوانی

جناب سرور عالم قدم بر دوش تو دارد | نهد گردن بزیر پای تو هر اولیا آنی

جمال باکمال تو ز فرزندان تو ظاهر | پسر سر پدر باشد تو این را خوب میدانی

اماماں طریقت را عجب فیضی رسید از تو | که در دور امامت در جهان بودند لاثانی

چنین بگذشت یک مدت که بار ذات پاک تو | تجلی کرد سوی هند روحانی و جسمانی

(ق) بگلزار مسلمانی عجب فصل بهار آمد | گل ایمان بدل بشگفت رنگ آورد نورانی

که تو در حضرت مهر علی شاه القادری آمد | وزید از هر طرف هر سو نسیم فیض ربانی

(مطلع) بظاهر مهر عرفانی بباطن غوث صمدانی | هو الاول توئی آخر هو الظاهر تو پنهانی

شریعت را طریقت را حقیقت را تو سلطانی | وجودت از وجود حضرت محبوب سبحانی

به بحر معرفت تو گوهر یکتای عرفانی | کجا غواص فکر کس رسد نزد و یکتا تو دانی

تو بر ملک ولایت اولیا را شاه شاهانی | تو بر اوج سپهر معرفت مهر درخشانی

بذات خود تو کامل صفاتت نیست بس مشکل | تو هستی با خدا واصل تو عین نور یزدانی

گنهگارم مگر امید فضل تو همین دارم | که جد تست دین من و فرزند تو ایمانی

جناب حضرت شاه علی شاه القادری با تو | بسر باطنی واحد بجسم ظاهری ثانی

زرحم اے پیر دستگیر و من بیا ترا بوسم
که خاک پاک پای تست دارو دل و جانے

(مطلع) تو نور اہل بیتی سرور غوث صمدانی | بتو اخلاق پیغمبر بتو اسرار رحمانی

نگویم من که تو اینی نگویم من که تو آنی | بدل توحید مستحکم چه حاجت بر زبانی

دو چشمت بہر حق بینی دلت بہر خدا دانی — سر تو کنز وحدت سینۂ تو گنج عرفانی

دو دستت نیز بہر قدرت قدومت مقدم رحمت — زقامت فتنہ روز قیامت را تو نشانی

مریدا بی لا تخف اللہ ذوبی ورد جانم دارم — بامیدیکہ در محشر زخوف حشر برہانی

زدستم رفت وقتِ من بدامست میکشم اکنون — کہ من عمر عزیز خود تلف کردم بنادانی

سرے دارم کہ از سودائے دنیاوی سراپیم — دلی دارم درونِ سینہ پُر درد و پشیمانی

زسرتاپا خطا دارم نظر بر رحم تو دارم — تو ہستی نور ایمانم گناہم را تو درمانی

تو بینی گر بسوی من من از ہر دو جہان رنجم — بگیری تو اگر دستم تلف گشتم بنفسانی

منم درماندہ و حیران منم بیچارہ و عاجز — بگویم چون شرح حالِ دل کہ حالِ من تو میدانی

زخوفِ لن ترانی دل چو کوہِ طور میسوزد — شود کاہم بیک برقِ تجلیت بآسانی

زکارِ نیک بہرہ من ندارم کہ من کردم — تو ہستی رحمتِ عالم تو کاری کن کہ تو دانی

گہی واللہ خیر الماکرین آرد من وحشت — گہے خوفِ عذابِ قبر افزاید پریشانی

پناہم نیست جز ذاتِ تو اندر قبر و در محشر — تو اینجا ہم نگہبانی تو آنجا ہم نگہبانی

سرم بر دوش تا باشد بسر سودائے تو باشد — دلم در سینہ تا ماند بدل تو اندرون جانی

تو ذاتِ بے نیازی و نیاز خدمتت دارم — کہ تو ملجا و ماوای مریدان و غلامانی

شوم مستِ الست از مہرِ تو نورِ جمالِ تو — تو شمس القادری من ذرہ تو مہرِ درخشانی

سرِ توحید میدارم دوئی ہرگز نمے خواہم — چنین باقی بتو مانم کہ تو باقی و من فانی

بروزِ حشر گر پرسند اے مجذوب طاعت کو
نمایم من ببوسے تو کہ ہستی دین و ایمانے

غزل ریختہ نعتیہ

عبد کے نام سے اس دہر میں پیدا ہو کر — کام عالم میں کیا آپ نے مولا ہو کر

آپ ہیں ظلِّ خدا آپ کا سایہ کیا ہو — آپ خود آئے ہیں اللہ کا سایا ہو کر

رتبہ اعلیٰ وہ ہوا آپ کا معراج کی شب
قاب قوسین تھا اَدنیٰ سے بھی ادنیٰ ہو کر

چشم مازاغ کو کہتی تھیں یہ حوران بہشت
آنکھ سے ہے نرگس بیمار مسیحا ہو کر

لامکان مین نہ رہا نام دوئی کا باقی
جا لگے اللہ سے کیا لگ کے جدا ہو کر

ہین تمنا مین مدینے کی نہ رونا چھوڑون
دل بھی بہ جائے اگر آنکھوں سے دریا ہو کر

کعبۃ اللہ کے گھر جائینگے انشاء اللہ
مین مدینے کی طرف جاؤنگا لیلیٰ ہو کر

ایسی امت کی محبت تھی کہ معراج سے بھی
لوٹ آنا ہی پڑا عرش معلیٰ ہو کر

بھیجتا ہے جو درود آپ پہ ہر صبح و مسا
کام اللہ کا کرتا ہے وہ بندا ہو کر

ہے احد احمد بے میم مگر احمد مین
میم آیا ہے محمد کا معما ہو کر

پشت خم ہو گئی چلی بار گنہ سے مجذوب
کعبہ دوری چھوڑ کے بیچ ہی مین پیا سجدا ہو کر

غزل

ماسوا سے یا الٰہی دل مرا آزاد ہو
سامنے ہر دم جمال حضرت بغداد ہو

کچھ مدینے کی طرف جا لگی کچھ بغداد کو
لا کہ مشت خاک میری اے صبا برباد ہو

کل ولی کا ہے ٹھکانا آپ کے زیر قدم
غوث خواہ ہو چاہے کوئی ابدال ہو اوتاد ہو

آپ ہی توفیق دیجئے نعت لکھنے آپ کی
استقامت آپ سے ہو آپ سے امداد ہو

اور کچھ حسرت نہیں ہے دین و دنیا مین مجھے
تو مرا بندہ ہے مجھکو اسقدر ارشاد ہو

عین محبوب خدا جب آپ ہین پھر غیر کیا
کعبہ دل گھر خدا کا آپ سے آباد ہو

مالک و مملوک مین کیونکر کہون مین فرق کچھ
خود خدا عاشق ہوا ایسا جسکے آدم زاد ہو

بخشدینے مین مریدونکے کرے کیونکر خلاف
قول حبیب اللہ کا لا یخلف المیعاد ہو

پوچھتے کیا ہو قسم لو مجھسے اے منکر نکیر
ماسوا اپنے حضرت مرشد جو کچھ بھی یاد ہو

دیکھئے گر چشم حق بین سے تجلی ایک سا ہے
یون مدینہ ہو کبھی مظہر کبھی بغداد ہو

نعت لکھتے لکھتے آخر آپ کامل ہو گئے
حضرت مجذوب سچ ہے تم بڑے استاد ہو

الفائدة الثالثة فی التقاریظ والقطعات التاریخیة لطبع هذا الکتاب وغیرها

بسم اللہ الرحمن الرحیم

تقریظ ہذا از طبعزاد صاحب طبع وقاد و ذہن نقاد مالک ملک کلام خداداد
مولوی منشی سید محمد عبد الحق القادری المتخلص بہ شیدا طالب پورے
مرشدآبادی نعت گوے سرور کائنات مفخر موجودات و مداح حضرت
مالک الرقاب غوث الارض والسموات و منقبت خوان حضرات
مشائخ طریقہ علیہ قادریہ رزاقیہ ذاکریہ مہریہ علی محمد و آلہ بیتہ واصحابہ
الصلوٰة والتحیة است ہرچند کہ تصانیف لطیفہ و شریفہ شان
بسیار بسیارست و تراوش خامہ صداقت توامہ شان بیشمار صاحبان
مذاق روحی اند کہ نغمہ شان کیف جام صبوحی می بخشند و مصدر سموات
علوی اند کہ ہر نکتہ شان لمعہ فتوحی میدرخشند مگر از جملہ تصانیف
شان ہر قدر کہ نزد فقیر موجود ست نبذی ازان درینجا ست
و انشاء اللہ تعالی نابقی متضمن کتاب مستطاب دیگر کہ بحالات

و کرامات اعلیٰ حضرت حضرت خداوندم پیر و مرشدم رضی اللہ تعالیٰ عنه بوده است مطبوع خواهد شد بعونه تعالیٰ و ما توفیقی الا باللہ العلی العظیم

ایکه بلبلان ثنایت برلب منقارها — زخمهٔ ذکر تو در طنبور و موسیقارها

چنگ و بربط را بذوق محفل توحید تو — نغمهٔ مستانه تن تن بر زبان تارها

وز نشید نعت صدر آرای بزم کن فکان — زمزمه سنجند ہر سو از لب گفتارها

در گلستان صفات اہل بیت و صحب — از نسیم مدح خندد لاله و گلزارها

میدرخشد ہر زمان در بزم وصف قادری — لمعهٔ نور تجلی از در و دیوارها

گشته روشن از طفیل نور ذکر ذاکری — مطلع ہر کرامت مرشدی تذکارها

اینک از نغمه صریر خامهٔ شیدای تمام
محفل نعت رسا میگردد ترنم زارها

پس از نغمه پردازی حمد و ستایش صنعت طرازیکه قانون رسالت را باسم سامی حبیب خویش سید الکونین آوازه و تازگی بخشیده مصرع حکیمی که نی را نواکرد ساز جل جلاله و عم نواله و سپس سلطنه طرازی نعت و نیایش امت نوازیکه ارغنون ہدایت ببرکت محبوب پیش غوث الثقلین بلند آوازگی کشیده مصرع حبیب خدایی نوا را نواز صلی اللہ علیه وسلم و علیٰ آله افضل الامور و بهترین افعال چنگ نوازی تذکار مناقب آل اطهار و اصحاب اخیار ست رضوان اللہ تعالیٰ علیهم و اشکل الدستور و خوشترین اعمال آهنگ پردازی احوال ابرار و اقطاب کبارست علیهم السلام فرد اینک این بینوای ہرزه درا ہمچو نی خشک نامی نغمه سرا ہ اولاً شعبات چند تازه بدستور معقول و نغمات اند ولپسند بطور اصول به نعت حضرت رسالت پناه حامی امتان مغفرت خواه و شفیع عاصیان محمود ہر زمان مقصود کن فکان ذریعهٔ حصول ایمان درود و مسعودش وظیفهٔ دل و زبان

مقربان رحمة للعالمین المخاطب به طه و یس و الملقب بالمصطفی و الامین المنادی بالمدثر
و المزمل و المسمی بالمطهر و المائل صبح صفا و فتح ضحی الموعد بعطیک ربک فترضی مصعد
سبحان الذی اسری نور خدا ظهور هدا سرور کائنات منتج موجودات مظهر حسنات مصدر خیرات
مستعلی بالذات مستغنی عن الصفات و الاحجاب که نشیمه گوشه خلوت و الایش شهپر
جبرئیل آشیانه کنند و مورچه صحن سرایش را قیصر اسرافیل بقیه شد ثریا پایگاهی که میکائیل
سقائیست در حوالی خرگاه اعظم او و عزرائیل مولائیست از موالی درگاه معظم او و رفعت
آسمان نهم از آن برتر گردیده که پایه اقدس او از بر عرش گذشت مصرع رفیع الدرجت
والاجنابی و عظمت لامکان هم بدان بر سر رسیده که جای مقدس او بر سر عرش گشت

مصرع منیع الحضرت زیبا منابع نظم

از عرش اعلی جاه او بلغ العلی بکماله   خورشید سیما ماه رو کشف الدجی بجماله
خوش طینت والاه او حسنت جمیع خصاله   هست او شفاعت خواه او صلوا علیه و آله

دمی به ذوق و به تعظیم و با ادب خوانم   اگرچه راه و مقامش همه سخن دانم
که آن ز حصر برون لطیف و شیرین است   ز صد هزار نوایش لطیفه این است

بربود دلم وه چه نگار عربی   مکی مدنی هاشمی و مطلبی

مخمس شیدا

خوش آن نگار رو چه خوش حسن و حسن خو دارد   که هر زبان سخنی بر زبان از و دارد
نه خلق بلکه خدایش هم آرزو دارد   ندانم آن گل رعنا چه رنگ و بو دارد
که مرغ هر چمنی گفتگوی او دارد

وجود او که سرشتند چون خمیره نور   ز آب چشمه حیوان و زیبح کافور
هوای قدس در آن ریختند و جذوه طور   که گشت حسن ازل را وسیله ظهور
چه قد چه حسن چه رخساره نکو دارد

گوهرت تا که به گنجینهٔ کنت کنزا
بود مخفی به نهان خانهٔ تسلیم لقا

جلوه فرما نشده بود کلاه رحمت
بر سر عالم از آرایش تا ارسلنا

اینک ای رحمت کبری که دهر او دلها
ق کوکب طالع ما پادشه هر دو سرا

یکزمان نرگس مخمور خود از خواب بشو
وز زره لطف و کرم دیدهٔ رحمت بکشا

بجهد بالای یمانی ز سر افگن بر خیز
رحم کن رحم و قدم نه بسر دیدهٔ ما

که دهم نقد دل و جان به نثار قدمت
هم بگیرد تو بگیرم دمی چند اسے ثناها

بوسه چند به نعلین تو پیهم بزنم
هم بمالم به جبین خاک کف پای ترا

گر توزلفت تو برو مالی نگوا نشا کنم
شوکیت خاک بگیرا به اشک از کفت پا

مردم دیدهٔ جانم ز غبار پایت
سرمهٔ چشم کند اسے مهر خورشید لقا

گر نیه بر قدمت جاسے سر خود یا کم
سجده تا لقیا مست نکنی یا ز جبها

دل نهادم که بخاک درت قربان ست
چشم دارم که سرم به قدمت باد فدا

من کمینه سگ کوی تو ام در دو جهان
جز بدرگاه تو ملجاے دگر نیست مرا

گر بخوانی بکرم یا که برانی بستم
برندارم سر خود را ز درت ای ملکا

گر به صلحم بکشی ور به فراقم بکشی
راضیم که همه اولیست رضاے مولے

چون بدرگاه تو اینک سر بار افگندم
خود بفرما که ازین در بروم باز کجا

ذره وارم نظر از مهر عنایت دارم
یکنظر کن ز کرم بر من مسکین و گدا

تشنه لب خشک زبانیم و توی ابر کرم
خسته دل سوخته جانیم و توی بحر عطا

ایکه دریای عطائی و سحاب رحمت
دست امید بدرگاه تو دارم بدعا

کز زلال کرم خود لب خشکم تر کن
ای قریشی نسبی منبع ابحار سخا

پرتوی بر سر شیدا فگن از مهر علی
اے رسول عربی مطلع انوار خدا

مخمس شیدا بر غزل حافظ

خود خداوند تعالیٰ به تولای تو خوش حور و غلمان و ملائک به تمنای تو خوش
انس و جان یل و جهان جمله بسودای تو خوش ای همه شکل تو مطبوع و همه جای تو خوش
دلم از عشوهٔ یاقوت شکرخای تو خوش

ذات پاک تو حمیده و صفات تو شریف همه اعضای تو نیکو همه اوضاع تو لطیف
در چمن زار لطافت بعجب رنگ ردیف همچو گلبرگ طری هست وجود تو لطیف
مثل سرو چمن خلد سراپای تو خوش

دهنت چشمهٔ خضر و لب لعل تو مسیح سخنت قند و زبان شهد و مقال تو فصیح
رنگ و بوی تو ببین حسن جمال تو صبیح شیوه و ناز تو شیرین خط و خال تو ملیح
چشم و ابروی تو زیبا قد بالای تو خوش

ای نگارین نزهت روی تو بهار شمهٔ نکهت گیسوت نسیم تاتار
گلبن حسن نگارا سے جمالت گلزار هم گلستان خیالم ز تو پر نقش و نگار
هم مشام دلم از زلف سمن سای تو خوش

سوزم از درد فراق تو به آه و زاری تو بچشم و رخ خود داروی دردم داری
چشم دارم که دمی پرده ز رخ برداری پیش چشم تو بمیرم که بدان بیماری
میکند درد مرا از رخ زیبای تو خوش

سینه از سنگ مصیبت همه پر زخم فگار همه شب دیده ز طوفان فغان دریا بار
من بیدل بنشینم دو فغان لیل و نهار در رهِ عشق که از سیل فنا نیست گذار
کرده ام خاطر خود را به تمنای تو خوش

بهر طوف در پاکت که چه فرخنده در است قبلهٔ اهل دل و کعبهٔ اهل نظر است

همچو شیدا که بسودای تو شوریده سر است | در بیابان طلب گرچه ز هر سو خطر است

میرود حافظ بیدل به تولای تو خوش

مطلعات

بدرگاه تو آوردم پناهی یا رسول الله | ز راه لطف بر حالم نگاهی یا رسول الله
نه بر اوج وجاهت چون تو ماهی یا رسول الله | نه در فوج رسالت چون تو شاهی یا رسول الله
نه کس جز تو مقدس پیش جاهی یا رسول الله | نه طلمس تو کس را فرش گاهی یا رسول الله
خدارا جلوه‌گه خوش گاه گاهی یا رسول الله | بحال ذلت شیدا نگاهی یا رسول الله

ازانجا که ذات اقدس و اطهرش مظهر صفات رحمانیست و صفات مقدس و انوارش مظهر ذات سبحانی پس درینجا چه خوانم و هوس را تا کجا رانم مثنوی

چه خوانم از صفات او که چون است | خدا اعلم که ذات او چگون است
چون بضمن نعت پاک رحمة للعالمین | هست لازم مدحت حضرت امیر المؤمنین
قصهٔ آن نعت و این مدحت بهم آمیخته | شربت مصریست ما الورد در و ریخته

فلاجرم بحکم حدیث معظم أنا وعلي من نور واحد در ضمن نعت و ثنای اطهر بیمن عطیهٔ ولای قصیده در مدحیه حمیده و مرضیه در منقبت منزه و مدحت معززهٔ آن عالی جناب متعالی الالقاب اعظم الورایا اکرم البرایا امیر المؤمنین ظهیر المسلمین افضل الاخیار اشجع الاخیار سید الاطهار امجد الابرار قاتل الکفار مستاصل الفجار غضنفر جرار حیدر کرار روح افسر دل زوج اطهر بتول لطیف اظهر نطیف اکبر شیر میدان هیجا دلیر کارستان وغا ناشب ذو الوقار صاحب ذو الفقار مجد الدین عضد الامنین شاه خیبر گشا آه اختر سما مقصود آیهٔ یوفون بالنذر ویخافون یوما کان شره مستطیرا و محمود کریمهٔ یطعمون الطعام علی حبه مسکینا ویتیما واسیرا سه بیان منقبتش در زبان نگنجد که شان عظمتش در بیان نگنجد

زهی جهان گردیکه ملک جهان بقوت سنان او مفتوح گردید و خهی جوانمردیکه ملک جنان بقوت سنان جود او مفتوح سید علو الثقلین اسد الله الغالب ابو الحسنین علی بن ابی طالب کرم الله وجهه و عظم الله عزه تقشین میگردانم و این خدمت لازم السعادة آن حضرت اعظم الدرجة را باعث سعادت دارین و موروث کرامت کونین و ذریعهٔ عزت حیات دنیا و وسیلهٔ مغفرت نجات عقبی بیقین میدانم فرد خداوندا بحق شاه مردان ٭

ز من این منقبت مقبول گردان

قصیدهٔ حمیدهٔ شیدا

دل من شمع سوزانست و تسکینم شبستانش ٭ تنم فانوس رخشانست و جان پروانهٔ رقصانش

بسوز آتش حرمان ز شب تا روز می سوزد ٭ بسر پر دود آه و اشک حسرت تا بدامانش

ز دلگیری تحسر هر زمان صد سرزنش بر سر ٭ سموم آه دارد وسبدم چون بید لرزانش

برون میکاهدش از تابش غم جمله سرتاپا ٭ درون میسوزدش از سوزش هم رشتهٔ جانش

اگر یک اخگر از سوز درون او برون افتد ٭ زمین تا خاوران سوزد فلک با هر دو ایوانش

بداماں صبا زان آتش ار یک شعله درگیرد ٭ چمن با گلبنش سوزد سمن با برگ و اغصانش

بشرح سوزش جانم چو حرفی بگذرد بر لب ٭ زبان سوزد دهان سوزد بیانش زد زبانش

شب عمرش سحر گردید و قاصد اجل اینک ٭ به بالین می درآید آستین و دامن افشانش

نمیدانم چه گردد خاتمه این آتش دل را ٭ که بگذشته از حد سوز از اندوه عصیانش

شبی از فرط نومیدی سر شوریدهٔ خود را ٭ گهی میزد به بالین و گهی میکوفت بر رانش

که ناگه رهنمای عقل آمد بر سر و گفتش ٭ کای در وادی اوتاب گم کرده ره دانش

چرا میسوزی از غم با چنین فضلی که میداری ٭ نخواندی آیت لا تقنطوا آنگاه به قرآنش

بشو از آب استغفار و توبه اول آدل را ٭ مشو نومید هیچ از رحمت رحمان و غفرانش

بیا در مسجد و سر بر زمین عجز و زاری زن
بکن ماتمکده از گریهٔ اندوه و افغانش

که یا الله یا رحمن یا غفار یا ربے
بکن رحم و بلطف خویش بگذار از گناهانش

سپس در سنت تضرع زن بدامان حبیب او
که گر دیدست نازل آیت یعطیک در شانش

شفیع المذنبین و رحمة للعالمین ست او
که سیل رحمت بستان و کون از فیض جریانش

اگر خواهی رضائے آن شفیع المذنبین اینک
بجو راه توسل از جناب آل و یارانش

که آل و اهل بیت آن شفیع المذنبین هر جا
که هست و یکی فلذ جگر و دو نور چشمانش

بلی تو کمید ایوان نبوت بیگمان هستند
ابوبکرؓ و عمرؓ عثمانؓ و حیدرؓ چار ارکانش

نمیدانم کز آن در کدامی لفظ بستایم
دو شیخان رسول الله هستند و دو ختنانش

صداقت را عدالت را حیات را شجاعت را
جهان عظمت و جاه اند و هریک شاه شاهانش

کسی کو زان یکی را هم بچشم خفتے بیند
نگویم مومن او را اهل سنت خوانم مسلمانش

از آنان شاه مردان شیر حق ابن ابیطالبؓ
که کلکم از ادب نا ورد بر لب نام ذیشانش

در اقلیم ولایت او عظیم الشان سلطانے
شجاعت عدل و بذل و علم و حلم ارکان سلطانش

حکومت دولت و ثروت امارت سطوت و حشمت
بدرگاه شبستانش هستند از غلامانش

حیا و عصمت و عفت صفا و عزت و صفوت
همه اندر حریم پاک او شیدا ز کنیزانش

زهی شاهی کواکب لشکر و خورشید سپاهی
پرستاران زهره همچو مه شمع شبستانش

زهی زینت اکلیل شان و شوکت شاهی
جناب شبر و شبیر مروارید و مرجانش

خود او خورشید و نیسان و حسنؑ چون گوهر و مرجان
حسینؑ الماس یا قوت و زہراؓ کان عمانش

شه خیبر کشا شیر خدا میر رسول الله
که در روز وغا الله اکبر تیغ برانش

عنان رخش صولت چون بسوی معرکه تابد
گریزد زال و اری رستم و دستان ز میدانش

بصد طا دیکه بهر صید تیر اندر کمان گیرد
شمارد کمتر از غوک و خر اطلس شیر و ثعبانش

بذوق قامو اندازیش باهم مرحبا گویان
کمان قوس عطارد تیر خود کردند قربانش

بروز جنگ در میدان بهنگام زد و تازے — چه بُرّان ذوالفقارستش چه دُلدُل برق جولانش

یکی از گردن انداز و سر و تاج از سر اعدا — یکی دریا مالد جوشن و تنهای خصمانش

فلک صحنی ز خرگاهش قمر قندیل سطح آن — عطارد منشی دیوان و زهره مغنیست خوانش

دو سعد گرم شمس و مشتری در مقدم خوش — دو جلاد اند در دشمن کشی بهرام و کیوانش

بمصر شهر آن یوسف عجب غارتگری دارد — رسول الله یعقوبش چه بیت الله کنعانش

زلیخای ولایت خوش بیازار رضای او — به تقویم چهارم خود خریدار گوهر جانش

مسلمانیکه حب و اعتقاد او بدل دارد — بلا شک مومنست او ای نهی پاکیزه ایمانش

هر آنکس کو شبی از خوان انعامست تخم خورده — ز عمره تا بحج هر روز صد عید است زر افشانش

اگر خواهی رضای حق تعالی و حبیب او — بیا ای دل فدا کن گوهر جان را بر فیضانش

که هست او ساقی کوثر بحکم ساقی کوثر — زهی در روز محشر لطف او بر حال ذلانش

خدایا جرعهٔ از جام انعامش نصیبم کن — که هستم همچو گنهگار تشنهٔ الطاف عطشانش

جهانی را ز خوان نعمت او بهره ور کرده — مرا هم فضله از سفرهٔ انعام الوانش

چو فرمودست مولایم که هر کس را که مولایم — علی مولاست او را هست زهی عظمت زهی شانش

منم موسی علی هارون من هست ای مسلمانان — نباشد مومن آنکس کو نباشد زیر فرمانش

کسی کز صدق گوید یا علی مشکلکشا بر وی — بحکم ایزد سبحان شود هر مشکل آسانش

ز اذعانش کشش گردن بنه سر زیر حکم او — که مقصود دو عالم میشود حاصل باذعانش

دهانش گوییا سرچشمهٔ خضرست و از لبها — بهنگام تکلم می تراود آب حیوانش

محیط بحر اسم با چنان جوش و تلاطمها — کمینه رشحهٔ هست از سحاب بذل و فیضانش

بوقت بارش باران جودش زورق خود را — بشاخ سدره می بندد فلک از بیم طوفانش

کند او هیچ نگذارد بهنگام گهر ریزے — چه معدن را بدرج او چه عمان را بهمیانش

نه باشم من که خوانم حرفے از طومار مدح او — چه خود ایزد تعالے وصف میسازد بقرآنش

سمندِ عقل صد بار از ازل گر تا ابد بہر دم
بدر شتِ مدح او پوید نیابد حد و پایانش

بہ است اینکہ زبان بندم نہم سر در جناب او
بامیدِ حصولِ دولتِ الطاف و رضوانش

خداوندا بفضل و صدقۂ خویش و حبیبِ خود
و زیمنِ حضرتِ خیر النساؑ و نورِ چشمانش

بسجادِ شیرِ حق بر حالِ عجز و ذلتِ شیدا
بکن رحم و تجاوز از نہ مضافاتِ گناہانش

الٰہی تا بود شاداب گلزارِ حرم باشد
چو گلزار ارم شاداب دلہای محبانش

دلم در دیگہ سیدار د نصیبہاتِ گناہ اینکہ
نباشد جز بلطف و شفقتت ہیچ درمانش

بسوزد تا بسوزد آتشِ دوزخ معاذ اللہ
چو سوزد آتشِ دوزخ جگر بندِ حسودانش

فتانیا ترانہ ہاے چند مرغوب و ترنم دلبند خویش اسلوب بہ مدحتِ شریف و منقبتِ لطیف جناب عالی نسب و مستطاب سامی لقب غوث اعظم قطب عالم فلک جناب ملک مناب ناسک محراب المعظم مالک رقاب الامم محبوب و حبیبِ خدا منسوب بہ خطیب الاولیا سید السادات امجد الدرجات سید الاولیا و اکرم الکرام سند الاصفیا علیہم السلام نائب نبی الوری و صاحب تقدمی ہذا فانہ بکمالہ محی الدین علی محمد و اہل بیتہ الصلوٰۃ و التسلیم بہ شیدِ محمود سرایم بعد از ان بہ تسوید مقصود گرایم آن اینکہ فرد ایکہ فریادرسی بر من نالان مددے ٭ دی مسیحا النفسی برتن بیجان مددے ٭ قبلۃ الدارین الابرار و زبدۃ الکونین فی الاخیار و قدوۃ الثقلین ذی الاقتدار و قرۃ العینین اولی الابصار پیشواے اہل دلان مسرور و دوای دل بیماران رنجور مقتداے کاملان حضور رہنمای جاہلان کفور روشن ضمیر والا دودمان دستگیر از پا افتادگان پوزش پذیر خاطیان خوش تقریر شیرین زبان خوشتر از ہر چہ خوانم محبوب تر از آنچہ دانم بہ عظمت و کمالہ او اعظم و بہ حقیقت حالہ اللہ اعلم فرد غوثِ اعظم بمن مذنبِ گریان مددے ٭

قطبِ اعظم الزمن و صاحبِ برہان مددے

قصیدۂ مختصر شیدا

بر سرم فضلِ خدا حضرتِ غوثِ اعظم — اکرم از ظلِ ہما حضرتِ غوثِ اعظم

نائبِ اصلِ ہدا حضرتِ غوثِ اعظم — صاحبِ بذلِ عطا حضرتِ غوثِ اعظم

مطلعِ مہرِ صفا حضرتِ غوثِ اعظم — منبعِ بحرِ سخا حضرتِ غوثِ اعظم

مرشدِ مرشدِ یا حضرتِ غوثِ اعظم — سیدی مسندی یا حضرتِ غوثِ اعظم

چو تو از لطف بفرمودۂ قدمی ہذا — یک قدم بر سرِ یا حضرتِ غوثِ اعظم

ہست چون لاتخف از بہرِ مریدان حکمت — خوف من چیست یا حضرتِ غوثِ اعظم

گفتۂ خود بمریدان چو مریدی ہم طلب — پس چہ پرواست مرا حضرتِ غوثِ اعظم

غم چہ دارم چو بقول ان یدی دستِ تو — بر سرِ ما چو ہما حضرتِ غوثِ اعظم

ما ہمہ مردہ دلیم و توئی محی الدین — قم باذنی بگو یا حضرتِ غوثِ اعظم

ہستم افتادہ بسر در رہِ تو خذ بیدی — دستگیرِ دو سرا حضرتِ غوثِ اعظم

منم و تشنہ لب و ظلمتِ اثم و شیدا
یک نظر بہرِ خدا حضرتِ غوثِ اعظم

مہرِ شفقت مددے لمعۂ احسان مددے — ابرِ رحمت مددے چشمۂ حیوان مددے

محبوبِ درگاہِ سبحانی معشوقِ حضرتِ یزدانی موصوف بہ اوّاہ ربانی معروف بہ شہنشاہ جیلانی کاشفِ دقائقِ قرآنِ مجید واقفِ حقائقِ ایقان و تمجید عارفِ شوارقِ عرفان و توحید عاطفِ طرائقِ اعیانِ عمید ناسکِ مناسکِ شریعت سالکِ مسالکِ طریقت مالکِ ممالکِ حقیقت دارکِ مدارکِ معرفت محبوب صورتے کہ رخسارِ پاکیزۂ او آئینۂ حسنِ ازل ست و خورشیدِ درخشان آئینہ آراسے اضاءتِ جمالِ او و خجستہ سیرتے کہ کردارِ برگزیدۂ او گنجینۂ احسن العمل ست و ناہید بر آسمان نغمہ سراے مناقبِ کمالِ او و قمرِ تابان دائرہ نوازِ کرامت و جلالِ او و مہرِ و بلبلان زمزمہ طرازِ سخاوت و نوالِ او خسرو فضلِ یزدان مددے رحمتِ سبحان مددے

ظلِ سبحان مددے خسروِ جیلان مددے

قصیده

ای زهی طلعت زیبای شه جیلانی
وی خهی حسن نکسای شه جیلانی

مطلع نور قدم جلوه گه حسن ازل
صبح اقبال چه سیمای شه جیلانی

آهوی دشت ختن جادوی چاه بابل
ای دو خوش نرگس شهلای شه جیلانی

درج مرجان و در دریا قدح شیر و شکر
یا دهان شکر آسای شه جیلانی

قفل درج گهری بلکه نبات مصری
بل لب رشک مسیحای شه جیلانی

شمع فانوس که شمشاد لب جوی مراد
یا که سرو قد رعنای شه جیلانی

الله الله چه جمالست که این هر دو جهان
هست روشن به تجلای شه جیلانی

نه فقط بلبل و موسیچه غزل خوانانند
گل و ریحان همه لالای شه جیلانی

دیده نرگس و عبهر به چمن نگرانست
منتظر بهر تماشای شه جیلانی

لاله و داغ دلش بین که چه سان میسوزد
ز آتش حسن دوبالای شه جیلانی

من آشفته نه آشفته عشقش تنها
هر دو عالم همه شیدای شه جیلانی

سینا همچو من اکنون بهمین بزم یکسر
اهل محفل همه جویای شه جیلانی

من ندانم که خود امروز نصیب که بود
جام دیدار ز صهبای شه جیلانی

نقد دیدار بکف نیست درین بازارم
خود بس است این سر سودای شه جیلانی

چشم از پرتو دیدار شود تا روشن
خوش کنم دل به تمنای شه جیلانی

حرز باشد زپی آتش سوزان جحیم
هر یکی از یازده اسمای شه جیلانی

کن نظر بر من آشفته و روی زردم
بنگر ای حضرت والای شه جیلانی

فرش کردم نظر از دیده خود تا بغدا
زین قدم رنجه بفرمای شه جیلانی

این شبستان دل آراستم از مسند شوق
کاندران جلوه کنم جای شه جیلانی

گر به بینم رخش یکبار تصدق سازم
گوهر جان بکف پای شه جیلانی

چون مرا دست دہد یکدو سہ دم طوف کنم	گرد سرو سہی بالاے شہ جیلانی
تا بہ بینم ہمین یک جلوہ جمالش ہر شب	سینہ کوبم بہ تمنای شہ جیلانی
خاک رہ گردد و بر باد رود آب وگلم	سوزم از آتش سودای شہ جیلانی
چون دل مرشد ما مہر علی باوفا	سر و چشمم نقد بہاے شہ جیلانی
یا الٰہی ز کرم بر من شیدا بنما	یکنظر طلعت زیباے شہ جیلانی

شان شاہان مددے قبلہ اعیان مددے
جان جانان مددے کعبہ ایمان مددے

محمود الاعیان مسعود الازمان محبوب مہانزان داؤد الحان سلیمان شان آسمان آستان مرزبان جہان سلطان گیلان محسن صورت و اخلاق حمیدہ راہم یوسف اوّل و احسن سیرت و اشفاق مجیدہ راہم مؤلف کامل ماندہ عیسیٰ و پودنہ موسیٰ ہر دو گرسنہ خوان نوال باکمال و عرفان کرامت آمیز اوست چشمہ خضر و چشمہ کوثر بکر و تشنہ مشربت فیضان بلال مقال و بیان حلاوت انگیز او مسافر نواز یکہ خوان خلیل مہمان گدایان کوی او وفا در انداز یکہ جان اسماعیل قربان کمان ابروی او بیت رخ یوسف لب عیسیٰ آکف موسیٰ داری

آنچہ خوبان ہمہ دارند تو تنہا داری

منظر حسن قدم سرور خوبان مددے	مظہر حسن شیم پاکتر از جان مددے

از کرامات ذات مجمع برکات او چہ نشان دہم و از درجات صفات منبع حسنات او چہ بیان نمایم بجز اینکہ پایہ رفعتش بالاے آسمان ہفت گفتہ گذارم و سایہ کمالاتش فضای لامکان برشمارم سر آل مصطفیٰ ناموس اولاد مرتضیٰ جگر پارہ زہرا فلذہ کبد حسن مجتبیٰ راحت جان شہید کربلا فرد

سیدی سیدنا سید اکوان مددے	مرشد مرشد ما مرشد دوران مددے
مامن ہر کس و ملجاے غریبان مددے	بر من مفلس و شیدای پریشان مددے

غزل

ایکه در حسنِ تو مفتون منم و مرشدِ ما — دیگه از ہجرِ تو دلخون منم و مرشدِ ما
ہر کس از تو نظری در خورِ خود میخواہد — تشنہ قطرۂ و جیحون منم و مرشدِ ما
بوکہ از طیبِ کلامِ تو کشم جامِ الست — تشنگانِ لبِ میگون منم و مرشدِ ما
ثقلین اند نگون سر بدرت سیدِ ما — سر بدرگاہِ تو ابدون منم و مرشدِ ما
شاہبازا بہ گلستانِ ہوایت ازل — صیدِ چنگالِ تو گلگون منم و مرشدِ ما
از تو بار رشدِ پورِ تو از انجا اینجا — حاصل اینست کہ ممنون منم و مرشدِ ما
حبذا ازسجہ میکدہ یارب کہ ازان — لاابالی زنِ مطعون منم و مرشدِ ما
نہ خرم کہ بنجرم عشوہا افسوس فقیہ — بِلّٰہِ الحمد کہ مضمون منم و مرشدِ ما
گر ز امعانِ نظر دیدہ کشائی باشد — سخن اکنست کہ ہامون منم و مرشدِ ما
بخدا اینکہ بجز تو دگری چہ نتو نگرد — بفراقِ تو جگر خون منم و مرشدِ ما
نشدہ چہ نتو گہی دلبر و دلدادہ گہی — سوختہ پاک شدہ چون منم و مرشدِ ما

بعد ازین احمدِ شوریدہ و سودا درپیش
مستعد بہر و ہامون منم و مرشدِ ما

چونکہ این نعتِ قدسی بحریست طغیان انگیز و این مدحت غوثی نہریست طوفان خیز کہ ہزاران غواصان لجہ فطانت دران بحرِ محیط غوطہ ہا خورزند و فراوان سفانان موجہ فتنہ اندرین نہر بسیط سفینہ ہا بر ہم زدند

مثنوی

لیک زان بحر از ہزار صدف — کس نیاورد گوہرے در کف
نہ ازین نہر منفذِ طوفان — بسلامت رسید زورق شان

غزل شیدا

غوثِ اعظم بمن مضطری شیئاً للہ — قطب العالم بمن مدبری شیئاً للہ
تو ئی مقبولِ خدا و تو ئی محبوبِ نبی — پیر پیرم بمن مضطری شیئاً للہ

مذنبم بیکسیم و ناکسم و حیرانم	ناتوانم بمن حضرتے شیئاً للہ
ایکہ داری بکفِ رحمتِ خود بحرِ کرم	بی نوایم بمن مقترسے شیئاً للہ
من شیدا بدرت بار و سر انداختہ ام	دستگیرم بمن بی سرسے شیئاً للہ

سر عجز و نیاز بآستان اعتراف نہادہ بہ مداحی و منقبت سرائی لبہر گرامیش ہمگرایم رباعی

او کیست شہِ مہر علی سیّدِ دوران	از اشرفِ اولادِ بتولؓ و شہِ مردانؓ
خورشیدِ درخشندۂ گردونِ ولایت	مہتاب فروزندۂ اوجِ شہِ جیلانؓ

مخمس مقدس در شوق و ذوق جناب مستطاب مہر سپہر قادری و گوہر بحر ذاکری دستگیر روشن ضمیر مولانا و مرشدنا غوث ازلی حضرت سید شاہ مہر علی القادری الجیلانی البغدادی اصلاً والسیدنی فوری مولداً رضی اللہ تعالی عنہ

یا ایہا الشمس الذکا ای سیدی مہر علی	من فی جہک بدرِ جلا ای سیدی مہر علی
یکبار از بہرِ خدا ای سیدی مہر علی	در وقتِ تنہائی بیا ای سیدی مہر علی

بنما جمالِ خود بما ای سیدی مہر علی

ای مہرِ اوجِ قادری سر تا بپا نورِ خدا	وی بحرِ موجِ ذاکری لب تا بلب شیر گرا
ہر ذرہ از لمعانِ وی جلوۂ شمس الضحی	ہر قطرہ از فیضانِ جودت چشمۂ عز و علی

بنگر برین بیکس گدا ای سیدی مہر علی

ای مطلع السعدین فضل و رحم رب العالمین	وی مجمع البحرین بذل و جودِ ختم المرسلین
ای قرۃ العینین کحل الجواہر عین الیقین	ای قبلۂ دارین اہلِ دنیا و اصحابِ دین

تو کعبۂ کونین ما ای سیدی مہر علی

ای گلبن بستانِ جانِ شہنشاہ و باغِ اعتلا	گلدستۂ بزمِ جنان لالۂ باغِ ارتقا
قندیلِ ایوانِ زمان چشم و چراغِ اولیا	خورشیدِ اوجِ مومنان نجم الوداعِ اتقیا

کن رحم برین بی نوا ای سیدی مہر علی

ای سیدی عالی نسب و ای مرشد سامی حسب	والا گهر برتر لقب نیکو سیر مقبول رب
شیدا به هجرت روز و شب پیچ و بجان مضطرب	در وادی رنج و تعب آواره هستم جان بلب

این اضطرارش تا کجا ای سیدی مهر علی

وما اعهده این خدمت هم مشابه بالا است معهذا بمقتضاے آنکه ما لا یدرک کله لا یترک کله و هم بخیال آنکه عند ذکر الصالحین تنزل الرحمة به چشم نزول رحمت حضرت ارحم الراحمین و بعزم حصول برکات درجت و عظمت اعظم الصالحین و سعی بمداحی صاحب این رساله معظمه الموصوف باذکار سنیه قادریه و ساعتی بمنقبت خوانی ممدوح این تذکره المعروف

به مدارج سنیه ذاکریه گرامی غزل

۱ الهام دوامم منظم که چون دُر و گهر است	و هم مذاکره قطب العالمین دگر است
۲ بهر سه اسم مسماة واحد است آن	ز فیض تذکره عمان لولو و گهر است
۳ ز هر سه اسم مکرم سنین تصنیفش	عیان چو پرتو خورشید ز مهر و قمر است
۴ وزان سه اسم که هر یک جز و سپاره	به سپهر صفاتش چو شمس جلوه گر است
۵ خوشا مصنف نیکو بعشق جانبازی	بصدق و خوبی خود در زمانه مشتهر است
۶ بعلم عقلی و نقلی نصیبه یافت تمام	به نظم و نثر و بلاغت خزینه دُر است
۷ دبیر نیک سیر این ضیاء رحمن است	چه عالم است بعلم سیر چه با خبر است

ز زهد و خوبی اخلاق خوش عقیدت او
بهر آنچه شرح نمایم اقل و مختصر است

که این کتاب مستطاب مستطیر مذاکره کمالات و نیابات متوافره و مفصل بر متواتر کرامات و نبالات باهره جناب کرامت مآب و آداب شرافت نصاب یعنی آفتاب جلالت تاب از اصلاب سیادت انساب مجسم انوار سبحانی و معظم ابرار ربانی محرم اسرار پنهانی و مکرم اطوار عرفانی سرور افزاء حضرت نبوی و نور دیده جناب علوی نیر و شرع و نشانه حضرت رسول خدا

وپرتو شمع تابان خانۂ عصمت بتول زہرا غوث ثانی قطب ربانی حضرت مولانا و سیدنا سید شاہ ذاکر علی القادری الجیلانی البغدادی الحسنی الحسینی رضی اللہ تعالیٰ عنہ قطعہ

الا اے صاحب عرفان بیا و عرض من بشنو ‌ ‌ ‌ بچشم باطن و ظاہر ز نور غور کن عینک
گر احوال جلال حضرت ذاکر علی جوئے ‌ ‌ ‌ بیابی در کمال مرشدی مہر علی یک یک
چو خواہی آن جلال و این کمال یکجا ہم دیدن ‌ ‌ ‌ بیا بنگر جمال سیدی با مرشد علی اینک

کنون میگویم ای شیدا بذکر ذاکری چیزی
کہ ہست آن از کرامات و کمال آن ولی اندک

قصیدہ

پرتو نور خدا ذاکر علی ‌ ‌ ‌ رہبر و طور ہدا ذاکر علی
رحمت خیر الورا صلوا علیہ ‌ ‌ ‌ عظمت شیر خدا ذاکر علی
خسرو ملک کمال اہل بیت ‌ ‌ ‌ پیشوای آل عبا ذاکر علی
قرۃ العینین محبوب خدا ‌ ‌ ‌ قبلۃ الکونین ما ذاکر علی
جمع علم اولیا را صدر نشین ‌ ‌ ‌ شمع بزم انبیا ذاکر علی
مطلع مہر صفا روشن ضمیر ‌ ‌ ‌ منبع بحر عطا ذاکر علی
مالک ملک ہدایت مہتدی ‌ ‌ ‌ سالک سلک رضا ذاکر علی
مرشد المرشد امام المرشدین ‌ ‌ ‌ پیر پیر پیرہا ذاکر علی
عاجزان را دستگیر و سرپناہ ‌ ‌ ‌ گمرہان را رہنما ذاکر علی
قائم اللیل و حصور و متقی ‌ ‌ ‌ عاصم الذیل از خطا ذاکر علی
مطلق از قید حیات بے ثبات ‌ ‌ ‌ رونق دار البقا ذاکر علی
چون درین دشت بلا ایمن ندید ‌ ‌ ‌ بر سر ہش زد پشت پا ذاکر علی
قصر جنت را بہ گلزار ارم ‌ ‌ ‌ بہر راحت کرد جا ذاکر علی

اے امام الاولیا محبوبِ حق — وے ہمام الاصفیا ذاکر علی
یک نظر از لطف کن بہرِ خدا — بر منِ مسکین گدا ذاکر علی
کز نگاہت زر شود این خاکِ من — اے نگاہت کیمیا ذاکر علی
من غلامِ حضرتِ مرشد علی — کو نشانِ تست یا ذاکر علی
از غلامیِ تش ہمہ حاجت روا — گردد از فضلِ خدا ذاکر علی
کہ من از عجز و نیاز صدقِ دل — چشم میدارم دعا ذاکر علی
رحمۃ اللہ علیک دمبدم — تا قیامت دائما ذاکر علی
بر سپہرِ خاندانِ قادری — بود یک شمس الضحیٰ ذاکر علی
ہست شمس القادری مرشد علی — لمعۂ شمس الہدیٰ ذاکر علی
یعنی عمِ حضرتِ فرزندِ او — ہست خیر الازکیا ذاکر علی

اینک این شیدا ببالِ جلتش
گفت امامِ اولیا ذاکر علی

قصیدۂ شیدا

ای فخرِ قدوسیان ذاکر علی القادری — ہمسرِ سبّوحیان ذاکر علی القادری
سجدہ گاہِ انس و جان ذاکر علی القادری — سرپناہِ عاجزان ذاکر علی القادری
افتخارِ دو جہان ذاکر علی القادری — رستگارِ و شادمان ذاکر علی القادری
فخرِ آل و دودمانِ حضرتِ غوث العظیم — در کمالِ قدسیان ذاکر علی القادری
رہنماے گمرہانی در صراط المستقیم — ای امامِ ہادیان ذاکر علی القادری
عارفِ عرفانِ کامل واقفِ اسرارِ حق — کاشفِ رازِ نہان ذاکر علی القادری
در جلالِ قدسیان مرات رفعت در جہان — برمثالِ آسمان ذاکر علی القادری
در ہواے قرب طیرانت ندانم تا کجاست — ای ہمای عرش آشیان ذاکر علی القادری

از عظیم عز و شان تو ز فرط عز و شان ٭ زد علم بر لامکان ذاکر علی القادری

آبیار بوستان عظمت غوثی توئی ٭ جوئبار عز و شان ذاکر علی القادری

روضهٔ ریحان راحتهای هر نخل وجود ٭ دوحهٔ بستان جان ذاکر علی القادری

ز التزام و صحبت اعدا منزه ذات تست ٭ ای امام العاصمان ذاکر علی القادری

گر ز سینهٔ حاسدان بر رویت از چشم حسد ٭ خاک بر پیشانی شان ذاکر علی القادری

هر که او بر آسمان خاک افگند خود میکند ٭ چشم در روی خود زیان ذاکر علی القادری

معجزات ذات تو از مهر و مه روشن تر است ٭ از زمین تا آسمان ذاکر علی القادری

مادر دوران چو تو فرزند پاکیزه نزاد ٭ ای گرامی دودمان ذاکر علی القادری

در ثنایت لفظ و مضمون تنگی بوده است ٭ نطق را عقد اللسان ذاکر علی القادری

گر بگویم آفتابت آن نه هم درخور بود ٭ وصف تو برتر از آن ذاکر علی القادری

هم که لب بندم ازین گفتار و گویم تا بکی ٭ اینچنین است آنچنان ذاکر علی القادری

یک نگاه تو گدا را بی نوا را میکند ٭ پادشاه کامران ذاکر علی القادری

منکه از جور زمان هستم مریض و ناتوان ٭ دردمند و خسته جان ذاکر علی القادری

تو مسیحای زمان داری بفضل و امتنان ٭ آب حیوان در دهان ذاکر علی القادری

از وسیل حضرت مرشد علی عالی گهر ٭ آمدم پیش تو هان ذاکر علی القادری

بین بحق وحدت پاکش که آن فرزند تست ٭ مهر اوج خاندان ذاکر علی القادری

گوشهٔ چشمی بروی بندهٔ شیدا می خود ٭ حضرت مولای مان ذاکر علی القادری

قصیده

ای قبلهٔ جسمانیان روشن علی القادری ٭ وی قدوهٔ روحانیان روشن علی القادری

روشن تر از نورانیان روشن علی القادری ٭ روشنگر روی جهان روشن علی القادری

روشن زبان روشن بیان روشن علی القادری ٭ روشن عیان روشن نهان روشن علی القادری

روشن بدل روشن بجان روشن علی القادرے
روشن چو مہر آسمان روشن علی القادرے
ای مہر اوج عز و شان روشن علی القادرے
ای پیشوای ہادیان ای مقتدای مرشدان
تو شمع ماہ مرسلان تو شمع گاہ مومنان
چشم و چراغ عارفان نعم الفراغ مفلسان
تو ساجد روشن جبین تو زاہد روشن یقین
تو دستگیر بیکسان پرسش پذیر بیچارگان
تو فخر آل قادری تو ذخر مال ذاکرے
اے جوہر ذاتت کہ آن جنس ہست عالی آنچنان
گر چند صدہا شاعران چون طوطی شیرین زبان
چون مدحت ذاتت کہ آن ہست طول داستان
من ہم برنگ بلبلان ہر چند با ہیچ بیان
اما چو خود نطق اندران گنگ ست جان تشنگان
ناچار از ان دریای خون بردم کلیم خود برون
تو اے مسیحای زمان ہستی طبیب مہربان
اینک من افسردہ جان بیمار و بی تاب و توان
یکبار از بہر خدا و ز حرمت آل عبا
ہم از طفیل پیران مرشد علی مہر زبان
نظرے بدل واقتان ز سجانب این پیران
روزیکہ چہرا فروز شد در مطلع میلاد خود

روشن چو گل در بوستان روشن علی القادرے
روشن ز چہر مہوشان روشن علی القادرے
وہی بحر موج امتنان روشن علی القادرے
ای ملتجای عاصیان روشن علی القادرے
تو شمع راہ گمرہان روشن علی القادرے
نجم الوراغ ماردان روشن علی القادرے
تو عابد روشن روان روشن علی القادرے
روشن ضمیر غیب دان روشن علی القادرے
ذو قدر عالی خاندان روشن علی القادرے
کیش نوع سافل انس و جان روشن علی القادرے
ہستند بہر سو مدح ران روشن علی القادرے
لم تستطع فی ظرف البیان روشن علی القادرے
گشتم بہ مدحت نغمہ خوان روشن علی القادرے
حصرش نمودن کی توان روشن علی القادرے
عذرم پذیرا ای مہربان روشن علی القادرے
بہر شفای سقم جان روشن علی القادرے
افتادمت بر آستان روشن علی القادرے
وز بہر غوث دو جہان روشن علی القادرے
قطب جہان غوث زمان روشن علی القادرے
ای پیر پیر پیران روشن علی القادرے
ای مہر برج فخر و شان روشن علی القادرے

شد از زمین تا آسمان از لمعهٔ رویش بدان — روشن چو شمع خسروان روشن علی القادری

اکنون چو جستم در زمان از پیر تو تاریخ آن — خود یافتم در ماهِ جان روشن علی القادری

روشن ز رخسارش جهان یکچند بود اینک از آن — روشن شبستانِ جنان روشن علی القادری

مفتاحِ ابوابِ جنان مصباحِ بزمِ حوریان — مداحِ او فردوسیان روشن علی القادری

غلمان غلامانش شدند حوران کنیزانش شدند — رضوان درش را پاسبان روشن علی القادری

گردید چون آن ماهِ جان از گردشِ این آسمان — در مغربِ رحمت نهان روشن علی القادری

شیدا به سالِ وصلِ آن ماهِ سپهرِ خوبیان
گفتا ایا قطبِ جهان روشن علی القادری ۱۳۱۱ھ

قصیده

فقیر فخرِ امم سیدی طفیل علی — فخیر فقر و چه غم سیدی طفیل علی

امیرِ مصرِ همم سیدی طفیل علی — منیرِ بحرِ کرم سیدی طفیل علی

شعاعِ نورِ قدم سیدی طفیل علی — مطاعِ حورِ ارم سیدی طفیل علی

صفی خجسته قدم سیدی طفیل علی — ولی فرشته شیم سیدی طفیل علی

تویی کشاده دلم از تو هست شاد دلم — تویی مرادِ دلم سیدی طفیل علی

دلت چو مهرِ منیر و کفت چو ابرِ مطیر — رخت چو بدرِ ظلم سیدی طفیل علی

تو ماهِ اوجِ هدایی تو راهِ عروجِ نجات — تو شاهِ فوجِ حکم سیدی طفیل علی

همه ریاضت و زهد و هدایت و تقوی — تراست جاه و حشم سیدی طفیل علی

من از کرامت و شان و کمال و عظمت تو — کدام نغمه زنم سیدی طفیل علی

صلوٰة و صوم و تلاوت مصاحبان ندیم — نگاهبانِ دم سیدی طفیل علی

اگرچه مدح سرایم ولی نمیدانم — که حیثیت مدح چه دم سیدی طفیل علی

مگر به حسبِ عقیدت به نارده تمثیل — کنم و نغمه زنم سیدی طفیل علی

براوج عظمت عالی تبار غوث امم
بهر بمن نه بیش و نه کم سیدی طفیل علی

چو عرش ذاکر علی چون سپهر روشن علی
برنگ بدر ظلم سیدی طفیل علی

چو مهر مهر علی مشتری بما چه مرشد علی
همه غواث امم سیدی طفیل علی

جناب مرشد علی و جناب مهر علی
ز مهر و نیر تو هم سیدی طفیل علی

یکیست گوهر و دیگر صدف در رحیز بست
تو ابر رحمت و یم سیدی طفیل علی

یکیست شمع ظهور و یکیست شمع حضور
تو شمع نور قدم سیدی طفیل علی

منور است از آن دو دو دیده و دو جهان
ز تست بزم ارم سیدی طفیل علی

چو تست فرد زنده شمع بزم کمال
بدوره اب وعم سیدی طفیل علی

زوند رشک نامت به جبهه حشمت و جاه
لبان نقش درم سیدی طفیل علی

گسسته قدم و خامه ام شکسته دم
چسان کنم چه رقم سیدی طفیل علی

بس است اینکه به تعظیم درگهت داد است
سپهر پشت به خم سیدی طفیل علی

بهر صباح و مسا مهر و ماه بر در تست
چو چاکران و خدم سیدی طفیل علی

ستارگان همه شب گرد خیمه گهت گردند
چو چاوشان حشم سیدی طفیل علی

نظیر تو بجهان نی مگر به بطن عدم
دو بچه لن ولم سیدی طفیل علی

نه در کنار وجود است چون تو فرزندی
نه در حریم شکم سیدی طفیل علی

کسیکه اسم شریف تو ورد جان سازد
ورا چه فکر و چه غم سیدی طفیل علی

هر آنکه بهره ندارد ازین چنین نعمت
بود ندیم ندم سیدی طفیل علی

ز صد هزار غلامان درگهت عاصی
یکی کمینه منم سیدی طفیل علی

منم به ضغطه امراض جسمی و جانی
اسیر درد و الم سیدی طفیل علی

لقمان مسیح دمی کز دم تو بگریزد
ز طبع دهر ستم سیدی طفیل علی

ز بوسه لطف خدا را ترحمی مدد
برین سقیم هرم سیدی طفیل علی

بسالِ نہفت او چون ازین سرای عدم — برون کشید علم سیدی طفیل علی

بگفت سید شیدا کہ بے عیوب بخوان
شہ سریر ارم سیدی طفیل علی

عدد مسلّم مصرع	عدد لفظ عیوب	باقی عدد مقصود
۱۳۳۹		۱۲۵۱ھ

ایضاً قطعۂ تاریخ

آہ چون سیدی طفیل علی — زین جہان رفت وای وای دریغ
سال ترحال او ست غم باورد — گفت شیدا ہہاے ہاے دریغ
۱۲۵۱ھ — ۱۲۵۱ھ

قطعۂ تاریخ آغاز تصنیف کتاب ہذا از شیدا

خوشا آن غارس این باغ تصنیف — چمن پیرای گلبن زار توحید
بذکر حضرت ذاکر علی پیر — کہ بود او دوجہ اشجار تہجید
چو این گلدستۂ باغ کمالش — بہ بست از لالہ و گلنار تمجید
بشاخ گلبن تاریخ و سالش — بطرز قمری سرشار توحید

بدینسان نغمہ خوان گردید شیدا
عجب گلدستۂ گلزار تمجید
۱۲۶۹ھ

ایضاً

زہے تذکار قدسی گشت تصنیف — تو گوئی دستۂ دردانۂ نضارت
بہ بزمستان سال ختم و طبعش — ز گلہا گہ نواہاے بلاغت

چو مطرب شد ترنم سنج شیدا
کہ این گلدستۂ بزم کرامت
۱۲ھ

ایضاً

زہے تحریر فرمود این کتابے — کہ گشت آن مورد غفران ربی

ہر آنکو دید آن را گشتہ محظوظ — ز حیرت گفت اے سبحان ربی

بسالِ ختم و طبعش کلکِ شیدا
رقم زد مخزنِ عرفانِ ربی

۱۲ ۱۰

ایضاً

چو این تالیف شد تمام و مطبوع — خوشا یک مجموعۂ اسرار گردید
سنینِ خاتمۂ تصنیف و طبعش — کتابِ عمدۃ الاسرار گردید

۱۲ ۱۰

ایضاً

چو شد تحریر این نسخہ کہ زو شد — سبق آموز دین اہل البصائر
مؤرخ گفت تاریخش کہ لابد — منور نسخۂ کحل الجواہر

۱۰ ۱۲

ایضاً

در تمام تعدد تاریخ — چون تکلم بطول آوردم
کلکِ شیدا ز بہرِ ختم کلام — گفت بس کن کہ خاتمہ کردم

۱۰ ۱۲

ایضاً

چو اتمام گشت آن کتابِ مقدس — بسالِ ظفر کفل تاریخ اجمل
ہم از فضلِ ربی و زیمن حبیبش — شد انجام این چند تاریخ اشمل

۱۲ ۱۰

بتاریخ تکمیل تاریخہائش
چنین گفت شیدا چہ تاریخ اکمل

۱۰ ۱۲

قصیدہ از ارشادات مقبول خالق کونین مداح خوشگوی حضرت غوث الثقلین
مولوی سید شاہ سیادت حسین القادری المتخلص بہ سیادت

من چسان گویم ثنائے سیدی ذاکر علی — چون بیان سازم ثنائے سیدی ذاکر علی

در ذکا ناید مُلاے سیدی ذاکر علی
چون نہ نازند از وجودش سائرِ اہلِ زمین
بہتر از کحل الجواہر خوبتر از کیمیا
چون رسد اندر دماغِ طالبان کامل شوند
مثلِ او گیتی ندیدہ در زمانش دیگرے
روزِ اول او نمودہ خود را چون ماہِ تمام
گشت روشن عالم و اقلیمِ ہندیہ تو گرفت
مثلِ خور از ملکِ مغرب سر زدہ روشن نمود
ارضِ جنگل کوٹ را چون شارقہ پر نور کرد
اوست از اولادِ احفادِ رسولِ خویش پاک
اوست از اولادِ احفادِ حسنؓ ابن علیؓ
اوست خود محبوبِ خالق نیز مقبولِ خدا
زائرش مانندِ زوّارِ نبیؐ شد بے گمان
خود بہ حج آوردہ دو دا زور دِ خود دادہ نشان
قائلِ اسپِ خودش را طعمۂ شیرے نمود
حسبِ قولش میشود بہر مکان افراشتہ
آنچہ آمد در بیانم از ہزاران یک بود
تا کسان بے شبہہ بر صدرِ امامت پیشوند
گر پسند میشود دار الفنا دار البقا
مخلصانش داخل اندر زمرۂ خاصان شوند
نقدِ میراثِ ولایت تا ابد قسمت شود

مثل عثمان ست حلمای سیدی ذاکر علی
بر فلک بوده است جای سیدی ذاکر علی
گرد کفش و خاک پای سیدی ذاکر علی
بوی از آثار عبای سیدی ذاکر علی
جان من بادا فدای سیدی ذاکر علی
از ضیا احسن سنای سیدی ذاکر علی
از جمال جانفزای سیدی ذاکر علی
هند را نور و ضیای سیدی ذاکر علی
رنگ نعلین و قبای سیدی ذاکر علی
غوث الاعظم از نیای سیدی ذاکر علی
اولیا از اصدقای سیدی ذاکر علی
همزهٔ دنا روادای سیدی ذاکر علی
وصل حق ست التقای سیدی ذاکر علی
مرحبا زور ولای سیدی ذاکر علی
شیر شیران ست عصای سیدی ذاکر علی
از خلیفه اش لوای سیدی ذاکر علی
[illegible] از اعجازهای سیدی ذاکر علی
از فیوض اقتدای سیدی ذاکر علی
از دعا و از دعای سیدی ذاکر علی
دشمن خالق جدای سیدی ذاکر علی
بر خلفها زورای سیدی ذاکر علی

آن سید و تاج ولا را بیگمان روشن فزود — گوهرے از کان لقای سیدی ذاکر علی
ذات وے مهر سپهر صفحی نام وے مهر علی — قطب شد از اعتزای سیدی ذاکر علی
بود یکسان حالتش از ابتدا تا انتها — حالت شیب و صبای سیدی ذاکر علی
او چو شاه غوث ست کز انظار او صدها شوند — اولیا از اولیای سیدی ذاکر علی
دولت و بخت و ولایت نعمت دنیا و دین — جمله یابی در کسای سیدی ذاکر علی
در هزار و یکصد و هم نود از سال هجر — شد مکمل از ردای سیدی ذاکر علی
سال نقلش چون بجستم هاتفے حرف شگرف — زد به دو دو دی وکیای سیدی ذاکر علی
باز ها تف گفت فخر الاولیا والاصدقا — سال رحلت و بلای سیدی ذاکر علی
یا الٰہی حاجتم را از ترحم کن روا — بهر زر یا دو برای سیدی ذاکر علی

این سیادت را بدنیا کن عطا ذوق فنا
برخوردار از فیض ولای سیدی ذاکر علی

قصیدهٔ طبعزاد مولوی سید سیادت حسین صاحب قادری شاه پوری
در مدحت سیدنا و مولانا شاه طفیل علی القادری

بو العجب ماہے ز نور اولیا پیدا شده — تا بشی از وے تو گوئی در دکا پیدا شده
بو العجب از برج روشن یک سہا پیدا شده — گوئی بر بلکه زمین بدر الدجی پیدا شده
وه چه طفلے از طفیل مصطفی پیدا شده — گوئی یک نور مجسم بر ملا پیدا شده
نام نامی اش طفیل و آخر جزوش علی — جان جانان علی مرتضی پیدا شده
راحت روح حسن و فرحت جان حسین — یادگار احمد کہف الوری پیدا شده
آمد از کان بتولی گوهر تابان که او — باعث تکثیر آل اصفیا پیدا شده
آمد از نسل شه بغداد روشن گوهرے — کز فروغش در جهان نور و ضیا پیدا شده

آمدہ گوہرے ز صلب سیدی روشن علی
مولدش از وے و میکہ رونق و پرتو گرفت
شد بلند صیت علاالگشت تکرار علا
شد حرم روشن نہ روشن گشت چون روشن چراغ
دیدہ رویش خوش بگفتند جن و انسان و ملک
نور حق نور نبی نور علی رض نور حسن رض
یوسف ثانی تو گوئی اوست در حسن و جمال
مہ جبین خورشید سیما گلرخ و گلگون بدن
حالتش شاہد نبوت غوث رب العالمین
حرف در فضل و کمالش اینقدر گفتن بس است
زو شود مہر یکہ پیدا زو شود روشن جہان
ہمچنان آمد ز صلبش سیدی مہر علی
مہر شد با مہر مائل روی پر نور حق چو دید
مہر رضی مثل مہر و مہر صبحی مثل ماہ
نور آن در چشم و نور این بدلہا جاگزین
نور آن بہر نمایش نور این بہر فروغ
مطلع مہرم کہ بودہ است معدن نور کریم
در زمین پاک منگلوٹ شد شد منزوی
اے سیادت تو کہ گفتی بدحت شاہ جہان
ہر گزش محروم مگذار اسے شہ عالی مقام
نیست ادرا در دو عالم جز تو احدے مستغاث

در حریمش گوئی یک شمس الضحیٰ پیدا شدہ
بر زبانہا غلغلہ مرحبا پیدا شدہ
شاہے اولی العزم ذوالمجد والعلا پیدا شدہ
زو بہ گیتی خندہ در دلہا بہا پیدا شدہ
قطب حق از بطن مادر با صفا پیدا شدہ
نور چشم حضرت غوث الوریٰ پیدا شدہ
بازنامش رابہا زین مہ لقا پیدا شدہ
مثل گل نازک برنگ گلگون قبا پیدا شدہ
جملہ آثار بزرگے در صبا پیدا شدہ
آن ولی کامل و اکمل اولیا پیدا شدہ
این اثر از شان آن فخر الوریٰ پیدا شدہ
گوئی تو خورشید دیگر بر سما پیدا شدہ
با زمین و آسمان خلعت فرخندہ پیدا شدہ
گرچہ این سریست پنہان کان ہما پیدا شدہ
گوئیا بہر بدو نورے استوا پیدا شدہ
رمز این معنی فقط بر اصدقا پیدا شدہ
زان علی الترتیب از وی اولیا پیدا شدہ
در کنار خیر وحی انزوا پیدا شدہ
مرترا این عروہ بہر ارتقا پیدا شدہ
کاین گدا از بطن مادر بے نوا پیدا شدہ
بین کہ در پا بوسی زوجہ ارتجا پیدا شدہ

کن ترحم بر سیادت آل علی این ولی
از پی غمخواری زوی این التجا پیدا شده

قصیدهٔ دیگر در مدحت جناب غوثیت مآب سیدنا مولانا سید شاه ذاکر علی القادری قدس سره

ای قلم برخیز ذکر شاه ذی شان آمده
درمیان خیر الکلام غوث یزدان آمده

از کدورتها که تو در سینه داری پاک کن
برزبانت ذکر پاک نور رحمن آمده

زود تر برگیر فرمان سعادت را بکف
ذکر خیر صاحب منشور و فرمان آمده

مژده باد ای دل ناخوان که بهر اهتدا
سوی هندستان ز جیلان شاه جیلان آمده

اسم پاک آن سید السادات شه ذاکر علی
ای زبان خوش باش بر تو نام سلطان آمده

مصر آبادات مشرف از قدومش ملک هند
یوسف ثانی ببین از شهر کنعان آمده

هم دیار هند هم دلها شده روشن ازو
از عرب با دیگران مشرق شمس تابان آمده

شد بلند این صیتهای ذیل که صاحب
با جمال و با جلال غوث جیلان آمده

سیدی روشن دلی صاحب جمالی کاملی
عالی جاهی نور چشم هفت مردان آمده

با دل پر درد و رنگ زرد و با آه حزین
والهی و عاشق خلاق سبحان آمده

با کمال و حسن یوسف با رخ رشک قمر
عاشقی با صورت معشوق یزدان آمده

سر لقا خورشید سیما رشک خوبان جهان
با ادای دلبری با زلف پیچان آمده

عالم علم لدنی واقف اسرار حق
علم و حلم و زهد و ورع و عشق کلان آمده

خسرو عالی وقاری با شکوه و کر و فر
با تحمل با علم با شان شایان آمده

قطب حق غوث خدا فخر زمین فخر زمان
وارث خیر النسا و شاه مردان آمده

نور حق نور نبی نور علی نور حسن
قرة العین جناب غوث جیلان آمده

با جلال و شان موسی با جمال عیسوی
خضر سیما گوئی در موران سلیمان آمده

قاتلِ شبدیزِ خود را طعمهٔ شیرے نمود — گشت شهزهٔ زین کرا حيرتِ شیران آمده

ذکر کہ آمد درینجا از کرامتهاے او — همچنان نکهٔ ریزهٔ زرّے زهمیان آمده

گشت از فیضِ قدومش ارضِ بنگل کوه پاک — چون یکے از آلِ غوثِ پیرِ پیران آمده

هندوان جا هر شهرِ ذیشانِ ما جامه گذاشت — خطهٔ پاکِ مزارش نور باران آمده

با دلِ پُر درد و روی اسود و حالِ تباه — بر درِ تو این غریقِ بحرِ عصیان آمده

کن ترحّم بر سیادت ای شهِ ذاکر علی

بندهٔ از بندگانت بے‌سامان آمده

قصیدهٔ از عجمی انیسی جوان خوشرو و خوشگو در پیرپرستی لاثانی خسروِ ثانی

همزبانِ انوری و خاقانی صاحب کرده حضرت غوث یزدانی سعید رشید

مولوی کمال الدین المدعو به سید عبد المجید المتخلص به احمد باندگامی

بیربهومی سلمه الله السّامی

سید السّاداتِ دوران سیدی ذاکر علی — مایهٔ فخرِ مریدان سیدی ذاکر علی

نورِ چشمِ مصطفیٰ و قرة العینِ علی — مرآة و دلبند پیران سیدی ذاکر علی

معدنِ فیضِ الٰهی مخزنِ برکاتِ کُل — منبعِ اکرام و احسان سیدی ذاکر علی

علوی نسلی نژاد و انسیِ قدسی نشان — مظهرِ انوارِ یزدان سیدی ذاکر علی

بود معراجش عروج از پایهٔ چار آخشیج — گشت چون از چشم پنهان سیدی ذاکر علی

لولوِ لالاے عمانِ عمیقِ قادری — گوهرے از کانِ گیلان سیدی ذاکر علی

من پریشان گوی از وصفِ تو از بس قاصرم — خود نمیداری تو پایان سیدی ذاکر علی

فالِ فرخ را نگوئی ذکر ردی خوب است — زانکه نورِ است تابان سیدی ذاکر علی

کمال حسن ... [illegible]	ز تفضیل سرّ شیخ الثقلان سید ذاکر علی
که بیچاره ... [illegible]	... [illegible] سید ذاکر علی

احمدم رندم پریشانم ندانم
خسته ام درمان جویان سید ذاکر علی

ایضاً ولہ

نکوست قال بنام شہ طفیل علی — که از علوست قیام شہ طفیل علی

جہان نشست جام صفا لبینہ خاک رسیحائی — ز جرعہ ریزی جام شہ طفیل علی

ز سجنش فلک سنگسار نیگردد — کسی کہ نبود اقدام شہ طفیل علی

گمان و وہم کسی را رہ تطرق نے — ورای درک مقام شہ طفیل علی

عروج فخر قدسی بزینہ زینہ نہاد — کجاست کنگرہ بام شہ طفیل علی

چہ دور گر پس حیدر زمانہ یافتہ بہ — ز ذوالفقار نیام شہ طفیل علی

چو رود بہ بازی رو بہ دہد نتیجہ فتاد — چو شیر شرزہ بدام شہ طفیل علی

ز شرق و غرب ندانم کہ دم ز فخر زند — از آنکہ ہست غلام شہ طفیل علی

چشید چو قطرہ زاہد ز میکدہ نرود — ز جام مشک ختام شہ طفیل علی

ز دم کباب دل خود خود از کمال تعجب — سبے گساری جام شہ طفیل علی

منم کہ احمد رندم غلام خورشیدم
کہ قائم است مقام شہ طفیل علی

قصیدہ از طبع زاد صحبا ازلی ذہین طبّاع خوش مذاق عاشق صادق
مداح محبوب سبحانی مولوی غلام ربی المدعو بہ حافظ عبد الغفور صاحب
شاکر ساکن چھچھوہی سلمہ اللہ اکبر

مہرِ نبی مہرِ خدا مہرِ علی القادر　　مہرِ فلک بر تو فدا مہرِ علی القادر

نور الہدیٰ نامِ خدا مہرِ علی القادر　　ماہِ لقا بدر الدجیٰ مہرِ علی القادر

لطفِ نبی ظلِّ خدا مہرِ علی القادر　　جانِ علی غوث الوریٰ مہرِ علی القادر

ماہِ حسنؓ مہرِ ہدیٰ مہرِ علی القادر　　حورِ نجف برجِ عطا مہرِ علی القادر

ابرِ کرم بحرِ سخا مہرِ علی القادر　　حاجت روا مشکل کشا مہرِ علی القادر

قطبِ زمان غوث العلا مہرِ علی القادر　　شاہِ جہان شیخ سما مہرِ علی القادر

شمس الضحیٰ احمد نما مہرِ علی القادر　　اے مرحبا صلِّ علیٰ مہرِ علی القادر

وردِ زبان دارم ثنا مہرِ علی القادر　　روز و شب صبح و مسا مہرِ علی القادر

در دل بیا جلوہ نما مہرِ علی القادر　　مشتاق ام مہرتا بیا مہرِ علی القادر

عیسیٰ نفس روحِ خدا مہرِ علی القادر　　مردہ دلم زندہ نما مہرِ علی القادر

انظر علی احوالنا مہرِ علی القادرا

ای شمعِ بزمِ انبیا مہرِ علی القادر　　پروانہ پرتو اولیا مہرِ علی القادر

ای نورِ ربّ العالمین و پورِ شاہِ مرتضیٰ　　اے دلبرِ شبیرِ خدا مہرِ علی القادر

ای دلبرِ شاہِ رسل ای افتخارِ جزو و کل　　وی ہادیِ راہِ ہدیٰ مہرِ علی القادر

ای نورِ چشمِ مہر ولی بخشید دل را روشنی　　روشن ز تو مہر و سما مہرِ علی القادر

ای جانِ جانِ عارفان روح و روانِ کاملان　　ہستی توئی سلطانِ ما مہرِ علی القادر

روی منور والضحیٰ موی عنبر مشک سا　　بوی معطر جانفزا مہرِ علی القادر

مہرِ عجم ماہِ عرب شاہِ امم محبوبِ رب　　عرشِ عظمت متکی مہرِ علی القادر

از گلشنِ پیغمبرے سرو روانی با بہار　　بخرام در کوی وفا مہرِ علی القادر

شام و سحر پیشِ ترا در بارگاہ ہست جبہ سا　　مہرِ فلک بہرِ ضیا مہرِ علی القادر

از نامِ تو شیرین زبان و یادِ تو دل شادمان　　دائم بنام مرشدا مہرِ علی القادر

شاکر کمینہ چاکرت روے نیازش بر درت
سوے ویش نظر بہر خدا مہر علی القادرے

ایضاً وله

اے لمعۂ نور خدا ذاکر علی القادرے / وے شعلۂ طور ہدی ذاکر علی القادرے

اے رونق مہر و سہا ذاکر علی القادرے / وے زینت ارض و سما ذاکر علی القادرے

حسنی حسینی نازنین بر صدر عزت جانشین / نازان ز تو غوث الورے ذاکر علی القادرے

نور علی شاہ زمن محبوب بیت ذوالمنن / جمشید تخت کبریا ذاکر علی القادرے

مہر سخا درج کرم عالی نسب الا ہمم / گنج نشین بحر عطا ذاکر علی القادرے

جن و بشر فرش زمین حور و ملک عرش برین / گشتند ہمہ در زیر پا ذاکر علی القادرے

خاک درت کحل البصر در دیدۂ اہل نظر / گشتہ منور ای شہا ذاکر علی القادرے

یا سیدی یا مرشدی الآن مدد اشت / دارم ز تو این التجا ذاکر علی القادرے

رحمے کن و سوئم بیا بر دل نشین اے پیشوا / از چشم پردہ بر کشا ذاکر علی القادرے

دارم بدل فکر جہان ہر دم ملبے رو فنا / چشم کرم بر حال ما ذاکر علی القادرے

بر بندۂ شاکر ببین اے خسرو دنیا و دین
افتادہ ام اندر بلا ذاکر علی القادرے

قطعات تاریخ طبع تذکرۂ متبرکۂ ہذا از عاصی وجمال

چون بحالات شہ ذاکر علی / سال طبعش عاصیا مذکور شد

طبع گشتہ مستقل این ذکر پاک / یادگار اہل دل این ذکر پاک

ایضاً

بنام خدا نامۂ پاک ہذا / بے سال طبع جمال این ندا زد

بحالات غوثیہ این شد چہ مطبوع / کرامات قطبیہ ازبان شد چہ مطبوع

خاتمة الطبع از مصنف

الحمد لله الذي منح المصطفين من اولیائه بخلع الشهود + و سقاهم
کؤس مودته ما غیبهم به عما سواه ثم ابقاهم بعد الفناء فی ذاته
لنفع هذا الوجود + والصلوة والسلام علی سیدنا و مولانا محمد
سید الانبیاء والاولیاء و افضل ارباب الوصال + و علی آله و صحبه
معدن المعارف و ینابیع الافضال + سیما علی زبدة آله و قرة عینه
سیدنا و مولانا الغوث الاعظم مالک رقاب الامم علی مرور الدهور
والاجیال + اما بعد طبع این کتاب مستطاب که ارباب الباب را بداوش از سواد
دل محبوب تر + و فحول عقول را از ان گنجینهٔ نکات نقطه صد دفتر + باهتمام و صرف خاص امیر
با اختصاص و رئیس خاص الخاص امیر ابن الامیر جناب مولوی چودهری کنور کرامت الله
صاحب الصدیقی السالاری باختتام رسید جزاه الله تعالی بما جاء به فی طبع
هذا الکتاب عشر امثاله فی الدنیا و سبعین امثاله فی الآخرة
و حضرت واهب العطایا آن امیر صاحب صدق و صفا و مرید با وقار را مدام توفیق آن
دهاد که در طبع کتب دربار قادری با امتثال فرمان واجب الاذعان پیر و مرشد خود گوی سبقت
بر اخوان و اقران خود در ربایند و همواره درین امر به چشمان خویش دستی کشند
اللهم آمین ثم آمین و در مطبع فیض مطابع عزیز مصر مروت و یوسف کنعان فتوت حاجی
شیخ محمد یعقوب سلمه الله علام الغیوب مشهور به مطبع احمدی واقع کانپور درماه رجب المرجب سنه ۱۳۱۰ یکهزار
سه صد و ده هجریه نبویه علی صاحبها آلاف الصلوة والتحیة از اهتمام صاحب شیخ
محمد عبد الصمد سلمه الله الاحد جامهٔ طبع در برکشید و کحل الجواهر چشم
مشتاقان گردید فقط